STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10487

OYSGEVEHLTE SHRIFTN

Arthur Schnitzler

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ארטור שניצלער

אויסגעוועהלטע שריפטען

אין צוויי בענד.

באַנד 1.

ערצעהלונגען און דראמאטישע שריפטען.

ליטעראַרישער פערלאַג, ניו יאָרק.
.1918

די זון האָט שוין געהאַלטען בײַ'ן אונטערגעהן, ווען מאַריאַ האָט זיך אויפגעהויבען פון דער באַנק, אויף וועלכער זי איז געזעסען אַ האַלבע שעה. פריהער האָט זי געלייענט אַ בוך, נאָר דערנאָך האָט זי אָנגעשטעלט איהר בליק אויף דעם אַרײַנגאַנג פון דער אַלעע, דורך וועלכער פעליקס האָט געדאַרפט אָנקומען. קיינמאָל האָט ער נאָך נישט געלאָזט אַזוי לאַנג וואַרטען אויף זיך! ס'איז געוואָרען עטוואָס קיהלער, אין דער לופט אָבער האָט זיך נאָך געשפירט די מילדקייט פון דעם פערגעהענדען מאַי־טאָג.

אין גאָרטען האָט זיך געפונען אַ גאַנץ קליינעס פובליקום און אַלע שפּאַצירענדע האָבען זיך געצויגען צו די טויערן, וועל־בע האָבען שוין געדאַרפט באַלד פערשלאָסען ווערען. מאַריאַ איז שוין געווען נאָהנט פון אַרויסגאַנג, ווען זי האָט פלוצלונג בע־מערקט פעליקס'ן. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס ער האָט זיך פערשפּעטיגט, איז ער דאָך געגאַנגען פאַמעליך, און ערשט דאַמאָלס, ווען זיינע אויגען האָבען זיך בעגעגענט מיט איהרע, האָט ער זיך אַביסעל צוגעאיילט. זי איז געבליבען שטעהן, האָט אונטערגעוואַרט אויף איהם, און ווען ער האָט שמייכלענדיג געדריקט די האַנד, וואָס זי האָט איהם נאַכלעסיג דערלאַנגט, האָט זי איהם געפרעגט מיט אַ וויכער פּרעטענזיע:

— האָסטו דען ביז איצט געמוזט אַרבייטען?

ער האָט איהר דערלאַנגט דעם אָרעם און גאָרנישט געענטפערט.

— נו? — האָט זי געפרעגט.

— יאָ, קינד, — האָט ער זיך אָבגערופען — און דערצו נאָך האָב איך אינגאַנצען פערגעסען אַ קוק צו טאָן אויפ'ן זייגער.

זי האָט איהם בעטראַכט פון דער זייט. ער האָט איהר אויס־געזעהען איצט בלאַסער ווי געוועהנליך.

— געפֿינסטו ניט, — האָט זי צערטליך געזאָגט — אַז עס וואָלט בעסער זיין, ווען דו וואָלסט איצט אַ ביסל מעהר צייט אָבגעגעבען דיין מאַריאַן? לעג אַוועק דיין אַרבייט אויף אַ געוויסע צייט. מיר וועלן בעסער מעהר שפּאַציערען געהן. יאָ? פון היינט-אָן וועסטו שוין שטענדיג אַרויסגעהן פון שטוב מיט מיר צוזאַמען.

— נו...

— יאָ, פעליקס, איך וועל דיך שוין איבערהויפּט נישט לאָזען מעהר אַליין.

ער האָט שנעל, ווי דערשראָקען, אַ קוק געטאָן אויף איהר.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט זי געפרעגט.

— גאָרנישט!

זיי זענען צוגעקומען צום אַרויסגאַנג, און דאָס אָבענדליכע געמיינ'לעבען האָט פרעהליך גערוישט אַרום זיי. די גאַנצע שטאָדט האָט אויסגעזעהן ווי בעהערשט פון עפּעס אַ אַלגעמיינעם אונבעוואוסטען גליק וואָס דער פריהלינג האָט געבראַכט מיט זיך.

— דו ווייסט, וואָס מיר וואָלטען געקענט איצט טאָן? — האָט ער געפרעגט.

— נו?

— געהן אין פּראַטער.

— אַי ניין, דאָ אַנומעלטען איז דאָרט אונטען געווען אַזוי קאַלט.

— אָבער זעה נאַר! דאָ אין גאַס איז שוין כמעט הייס. מיר קענען דאָך באַלד געהן צוריק. קום, לאָמיר געהן!

ער האָט גערעדט אָבגעבראָכען, צושטרייט.

— עפּעס מאָדנע רעדסטו היינט, פעליקס?

— ווי?...

— וועגען וואָס טראַכסטו? דו ביזט דאָך מיט מיר, מיט דיין מאַריאַן.

ער האָט אַ קוק געטאָן אויף איהר מיט אַ שטאַרען, פערטראַכטען בליק.

— טייערע! — האָט זי אונרוהיג אויסגערופען און פעסטער זיך צוגעדריקט צו זיין אָרעם.

— יאָ יאָ, — האָט ער געזאָגט, צו זיך קומענדיג — ס'איז היינט, גאַנץ בעשטימט. איך בין נישט צושטרייט! און ווען יאָ

אפילו, דארפסטו מיר אויך ענטשולדיגען.

זיי האבען זיך געלאזען געהן אין די גאסען, וואס פיהרען צום פראטער. פעליקס איז געווארען נאך שוועיגעדיגער, ווי געוועהנליך. די לאנטערנעס זענען שוין געווען אנגעצונדען.

— דו ביזט היינט געוועזען ביי אלפרעד'ן? — האט זי פלוצלונג געפרעגט.

— צו וואס?

— דו האסט זיך דאך געקליבען צו געהן?

— ווער? איך?

— דו האסט זיך נעכטען אין אבענד געפיהלט אזוי שוואך.

— אמת.

— און ביזט נישט געוועזען ביי אלפרעד'ן?

— ניין.

— דו זעהסט, נעכטען ביזטו נאך קראנק געוועזען, און איצט ווילט זיך דיר ארויסגעהן אינ'ם פייכטען פראטער. דאס איז ווירקליך נישט פארזיכטיג.

— א, סאיז אלץ איינס.

— איך בעט דיך, רעד נישט אזוי. דו וועסט דיך נאך איינגאנצען איבערפיהרען.

— קום, זעה, — האט ער געזאגט כמעט מיט א וויינענדיגער שטימע. — קום, לאמיר געהן. איך בענק נאכ'ן פראטער. מיר וועלען געהן דארט אהין, וואו ס'איז יענעם מאל געוועזען אזוי שען. דו ווייסט, דארט, אינ'ם גארטען-זאל; דארטען איז דאך נישט קיהל.

— יא, יא.

— ווירקליך נישט! און היינט איז אין אלגעמיין ווארעם. אין שטוב קענען מיר דאך איצט נישט געהן. ס'איז צו-פריה. און מיר ווילט זיך נישט עסען אין שטאדט קיין אבענדברויט אויך, ווייל ערשטענס האב איך היינט קיין חשק נישט צו זיצען א פערשפארטער אין רעסטאראן, און צווייטענס, שאדט מיר דער רויך, — און אזוי פיעל מענשען זעהען וויל איך אויך נישט: איך קען דעם גערויש נישט פערטראגען!

אין אנהויב האט ער גערעדט שנעל און העכער ווי געוועהנליך. די לעצטע ווערטער אבער האט מען קוים געהערט. מאריא האט זיך נאך פעסטער צוגעדריקט צו זיין האנד. איהר האט פער-

קוועטשט דאס הארץ, און זי האט אויפגעהערט רעדען, פיהלענדיג טרערען אין איהר שטימע. זיין בענקען נאך דעם שטילען רעסטאראן אים פראטער, נאך דעם פריהלינגס-אבענד אין גרינס און שטילקייט פערזונקען, — איז איבערגעגאנגען אויף צו איהר. א ווילע האבען זיי ביידע געשוויגען; אויף זיינע ליפען האט געבלאנדזשעט א מיעדער, לאנגזאמער שמייכעל, און ווען ער האט זיך אומגעווענדעט צו איהר, האט ער פראבירט אין זיין שמייכעל אריינלעגען א אויסדריק פון גליק. זי אבער, וועלכע האט איהם גוט געקענט, האט גלייך דערשפירט, אז דאס איז געצוואונגען.

זיי זענען אריין אין פראטער. די ערשטע אלעע, וואס געהט אב אן א זייט פון דער הויפט-וועג און ווערט כמעט פערשוואונדען אין דער פינסטערניש, האט געפיהרט צו זייער ציעל. דארט איז געשטאנען דער איינפאכער רעסטאראן; דער גרויסער גארטען איז געווען שוואך בעלויכטען, די טישען זענען געשטאנען נישט געדעקט און די שטוהלען זענען געלעגען אנגעשפארט אן זיי. דערביי, אין די קיילעכדיגע לאנטערנעס אויף די שלאנקע, גרינע שטענגלעך האבען טריב געפינקעלט רויטע פייערלעך. ביי די טישלעך זענען געזעסען עטליכע געסט, צווישען זיי אויך דער ווירט אליין. מאריא און פעליקס זענען פערבייגעגאנגען; דער ווירט האט זיך אויפגעשטעלט און געצויגען דעם הוט. זיי האבען געעפענט די טהיר צום גארטען-זאל, אין וועלכען עס האבען געברענט עטליכע האלבאראבגעדרעהטע גאז-לאמפען. א קליינער קעלנער-יונג איז געזעסען אין א ווינקעל און געדרעמעלט. ער האט זיך שנעל אויפגעהויבען, געשווינד ארויפגעדרעהט די גאז-ברענער און געהאלפען די געסט ארונטערנעהמען פון זיך די אויבערשטע מלבושים. זיי האבען זיך געזעצט אין א ווינקעל, וואו עס איז געווען גאנץ דונקעל און בעקוועם, און האבען צוגערוקט זייערע שטוהלען גאנץ נאהנט צוזאמען. זיי האבען בעשטעלט עפעס צו עסען און צו טרינקען נישט לאנג קלייבענדיג, און זענען געבליעבען אליין. נאר די טריבע רויטע פייערלעך האבען אריינגעקוקט אהער דורך די פענסטער און די ווינקלען פון זאל זענען אויך געווען פערזונקען אין האלבער פינסטערניש.

זיי האבען נאך אלץ ביידע געשוויעגען, ענדליך האט מאריא נישט אויסגעהאלטען און מיט א ציטערנדער שטימע געפרעגט:

— זאג מיר, פעליקס, וואס איז מיט דיר? איך בעט דיך, זאג מיר.

ווידער האט דאס בעקאנטע שמייכעל א שיין געטאן אויף זיינע ליפען.

— גארנישט, קינד, — האט ער געזאגט. — פרעג נישט. מיינע משוגעת'ן זענען דאך שוין פאר דיר קיין נייעס נישט — און אפשר קענסטו זיי טאקע נאך אלץ נישט? —

— דיינע משוגעת'ן, א יא, געווים. איצט אבער איז עס נישט קיין משוגעת ביי דיר. איך זעה דאך: דו ביזט עפעס צורודערט. דא שטעקט עפעס אין דעם. איך בעט דיך, פעליקס, זאג מיר, וואס איז מיט דיר? זאג שוין, איך בעט דיך!

ער האט געמאכט א אונגעדולדיגע מינע; דערווייל איז אריין דער קעלנער און דערלאנגט דעם בעשטעלטען אבענד-ברויט.

— זאג מיר, זאג מיר, — האט זי נאכאמאל געבעטען, ער אבער האט אנגעוויזען מיט די אויגען אויפ'ן קעלנער און געמאכט א ערגערליכע בעוועגונג. דער קעלנער איז ארויס.

— איצט זענען מיר אליין, — האט מאריע געזאגט.

זי האט זיך צוגערוקט צו איהם נעהנטער און גענומען זיינעביידע הענד אין אידרע.

— וואס איז מיט דיר? וואס איז מיט דיר? איך מוז עס וויסען. האסטו מיך שוין מעהר נישט ליעב?

ער האט געשוויגען. זי האט געקושט זיין האנד. ער האט זי פאמעליך ארויסגעצויגען.

— נו? נו?

ער האט א ווארף געטאן זיין בליק איבער'ן זאל, אזוי ווי זוכענדיג הילף ארום זיך.

— איך בעט דיך, לאז מיך אב, פרעג נישט, מאטער מיך נישט!

זי האט אבגעלאזען זיין האנד און איהם שארף אנגעקוקט.

——איך וויל וויסען.

ער איז אויפגעשטאנען און טיעף אבגעצויגען דעם אטעם. דערנאך האט ער זיך אנגעהאפט מיט ביידע הענד פאר'ן קאפ און געזאגט:

—דו מאכסט מיך משוגע. פרעג נישט.

נאך א לאנגע ווײלע איז ער אזוי געבליעבען שטעהן מיט שטארע אויגען, און זי האט פול מיט אנגסט נאכגעשפירט זיין בליק.

וועלכער איז געווען געריכטעט אין דעם לעדיגען רוים. ענדליך האָט ער זיך אַוועקגעזעצט, האָט אָנגעהויבען אָטעמען רוהיגער, און אַ מידע מילדקייט האָט זיך צוגאָסען אויף זיין געזיכט. אין עטליכע סעקונדען אַרום האָט ער זיך אינגאַנצען בערוהיגט און מיט אַ שטי־לער, ליעבענסווירדיגער שטימע געזאָגט צו מאַריען:

— נו, טרינק־זשע, עס.

זי האָט געהאָרזאַם גענומען אין האַנד אַ גאָפּעל מיט אַ מעָ־סער און מיט אַנגסט געפרעגט:

— און דו?

— יאָ, יאָ, האָט ער געענטפערט, ער איז אָבער געבליעבען זיצען אונבעוועגליך און האָט זיך צו קיין זאַך נישט צוגעריהרט.

— איך וועל אויך נישט עסען, — האָט זי געזאָגט.

דאַן האָט ער אויך אָנגעהויבען עסען און טרינקען. באַלד אָבער האָט ער שווייגענדיג אַוועקגעלעגט דעם גאָפּעל מיט'ן מעסער און אָנגעשפּאַרט דעם קאָפּ אָן האַנד, נישט קוקענדיג אויף מאַריען. זי האָט אידם אַ ווײַלע אָנגעקוקט מיט שטייף צונויפגעפּרעסטע ליפּען, דערנאָך האָט זי אַראָבגענומען זיין אָרעם, וואָס האָט פערשטעלט פון אידר זיין געזיכט. און איצט האָט זי געזעהן, ווי זיינע אויגען גלאַנצען, און אין דער סעקונדע, וואָס זי האָט אויסגעשריען: „פעליקס, פעליקס", האָט ער אָנגעהויבען צו וויינען, הייס און הליפּענדיג. זי האָט אָנגעשפּאַרט זיין קאָפּ אָן איהר ברוסט, האָט אידם געגלעט די האָר, געקושט אין שטערן און געוואָלט מיט אידרע קושען זיינע טרערען פערטרייבען.

— פעליקס, פעליקס!

און ער האָט געוויינט אַלץ שטילער און שטילער.

—וואָס איז מיט דיר, אוצר מיינער, טייערער, איינציגער מיי־נער, זאָג מיר!

און ער האָט נאָך אַלץ געהאַלטען דעם קאָפּ צוגעפּרעסט צו אידר ברוסט, אַזוי אַז זיינע ווערטער זענען צו איהר צוגעקומען דומפּף און שווער:

— מאַריע, מאַריע, איך האָב עס דיר ביז אַהער נישט געוואָלט זאָגען. איין יאָהר נאָך, און דאַן איז אַלץ — אויס...

און איצט האָט ער געוויינט ביטער און אויפ'ן קול. זי אָבער, מיט ברייט פונאַנדערגעעפענטע אויגען און טויט־בלאַס, האָט קיין

זאַך נישט פֿערשטאַנען, האָט נישט געוואָלט קיין זאַך פֿערשטעהן. עטוואָס קאַלטעס און שרעקליכעס האָט איהר דעם האַלז צוזאַמענגעצויגען און ענדליך האָט זי פּלוצלונג אויסגעשריען:

— פֿעליקס, פֿעליקס!

דאַן האָט זי זיך אַראָבגעלאָזען פֿאַר איהם אויף די קניע און געקוקט אויף זיין פֿערוויינטען, פֿערביטערטען געזיכט, וואָס איז געוועזען אַראָבגעזונקען אויפ'ן ברוסט.

ער האָט זי געזעהן שטעהענדיג פֿאַר איהם אויף די קניע און געפּליסטערט:

— שטעה אויף, שטעה אויף.

זי איז אויפגעשטאַנען, מעכאַניש פֿאָלגענדיג איהם, און האָט זיך געזעצט איהם אַנטקעגען. זי האָט נישט געקענט רעדען, זי האָט נישט געקענט פֿרעגען. פּלוצלונג, נאָכדעם, ווי ער איז עטליכע סעקונדען געזעססען פֿערזונקען אין אַ טיעפֿער שטילקייט, האָט ער אויפגעהויבען די אויגען אין דער הויך און טיעף אָבגעזיפֿצט, ווי ווען ער וואָלט זיין בעלאָדען מיט עפּעס אַ אונבעגרייפֿליכער משא:

— ס'איז שרעקליך! שרעקליך!

זי האָט צוריק בעקומען איהר שטימע.

— קום, קום... — מעהר אָבער האָט זי נישט געקענט רעדען.

— יאָ, מיר וועלען געהן, — האָט ער געזאָגט, בעגלייטענדיג זיינע ווערטער מיט אַ בעוועגונג, אַזוי ווי ער וואָלט וועלן עפּעס אָבשאָקלען פֿון זיך. ער האָט צוגערופֿען דעם קעלנער, בעצאָהלט פֿאַר'ן אָבענדברויט, און ביידע זענען שנעל אַרויס פֿון זאַל.

אין דרויסען האָט זיי שווייגענדיג אַרומגענומען די פֿריהלינגס-נאַכט. אין דער דונקלער אַלעע איז מאַריע געבליבען שטעהן און אָנגענומען איהר געליעבטענס האַנד:

— זאָג מיר ענדליך —

ער האָט זיך איינגאַנצען בערוהיגט, און דאָס, וואָס ער האָט איהר געענטפֿערט, האָט געקלונגען איינפֿאַך, פּשוט, ווי ווען עס וואָלט אייגענטליך גאָרנישט אַזוי וויכטיג געוועזען. ער האָט בעפֿרייט זיין האַנד פֿון איהרע און געגלעט איהרע באַקען. ס'איז געוועזען אַזוי דונקעל, אַז זיי האָבען זיך קוים געזעהן איינער דעם אַנדערן.

— נאָר שרעק דיך נישט, מערי, אַ יאָר — דאָס איז דאָך לאַנג, אַזוי לאַנג! ריכטיג איין יאָהר נאָך האָב איך צו לעבען.

זי האָט אויסגעשריען:

— דו ביזט משוגע, דו ביזט פון זינען אַראָב!

— ס'איז אַ פערברעך, וואָס איך האָב עס דיר אין אַלגעמיין געזאָגט, און אַ נאַרעשקייט אויך. פערשטעהסט אָבער, וויסען דאָס אַליין אַליין און אַזוי איינזאַם אַרומגעהן, שטענדיג מיט דעם געדאַנק — איך וואָלט דאָך דאָס סיי־ווי־סיי נישט לאַנג אויסגעהאַלטען. ס'איז אפשר נאָך בעסער, וואָס דו וועסט דיך צוגעוואָהנען דערצו. קום זשע ווייטער? וואָס שטעהען מיר דאָ? איך אַליין, מאַריע, האָב זיך שוין צוגעוואָהנט צו דעם געדאַנק. אַלפרעד'ן האָב איך שוין לאַנג אויפגעהערט צו גלויבען.

— דו ביזט, הייסט עס, נישט געווען ביי אַלפרעדן? די אַנדערע דאָקטוירים הויבען דאָך נישט אָן צו פערשטעהן קיין זאַך.

— זעהסטו, קינד, אין דעם פערלויף פון די לעצטע וואָכען האָב איך שרעקליך געליטען, נישט וויסענדיג זיכער, וואָס מיט מיר איז. איצט איז שוין בעסער: איך ווייס האָטש, וועניגסטענס, אַלץ. איך בין געווען ביי פּראָפעסאָר בערנאַרד, און ער האָט מיר געזאָגט דעם ריינעם אמת.

— אָה, ניין, ער האָט דיר נישט געזאָגט דעם אמת. ער האָט דיר געוויס געוואָלט נאָר איבערשרעקען, כדי דו זאָלסט פאָרזיכטיגער זיין.

— מיין טייערע, איך האָב מיט דעם מענשען זעהר ערנסט גערעדט. איך האָב געמוזט איין מאָל פאַר אַלע מאָל דערגעהן דעם אמת. פערשטעהסט, האָטש צוליעב דיר.

— פעליקס, פעליקס, — האָט זי אויסגעשריגען און איהם אַרומגענומען מיט בײדע אָרעמס. — וואָס רעדסטו? אָהן דיך וועל איך אפילו קיין איין טאָג נישט לעבען, קיין איין שעה נישט.

— קום, — האָט ער געזאָגט אין דער שטיל. — זיי רוהיג.

זיי זענען צוגעקומען צום אַרויסגאַנג פון פּראַטער. אַרום זיי איז געוואָרען לעבעדיגער: טומעלדיג און ליכטיג. אין די גאַסען האָבען זיך געהערט קלאַפּערייען פון רעדער און דאָס פייפען און קלינגען פון טראַמוויי, און איבער זיי, אויפ'ן בריק, האָט זיך דורכגעטראָגען מיט אַ שווערען גערויש אַ אַייזענבאַהן־צוג.

מאַריאַ'ן איז אַ שוידער דורכגעלאָפען איבער'ן לייב. אָט דאָס דאָזיגע גאַנצע לעבען האָט עפּעס מיט איין מאָל בעקומען דעם

אויסזעהען פון עטוואס גיפטיג־לאכעדיגעס, פײנדליכעס, און אידה האט פערקוועטשט דאס הארץ. זי האט אידם מיטגעצויגען מיט זיך, און זיי האבען זיך געלאזען געהן אהיים נישט דורך די ברייטע הויפט־גאסען, נאר דורך שטילע הינטער־געסלעך.

געהענדיג, איז אידר פלוצלונג איינגעפאלען, אז פאר אידם, וואלט מען געדארפט נעהמען א עקיפאזש, זי האט זיך אבער נישט בעשלאסען אידם דאס צו זאגען, — מיקען דאך געהן פאמעליך.

— דו וועסט נישט שטארבען, ניין, ניין, — האט זי אין דער שטיל גערעדט, צודריקענדיג אידר קאפ צו זיין אקסעל. — נאר אהן דיך וועל איך אויך נישט לעבען.

— טייערע מײנע, שפעטער וועסטו אנדערש טראכטען. איך האב מיר שוין אלץ גוט דורכגערעכענט. געוויס אזוי. דו ווייסט: ווי נאר ס'האט זיך פלוצלונג געעפענט פאר מיר די גרענעץ, האב איך אנגעהויבען זעהען, אזוי שארף, אזוי דורכדרינגענד.

— ס'איז קיין גרענעץ נישטא.

— ריכטיג, מײן אוצר, מען קען עס גארנישט גלויבען. איצט, אין דער מינוט, גלויב איך עס אויך נישט. ס'ליעגט עפעס אין דעם עטוואס אונבעגרייפליכעס, ניין? בערעכען נאר: אט געה איך איצט מיט דיר און רעד ארויס אויפ'ן קול ווערטער, וועלכע דו הערסט, און אין א יאהר ארום וועל איך ליעגען א קאלטער, א טויטער, אפשר שוין א צופאלענער...

——הער אויף, הער אויף!

— און דו, דו וועסט בלייבען די זעלביגע, אזוי ווי איצט. אט אקוראט די זעלביגע, נאר אביסעל בלאסער פון וויינען, דערנאך אבער וועט נאך א אבענד קומען, און נאך אידם א סך אנדערע אבענדען, און דער זומער און דער הערבסט און דער ווינטער און ווידער א פריהלינג... און איך בין שוין דאמאלס א יאהר לאנג טויט און קאלט. יא!... וואס איז מיט דיר?...

זי האט ביטער געוויינט. די טרערען האבען זיך געצויגען איבער אידרע באקען און זענען אראבגערונען אויפ'ן האלז.

א פערצווייפעלטעס שמייכעלע האט זיך א וויז געטאן אויף זיין געזיכט און ער האט געמורמעלט צווישען די ציין, הייזעריג, גיפטיג:

— ענטשולדיג.

זי האָט ווײַטער געוויינט; זיי זענען געגאַנגען פאָראויס; ער האָט געשוויגען. זייער וועג האָט זיי געפיהרט פערבײַ דעם שטאָדט־גאָרטען, דורך חונקעלע, שטילע און ברייטע גאַסען, וואו עס האָט זיך געהערט אַ לײַכטער, שוואַכער ריח פון פײַלכען. זיי זענען פאַמעליך ווײַטער געגאַנגען. אויף דער אַנדערער זײַט האָט זיך געצויגען אַ גלײַכע רייהע הויכע גרויע און געלע הײַזער, און נאָהנט פון זיי האָט זיך אַרויסגעזעהן דער מאַיעסטעטישער טורם פון דײַר קאַרלס־קירכע, אַרויסשטײַגענדיג אין דעם בלויען נאַכט־הימעל. זיי זענען אַרײַן אין אַ זײַטיגער גאַס און צוגעגאַנגען צו דעם הויז, אין וועלכען זיי האָבען געוואָהנט. דאַן האָבען זיי זיך פאַמעליך אויפגעהויבען אויף די שוואַך בעלויכטענע טרעפ און געהערט פון הינטער די אָפענע טהירען און פענסטער דאָס לאַכען און פלוידערן פון די דיענסטמעדלעך. אין אַ פאָר מינוטען אַרום האָבען זיי פערשלאָסען די טהיר הינטער זיך. דאָס פענסטער איז געווען אָפען; עטליכע דונקעלע רויזען, וועלכע זענען געשטאַנען אין אַ איינפאַכער וואַזע אויפ'ן נאַכט־טיש, האָבען אָנגעפילט דעם צימער מיט אַ שמעקעדיגען ריח. פון גאַס האָט זיך געטראָגען אַ שטילער גערויש. זיי זענען צוגעגאַנגען צום פענסטער. אינ'ם הויז געגענאיבער איז געווען שטיל און פינסטער. דערנאָך האָט ער זיך געזעצט אויפ'ן דיוואַן, און זי האָט פערמאַכט די לאָדענס און אַראָבגעלאָזען די פאָרהאַנגען. זי האָט אָנגעצונדען אַ ליכט און זי אַוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש. ער איז געזעסען אונבעוועגליך, פערזונקען אין זײַנע געדאַנקען, און האָט דאָס אַלץ נישט געזעהן. זי איז צוגעגאַנגען צו איהם.

— פעליקס! — האָט זי איהם גערופען.

ער האָט אַ קוק געטאָן אויף איהר און געשמייכעלט.

— וואָס, קינד? — האָט ער געפרעגט.

און ווי נאָר ער האָט אַרויסגערעדט די ווערטער מיט אַ ווייכער, שטילער שטימע, האָט איהר ווידער אַרומגענומען אַ געפיהל פון אונענדליכער אַנגסט. ניין, זי האָט איהם נישט געוואָלט פערליערען. ניין! ניין, ניין! ס'איז גאָרנישט אמת! ס'קען גאָרנישט מעגליך זײַן. זי האָט פראָבירט רעדען, האָט געוואָלט דאָס אַלץ איהם זאָגען, און האָט זיך געוואָרפען פאַר איהם אויף די קניע, זי האָט אָבער די קראַפט נישט געפונען צום רעדען. זי האָט אַוועקגעלעגט

איהר קאָפּ בײַ איהם אויפ׳ן שויס און געוויינט. זײַנע הענד זענען אונבעוואוסטזיניג געלעגען אויף איהרע האָר.

— מ׳דאַרף נישט וויינען, — האָט ער צערטליך געפּליסטערט, — הער אויף, טײַערע.

זי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ, ווי אַ פּלוצלונגע האָפענונג וואָלט איהר אַרומגענומען.

— דאָס איז דאָך נישט אמת, ניין? נישט אמת?

ער האָט אָבגעפּרעסט אַ לאַנגען, הייסען קוש בײַ איהר אויף די ליפּען. דערנאָך האָט ער כמעט האַרט אַרויסגערעדט:

— יאָ, דאָס איז אמת!

און איז אויפגעשטאַנען.

ער איז צוגעגאַנגען צום פענסטער און האָט זיך דאָרט אַוועקגעשטעלט. זײַן גאַנצע פיגור איז געווען אײַנגעהילט אין שאָטען, נאָר בײַ זײַנע פּיס האָט זיך געוויגט דאָס פינקלענדע פײַער פון דער ליכט. אין אַ ווײַלע אַרום האָט ער אָנגעהויבען רעדען.

— דו מוזט דיך צוגעוואָהנען צו דעם געדאַנק. לאָז זיך דיר דאַכטען, אַז מיר זענען זיך אַזוי פונאַנדערגעגאַנגען. דו דאַרפסט גאָרנישט וויסען, אַז איך בין שוין מעהר אויף דער וועלט נישטאָ.

זי האָט אויסגעזעהן, אַזוי ווי זי וואָלט איהם גאָרנישט הערען. איהר געזיכט האָט זי בעהאַלטען אין קישען פון דיוואַן.

ער האָט ווײַטער גערעדט:

— ווען מ׳בעטראַכט די זאַך פילאָזאָפיש, איז עס גאָרנישט אַזוי שרעקליך. מיר האָבען דאָך נאָך אַזוי פיעל צײַט גליקליך צו זײַן; ניין, טײַערע?

זי האָט פּלוצלינג אַ קוק געטהון אויף איהם מיט גרויסע, טרערענלאָזע אויגען. דערנאָך איז זי צוגעלאָפען צו איהם, האָט איהם אײַנגעשלאָסען אין איהרע אָרעמס און שטאַרק צוגעדריקט צו איהר ברוסט.

— איך וויל מיט דיר צוזאַמען שטאַרבען, — האָט זי געפּליסטערט.

— דאָס איז קינדערײַ, — האָט ער געשמייכעלט, — איך בין נישט אַזוי קליינליך, ווי דו מיינסט. איך האָב גאָרנישט דאָס רעכט, דיך מיטצונעהמען מיט זיך.

— איך קאָן אָהן דיך נישט זײַן.

— ווי לאַנג האָסטו געלעבט אָהן מיך? איך בין שוין אַ פערלוירענער געווען מיט אַ יאָהר צוריק, ווען איך האָב זיך בעקאַנט מיט דיר. אמת, איך האָב דאָס נישט געוואוסט, אַ אהנונג דערפון אָבער האָב איך שוין געהאַט.

— דו ווייסט עס נאָך איצט אויך נישט.

— ניין, איך ווייס עס, און דעריבער גיעב איך דיר שוין צוריק דיין פרייהייט.

זי האָט איהם פעסטער איינגעקלאַמערט אין איהרע אָרעמס.

— נעהם אָן די פרייהייט, נעהם זי, — האָט ער געזאָגט.

זי האָט איהם נישט געענטפערט, און נאָך אַלץ אָנגעקוקט איהם, אַזוי ווי זי וואָלט גאָרנישט פערשטעהן, וואָס ער רעדט צו איהר.

— דו ביזט אַזוי שען, אָה, און אַזוי געזונד! וואָס'רע שענעס, וואָס'רע הייליגעס רעכט האָסטו נאָך אויפ'ן לעבען! לאָז מיך אַליין.

זי האָט אויסגעשריען:

— איך האָב געלעבט מיט דיר, און וועל שטאַרבען מיט דיר.

ער האָט איהר געקושט אין קאָפּ.

— דו וועסט עס נישט טהון; איך פערבאָט עס דיר. דו מוזט זיך אַרויסשלאָגען פונ'ם קאָפּ דעם געדאַנק.

— איך שווער דיר...

— שווער נישט; דו וועסט דיך בעטען אַמאָל, איך זאָל דיר דיין שבועה מוחל זיין.

— אַזוי גלויבסטו עס אין מיר!

— אָ, דו ליעבסט מיך, איך ווייס עס. דו וועסט מיך נישט לאָזען אַזוי לאַנג ווי —

— קיינמאָל, קיינמאָל, וועל איך דיך נישט פערלאָזען!

ער האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

זי האָט זיך פעסט צוגעטוליעט צו איהם, האָט גענומען די הענד און זיי געקושט.

— דו ביזט אַזוי גוט, — האָט ער געזאָגט, — דאָס מאַכט מיך זעהר טרויעריג.

— זיי נישט טרויעריג. וואָס עס זאָל נישט זיין — מיר בײדע האָבען דעם זעלבינגען שיקזאַל.

— ניין, — האָט ער ערנסט און בעשטימט געזאָגט. — לאָז אָב. איך בין נישט גלייך צו אַנדערע. איך וויל נישט זיין אַזוי. איך פערשטעה אַלץ: עס וואָלט זיין אַ פערברעך פון מיר, ווען איך וואָלט ווייטער העלפען דייגע ווערטער, און פער׳שכור׳ט ווערען דערמיט, וואָס עס רייסט זיך אַרויס פון דיין מויל אין דעם ערשטען אויסברוך פון שמערץ. איך מוז געהן, און דו מוזט בלייבען.

זי האָט ווידער אָנגעהויבען צו וויינען. ער האָט זי געגלעט און געקושט, אום איהר צו בערוהיגען, און זיי זענען געבליבען שטעהן ביים פענסטער, גאָרנישט רעדענדיג.

ס'איז פערביי איין מינוט נאָך דער אַנדערער; די ליכט איז געוואָר׳ען קלענער.

אין אַ ווייַלע אַרום איז פעליקס אָבגעגאַנגען פון איהר און האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן דיוואַן. אַ שווערע מידקייט האָט איהם בעהערשט. מאַרי'ע איז צוגעגאַנגען און האָט זיך געזעצט נעבען איהם. זי האָט פאָרזיכטיג גענומען זיין קאָפּ און איהם אַוועקגעלעגט ביי איהר אויפ'ן אַקסעל. ער האָט זי צערטליך אָנגעקוקט, און פערמאַכענדיג די אויגען, איז ער אַזוי איינגעשלאָפען.

ס'האָט אַריינגעשטראַהלט אַ בלאַסער, קיהלער פריהמאָרגען. פעליקס האָט זיך אויפגעכאַפּט. זיין קאָפּ איז נאָך אַלץ געלעגען אָנגעשפאַרט אָן איהר ברוסט. זי אָבער איז טיעף און פעסט געשלאָפען. ער איז פאַמעליך אָבגעגאַנגען פון איהר, איז צוגעגאַנגען צו'ם פענסטער און אַרויסגעקוקט אין גאַס, וועלכע האָט אין דעם גרויען פריהמאָרגען אויסגעזעהן איינגאַנצען פוסט. איהם איז קאַלט געוועזען. אין עטליכע מינוטען אַרום האָט ער זיך אַ אָנגעטהוגענער געלעגט אויפ'ן בעט און אַריבערגעצויגען די דעק איבער'ן קאָפּ.

עס איז שוין געוועזען גרויסער טאָג אין דרויסען, ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפּט. מאַריע איז געזעסען אויפ'ן ראַנד פון בעט און האָט איהם אויפגעוועקט מיט קושען. זיי האָבען ביידע געשמייכעלט. איז נישט אַמאָל דאָס אַלץ נאָר אַ ביזער חלום געוועזען? ער אַליין האָט זיך איצט געשפירט אַזוי מונטער, אַזוי געזונד. און אין דרויסען האָט געלאַכט די זון. פון גאַס האָט זיך געהערט אַ גערויש און אַלץ איז געוועזען אַזוי לעבעדיג. אינים הויז געגענאיבער זענען אַ סך פענסטער געשטאַנען אָפען. און אויפ'ן טיש, ווי יעדען פריהמאָרגען, איז געוועזען געגרייט דאָס פריהשטיק. אין צימער איז אַזוי

ליכטיג געווען: אין אַלע ווינקעלעך האָט זיך דער טאָג אַריינגעריסען. ויילען פון וונגען-שטויב האָבען געשימערירט און אומעטום, אומע-טום האָט זיך געפיהלט האָפנונג, האָפנונג, האָפנונג!

דער דאָקטאָר האָט נאָך גערויכערט זיין נאָכמיטאָגס-ציגאַר, ווען אַ דאַמע האָט זיך צו איהם געמעלדעט. ס'איז נאָך געווען פאַר דער אויפנאַהמס-שעה, און אַלפרעד איז, פערשטעהט זיך, געווען נישט זעהר צופריעדען.

— מאַריאַ! — האָט ער ערשטוינט אויסגעשריען, ווען זי איז אַריינגעקומען.

— זייט נישט בעז, וואָס איך שטער אייך אַזוי פריה. אָה, ענדיגט רויכערן.

— אויב איהר ערלויבט. — אָבער וואָס איז פאָרגעקומען? וואָס איז מיט אייך?

זי איז געשטאַנען פאַר איהם, אָנגעשפאַרט מיט איין האַנד אָן שרייבטיש און אין דער אַנדערער האַלטענדיג דעם שירם.

— איז עס ריכטיג, — האָט זי שנעל אַרויסגערעדט. — אַז פעליקס איז אַזוי קראַנק? אַה, איהר זייט בלאַס געוואָרען... פאַרוואָס האָט איהר עס מיר נישט געזאָגט? פאַרוואָס?

— וואָס איז אייך עפּעס איינגעפאַלען? — ער איז זיך דורכגע-גאַנגען איבער'ן צימער אַהין און צוריק. — דאָס איז נאַרעש. ביטע, זעצט זיך.

— ענטפערט מיר.

— געוויס איז ער קראַנק. דאָס איז דאָך אָבער פאַר אייך קיין נייעס נישט.

— ער איז פערלוירען, — האָט זי אויסגעשריען.

— אָבער... וואָס...

— איך חיים עס; ער — אויך. נעכטען איז ער געוועזען ביי פּראָפעסאָר בערגאַרד — ער האָט עס איהם געזאָגט.

— אַ סך פּראָפעסאָרען האָבען שוין פּראָבירט אַ טעות האָבען.

— איהר האָט דאָך איהם אַזוי אָפט אונטערזוכט; זאָגט מיר דעם אמת.

— אין די זאַכען איז נישטאָ קיין אַבסאָלוטער אמת.

— יאָ, ווייל ער איז אייער פריינד. איהר ווילט נישט זאָגען

דעֶם אמת, אָה ניִין? איִך זעָה דאָך עֶס אָבעֶר אָן [illegible]! דאָס איִז אַלזאָ אמת! אמת! אָ גאָט! גאָט מייַנעֶר!

— בעֶרוּהיִגט זיִך, ליִעבּעֶ —

זיִ האָט שנעֶל אַקוּק געֶטהוּן אוֹיף איִהם.

— דאָס איִז אמת?

— יאָ, עֶר איִז קראַנק. איִהר וויִיסט עֶס דאָך.

— אַה...

— צוּ וואָס אָבעֶר האָט מעֶן איִהם דאָס געֶזאָגט, אוּן אוֹיסעֶר דעֶם...

— נוּ, נוּ? נאָר, איִך בּעֶט אַייך, וועֶקט ניִשט [illegible] איִן מיִר קייִן האָפנוּנג, אוֹיבּ זיִ איִז ניִשט פעֶרהאַן.

— מ׳קאָן עֶס קייִנמאָל ניִשט בּעֶשטיִמט פאָראוֹיסזאָגעֶן. דאָס קאָן זיִך פעֶרציִהעֶן ווי לאַנג.

— איִך וויִיס דאָך: אַ יאָהר.

אַלפרעֶד האָט זיִך געֶבּיִסעֶן די ליִפּעֶן.

— יאָ, זאָגט מיִר, צוּ וואָס איִז עֶר אייִגעֶנטליִך געֶגאַנגעֶן צוּ אַנ׳אַנדעֶר דאָקטאָר?

— נוּ, וויַיל עֶר האָט געֶוואוּסט, אַז איִהר וועֶט איִהם קייִנמאָל דעֶם אמת ניִשט זאָגעֶן — גאַנץ אייִנפאַך.

— ס׳איִז צוּ-נאַרעֶש — האָט זיִך דעֶר דאָקטאָר געֶקאָכט, — ס׳איִז צוּ נאַרעֶש. איִך פעֶרשטעֶה דאָס ניִשט! עֶפּעֶס ריִכטיִג, ווי דאָס וואָלט זייַן אַזוי אוּנבּעֶדיִנגט נוֹיטוועֶנדיִג, אַז אַ מעֶנשעֶן...

איִן דעֶר מיִנוּט האָט זיִך געֶעֶפעֶנט די טהיר אוּן פעֶליִקס איִז אַרייַנגעֶקוּמעֶן.

— איִך האָבּ עֶס פאָראוֹיסגעֶזעֶהן, — האָט עֶר געֶזאָגט, דעֶרזעֶהעֶנדיִג מאַריאַ׳ן.

— דוּ טהוּסט מיִר אָבּ שעֶנעֶ נאַרעֶשקייַטעֶן, — האָט דעֶר דאָקטאָר אוֹיסגעֶרוּפעֶן. — שעֶנעֶ נאַרעֶשקייַטעֶן, אַלעֶבּעֶן.

— העֶר אוֹיף מיִט דייַנעֶ פראַזעֶן, מייַן ליִעבּעֶר אַלפרעֶד, — האָט פעֶליִקס געֶענטפעֶרט. — איִך דאַנק דיִר נאַטוּרליִך פאַר דייַן גוּטעֶן וויִלעֶן, דוּ האָסט געֶהאַנדעֶלט ווי אַ פרייִנד, דוּ האָסט דיִך גלעֶנצעֶנד געֶהאַלטעֶן...

מאַריאַ איִז איִהם אַרייַנגעֶפאַלעֶן איִן די רייִד:

— עֶר זאָגט, אַז דעֶר פּראָפעֶסאָר האָט געֶוויִס...

— לאָז אָפּ, — האָט איהר פעליקס איבערגעשלאָגען, — אַזוי לאַנג, ווי עס איז אַלץ געגאַנגען גלאַט, האָט איהר מיך גע־קאָנט פערפיהרען. איצט אָבער וואָלט עס שוין זיין נישט מעהר, ווי אַ נאַרעשע קאָמעדיע.

— דו ביזט אַ קינד, — האָט זיך אַלפרעד אָפּגערופען.— אין היינט וועסטו געפינען טויזענדער מענשען, וועלכע מ'האָט שוין מיט צוואַנציג יאָהר צוריק דאָס לעבען אָפּגעזאָגט.

— די מעהרסטע פון זיי זענען דאָך אָבער שוין בעגראָבען. אַלפרעד איז אַרומגעגאַנגען איבער'ן צימער אַהין און צוריק.

— יעדענפאַלס, האָט זיך פון נעכטען ביז היינט קיין זאַך נישט געענדערט. דו וועסט דיך היטען — דאָס איז אינגאַנצען. דו וועסט פּינקטליכער, ווי ביז אַהער, ערפילען מיינע פּעראָרד־נונגען — דאָס וועט גאָר גוט זיין. ערשט מיט אַכטאָג צוריק איז געוועזען ביי מיר אַ פּופציגיעדריגער הערר...

— איך ווייס שוין ,— האָט איהם פעליקס איבערגעשלאָגען, — דער געוויסער פופציגיעריגער הערר, וועלכען מ'האָט צו צוואַנ־ציג יאָהר אָפּגעזאָגט דאָס לעבען און איצט זעהט ער אויס בליהענד־שען און האָט אַכט געזונדטע קינדער.

— אַזעלכע זאַכען קומען פאָר, אין דעם איז גאָרנישט צו צווייפלען, — האָט אַלפרעד בעמערקט.

— דו ווייסט, — האָט אויף דעם פעליקס געזאָגט, — איך געהער נישט צו דעם סאָרט מענשען, מיט וועלכע עס געשעהען כסדר נסים.

— נסים? — האָט אַלפרעד אויסגערופען, — דאָס זענען נאַטירליכע זאַכען.

— אָבער קוקט איהם נאָר אָן; — האָט מאַריע געזאָגט — איך געפין, אַז ער זעהט איצט בעסער אויס, ווי ווינטער.

— ער מוז זיך זעהר היטען — האָט אַלפרעד געזאָגט און אָפּגעשטעלט זיך פאַר זיין פריינד, — איהר וועט איצט אין די בערג פאָהרען, און דאַרטען זיך אויסרוהען, אָבער אַזוי, פערשטעהט איהר מיך — אָרענטליך.

— ווען זאָלען מיר אָפּפאָהרען? — האָט מאַריע געפרעגט פערזאינטערעסירט.

— ס'איז דאָך אַלץ נאַרעש ,— האָט פעליקס זיך אָפּגערופען.

— און אי׳ם הערבסט וועט איהר זיך אוועקלאָזען ערגעץ־וואו אין דרום.

— און דעם קומענדיגען פריהלינג? — האָט פעליקס אַ פרעג געטהון איראָניש.

— ווערסטו, בעשטימט, געזונד זיין, — האָט אויסגעשריען מאַריע.

— יאָ, געזונד, — האָט פעליקס געלאַכט, — געזונד! — יעדענפאַלס וועל איך שוין האַן נישט ליידען מעהר.

— איז זאָג דאָך עס שטענדיג, — האָט אויסגעשריען דער דאָקטאָר — אַז אָט די אַלע בעריהמטע קליניקער האָבען נישט אין זיך קיין האָר פסיכאָלאָגיע.

— ווייל זיי זענען גלייכגילטיג דערצו, וואָס מיר קאָנען דעם אמת נישט פערטראָגען, — האָט פעליקס אַ זאָג געטהון.

— איך זאָג, אַז דאָ איז גאָר קיין אמת נישטאָ. דער מענש האָט זיך געטראַכט, אַז ער מוז דיר דעם גיהנם הייסער מאַכען, אום דו זאָלסט דיך מעהר היטען. זיין געדאַנקענגאַנג איז געווען אונ־געפעהר אַזוינער: אויב דו וועסט נישט קוקען אויף זיין נביאות, און געזונד ווערען, וועט דאָך עס יעדענפאַלס נישט זיין פאַר איהם קיין בעליידיגונג; ער האָט דאָך דיך נאָר געוואָרנט.

— לאָז שוין אָב מיט די קינדערשע פלוידערייען, — האָט זיך אָבגערופען פעליקס — איך האָב זעהר ערנסט גערעדט מיט דעם מענשען, און האָב איהם געגעבען צו פערשטעהן, אַז איך מוז וויסען דעם גאַנצען אמת. פאַמיליענפערהעלטניסע! דערמיט קאָן מען די הברה שטענדיג נעהמען. און איך מוז דיר אויפריכטיג מודה זיין, אַז דאָס נישט וויסען איז שוין געווען צו־שרעקליך.

— אַזוי ווי איצט וואָלסטו שוין כלומר׳שט יאָ וויסען, — האָט אַלפרעד בעמערקט.

— יאָ, איצט ווייס איך. ס׳איז אַ אומזיסטע אַרבייט, מיך איצט צו פערדרעהען. עס האַנדעלט זיך איצט נאָר וועגען דעם, דאָס לעצטע יאָהר אָבצולעבען ווי ווייט נאָר מעגליך — קלוגער. דו וועסט זעהן, מיין ליעבער אַלפרעד, איך בין דער מענש, וועלכער קאָן אַוועקגעהן פון דער וועלט מיט אַ שמייכעל אויף די ליפען. נו, ווייַן נישט, מערי; דו האָסט גאָר קיין אַהנונג נישט דערפון, ווי שען די וועלט וועט דיר נאָך אויסזעהן אָהן מיך. וואָס, אַלפרעד, ניין?

— גערה! דו פײניגסט דאָך דײַן מעדעל גאַנץ אומזיסט.

— דאָס איז אמת, ס'וואָלט זײַן קליגער פאַר אײן מאָל אַ ענדע צו מאַכען. פערלאָז מיך, מערי, גערה, לאָז מיך אַלײן שטאַרבען!

— גיט מיר גיפט — האָט מאַריע פלוצלונג אויסגעשריען.

— איהר זענט דאָך בײדע משוגע, — האָט אויסגערופען דער דאָקטאָר.

— גיפט! איך וויל נישט לעבען אײן סעקונדע לענגער פון איהם, און ער דאַרף עס מיר גלויבען; ער וויל דאָך עס מיר נישט גלויבען. פאַרוואָס? פאַרוואָס?

— הער, מערי, איצט וועל איך דיר עפּעס זאָגען. קוים ווערסטו נאָך אײן מאָל דערמאָהנען די דאָזיגע נאַרישקײט, גאָר אײן מאָל נאָר, וועל איך אײנגאַנצען פערשוואונדען ווערען פון דײנע אויגען, און דו וועסט מיך אײנגאַנצען נישט אָנזעהען מעהר. איך האָב קײן רעכט נישט צוזאַמענצובינדען דײַן שיקזאַל מיט מײנעם; איך וויל אַזאַ פערענטוואָרטליכקײט אויף זיך נישט טראָגען.

— ווײסטו וואָס, ליעבער פעליקס, — האָט אָנגעהויבען דער דאָקטאָר — פאַר דיר וואָלט גאָרנישט שלעכט זײַן אַוועקצופאָהרען הײַנט נאָך. אַזוי ווײַטער געהן טאָר דאָס נישט. הײַנט אין אָבענד וועל איך אײַך בײדע צו די באַהן צופיהרען: די קרעפטיגע לופט און די רוהיגקײט וועלען אײַך, האָף איך, בײדען קליגער מאַכען.

— איך בין פאָלקאָם אײנשטימיג, — האָט פעליקס געזאָגט. — מיר איז דאָס אין גאַנצען אַלץ אײנס, וואו...

— נו, זעהר גוט — האָט איהם דער דאָקטאָר איבערגעשלאָגען, — דערווײַל איז קײן גרונד נישטאָ אויף צו קומען אין פערצווייפלונג, און דײנע טרויעריגע געבענבעמערקונגען קאָנסטו אײגענטליך אײנגאַנצען לאָזען אָן אַ זײַט.

מאַריאַ האָט זיך אָבגעווישט די טרערען און מיט דאַנקבאַרקײט געקוקט אויפ'ן דאָקטאָר.

— גרויסער פּסיכאָלאָג, — האָט פעליקס געשמײכעלט — ווען אַ דאָקטאָר בעהאַנדעלט אײנעם אָהן צערעמאָניעס, דאַכט זיך איהם גאָר, אַז ער איז געזונד.

— פאַר אַלעמען בין איך דײַן פרײַנד. דו ווײסט אַלזאָ, אַז...

— אַלזאָ, פאָהרען... מאָרגען... אין די בערג!

— יאָ, דערבײַ בלײַבט עס.

— נו, איך דאנק דיר יעדענפאלס זעהר, — האט פעליקס געזאגט, דערלאנגענדיג זיין פריינד די האנד — און איצט וועלען מיר געהן. דארט, אין ווארטע-זאל, הוסט שוין אימיצער אונטער. קום, מערי!

— איך דאנק אייך הערר דאקטאר — האט מאריע געזאגט, זיך פעראבשיידענדיג.

— דא איז נישטא פארוואס צו דאנקען. זייט נאר א מענש און גיט אויף איהם אכטונג. אלזא, אויפ'ס ווידערזעהן.

אויף די טרעפ האט פעליקס פלוצלונג געזאגט:

— דער דאקטאר איז א ליעבער מענש, ניין?

— א יא.

— און יונג און געזונד און האט אפשר נאך פיערציג יאהר פאר זיך — אדער הונדערט.

זיי זענען ארויסגעגאנגען אויפ'ן גאס און פערזונקען געווארען אין דער מענשען-מאסע, וועלכע איז געגאנגען און האט גערעדט, געלאכט, געלעבט און גארנישט געטראכט וועגען טוידט.

זיי האבען זיך איבערגעצויגען אין א קליין הייזיל הארט ביים טייך. עס איז געשטאנען אן א זייט פון דארף, אינ'ם סאמע עק פון דער רייהע הייזער, וואס האט זיך געצויגען גלייך מיט'ן וואסער. הינטערן הויז, אויף א בארג, האבען זיך אויפגעהויבען לאנקעס, און ווייטער אויפ'ן סאמע שפיץ, האבען זיך געצויגען פעלדער, בעדעקטע מיט זומערבליטען. ווייט ארונטער, קוים מיט'ן אויג צו כאפען, האט זיך געזעהן די פערוויסטע רייהע פון ליעגענדע בערג. און ווען זיי זענען ארויסגעגאנגען פון זייער וואוינונג אויף דער טעראסע, וועלכע איז געשטאנען אנגעשפארט אויף פיער ברוינע, פייכטע זיילען און איז ריכטיג ווי ארויסגעשטיגען פון דעם קלארע, וואסער-גרונד, איז זיי געגענאיבער, ביי דעם אנדערען ברעג, געלעגען די לאנגע קייט שטארע פעלזען, איבער וועלכע ס'האט גערוהט דער קאלטער גלאנץ פונ'ם שווייגענדיגען הימעל.

אין די ערשטע טעג פון זייער וואוינען דא האט זיי ארומגענומען א געפיהל פון וואונדערבארער רוהיגקייט, וועלכען זיי האבען אליין נישט געקאנט בעגרייפען. ס'האט זיך געדאכט, אז דאס אלגעמיינע מעכטיגע שיקזאל האט געקאנט האבען א שליטה איבער זיי נאר

דאָרט, אין זייער געוועהנליכען שטאָדטישען לעבען; דאָ, ביי זייערע נייע לעבענס-בעדינגונגען, האָט דאָס אַלץ, וואָס ס'איז געהאַנגען איבער זייערע קעפּ אין דער פריהערדיגער וועלט, קיין שום ווערט נישט געהאַט. פון דער צייט אָן, וואָס זיי האָבען זיך געקענט, האָבען זיי נאָך אַזאַ ערקוויקענדע איינזאַמקייט נישט איבערגעלעבט. ס'איז פאָרגעקומען, אַז זיי האָבען זיך אָפּט-מאָל אָנגעקוקט איינער דעם אַנדערן אַזוי, ווי ווען עס וואָלט ווען ס'איז האָבען פאָרגעקומען צווישען זיי עפּעס אַ קליינע געשיכטע, אַ צאַנקערייַ אָדער אַ מיספערשטענדניש, וועגען וועלכער עס לוינט שוין נישט צו רעדען מעהר. אין די שענע זומער-טעג האָט זיך פעליקס געשפּירט אַזוי גוט, אַז ער האָט זיך גלייך נאָך זיין קומען צופאָהרען געוואָלט נעהמען אַרבייטען. מאַריע אָבער האָט עס נישט דערלאָזען.

— דו ביזט נאָך נישט אינגאַנצען געזונד, — האָט זי שמייכלענדיג געזאָגט.

און אויף דעם קליינעם טישעל, וואו פעליקס האָט פונאַנדערגעלעגט זיינע ביכער און פּאַפּירען, האָבען אַרומגעטאַנצט די זונענשטראַהלען, און דורכ'ן פענסטער האָט זיך אַריינגעריסען פון וואַסער אַהער אַ ווייכע, שמייכלענדע לופט, וואָס האָט פון אַלע אונגליקען פון דער וועלט נישט אָנגעהויבען וויסען.

איינמאָל פאַרנאַכט האָבען זיי, ווי אַלע מאָל, געדונגען אַ אַלטען פויער און זיך געלאָזען דורכשיפען אויפ'ן טייך. דאָס איז געווען אַ גוטע, ברייטע לאָדקע, מיט אַ אויסגעבעטען געזעס, אויף וועלכען ס'איז געוועהנליך געזעסען מאַריע, און פעליקס איז געלעגען איהר צו-פוסענס, אָנגעשפּאַרט דעם קאָפּ אָן איהרע קניע, און איינגעהילט אין אַ וואַרעמען, גרויען פלעד, וועלכער האָט איהם געדיענט אי פאַר אַ אונטערלאַגע, אי פאַר אַ דעקע. אויף דעם ברייטען, רוהיגען וואַסער-שטח איז געלעגען אַ לייכטער נעבעל, און עס האָט זיך געדאַכט, אַז די דונקעלהייט שווימט אַרויס פּאַמעליך פוג'ם טייך, און הילט איין ביסלעכווייז די ברעגען. פעליקס האָט זיך היינט ערלויבט פערוויכערען אַ ציגאַר, און האָט געקוקט מאַר זיך אויף די וועללען אין פעלזען-שטיינער, וועלכע זענען געווען פערגאָסען מיט אַ מאַטער זונען-געלקייט.

— הער, מערי, — האָט ער אָנגעהויבען רעדען — דו האָסט

ניִשט קיין מורא אַרומצוקוקען אין דער הויך?

— אַוואו?

ער האָט אָנגעוויזען מיט די פינגער אויפ'ן הימעל.

— אָט גלייך אַרויף, אין דער דונקעלער בלויקייט. איך קען עס ניִשט. מיר ווערט עפּעס שרעקליך.

זי האָט אויפגעהויבען איהר בליק צום הימעל און איהם אַזוי געהאַלטען עטליכע סעקונדען.

— מיר געפעלט עס זעהר — האָט זי געזאָגט.

— אַזוי? ווען דער הימעל איז אַזוי קלאָר, אָט אַזוי ווי היינט, קען איך עס גאָרניִשט פערטראָגען. אָט די ווייטקייט, אָט די שרעקליכע ווייטקייט! ווען דער הימעל איז פערדעקט מיט וואָלקענס, איז עס מיר ניִשט אַזוי אונאַנגענעהם: די וואָלקען געהערען דאָך נאָך צו אונז. — אין זיי זעה איך עפּעס נאָהנטעס.

— מאָרגען וועט רעגנען, — האָט זיך אַריינגעמישט דער שיפער, — די בערג זענען היינט צו נאָהנט!

ער האָט אָוועקגעלעגט די רודער־שטאַנגען, און די לאָדקע האָט זיך שטיל און אַליין לאַנגזאַמער געגליטשט איבער'ן וואַסער.

פעליקס האָט אָנגעהויבען הוסטען.

— אַ מאָדנע זאַך: די ציגאַרען קען איך נאָך אַלץ ניִשט פערטראָגען.

— טאָ וואַרף איהם שוין אַוועק.

פעליקס האָט עטליכע מאָל איבערגעדרעהט צווישען די פינגער דעם גליהענדען ציגאַר, דערנאָך האָט ער איהם אַריינגעוואָרפען אין וואַסער, און ניִשט אומוועגענדיג זיך צו מאַריע'ן האָט ער געזאָגט:

— ווי, איננאַנצען געזונד בין איך נאָך ניִשט?

— לאָז־אָב, — האָט זי איהם איבערגעריסען, איבערפיהרענדיג פאַמעליך איהר האַנד איבער זיינע האָר.

— וואָס וועלען מיר עס טהון, ווען עס וועלען זיך אָנהויבען די נאַסע וועטערען? — האָט פעליקס געפרעגט — דאַמאָלס וועסט מיך מוזען לאָזען אַרבייטען.

— ניין, מ'דאַרף ניִשט.

זי האָט זיך אַראָפּגעבויגען צו איהם און געקוקט איהם אין די אויגען. איהר איז פּלוצלונג איינגעפאַלען, אַז זיינע באַקען זענען מיטער געוואָרען.

— דײַנע בײזע געדאַנקען װעל איך באַלד פֿערטרײַבען פֿון דיר! אָבער הער — אפשר זאָלען מיר שױן פֿאָדערען אַהײם? ס׳װערט קיהל.

— קיהל? מיר איז נישט קיהל.

— נו יאָ, דיר אין דײַן װאַרעמען פּלעד.

— אָה, — האָט ער אױסגערופֿען — איך, עגאָאיסט, האָב גאָר פֿערגעסען אָן דײַן זומערדיגען קלײד.

— אַהײם. — האָט ער זיך געװענדעט צום רודערער.

נאָך אַ פּאָר הונדערט רודער־שלעג זענען זײ צוגעשװאומען נאָהנט צו זײער װאױנונג. דאָ האָט מאַריע בעמערקט, אַז פֿעליקס נעהמט אַרום מיט דער רעכטער האַנד זײַן לינקע פּלײצע.

— װאָס איז דיר?

— מגײן, איך בין װירקליך נאָך נישט אינגאַנצען געזונד.

— אָבער...

— מיך פֿיבערט. הם... זעהר נאַרעש!

— דו האָסט בעשטימט אַ טעות. — האָט מאַריע מיט אַנגסט געזאָגט. — איך װעל גלײַך רופֿען דעם דאָקטאָר.

— יאָ, פֿערשטעהט זיך, איהם קען איך נאָך דאַרפֿען.

זײ זענען צוגעשװאומען צום בּרעג און אַרױס אױפֿ׳ן לאַנד. אין די צימערן איז געװען כמעט דונקעל, ס׳האָט זיך נאָך אָבער גע־פֿיהלט אין זײ די װאַרעמקײַט פֿון טאָג. אין דער צײַט, װען מאַריע האָט געגרײט צום טיש, איז פֿעליקס געזעסען אין לעהנשטוהל.

— הער — האָט ער זיך פּלוצלונג אָבגערופֿען — די ערשטע אַכט טאָג זענען שױן אַריבער.

זי איז אָבגעגאַנגען פֿון טיש, אױף װעלכען זי האָט אױסגעשטעלט די כלים, איז שנעל צוגעלאָפֿען צו איהם און אַרומגע־נומען איהם מיט בײדע אָרעמס.

— װאָס איז שױן װידער מיט דיר?

ער האָט זיך בעפֿרײַט פֿון איהר אומאַרמונג.

— לאָז אָב.

ער איז אױפֿגעשטאַנען און האָט זיך געזעצט בײַם טיש. זי האָט זיך אױך געזעצט. ער האָט אָנגעהױבען פּויקען מיט די פֿינגער איבערן טיש.

— איך קום מיר פֿאָר עפּעס אַזױ שװאַך. פּלוצלונג פֿאַלט עס אָן אױף א...

— פעליקס, פעליקס, וואס טוט זיך מיט דיר?

זי האט צוגערוקט איהר שטוהל נעהנטער צו זיינעם.

ער האט מיט אפענע אויגען געקוקט אין צימער אהין און אהער. דערנאך האט ער נערוועז געשאקעלט מיט'ן קאפ, אזוי, ווי ער וואלט עפיס נישט קענען בעגרייפען, און ווידער געזיגען צווישען די ציינען:

— שוצלאז! שוצלאז! קיין מענש קען מיך נישט העלפען. די זאך אן און פאר זיך איז גארנישט אזוי שרעקליך, — נאר דאס, וואס מ'איז אזוי שוצלאז!...

— פעליקס, איך בעט דיך, דו רעגסט זיך אויף. ס'איז בעשטימט גארנישט. אויב דו ווילסט, — נאר אום דיך צו בערוהיגען — וועל איך אראבגעהן נאכ'ן דאקטאר.

— לאז מיך אב, זעה! ענטשולדיג, וואס איך האב דיך שוין ווידער אנגעהויבען אונטערהאלטען מיט מיין קרענק.

— אבער...

— דאס וועט שוין מעהר נישט פארקומען. געה, גיעב מיר עפעס צום עסען. יא, יא, לעג ארויף עפעס!... דאנקע!... ט, רעד-זשע עפעס.

— וואס זאל איך רעדען?

— דאס, וואס שטענדיג. לעז מיר עפעס פאר, אויב דו געפינסט נישט ווע..ן וואס צו רעדען. אה, ענטשולדיג, נאכ'ן עסען נאטיר-ליך. עס דערהוייל, איך וועל אויך עסען.

ער האט צוגערוקט צו זיך דאס עסען.

— איך האב איצט זאגאר אפעטיט צום עסען, עס שמעקט מיר גאנץ גוט.

און ביידע האבען געגעסען און געטרונקען.

די וויטערדיגע טעג האבען געבראכט א ווארעמען רעגען. דעם גאנצען טאג זענען זיי געזעסען אביסל אין צימער און אביסל אויפ'ן טערראסע, לייענענדיג אויפן קול אדער קוקענדיג אין פענס-טער. אפט פלעגט זי זיצען און נעהען און ער פלעגט פון איהר די אויגען נישט אראבנעהמען; אמאל האבען זיי געשפיעלט אין קארטען, אדער ער האט איהר געלעהרנט שפיעלען אין שאח-מאט. אנ'אנדער'ס מאל ווידער האט ער זיך אװעקגעלעגט אויפ'ן דיוואן

זי איז געזעסען נעבען איהם און עפּעס פּאַר...ייענט. דאָס זענען געווען שטילע טעג און אָבענדען און פעליקס האָט זיך אייגענטליך געפיהלט גאַנץ גוט. ער איז צופרידען געווען דערמיט, וואָס דאָס שלעכטע וועטער שאַדט איהם נישט, און דאָס פיעבער איז איהם אויך איבערגעגאַנגען.

איינמאָל נאָכמיטאָג, ווען דער הימעל האָט זיך דאָס ערשטע מאָל אָנגעהויבען אויסלייטערן נאָך אַ סך רעגענדיגע טעג, זענען זיי ווידער געזעסען אויפ'ן באַלקאָן, און פּלוצלונג, אָהן אַ שום צוזאַמענהאַנג מיט דעם פריהערדיגען שמועס, האָט זיך פעליקס אָבגערופען:

— עס געהען אייגענטליך אַרום אויף דר'ערד נאָר צום טויט פערורטיילטע.

מאַריאַ האָט אויפגעהויבען די אויגען פון איהר אַרבייט.

— נו יאָ, — האָט ער ווייטער גערעדט — שטעל דיר, צום ביישפּיעל, פאָר, אַז אימיצער זאָגט דיר: האָכגעשעצטעס פרוילייַן, איהר וועט שטאַרבען דעם ערשטען מאַי אין יאָהר 1970. דו וועסט דאַמאָלס דיין גאַנצען קומענדיגען לעבען פערברענגען אין איין אַנגסט פאַר דעם ערשטען מאַי פון יאָהר 1970, האָטש איצט קען דיר גאָרנישט איינפאַלען צו גלויבען, אַז דו וועסט לעבען הונדערט יאָהר.

זי האָט גאָרנישט געענטפערט.

ער האָט ווייטער גערעדט, קוקענדיג אויפ'ן טייך, אויף וועלכען עס האָבען זיך אָנגעהויבען אָבשלאָגען די דורכברעכענדע זונען־שטראַהלען.

— אַנדערע ווידער געהען היינט אַרום שטאָלץ און געזונד, און וועלכער ס'איז נאַרעשער צופאַל קען זיי אין עטליכע וואָכען אַוועקפיהרען ווער־ווייס וואוהין. זיי קלערען גאָרנישט וועג... שטאַרבען, ניין?

— זעה, — האָט מאַריע געזאָגט — וואַרף שוין אַוועק די דאָזיגע נאַרעשע געדאַנקען. דו דאַרפסט דאָך שוין איצט אַליין אויך זיכער זיין אין דעם, אַז דו ווערסט צוריק געזונד.

ער האָט געשמייכעלט.

— נו יאָ, גראַדע דו געהערסט צו יענע, וועלכע ווערען געזונד.

ער האָט זיך פונאַנדערגעלאַכט אויפ'ן קול.

— גוטעס קינד, דו מיינסט אין דער אמת'ן, אז איך וועל בייקומען דעם שיקזאל? דו מיינסט, אז מיך פערבלענדעט אין דער אמת'ן אט די כלומר'שטע פערבעסערונג, מיט וועלכער די נאַטור בעגליקט מיך איצט? נאָר צופעליג האָב איך זיך דערוואוסט, וואו עס האַלט מיט מיר, און דער געדאַנק וועגען דעם נאָהנטען טוידט מאַכט מיך, ווי אַנדערע גרויסע מענשען, פאַר אַ פילאָזאָף.

— אָבער הער שוין אויף אַמאָל!

— אָ-אָ-ה, מיין פרוילייןן, איך זאָל שטאַרבען און איהר זאָלט אפילו איין מאָל נישט איבערטראָגען די קליינע אונאַנגענעהמליכקייט פון הערען מיך רעדען וועגען דעם?

זי האָט אַוועקגעוואָרפען איהר אַרבייט און איז צוגעגאַנגען צו איהם.

— איך פיהל, — האָט זי געזאָגט מיט אַ טאָן פון עהרליכער איבערצייגונג — אַז דו וועסט בלייבען מיינער. דו קאָנסט דאָך אַליין גאָרנישט וויסען, אויף ווי וויט דו האָסט דיך ערהאַלט. דו דאַרפסט נאָר זעהן איצט נישט טראַכטען וועגען קיין זאַך, און דאַן איז יעדער בייזער שאָטען פערשוואונדען פון אונזער לעבען.

ער האָט זי לאַנג אָנגעקוקט.

— דו ביזט, ווי ס'ווייזט אויס, אַבסאָלוט נישט פעהיג דאָס צו פערשטעהן. מ'מוז עס דיר דייטליך ערקלערען. קוק נאָר אַהער. — ער האָט גענומען אין האַנד אַ צייטונג — וואָס שטעהט דאָ?

— דעם צוועלפטען יוני 1890.

— יאָ, פון 1890-טען יאָהר. און איצט שטעל דיר פאָר, אַז דאָ שטעהט אַ איינס אָנשטאָט דעם נול. דאַן איז שוין אַלץ פערביי. איצט פערשטעהסטו עס שוין?

זי האָט איהם אַרויסגענומען די צייטונג פון האַנד און מיט פערדרוס אַ וואָרף געטהון זי אָן דירערד.

— די צייטונג איז דאָ גאָרנישט שולדיג, — האָט ער רוהיג געזאָגט.

און פלוצלונג אויפהויבענדיג זיך האַסטיג פון אָרט און אַזוי ווי חעלעבנדיג די דאָזיגע אַלע געדאַנקען מיט אַ שנעלען ענטשלוס אַוועקטרייבען פון זיך, האָט ער אויסגערופען:

— זעה נאָר, ווי שעהן! ווי די זון ליעגט איבער'ן וואַסער...

און דאָרט... — ער האָט זיך איבערגעבויגען איבער דער זייטענ־וואַנט פון טעראַסע און געקוקט אין דער געגענאיבערדיגער זייט, וואו ס'איז געלעגען דאָס פלאַכע לאַנד — זעה, ווי די פעלדער בעהעגען זיך! מיר וואָלט זיך וועלען אַביסעל דורכגעהן דאָרטען.

— וועט עס נישט זיין צו פייכט?

— קום, איך מוז אַרויסגעהן אויפ'ן פרייען פעלד.

זי האָט נישט געוואַגט זיך איהם ענטקעגענצושטעלען.

ביידע האָבען גענומען זייערע היט, אַרויפגעוואָרפען די מאַנטלען אויף זיך און זיך געלאָזען געהן אין יענעם וועג, וועלכער פיהרט צו די וועלדער. דער הימעל האָט זיך כמעט אינגאַנצען אויסגעלייטערט. איבער דער ווייטער בערגער־קייט איז געווען פער־צויגען אַ פערשידעפאַרבירגער, ווייסער נעבעל. דאָס גרינס פון די לאָנקעס האָט זיך אַזוי ווי פערלאָרען אין דער גאָלדענער ווייסקייט, וועלכע האָט פערגאָסען דעם גאַנצען רוים.

זיי זענען באַלד אַרויפגעקומען אויף דעם שמאָלען וועגעל, זיגמיטען, און זיי האָבען געמוזט געהן איינער הינטער'ן אַנדער'ן; וועהרענד די זאַנגען האָבען זיך געשאָקעלט אונטער דעם זוים פון זייערע מאַנטלען. אין אַ ווייַלע אַרום האָבען זיי זיך אָבגעקעהרט ען אַ זייט, אין אַ נישט צוגעדיכטען וואַלד, אין וועלכען די וועגען זענען געווען ריין אָבגערוימט און נישט ווייט איינע פון דער אַנדערער זענען געשטאַנען בענק. דאָ זענען זיי געגאַנגען געאַרעמט.

— איז דען נישט וואונדערבאַר־שען דאָ? — האָט פעליקס אויסגעשריען. — און וואָס'רע שמעקעדיגע לופט!

— איך גלויב אָבער, אַז באַלד נאָכ'ן רעגען — האָט מאַריאַ אָנגעהויבען, נישט ענדיגענדיג די פראַזע.

ער האָט געמאַכט אַ אונגעדולדיגע בעוועגונג מיט'ן קאָפּ.

— לאָז שוין אָב, זעה. צו וואָס דאַרף מען עס? ס'איז נישט אנגענעהם שטענדיג צו הערען די זעלביגע וואָרנונגען.

זיי זענען ווייטער געגאַנגען, און אין וואַלד איז געוואָרען אַלץ ליכטיגער און ליכטיגער. דורך די בלעטער פון די ביימער האָט זיך דורכגעלויכטען דער טייך, ביז וועלכען ס'איז שוין נישט געווען ווייט צוצוגעהן מעהר, ווי הונדערט טריט. אין וואַסער איז געווען אַריינגעשניטען אַ שמאָלער פאַס לאַנד, אויף וועלכען דער וואַלד האָט זיך געענדיגט מיט עטליכע שיטערע ביימלעך. דאָרט זענען גע־

שטאַנגען עטליכע הילצערנע בענק מיט טישלעך, און האַרט בײַ׳ם ברעג האָט זיך געצויגען אַ הילצערנער צוים. ס׳האָט זיך אויפגעהויבען אַ לײַכטער אָבענד-ווינד און געטריבען די וועללען צו׳ם ברעג; און אָט האָט דער ווינד אַ גלעט געטהון אויך די שיטערע בוימלעך, אַזוי אַז פון די פײַכטע בלעטער האָט ווידער אָנגעהויבען צו קאַפּען. איבער׳ן וואַסער איז געוועזען אויסגעגאָסען דער מאַטער שײַן פונ׳ם פערגעהענדען טאָג.

— איך האָב גאָר קיין אַהנונג נישט געהאַט דערפון, ווי שען דאָס אַלץ איז, — האָט פעליקס געזאָגט.

— יאָ, ס׳איז רייצענד-שען.

— דו פיהלסט עס נישט, — האָט פעליקס אויסגערופען — דו קאָנסט עס נישט פיהלען: דו דאַרפסט זיך דערמיט נישט געזעגנען.

ער איז פאַמעליך אָבגעגאַנגען עטליכע טריט פאָראויס און האָט זיך אָנגעשפאַרט אָן דעם שלאַנקען צוים, די שמאָלע שטענגלעך פון וועלכען עס זענען געווען אַרײַנגעזעצט אין וואַסער. ער האָט לאַנג געקוקט אויף דער שימערירענדער אויבערפלעכע פון וואַסער. דערנאָך האָט ער זיך אומגעווענדעט. מאַריע איז געשטאַנען הינטער איהם; איהר בליק איז געווען טרויעריג און זי האָט קוים אײַנגעהאַלטען די טרערען.

— דו זעהסט, — האָט פעליקס געזאָגט מיט אַ לאַכענדיגען טאָן, — דאָס אַלץ לאָז איך דיר איבער. יאָ, יאָ, וואָרום עס געהערט איצט מיר. דאָס איז דער גרויסער סוד פונ׳ם לעבענס-געפיהל, וועלכען איך בין ערשט דערגאַנגען; דאָס געוואַלטיגע געפיהל פון אונענדליכער עשירות. איך וואָלט געקאָנט טאָן אָט מיט די אַלע זאַכען, וואָס איך וויל. דעם גאָלען פעלד דאָ אויבען, וואָלט איך געקאָנט מיט בלומען בעפלאַנצען און די ווײַסע וואָלקען וואָלט איך געקאָנט פון הימעל פערטרײַבען. איך טהו עס נישט דערפאַר, וואָס דאָס אַלץ איז שען גראַדע אַזוי ווי עס איז. דו וועסט מיך, ליעב קינד מײַנס, פערשטעהן ערשט דאַן, ווען דו וועסט בלײַבען אַליין. יאָ, דו וועסט גאַנץ בעשטימט זיך פיהלען אַזוי, ווי ווען דאָס אַלץ וואָלט איבערגעגאַנגען צו דיר אין די הענד.

ער האָט זי אָנגענומען פאַר׳ן האַנד און צוגעצויגען צו זיך. דערנאָך האָט ער אויסגעשטרעקט זײַן אַנדערען אָרעם, ווי וועלענדיג איהר ווײַזען די דאָזיגע אַלע שענקײַטען.

— אָט דאָס אַלץ, דאָס אַלץ — האָט ער געפּליסטערט.

זי אָבער האָט געשוויגען און האָט נאָך אַלץ געקוקט אויף איהם מיט אָפענע, טרוקענע אויגען; דאַן האָט ער פּלוצלונג געבּיטען דעם טאָן און געזאָגט:

— נו, איצט — אַהיים!

די זון האָט שוין געהאַלטען בּיי'ם אונטערגעהן, און זיי זענען געגאַנגען מיט'ן בּרעג, אום וואָס גיכער אַהיים צו קומען.

— דאָס איז געווען אַ שענער שפּאַציר, — האָט פעליקס בּעמערקט.

זי האָט שטום געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— מיר וועלען שוין איצט אַלע מאָל מאַכען אַזאַ שפּאַציר.

— יאָ, — האָט זי געזאָגט.

— און — ער האָט דאָס צוגעגעבּען מיט אַ טאָן פון פּעראַכטענדער מיטלייד — קוועלען וועל איך דיך שוין אויך נישט מעהר.

אין איינעם פון די נעהנטסטע נאָכמיטאָגען האָט ער בּעשלאָסען, זיך ווידער צו נעהמען פאַר זיין אַרבּייט. פּראָבּירענדיג דאָס ערשטע מאָל נאָך אַזאַ לאַנגער צייט פיהרען דעם בּליישטיפט איבּער'ן פּאַפּיער, האָט ער מיט אַ געוויסער גאַליגער נייגעריגקייט געקוקט אויף מאַריע'ן און געוואַרט, זי זאָל איהם נעהמען אָבּהאַלטען. זי האָט אָבער גאָרנישט גערעדט. ער האָט בּאַלד אַוועקגעוואָרפען דעם בּליישטיפט מיט'ן פּאַפּיער אָן אַ זייט און גענומען עפּעס אַ בּיכעל אין האַנד צו'ם לעזען. דאָס וועט גיכער צושטרייען זיינע געדאַנקען; צו'ם אַרבּייטען איז ער נאָך נישט פעהיג. ער מוז פריהער איננאַנצען דורכגעדרונגען ווערען מיט אַ פאָלשטענדיגער פעראַכטונג צו'ם לעבען, אום דערנאָך, רוהיג בּעטראַכטענדיג דער שטומער איבּיגקייט, גלייך מיט אַלע הכמים אויפצייכנען זיין לעצטען ווילען. דאָס האָט ער געוואָלט. און זיין לעצטער ווילען זאָל זיין נישט אַזוי ווי דער פון געוועהנליכע מענשען, אין וועלכען ס'פיהלט זיך שטענדיג די געהיימע אַנגסט פאַר'ן טוידט. ניין, אין זיין צוואה דאַרף זיך נישט רעדען וועגען אַזעלכע זאַכען, וועלכע מ'קאָן אָנטאַפּען מיט'ן האַנד און זעהן מיט די אויגען און וועלכע וועלען דאָך סוף כל סוף מוזען אַמאָל צו גרונד געהן: זיין לעצטער ווילען מוז אַ פּאָעמע זיין, אַ שטילער, שמייכלענדער אָבשייד פון דער וועלט, וועלכער

עֶר האָט בּעֱזיעגט. מיט מאַריעֶ'ן האָט עֶר וועֶגעֶן דעֶם געֶדאַנק נישט געֶרעֶדט. זי וואָלט איהם נישט פעֶרשטאַנעֶן. עֶר איז בּיי זיך אין די אויגעֶן געֶוועֶן אַ סך העֶכעֶר פוּן איהר. מיט אַ געֶוויסעֶן שטאָלץ איז עֶר געֶזעֶסעֶן איהר געֶגעֶנאיבּעֶר אין די לאַנגע נאָכמיטאָגעֶן, ווען זי איז, ווי ס'פּלעֶגט אָפט פּאָרקוּמעֶן, איינגעֶשלאָפעֶן איבּעֶר איהר בּוּך און די צוּפאַלעֶנע לאָקעֶן האָבּעֶן זיך איהר געֶקייקעֶלט איבּעֶר'ן שטעֶרן. זיין זעֶלבּסט-געֶפיהל איז געֶוואַקסעֶן אויף אַזוי פיעֶל, אויף וויפיעֶל עֶר האָט זיך אַרוּמגעֶזעֶהן, אַז עֶס זעֶנעֶן פעֶרהַיין אַ סך זאַכעֶן, וועֶגעֶן וועֶלכעֶ עֶר דאַרף שווייגעֶן און גאָרנישט רעֶדעֶן מיט איהר. אַזוי איינזאַם איז עֶר דאָ געֶוואָרעֶן און אַזוי גרויס. —

איינמאַל, אין אַ נאָכמיטאָג, ווען זי איז ווידעֶר אַנדרעֶמעֶלט געֶוואָרעֶן, האָט עֶר זיך שטילינקעֶרהייד אַרויסגעֶ'גנבֿ'ט פוּן שטוּבּ און איז אַוועֶק שפּאַצירעֶן אין וואַלד. אַרוּם איהם איבּעֶראַל האָט געֶהעֶרשט די שטילקייט פוּן דעֶם הייסעֶן זוּמעֶר-נאָכמיטאָג. און איצט איז עֶס איהם קלאָר געֶוואָרעֶן, אַז היינט קאָן עֶס געֶשעֶהעֶן. עֶר האָט טיעף אָבּגעֶאָטעֶמט, און איהם איז געֶוואָרעֶן אַזוי לייכט, אַזוי פריי. עֶר האָט זיך פעֶרקליבּעֶן טיעפעֶר אוּנטעֶר דעֶם געֶדיכטעֶן שאָטעֶן פוּן די בּוימעֶר. די פעֶרשטיקטעֶ ליכטיגקייט פוּן טאָג האָט איהם אויפגעֶמוּנטעֶרט. עֶר האָט אַלץ עֶמפּפוּנדעֶן ווי אַ גליק, אי דעֶם שאָטעֶן, אי די רוּהיגקייט, אי די ווייכעֶ לוּפט. און פוּן דעֶם אַלעֶמעֶן האָט עֶר געֶנאָסעֶן. ס'איז קיין שוּם שמעֶרץ נישט געֶלעֶגעֶן אין דעֶם בּעֶוואוּסטזיין דעֶרפוּן, אַז עֶר וועֶט אָט די אַלעֶ צעֶרטליכקייטעֶן פוּן לעֶבּעֶן מוּזעֶן פעֶרליערעֶן.

פעֶרליערעֶן, פעֶרליערעֶן, — האָט עֶר האַלבּ אויפ'ן קול איבּעֶרגעֶ'חזר'ט. עֶר האָט טיעף אָבּגעֶצויגעֶן דעֶם אָטעֶם, און פּיהלענדיג, אַז אַ ווייכעֶ לוּפט האָט זיך אַריינגעֶריסעֶן אין זיין בּרוּסט מיט אַ מילדעֶר לייכטקייט, האָט עֶר גאָרנישט געֶקאָנט גלייך בּעֶגרייפעֶן, ווי אַזוי דאָס קאָן געֶבּעֶן, אַז עֶר זאָל איבּעֶרהויפּט קראַנק זיין. עֶר איז אָבּעֶר דאָך קראַנק געֶוועֶן, עֶר איז דאָך פעֶרלוירעֶן געֶוועֶן. און פּלוּצלוּנג איז איהם עֶפּעֶס ליכטיג געֶוואָרעֶן אויף דעֶר נשמה. עֶר האָט אויפגעֶהעֶרט גלויבּעֶן אין דעֶם. דאָס איז עֶס געֶוועֶן, און דעֶריבּעֶר האָט עֶר זיך געֶריהלט אַזוי פריי און גוּט, און דעֶריבּעֶר האָט זיך איהם עֶס געֶדאַכט, אַז היינט איז די רעֶכטעֶ שעה געֶקוּמעֶן. נישט די פריידע פוּן לעֶבּעֶן האָט עֶר בּעֶזיעגט, נאָר די אַנגסט פאַר'ן

טוירט איז פון איהם אוועק, ווייל ער האט אויפגעהערט גלויבען אין טוירט. ער האט געוואוסט, אז ער געהערט צו יענע, וועלכע ווערען וויעדער געזונד. ער האט זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען עס וואלט ערגעץ אין א פערבארגענעם ווינקעל ביי איהם אין דער נשמה צוריק ערוואכט עטוואס אזוינס, וואס איז א לאנגע צייט געלעגען איינגעשלאפען. ער האט געפיהלט דאס בעדערפעניש, ברייטער די אויגען צו עפנען, צו געהן פארווערטס מיט גרעסערע טריט, טיעפער צו אטעמען. דער טאג איז געווארען העלער און דאס לעבען לעבעדיגער. דאס אלזא איז עס געוועזען, דאס איז עס געוועזען!? און פארוואס? פארוואס האט ער עס געמוזט מיט אמאל אזוי פערשכור'ט ווערען פון האפנונג? אח, האפנונג!... ס'איז געוועזען מעהר ווי דאס. דאס איז געוועזען זיכערקייט, געוויסהייט. און היינט אין דער פריה נאך האט עס איהם געקוועלט, האט עס איהם דעם האלז צוזאמענגעצויגען און רעדען נישט געלאזען, און איצט, איצט איז ער געזונד געוועזען, ער איז געוועזען געזונד. ער האט עס אויפ'ן קול אויסגעשריען:

— געזונד!

ער איז געשטאנען איצט ביי'ם ארויסגאנג פון וואלד. פאר איהם איז געלעגען דער טייך אין דונקעל-בלויער גלאטקייט. ער האט זיך אראבגעלאזען אויף א באנק, און דא איז ער זיך געזעסען זעהר בעקוועם, דעם בליק אויפ'ן וואסער געריכטעט. ער האט געטראכט וועגען דעם, ווי מארגע זאס איז פארגעקומען: דאס אנגענעהמע געפיהל פון א שטאלצען אבשיעד איז ביי איהם פערוואנדעלט געווארען אינ'ם געפיהל פון א פרייריגער געזעגענונג.

ע-ש ש, א לייכטער גערויש הינטער איהם, ער האט קוים בעוויעזען זיך אומצוקעהרען. מאריע איז עס געוועזען. איהרע אויגען האבען געבלישצעט, איהר געזיכט איז געוועזען לייכט פערראויטיגט.

— וואס איז מיט דיר?

— צו וואס ביזטו אוועקגעגאנגען? פאר וואס האסטו מיך געלאזען אליין? איך האב מיך שרעקליך דערשראקען.

— ס'איז גארנישט, — האט ער געזאגט און צוגעצויגען איהר צו זיך. ער האט געשמייכעלט און זי געקושט. זי האט געהאט אזעלכע ווארמע, פולע ליפען.

— קום אהער, — האט ער דאן געזאגט פאמעליך און ארויפ-

גלעטען די ביי זיך אויפ'ן שויס. זי האָט זיך פעסט צוגעטוליעט צו איהם און איינגעשלאָסען זיין האַלז אין איהרע אָרעמס. און זי איז שען געשחען! פון איהרע בלאָנדע האָר האָט זיך געטראָגען אַ וואַרעמער אַראָמאַט און אין זיין ברוסט האָט זיך דערוועקט אַ אונענדליכע צערטליכקייט צו דעם בייגזאַמען, שמעקעדיגען הוזען. די אויגען זענען איהם פול געוואָרען מיט טרערען און ער האָט אָנגעהאַפּט איהרע הענד, אום זיי צו קושען. אָ, האָט ער זי ליעב געהאַט!

פון טייך האָט זיך געהערט אַ שוואַכעס, נישט דייטליכעס גערויש. זיי האָבען זיך ביידע אומגעקוקט, אויפגעהויבען און גע-גאַנגען צווייט אין אָרעם נעהנטער צום ברעג. פון דער ווייטען האָט זיך געוויזען אַ דאַמפשיף. ווען דאָס שיף איז שוין געווען אַזוי נאָהנט, אַז זיי האָבען געקאָנט אונטערשיידען די מענשליכע פיגורען אויפ'ן פּאַרדעק, האָבען זיי זיך אומגעקעהרט צוריק און זיך געלאָזען געהן דורכ'ן וואַלד אַהיים. אָרעם אין אָרעם זענען זיי גע-גאַנגען, פּאַמעליך, צושמייכלענדיג איינער דעם אַנדערן. ס'האָבען זיך ביי זיי צוריק אַלטע ווערטער אָבגעפונען, ווערטער פון די ערשטע ליעבעס-טעג. זיי האָבען זיך איבערגעוואָרפען מיט די זיסע פראַגען פון צווייפלענדער צערטליכקייט און מיט די אינערליכע ווערטער פון שמייכלענדער בערוהיגונג. און זיי זענען געווען פרעה-ליך און ווידער זענען זיי קינדער געווען, און דאָס גליק איז דאָ געשחען.

ס'איז אָנגעקומען אַ שווערער, גליהענדער זומער מיט הייסע, ברענענדע טעג און וואַרעמע, ליידענשאַפטליכע נעכט. יעדער טאָג האָט געבראַכט מיט זיך צוריק דעם נעכטיגען, יעדע נאַכט — די נעכ-טיגע; די צייט איז געשטאַנען אַזוי ווי פערגליווערט. זיי זענען געווען פאַלשטענדיג איינזאַם, און האָבען זיך אינטערעסירט נאָר איינער מיט'ן אַנדערן; דער וואַלד, דער טייך, דאָס קליינע שטיבעל — דאָס איז געווען זייער וועלט. אַ מילדע היץ האָט זיי איינגעהילט, — אַ היץ, אין וועלכער זיי האָבען פערגעסען אָן אַלע זייערע טרויעריגע געדאַנקען. זאָרגלאָזע, לאַכענדע נעכט און מידע, צערטליכע טעג זענען איבער זיי פערביי־געפלויגען.

אין איינער פון יענע נעכט איז עס געווען. די ליכט האָט שפּעט געברענט, און מאַריאַ, וועלכע איז געלעגען מיט אָפענע

אויגען, האָט זיך אויפגעהויבען אויפ'ן בעט און אַהעקגעזעצט. זי האָט בעטראַכט דעם געזיכט פון איהר געליעבטען, איבער וועלכען ס'איז געלעגען אויסגעגאָסען די רוהיגקייט פון אַ טיעפען שלאָף, און האָט זיך אײַנגעהערט, ווי ער אָטעמט. יאָ, איצט איז שוין קיין צווייפעל נישטאָ אין דעם: ער ווערט מיט יעדער שעה געזינדטער. איהר האָט אַרומגענומען אַ אונאויסדריקבאַרע צערטליכקייט, און זי האָט זיך אַראָפּגעבויגען נעהנטער צו איהם, אום צו פיהלען אויף איהרע באַקען דעם הויך פון זיין אָטעם. אָ, ווי שען דאָס לעבען איז! און איהר גאַנצעס לעבען איז געווען ער, נאָר ער. אַה, איצט האָט זי איהם ווידער, זי האָט איהם ווידער, און אויף אייביג וועט זי איהם שוין האָבען!

איין אָטעמצוג פון שלאָפענדען, וואָס האָט געקלונגען עטוואָס אַנדערש, ווי די ביזהעריגע, האָט איהר בעאונרוהיגט. דאָס איז געווען אַ לייכטער געפרעסטער קרעכץ. אַרום זיינע ליפען, וועלכע האָבען זיך עטוואָס געעפענט, האָט זיך בעוויזען אַ שאָטען פון ליידען, און מיט שרעק האָט זי בעמערקט טראָפּענס שווייס ביי איהם אויפ'ן שטערן. דעם קאָפּ האָט ער אָפּגעבויגען עטוואָס אָן אַ זייט; דערנאָך אָבער האָבען זיך זיינע ליפען ווידער פערמאַכט, דער רוהיגער אויסדריק אויפ'ן געזיכט האָט זיך צוריק בעוויזען, און נאָך אַ פּאָר אונרוהיגע זיפצען איז דער אָטעם אויך ווידער רוהיג געוואָרען, כמעט אָהן אַ שום קלאַנג. מאַריע אָבער איז פּלוצלונג בעהערשט געוואָרען פון אַ פּייניגענדער אונרוהיגקייט. איהר האָט זיך שרעקליך געוואָלט אויפוועקען איהם, זיך צוטוליען צו איהם, שפּירען זיין וואַרעמקייט, זיין לעבען, איהם איינגאַנצען. איהר האָט אַרומגענומען אַ מאָדנע איבערצייגונג פון שולדיגקייט געגען איהם, און דער צופריעדענער גלויבען אין זיין געזונד ווערען האָט זיך איהר פּלוצלונג אויסגעוויזען פאַר אַ פערברעך, פאַר אַ פערשוועכונג. און איצט האָט זי געוואָלט איבערצייגען זיך אַליין, אַז עס איז נאָך גאָר ביי איהר קיין פעסטער גלויבען נישט געווען, ניין, נאָר אַ שוואַכע דאַנקבאַרע האָפנונג, פאַר וועלכער זי דאַרף נישט אַזוי ביטער געשטראָפט ווערען. טיעף אין האַרצען האָט זי איצט זיך פערשוואוירען, שוין קיינמאָל נישט מעהר אַזוי לייכטזיניג גליקליך צו זיין. די גאַנצע צייט פון דער פרעהליכער פערשכורונג איז פאַר איהר איצט פּלוצלונג געוואָרען אַ צייט פון לייכטזיניגער זינד, פאַר

װעלכער זי מוז אָבקומען. געװיס! איז דאָס אָבער אין דער אמת'ן געװעזן אַ זינד? אפשר איז עס גאָר אַנאַנדער זאַך געװעזן? אפשר גאָר די ליעבע, װאָס בעשאַפט װאונדער? און אפשר האָבען איהם גאָר גראַדע יענע לעצטע זיסע נעכט געזונד געמאַכט?

אַ שרעקליכער קרעכץ האָט זיך אַרויסגעריסען פון פעליקס'ס מויל. האַלבשלאָפענדיג האָט ער זיך אויפגעהויבען אין בעט און מיט װייט פונאַנדערגעעפענטע אויגען שטאַר געקוקט אין לעדיגען רוים אַזוי אַנגסטפול, אַז מאַריאַ האָט אַ געשריי געטהון און איהם איינגאַנצען אויפגעװעקט.

— װאָס איז, װאָס איז? — האָט ער געמורמעלט.

מאַריאַ האָט קיין װערטער נישט געפונען איהם צו ענטפערן.

— דאָס האָסטו געשריען, מאַריאַ? איך האָב געהערט שרייענדיג.

ער האָט שנעל געאָטעמט.

— מיך האָט עפּעס אַזוי װי געשטיקט... איך האָב עפּעס געזעהן אין חלום אויך, נאָר איך געדענק נישט — װאָס.

— איך האָב מיך אַזוי דערשראָקען, — האָט זי געשטאַמעלט.

— דו װייסט, מאַריע, מיר איז קאַלט.

— נו יאָ, — האָט זי געענטפערט .— פון די בייזע חלומות, װאָס דו האָסט געהאַט.

— אַה, נישט דערפון, — און ער האָט מיט אַ צאָרניגען בליק געקוקט אין דער הויך .— מיך פיבערט װידער, דאָס איז עס.

זיינע ציינער האָבען זיך געטרייסעלט; ער האָט זיך איינגעװיקעלט אין דער דעקע.

זי האָט זיך פערצװייפעלט אַרומגעקוקט.

— אפשר װילסטו, איך זאָל —

— איך װיל גאָרנישט; לעג זיך און שלאָף. איך בין מיעד, איך װעל אויך שלאָפען. דאָס ליכט לאָז ברענען.

ער האָט פערמאַכט די אויגען און זיך איבערגעדעקט מיט דער דעקע איבער'ן מויל. מאַריע האָט נישט געװאַגט מעהר, איהם גאָר פרעגען. זי האָט געװאוסט, װי שלעכט עס װירקט אויף איהם מיטלייד, װען ער פיהלט זיך נישט גוט. ער איז גלייך איינגעשלאָפען, איהר אָבער האָט שוין קיין שלאָף נישט גענומען. באַלד האָבען זיך אָנגעהויבען אַריינגנבינען אין צימער גרויע דעמערונגס-שטראַהלען. די דאָזיגע ערשטע, בלאַסע אָנזאָגערס פון דעם נאָהענטען פריה־

מאָרגען זענען מאַריאַן זעהר אַנגענעהם געווען. איהר האָט זיך געדאַכט, אַז עס קומט צו איהר עטוואָס פריינדליכעס, ליכטיגעס, און זי האָט געפיהלט אַ מאָדנע בעדערפעניש אַרויסצוגעהן עמפּפאַנגען דעם פריהמאָרגען. פּאַמעלעך און שטיל איז זי אַראָב פון בעט, האָט גענומען אויף זיך איהר מאָרגענקלייד און האָט זיך אַרויס געגנביעט אויפ'ן טעראַססע. דער הימעל, דער טייך, די בערג, — אַלץ איז נאָך געווען צוזאַמענגעגאָסען אין איין דונקעלער, אונבעשטימטער גרויקייט. איהר האָט פערשאַפט אַ בעזונדער פערגניגען דער פּראָצעס פון אָנשטרענגען די אויגען, אום דייטליכער צו דערקענען די קאָנטורען פון אַלץ אַרום. זי האָט זיך געזעצט אויפ'ן ליעגע-שטוהל און געלאָזען איהרע בליקען זינקען אין דער גרויער דעמערונג. זי האָט געפיהלט אַן אונבעשרייבליכע בעקוועמליכקייט פון דעם זיך אויפהאַלטענדען זומער-פריהמאָרגען. אַרום איהר איז אַלץ געווען אַזוי רוהיג, אַזוי מילד און אַזוי אייביג. ס'איז אַזוי גוט געווען זיך צו פיהלען אַט אַזוי אַליין אין דער גרויסער שטילקייט — אויסער דעם ענגען, דושנעם צימער. און פּלוצלונג האָט איהר דורכגעשוידערט די איבערציינגונג: זי איז גערן צוועקגעגאַנגען פון איהם, זי איז גערן דאָ געווען, גערן אַליין!

אין דעם פערלויף פונ'ם גאַנצען טאָג האָבען זיך איהר כסדר געפּלאָנטערט אין קאָפּ די געדאַנקען פון דער פערגאַנגענער נאַכט. זיי זענען נישט געווען אַזוי פּייניגענד, אַזוי שרעקליך, ווי אין דער ביינאַכטיגער פינסטערניש, זיי זענען אָבער געווען דייטליכער, בעשטימטער, און האָבען איהר געצוואונגען אָנצונעהמען וועלכען נישט איז בעשלוס. פאַר אַלעמען דאַרף מען זעהן אָבקיהלען אַביסעל די היץ פון זיין ליעבע. זי האָט גאָרנישט פערשטאַנען, ווי אַזוי זי איז די גאַנצע צייט נישט געפאַלען אויף דעם, אַז זי וועט זיין אַזוי מילד, אַזוי קלוג, אַז עס וועט אויסזעהן נישט ווי אַ אָבקיהלונג, נאָר ווי אַ נייע, בעסערע ליעבע.

איהר איז אָבער נישט אויסגעקומען צו זיין נישט בעזונדער קלוג און נישט מילד. נאָך יענער נאַכט זענען אַלע שטורעמס פון ליידענשאַפט אַזוי ווי פערלאָשען געוואָרען אין איהם; ער אַליין האָט זיך בעצויגען צו איהר מיט אַ מיעדער צערטליכקייט, וועלכע האָט זי אין אָנהויב בערוהיגט און דערנאָך פרעמד געמאַכט. ער האָט אַ סך געלייענט בייטאָג, אָדער ער האָט זיך געמאַכט ליעגענדיג,

וואָרום גאַנץ אָפט האָט זי בעמערקט, אַז ער זיצט איבערן בוך, און קוקט גאָר ערגעץ־וואו ווייט. זיי האָבען געראָדט וועגען טויזענדער קליינינקייטען און נישט וועגען קיין איין וויכטיגע זאַך, דערביי איבער איז מאַריאַן גאָרנישט איינגעפאַלען, אַז ער האָט אויפגעהערט איהר צו ענטדעקען דעם סוד פון זיינע געדאַנקען. אַלץ איז פאַר־געקומען זעלבסטפערשטענדליך, ווי ווען די דאָזיגע אַלע האַלבע ווערטער און די דאָזיגע גלייכגילטיגקייט, וואָס האָט זיך געשפּירט אין זיין גאַנצען וועזען, וואָלטען זיין נאָר די מונטערע מידקייט פון אַ מענשען, וואָס האַלט אין געזונד ווערן.

אין די פריהמאָרגענס פלעגט ער לאַנג בלייבען ליגען, און זי האָט זיך ביסלעכווייז צוגעוועהנט, אַרויסצוגעהן פאַר־טאָג אַליין אויפ'ן פרייען פעלד. דאַן איז זי אָדער געבליעבען זיצען אויפ'ן טעראַסע, אָדער זי איז אַוועק צום טייך און זיצענדיג אין אַ שיפעל נישט ווייט פון ברעג, האָט זי זיך געלאָזען וויעגען פון די לייכטע וועללען. אָפט איז זי אַוועק אין וואַלד שפּאַצירען, און האָט זיך אומגעקעהרט אַהיים געוועהנליך נאָך אַ קליינעם מאָרגענשפּאַציער, ווען זי איז אַריינגעגאַנגען אין צימער, אום איהם אויפצוּוועקען. זי האָט זיך געפרעהט מיט זיין געזונדטען שלאָף, וועלכען זי האָט בעטראַכט פאַר אַ גוטען סימפּטאָם. זי האָט נישט געוואוסט, וויפיעל מאָל ער האָט זיך אויפגעכאַפּט ביינאַכט, און האָט נישט געזעהן דעם בליק פול מיט אונענדליכען טרויער, וועלכען ער האָט פון איהר נישט אַראָב־גענומען, אין דער צייט ווען זי איז פערזונקען געווען אינ'ם טיעפען שלאָף פון געזונדטער יוגענד.

איינמאָל אין דער פריה האָט זי זיך ווידער אַריינגעזעצט אין שיפעל, און דער מאָרגענשטערן האָט צושאָטען איבער'ן טייך זיינע ערשטע גאָלדענע פונקען. דאַן האָט איהר אַרומגענומען אַ שטאַרקע לוסט, זיך אַוועקצולאָזען ווייט, ווייט אין דאָס בליצענדע, העלע וואַסער. זי איז אָבגעפאָהרען ווייט פון ברעג, און אַזוי ווי זי איז געווען נישט געאיבט אים רודערען, האָט זי זיך אָנגעשטרענגט איבער די כחות, וואָס עס האָט די רייזע נאָך מעהר אַנגענעהם געמאַכט. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס עס איז נאָך אַזוי פריה געווען, האָט מען שוין נישט געקאָנט זיין אויפ'ן וואַסער אינגאַנצען איינזאַם. מאַריע האָט בעגעגענט עטליכע שיפלעך, און געגלויבט צו בעמערקען, אַז עטליכע פון זיי זענען מיט אַ כיון

נעהנטער געפאָהרען פערביי איהר. איין קליינע, עלעגאַנטע לאָדקע, אין וועלכער עס זענען געזעסען צוויי יונגע הערען, איז זעהר שנעל פערביי געפאָהרען האַרט נעבען איהר שיפעל. די הערען האָבען אויפגעהויבען די רודערס, געצויגען די היט און מיט אַ שמייכעל העפליך געגריסט.

מאַריע האָט דיביידע אָנגעקוקט מיט אָפענע אויגען און גאָרנישט בעדענקענדיג זיך, געענטפערט: „גוט מאָרגען" דערנאָך האָט זי, איינגאַנצען אונבעוואוסטזיניג, זיך אומגעקוקט צו די ביידע יונגע לייט; די ווידער האָבען זיך אויך אומגעקוקט און נאָכאַמאָל געגריסט. דאַן האָט זי זיך פּלוצלונג געכאַפּט, אַז זי האָט געהאַנדעלט נישט ווי עס דאַרף צו זיין, און אַזוי שנעל, ווי זי איז נאָר אימשטאַנד געווען, האָט זי גערודערט צוריק, צום שטוב. איהר רייזע צוריק האָט געדויערט אַ האַלבע שעה, און זי איז געקומען אַ פערשוויצטע מיט פונאַנדערגעלאָזענע האָר. גלייך פון וואַסער אַרויסגעהענדיג האָט זי פעליקס'ן געזעהן זיצענדיג אויפ'ן באַלקאָן, און זי איז האַסטיג צוגעלאָפען צום שטוב. עטוואָס צוטומעלט, ווי פיהלענדיג זיך שולדיג אין עפּעס, איז זי אַרויפגעלאָפען אויפ'ן באַלקאָן, האָט אַרומגענומען פעליקס'ן פון הינטען און איבערלוסטיג געפרעגט אין געלעכטער: ווער איז עס?

ער האָט זיך פאַמעליך בעפרייט פון איהר אומאַרמונג און רוהיג אָנגעקוקט פון דער זייט.

— וואָס איז מיט דיר? פאַרוואָס ביזטו עפּעס אַזוי לוסטיג?

— ווייל איך האָב דיר ווידער.

— וואָס ביזטו אַזוי פערשוויצט? דו גליהסט דאָך!

— אָ, גאָט מיינער! איך בין אַזוי פרעהליך! אַזוי פרעהליך! אַזוי פרעהליך!

זי האָט שפּיעלענדיג אַראָבגענומען דעם פלעד פון זיינע קניע און זיך אַוועקגעזעצט איהם אויפ'ן שויס. איהרע האָט געערגערט די איינענע פערלעגענהייט און זיין פערדראָסיגער פּנים און זי האָט איהם געקושט אין די ליפּען.

— פאַרוואָס ביזטו עפּעס אַזוי פרעהליך?

— האָב איך דען נישט קיין גרונד פרעהליך צו זיין? איך בין אַזוי גליקליך, וואָס — זי האָט זיך פערהיקעט און דערנאָך ווייטער גערעדט — וואָס דאָס אַלץ איז פון דיר צוגענומען געוואָרען.

— וואָס?
אין זיין פראַגע האָט זיך געהערט אַ פערבאָרגענער פערדאַכט.
זי האָט געמוזט איצט ווייטער רעדען. עס האָט קיין זאַך ניש געהאָלפען.
— נו, די שרעק.
— די שרעק פאַר׳ן טוידט, מיינסטו?
— רעד עס נישט אַרויס!
— פאַרוואָס זאָגסטו עפּעס, פון מיר צוגענומען? ס׳איז דאָך פון דיר אויך, ניין?
און זיין בליק האָט אָנגענומען דערביי אַ פאַרשעמטען, כמעט בייזען אויסדריק. און ווען זי האָט, אָנשטאָט איהם צו ענטפערען, אַרומגעפיהרט איהרע הענד איבער זיינע האָר און צוגערוקט איהר מויל צו זיין שטערן, האָט ער אָבגעבויגען דעם קאָפּ עטוואָס אָן אַ זייט און ווייטער גערעדט, אומבאַרמהערציג, קאַלט:
— יעדענפאַלס, האָסטו דאָך עס געוואָלט אַמאָל, אַז מיין שיקזאַל זאָל אויך דיינעס זיין?
— עס וועט אַזוי זיין, — איז זי איהם לעבעדיג אַריינגעפאַלען אין די רעד.
— ניין, עס וועט נישט זיין, — האָט ער איהר ערנסט געענטפערט. — צו וואָס זאָלען מיר זיך נאַרען? „דאָס אַלץ” איז פון מיר נישט צוגענומען געוואָרען. „דאָס” קומט אַלץ נעהנטער, איך שפיר עס.
— אָבער — זי איז נישט בעמערקטערהייד אָבגעגאַנגען פון איהם און האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן לעהן פון טעראַסע.
ער איז אויך אויפגעשטאַנען און האָט אָנגעהויבען אַרומשפּאַצירען אַהין און צוריק.
— יאָ, איך שפיר עס. מיין פליכט איז, דיר דאָס מיטצוטיילען. ווען דאָס וואָלט פאָרקומען פלוצלונג, אומערוואַרטעט פאַר דיך, וואָלט עס דיך, ווי ס׳שיינט, צו שטאַרק איבערגעשראָקען. דעריבער דערמאָהן איך דיר, אַז אַ פיערטעל פון מיין טערמין איז שוין באַלד אַריבער. אפשר רעד איך עס מיר נאָר איין, אַז איך מוז ס׳דיר זאָגען, — און נאָר מיין שוואַכמוטיגקייט ברענגט מיך דערצו.
— דו ביזט בייז, האָט זי מיט אַנגסט געזאָגט, — וואָס איך האָב דיך געלאָזען אַליין?

— נאַרעשקייט! — האָט ער שנעל געענטפערט, — מונטער קאָן איך דיך זעהן; איך אַליין וועל, אויף וויפיעל איך קאָן מיך איצט, דעם געוויסען טאָג מונטער ערוואַרטען. דיין לוסטיגקייט אָבער קאָן איך, דעם אמת זאָגענדיג, נישט לייכט פערטראָגען. איך גיעב דיר, איבריגענס, די פרייהייט אָבצוטיילען דיין שיקזאַל פון מיינעם, אָט האָטש פון דעם מאָרגענדיגען טאָג אָן.

— פעליקס! — זי האָט פּראָבירט מיט ביידע הענד אָבשטעלען דעם אַהין־און אַהער־שפּאַצירענדען; ער האָט זיך אָבער ווידער פריי געמאַכט.

— ס'קומט אָן די שרעקליכסטע צייט. ביז איצט בין איך געווען אַן'אינטערעסאַנטער קראַנקער: אַ ביסעל בלאַס, אַ ביסעל צוהוסטענדיג, אַ ביסעל מעלאַנכאָליש. דאָס קאָן נאָך אַ פרוי געפעלען. דאָס אָבער, מיין קינד, וואָס דאַרף איצט קומען — פערשפּאָר דיר בעסער! דאָס קאָן נאָך פערגיפטען דיינע ערינערונגען וועגען מיך.

זי האָט אומזיסט געזוכט ווערטער, איהם צו ענטפערן, און האָט נישט אַראָבגענומען פון איהם איהר הילפלאָזען בליק.

— עס איז שווער, זיך אויף דעם צו בעשליסען, מיינסטע געוויס! דאָס וואָלט זיין דערוויעדער די ליעבע, דאָס וואָלט אויסזעהן זאָגאַר געמיין, ניעדריג. איך פערזיכער דיר אָבער, אַז וועגען דעם קאָן גאַר קיין רעד נישט זיין, אַז דו וועסט אַ סך מעהר בעפריעדיגען מיר און מיין איינגעליעבטע, ווען דו וועסט מיין פאָרשלאַג יאָ אָננעהמען. ווארום דאָס ווענינגסטענס וויל איך, אַז דו זאָלסט מיט טרויער זיך דערמאָהנען אָן מיך, אַז דו זאָלסט מיך מיט אמת'ע טרערען בעוויינען. וואָס אָבער איך קאָן אין קיין פאַל נישט פערטראָגען, איז דאָס, אַז דו זאָלסט אָבזיצען טעג מיט נעכט איינגעבויגען איבער מיין בעט און טראַכטען: וואָלט שוין געקומען אַמאָל דאָס, וואָס עס מוז קומען, — און אַז דו זאָלסט דיך פיהלען, ווי אַ אויסגעלייזטע, ווען איך וועל זיך שיידען פון דיר.

זי האָט דיך נאָך אַל'ץ געמאַטערט צו געפינען אַ וואָרט. ענדליך האָט זי אַרויסגעשריען:

— איך בלייב ביי דיר, אייביג!

ער האָט זיך אויף דעם גאָרנישט אומגעקוקט.

— מיר וועלען מעהר נישט רעדען וועגען דעם. אין אַ וואָך

ארום... קלער איך... פּאַהרען קען ווען. איך מוז דאָך וואָס ס'איז אין אָרדנונג ברענגען. אײדער מיר װעלען פערלאָזען דאָס הױז, װעל איך דיר נאָכאַמאָל שטעלען מײן פראַגע — נײן, מײן ב.סע...

— פעליקס! איך!...

ער האָט איהר שאַרף איבערגעריסען:

— איך פערבאָט דיר, נאָך אײן װאָרט אפילו אַרױסצורעדען װעגען דעם ביז צו דער פון מיר בעשטימטער צײט. ער איז אַראָב פון באַלקאָן און האָט זיך געלאָזען געהן אין צימער, זי האָט איהם געהאָלט נאָכגעהן.

— לאָז מיך איצט, — האָט ער גאַנץ מילד געזאָגט, — איך װיל אַביסעל אַלײן זײן.

זי איז געבליבען אױפ'ן באַלקאָן און האָט זיך פערקוקט אױף דער בלינצענדער איבערפלעכע פון טײך. פעליקס איז אַרײן אין שלאָפצימער און האָט זיך דאָרט אַרױסגעװאָרפען אױף זײן בעט. לאַנג האָט ער נישט אַראָבגענומען די אױגען פון סופית. דערנאָך האָט ער זיך געביסען די ליפען און צוזאַמענבײגענדיג די פױסטען האָט ער גיפטיג געזיגען צװישען די צײהן:

— איבערגעגעבענקײט! איבערגעגעבענקײט!

פון דער צײט אָן איז עפּעס אַ פרעמדקײט געקומען צװישען זײ און צוזאַמען דערמיט אױך אַ נערװעזע בעדערפעניש, אַ סך צו רעדען אײנער מיט'ן אַנדערען. װעגען די מינדעסטע קלײניגקײטען פלעגען זײ אָברעדער שעהען לאַנג, און זעהר שלעכט פלעגען זײ זיך פיהלען, װען זײ פלעגען אױפהערען צו רעדען. בײ זײ איז רעכט געװען אָבצװיצען װי לאַנג און שמועסען װעגען דעם, פון װאַנען די גרױע װאָלקענס קומען, װאָס'ע װעטער עס װעט זײן מאָרגען און פאַר װאָס דאָס װאַסער בײט דעם קאָליר זײנעם אין די פערשיע־דענע צײטען פון טאָג. אין דער צײט פון שפּאַצירען, האָבען זײ אָפטער װי ביז אַהער אױסגעמיעדען די ענגע, שטילע װעגען אַרום זײער שטוב און געגאַנגען מעהר צום בעװאָהנטען ברעג. דאָרט האָבען זײ געהאַט די געלעגענהײט צו מאַכען פערשידענע בעמערקונ־גען װעגען די מענשען, װעלכע זענען זײ אַנטקעגען געקומען. װען ס'האָט זיך געמאַכט, אַז יונגע מענשען זענען זײ אַנגעגאַנגען אַנטקעגען, איז מאַריע געװען אין איהר בענעהמונג בעזונדער צו־

דיקגעהאלטען, און ווען פעליקס האט זיך געווענדעט צו איהר מיט א בעמערקונג וועגען דעם זומער-קאסטיום פון וועלכען ס'איז רודער-ספארטסמאן אדער אלפען-טוריסט, איז זי פערגאנגען אזוי ווייט אין איהר נישט אויפריכטיגקייט, אז ביי איהר איז רעכט געווען צו זאגען, אז זי האט די מענשען קיינמאל נישט אנגעזעהן, און נאר מיט א סך מיהע איז איהם געלונגען צו פועל'ן ביי איהר, טרעפענדיג זיי א צווייטעס מאל, זי זאל זיי אויפמערקזאם בעטראכטען. זי האט נישט געקאנט פערטראגען דעם בליק, מיט וועלכען ער האט איהר דורכגענומען ביי אזא געלעגענהייט. דאן פלעגט אפט טרעפען, אז זיי פלעגען אבגעהן מעהר ווי א פירטעל שעה און נישט ארויסרעדען איין ווארט צווישען זיך. אפטמאל זענען זיי געזעסען שווייגענדיג אויף זייער באלקאן אזוי לאנג, ביז מאריא פלעגט נישט, געשיקט גענוג, נאר נישט קענענדיג פון דעסטוועגען עהאלטען די כונה דערפון, פאלען אויף דעם מיטעל, איהם פאר-צולייענען די צייטונג. און ווען אפילו זי האט בעמערקט, אז ער הערט נישט, האט זי אויך ווייטער געלייענט, זיך פרעהענדיג דערמיט, וואס ס'איז נאר נישט אינגאנצען שטיל צווישען זיי. און דאך, נישט קוקענדיג אויף די דאזיגע אלע פייניגענדע פראבעם, זענען זיי ביידע געווען פערנומען נאר מיט זייערע אייגענע געדאנקען.

פעליקס האט אינערליך זיך אליין מודה געווען, אז ער האט דא געשפיעלט, אין דער בעציהונג צו מאריא'ן, א לעכערליכע קאמעדיע. קוים וואלט ער טאקע ערנסט טראכטען וועגען דעם, איהר צו פערשפארען די קומענדיגע ליידען, וואלט דאך אמבעסטען געווען פון זיין זייט, פראסט פערשוואונדען צו ווערען פון איהר. ס'איז דאך נישט קיין גרויסע זאך, זיך אויסצוגעפינען ערגעץ א פער-ווארפענעם, שטילען ווינקעל, אום דארט רוהיג צו שטארבען. ער אליין האט זיך געוואונדערט, ווי אזוי ער קאן מיט אזא גלייכגילטיג-קייט קלערען וועגען אזעלכע זאכען. ווען ער האט אבער אנגעהויבען ערנסט צו קלערען וועגען דער אויספיהרונג פון דעם פלאן; ווען ער האט פראבירט אין א שרעקליך לאנגער, שלאפלאזער נאכט איבער-לעבען כמעט די אלע איינצעלהייטען פון דער אויספיהרונג: ווי אזוי ער וועט אויפשטעהן מארגען פארטאג און אוועק פון דאנען, זיך נישט געזעגנענדיג, אין דער איינזאמקייט אבווארטען דעם נאהנטען

טוידט, און זי וועט בלייבען דא אין דעם זוניגען, לאכעדיגען און פאר איהם פערלוירענעם לעבען, — ווען ער האט זיך דאס אלץ לעבעדיג פארגעשטעלט, האט ער געפיהלט זיין גאנצע שוואכקייט; האט ער טיעף געפיהלט, אז ער קאן עס נישט, אז ער וועט עס קיינמאל נישט קאנען. וואס אלזא, וואס טהוט מען? מיט א ביטערער אונערבארמדיגקייט קומט אלץ נעהנטער און נעהנטער צו דער טאג, ווען ער וועט מוזען פון דאנען אוועק און איהר איבערלאזען. זיין גאנצעס וועזען איז געוועזען דורכגעדרונגען מיט דער ערווארטונג פון דעם טאג, מיט א פייניגענדער שרעק, וואס איז נאך ערגער, ווי דער טוידט אליין. ווען ער וואלט נאך צו די צרות נישט זיין געוועהנט פון דער יוגענד אן זיך אליין צו בעטראכטען! די אלע סימפטאמען פון זיין קראנקהייט וואלט מען געקאנט דאן פערבייגעהן, זיך נישט זעהענדיג מאכען אדער קוקענדיג אויף זיי צווישען די פינגער. זיין זכרון האט איהם ארויסגערופען די בילדער פון מענשען, וועלכע ער האט געקענט און וועלכע האבען אויך געליטען פון דער זעלביגער קראנקהייט, וואס ער, און האבען נאך עטליכע וואכען פאר זייער טוידט מונטער און האפנונגס-פול געקוקט דער צוקונפט אין די אויגען. ווי פערשאלטען האט ער איצט די שעה, ווען זיין צווייפעל האט איהם געפיהרט צו יענעם שרעקליכען דאקטאר, דעם פאלשען אויטאריטעט פון וועלכען ער האט זיך אונטערגעווארפען, ביז ס'האט זיך נישט ענטדעקט פאר איהם דער פולער, אונערבארמדיגער אמת. און אט איז ער איצט געלעגען דא, א הונדערט-מאל-פערשאלטענער, נישט בעסער ווי א פעראורטיילטער צום טוידט, וועלכען דער תלין קאן יעדען אין דער פריה קומען נעהמען, אום איהם אויפ'ן עשאפאט צו פיהרען, און ער האט פערשטאנען, אז אייגענטליך האט ער זיך נאך קיין איין סעקונדע לאנג נישט געקאנט קלאר מאכען די גאנצע שרעקליכקייט פון זיין לאגע. ערגעץ אין א פערווארפענעם ווינקעל ביי איהם אין הארצען האט געלויערט די פאלשע, שמייכלערישע האפנונג, וועלכע האט איהם קיינמאל נישט געוואלט אינגאנצען פערלאזען. זיין פערשטאנד אבער איז געוועזען שטארקער, און האט איהם געגעבען א קלארע און קאלטע עצה, האט איהם געגעבען אלץ ווידער און ווידער, און ער האט עס געהערט צעהנדליגער, הונדערטער און טויזענדער מאל, אין די דאזיגע אונענדליכע נעכט,

וועלכע ער איז אָבגעלעגען אַ וואָכעדיגער, און אין די אײנטאָניגע טעג, וועלכע זענען אַזוי געשווינד אַריבערגעלאָפען, — אַז פאַר איהם איז נאָר אײן אויסוועג, אײן רעטונג פאַרהאַן: נישט צו וואַרטען מעהר, קײן אײן סעקונדע נישט, און אַלײן אַ ענדע צו מאַכען; — אַזאַ אויסגאַנג וואָלט זײן נישט אַזוי שרעקליך. און געהען איז נאָך אַ שטיקעל נחמה אין דעם, וואָס ער וועט שוין נישט זײן געצוואונגען מעהר צו וואַרטען. אין יעדען אויגענבליק, ווען ער וועט נאָר וועלען, קאָן ער נעהמען און אַ ענדע מאַכען.

אָבער זי, זי! בײטאָג בעזונדער, ווען זי איז ניט אָבגעטרעטען פון איהם אָדער ווען זי האָט איהם עפּעס פאָרגעלײענט, האָט זיך אָפט געדאַכט, אַז איהם וואָלט גאָרנישט זײן אַזוי שווער, זיך צו שײדען מיט דעם נפש. זי איז געווען פאַר איהם נישט מעהר ווי אַ טײל פון דעם עקזיסטענץ אין אַלגעמײן. זי האָט געהערט צו דעם אַרומיגען לעבען, וועלכען ער טוז פערלאָזען, און נישט צו איהם. אין אַנדערע מאָמענטען אָבער, בעזונדער בײנאַכט, ווען זי איז געווען פערזונקען אין טיעפען שלאָף און איז געלעגען נעבען איהם מיט פערשלאָסענע ברעמען אין איהר גאַנצער יוגענדשענ-הײט — דאַן האָט ער זי געליעבט אָהן אַ גרענעץ, און וואָס רוהיגער זי איז געשלאָפען, וואָס מעהר אָבגעשיעדען פון דער וועלט איהרע חלומות זענען געווען, וואָס ווײטער איהר פער׳חלום׳טע נשמה האָט אויסגעזעהן צו זײן פון די יסורים, וואָס האָבען איהם געפּײניגט, אַלץ הײסער, אַלץ ווילדער האָט ער זי פערגעטערט. און אײנמאָל, אין דער נאַכט אײדער זײ האָבען געזאָלט אַוועקפאָהרען פון דאַנען, האָט איהם אַרומגענומען אַ אונבעשרענקטע לוסט, אויפצורײסען איהר פון דעם שענעם שלאָף, אין וועלכען ער האָט געזעהן אונ-טרײהײט, און אַרײנצושרײען איהר אין אויער: „אויב דו האָסט מיך ליעב, טאָ שטאַרב צוזאַמען מיט מיר, שטאַרב איצט!“ ער האָט איהר אָבער געלאָזען ווײטער שלאָפען, מאָרגען וועט ער עס איהר זאָגען, מאָרגען — אפשר...

אָפטער, ווי ער האָט זיך פאָרגעשטעלט, האָט זי געפיהלט אין יענע נעכט זײן בליק. אָפטער, ווי ער האָט געגלויבט, האָט זי זיך אין יענע נעכט געמאַכט שלאָפענדיג, ווײל אַ פערגליווערנדע אַנגסט האָט איהר אָבגעהאַלטען דערפון, צו עפנען אײנגאַנצען די ברעמען, דורך די שפּאַלטען פון וועלכע זי האָט אַלע מאָל גע-

ווארפען א קוק אין דער הײַלער הונקעלהײט פון שלאפצימער און אויף זײַן געשטאלט, וואס איז אונבעוועגליך געזעסען אין בעט. יענער לעצטער, ערנסטער שטועס האט איהר פון זינען נישט געקאנט ארויס, און זי האט געציטערט פאר דעם טאג, ווען ער וועט זיך נאכאמאל ווענדען צו איהר מיט דער פראגע. פארוואס האט זי אזוי געציטערט דערפאר? דער ענטפער איז דאך געלעגען ביי איהר פון אויבען אויף: זײַן מיט איהם ביז דער לעצטער סעקונדע, נישט אבטרעטען פון איהם, יעדען זיפץ פון זײַנע ליפען פערטרייבען מיט קושען, יעדען טרער פון זײַנע אויגען מיט די ליפען אבווישען; ער האט הײַמט עס, געצווייפעלט אין איהר? איז דען מעגליך געווען אנאנדער ענטפער? ווי? וועלכער? דער אפשר: „גוט, דו האסט רעכט, איך וועל דיך איבערלאזען. איך וויל מיטנעהמען מיט זיך די ערינערונגען וועגען א אינטערעסאנטען קראנקען. איך וועל דיך דעריבער לאזען איצט אליין, אום שטארקער צו קאנען ליעבען די ערינערונג וועגען דיר?" און דערנאך? עס האט איהר געטריבען, אלץ אויסצורעכנען, וואס עס מוז קומען נאך דעם ענטפער. זי האט איהם געזעהן פאר זיך, קיהל, שמייכלענדיג. ער שטרעקט איהר אויס די האנד אנטקעגען און זאגט: איך דאנק דיר. דערנאך ווענדעט ער זיך אב פון איהר, און זי אנטלויפט פון דאנען, ס'איז א זומער פריה-מארגען, וואס גלאנצט און וועקט אויף טויזענדער פריידען. און זי טראגט זיך אלץ ווייטער און ווייטער אין דער גאלדענער לופט, אבי נאר ווי מעגליך געשווינדער זיך צו דערווייטערען פון איהם, און מיט איין מאל זיך בעפרייען פון אלץ, וואס האט איהר געקוועלט און געמאטערט. אט איז זי ווידער אליין, קיין מיטליידס-געפיהל דריקט איהר נישט, זי שפירט נישט מעהר אויף זיך דעם טרויעריגען, דעם פרעגענדען, דעם שטארבענדען בליק, וואס האט איהר אין דעם פערלויף פון די גאנצע לעצטע מאנאטען אזוי שרעקליך געפייניגט. זי געהערט דער פרעהליכקייט, דעם לעבען, זי דארף ווידער יונג זײַן. זי לויפט אלץ ווייטער און ווייטער און דער מארגענווינט פלאטערט איהר לאכענדיג נאך.

און ווי דאפעלט עלענד האט זי זיך אליין אויסגעזעהן, ווען דאס דאזיגע בילד פון איהר ווילדען חלום איז ווידער ארויסגעשוואומען אין איהר פארשטעלונג! זי האט געליטען שוין דערפון

אַליין, וואָס אַזאַ פאָרשטעלונג האָט זיך איבערהויפּט גאָר געקענט ווייזען ביי איהר.

און דאָס מיטלייד מיט איהם האָט איהר געגאָגט דאָס האַרץ און ווי האָט זי עס געשוידערט, טראַכטענדיג וועגען זיין וויסען, וועגען זיין האָפנונגסלאָזיגקייט! אָ, ווי זי האָט איהם געליעבט, ווי זי האָט איהם אַלץ שטאַרקער, אַלץ הייסער געליעבט, וואָס נעהנטער ס'איז צוגעקומען דער טאָג, ווען זי וועט איהם מוזען פערליערען. אַה, עס קען גאָר קיין צווייפעל נישט זיין אין דעם, וואָס'רע ענטפער זי וועט איהם געבען! איהם ביין זיט וועט זי שטעהן, מיט איהם ליידען, — ווי ווייניג איז עס געווען! זעהען, ווי ער ערוואַרט דעם טוידט, דורכלעבען איבערלעבען מיט איהם צוזאַמען דיאָגאַנעלאַנג דעם אַנגסט פאַרן טוידט, — דאָס איז נאָך אַלץ ווייניג. זי וויל פאַר איהם מעהר טאָן, דאָס בעסטע, דאָס העכסטע. ווען זי וועט איהם צוזאָגען זיך דעם לעבען צו נעהמען אויף זיין קבר, וועט ער שטאַרבען מיט דעם צווייפעל, צי זי וועט עס טאַקע טאָן. מיט איהם, ניין — פאַר איהם וויל זי שטאַרבען. אויב ער וועט זיך נאָכאַמאָל ווענדען צו איהר מיט דער פראַגע, וועט זי די קראַפט האָבען, איהם צו זאָגען: לאָזען מיר מאַכען אַ סוף צו דעם פיין! קום, לאָמיר שטאַרבען צוזאַמען, לאָמיר שטאַרבען שוין!... און פערשכור'ט ווערנדיג פון דער אידעע, האָט איהר אויסגעזעהן יענע פרוי, דעם בילד פון וועלכער זי האָט נאָר וואָס געזעהן; יענע פרוי, וועלכע פליהט איבער פעלדער, הערט דעם געזאַנג פון מירגענווינט, לויפט אַנטקעגען דאָס לעבען און דער פרעהליכ־קייט, און וועלכע איז געווען זי אַליין, — נאַרעש און געמיין.

ס'איז אָנגעקומען דער טאָג פון זייער אָבפאָהרען. דער פריה־מאָרגען איז געווען אַ וואונדערבאַר מילדער, ווי ווען דער פריה־לינג וואָלט זיך צוריק אומגעקעהרט. מאַריאַ איז שוין געזעסען אויפ'ן טעררַאַסע, און דאָס פריהשטיק איז שוין געווען געגרייט, ווען פעליקס איז אַרויסגעגאַנגען פון צימער. ער האָט טיעף אָבגע־אָטעמט.

— אַה, ס'אַראַ שענער טאָג!

— נישט אמת?

— איך וויל דיר עפּעס זאָגען, מאַריע!

— וואָס? — און אַזוי ווי וועלנדיג אַרויסהאַפּען אידי דעם ענטפער פון מויל, האָט זי שנעל אַרויסגערעדט: — מיר בלייבען נאָך דאָ?

— ניין, נישט דאָס; נאָר מיר וועלן זיך נישט אומקערען גלייך צוריק קיין ווינען. איך פיהל מיך היינט נישט שלעכט, גאָר־נישט שלעכט. מיר וועלן זיך אָבשטעלן וואו ס'איז אויפ'ן וועג.

— ווי דו ווילסט, מיין טייערער.

אידהר איז מיט אַמאָל געוואָרען אַזוי פרעהליך אויפ'ן האַרצען, ווי ס'איז אידהר שוין נישט געווען אַ לאַנגע צייט. אַזוי פריי האָט ער שוין די גאַנצע וואָך מיט אידהר נישט גערעדט.

— איך רעכען, קינד טייערע, זיך אָבצושטעלען אין זאַלצבורג.

— זאָל זיין אַזוי ווי דו ווילסט.

— קיין ווינען וועלן מיר נאָך בעווייזען צו קומען אין דער צייט, ניין? און פאָהרען אַזוי לאַנג מיט דער באַהן טויג פאַר מיר אויך נישט.

— נו יאָ, — האָט אידהם מאַריע לעבהאַפט אונטערגעהאַלטען, — מיר האָבען זיך דאָך נישט, וואָס צו יאָגען.

— ס'איז דאָך שוין אַלץ איינגעפּאַקט, יאָ, מערי?

— שוין לאַנג; מיר קענען שוין פאָהרען.

— איך גלויב, אַז אונז וועט בעסער זיין צו פאָהרען אין אַ עקיפּאַזש. פאָהרען פיער־פינף שעה מיט אַ עקיפּאַזש איז אַ סך אַנגענעהמער, ווי מיט דער באַהן. אין די קופּעס איז הייס און דושנע.

— ווי דיך געפעלט, מיין טייערער.

זי האָט אידהם געגעבען אויסצוטרינקען אַ גלאָז מילך, און דערנאָך האָט זי אידהם אויפמערקזאַם געמאַכט אויף דעם שענעם, זילבערנעם גלאַנץ, מיט וועלכען עס זענען פערגאָסען די קאַמען פון די וועללען. זי האָט גערעדט אַ סך און איבערלוסטיג. ער האָט אידהר געענטפערט פריינדליך און רוהיג. אַם ענדע האָט זי זיך אָנגעבאָטען, צו געהן בעשטעלען דעם עקיפּאַזש, אויף צו פאָהרען מיט אידהם נאָכמיטאָג קיין זאַלצבורג. ער האָט מיט אַ שמייכעל אויף די ליפּען איינגעשטימט, און זי האָט שנעל אַרויסגעהאַפּט אויפ'ן קאָפּ דעם גרויסען שטרוי־הוט, האָט עטליכע מאָל געקושט פעליקס'ן אין די ליפּען און איז אַרויסגעגאַנגען.

ער האָט נישט געפרעגט... און וועט נישט פרעגען. דאָס

האָט מען געקענט לייכט איבערלייגען אויף זיין אויסגעלייטערטען געזיכט. אין זיין פריינדליכען טאָן האָט זיך היינט אויך ניט געפיהלט קיין לויערנדעס, שטעכעדיגעס, ווי עס פלעגט אָפט מאַרקומען פריהער, ווען ער האָט אַ גאַנץ רוהיגען שמועס איבערגעשניטען מיט אַ בייזען וואָרט. ווען עטוואָס אַזוינס פלעגט דאַרפען מאַרקומען, האָט זי עס שטענדיג פריהער געוואוסט, און איצט האָט זי זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען ער וואָלט איהר אַ גרויסען חסד בעטיען. אין זיין מילדקייט איז געלעגען עטוואָס שענקענדעס, פעהציהענדעס.

ווען זי איז צוריקגעקומען אויפ'ן באַלקאָן, האָט זי איהם געפונען, לעזענדיג די צייטונג, וואָס איז אָנגעקומען אין דער צייט, וואָס זי איז נישט געוועזען.

— מאַריע, — האָט ער אויסגערופען, צורופענדיג איהר מיט אַ וואונק פון די אויגען, — זעה, עטוואָס וואונדערבאַרעס, מערקווירדיגעס!

— וואָס איז?

— נא, ליִיען!... דער מענש... נו, דער פראָפעסאָר בערנאַרד איז געשטאָרבען.

— ווער?

— דער... נו דער, ביי וועמען איך... אַה דער, דער, וואָס האָט מיר אַזעלכע פרויעריגע אויסזיכטען פאָרגעשילדערט.

זי האָט איהם צוויסגענומען פון האַנד די צייטונג. „ווי, פראָפעסאָר בערנאַרד? געדעכט אויף איהם!" — האָט זיך איהר שיער נישט אַרויסגעריסען פון מויל, זי האָט עס אָבער נישט אַרויסגערעדט. ביידע האָבען זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען די געשעהעניש וואָלט האָבען פאַר זיי אַ וויכטיגע בעדייטונג. יאָ, ער, וועלכער האָט צוועקגערויבט יעדע האָפנונג ביי אַ מענשען, וואָס האָט זיך געווענדעט צו איהם נאָך הילף, ער אַליין, מיט זיין בערימטער חכמה און מיט זיין פאָלשטענדיגער געזונדקייט, וועט אין אַ פּאָר טעג צרום ליגען אַ בעגראָבענער! אין דער מינוט ערשט האָט פעליקס געפיהלט, ווי ער האָט דעם מענשען געהאַסט, — און אין דעם, וואָס דאָס שיקזאַל האָט זיך אָן איהם נוקם געווען, האָט דער קראַנקער געזעהען אַ גוטען סמן. ער האָט זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען אַ מוראדיגער, שלעכטער גייסט וואָלט פערשוואונדען ווערן פון זיין דאַרוזאַנט.

מאַריע האָט אויפֿגעהערט עסן בלײַבן זײַן געזאָגט:

— יאָ, וואָס ווייסן מיר, מענטשן, פֿון דער צוקונפֿט?

ער האָט זיך מיט פֿרייד אַ וואָרף געטאָן אויף די וועטער.

— וואָס ווייסן מיר וועגן דעם מאָרגנדיקן טאָג! מיר ווייסן גאָרנישט, גאָרנישט!

נאָך אַ קורצער פּויזע איז ער פּלוצלונג איבערגעשפּרונגען אויף אַנאַנדער געגנשטאַנד:

— דו האָסט בעשטעלט דעם עקיפּאַזש?

— יאָ, אויף עלף דעם זייגער.

— ווי רעכענסטו, מיר וועלן דאָך נאָך קענען זיך דורכפֿאָרן אַ ביסל אויפֿן וואַסער?

זי האָט אָנגענומען זײַן אָרעם, און בײדע האָבן זיך געלאָזן געהן צום ברעג. בײדע האָבן זיי זיך געפֿילט אַזוי, ווי וואָלטן זיי קריגן אַ פֿרײדיקע בעפֿרײַונג.

שפּעט נאָכמיטאָג זענען זיי צוריקגעפֿאָרן אין דילענבורג. צו זייער גרויסער פֿערוואונדערונג האָבן זיי געפֿונען די מערסטע הײַזער פֿון שטאָדט בעפּוצט מיט פֿלאַגן; די מענטשן, וועלכע זיי האָבן בעגעגנט, זענען געווען יום-טובדיג אויסגעפּוצט, און אייניצעלנע פֿון זיי האָבן געהאַט אויף זיך קאָקאַרדעס. אינם האָטעל, וואו זיי האָבן זיך אָבגעשטעלט און פֿערנומען איין צימער מיט אַ פֿענסטער צום מענסבערג, האָט מען זיי ערקלערט, אַז אין שטאָדט ווערט הײַנט געפֿײַערט אַ גרויסער זינגער-יום טוב, און מהאָט זיי פֿאָרגעלעגט בילעטן אויף דעם קאָנצערט, וואָס וועט פֿאָרקומען אַכט דעם זייגער אינם קור-פּאַרק בײַ אַ גרויסאַרטיגער בעלויכטונג. זייער צימער איז געווען אין ערשטן שטאָק, און אונטער זייער פֿענסטער האָט זיך געצויגן דער זאַלצאַך. אין עקיפּאַזש, פֿאָרענדיג, האָבן זיי זיך בײדע גוט אויסגעשלאָפֿן און איצט האָבן זיי זיך געפֿיהלט אַזוי פֿריש, אַז זיי זענען נאָר אַ קורצע צײַט געזעסן אין שטוב און באַלד פֿאַרנאַכט זיך ווידער צוריסגעלאָזן אויפֿן שפּאַציר.

אין גאַנצן שטאָדט איז געווען לעבעדיג און פֿרעהליך. די אײַנוואָהנער זענען כמעט אַלע אויפֿן גאַס געווען, און די זינגערס, מיט בעזונדערע סמנים בעפּוצט, האָבן פֿרעהליך אַרומגעשפּאַצירט

גרופּעסווייז צווישען זיי. צווישען די שפּאַציערענדע האָבּען זיך גע־פונען אַ מאַסע אָנגעפּאָהרענע, אונטער וועלכע מ'האָט געקענט בּע־מערקען אויך די אָנגעפּאָהרענע פויערן פון די אַרומיגע דערפער אין זייערע יום־טוב'דיגע קליידער. פון אונטער די דעכער אַרויס האָבּען געפלאַטערט די שטאָדטישע פלאַגען, אין דער הויפּטגאַס זענען גע־ווען אויסגעשטעלט טריאומפ־טויערן מיט בּלומען בּעפּוצט. דורך אַלע גאַסען אַהין און צוריק האָט זיך געטראָגען דער מענשען־שטראָם, און איבּער אידם האָט זיך געפיהלט די בּעקוועמע מילדקייט פון אַ שמעקעדיגען זומער־אָבּענד.

פון בּרעג זאַלצטאַך, וואו ס'האָט געהערשט אַ אַנגענעהמע שטילקייט, זענען מאַריע און פעליקס אַרויסגעגאַנגען אין די בּע־לעבּטע טיילען פון שטאָדט און נאָכדעם ווי זיי האָבּען אַזאַ לאַנגע איינפאָרמיגע צייט געהאַט אָבּגעלעבּט אין זייער שטילען דערפעל בּיים טייך, האָט זיי דער אונגעוועהנליכער טומעל פון שטאָדט כמעט פערשכורט. בּאַלד אָבּער האָט זיך צו זיי אומגעקעהרט די ערפאַהרענע גלייכגילטיגקייט פון גרויסשטעטיגע איינוואָהנער צו אַזעלכע ערשיינונגען, און זיי האָבּען אויפגעהערט נתפעל צו ווערן פון דעם גאַנצען גערויש. ווי אין די פריהערדיגע צייטען, האָט די איצטיגע פרעהליכקייט פון דער מאַסע אויך נישט איבּריג אַנגע־נעהם געווירקט אויף פעליקס'ן. מאַריא אָבּער האָט זיך דאָ גלייך געפיהלט זעהר גוט, און ווי אַ קינד, האָט זי זיך אָבּגעשטעלט קוקען דאָ אויף אַ פּאָר ווייבּער אין זאַלצבּורגער קאָסטיומען און דאָ אויף עטליכע הויכגעוואַקסענע, מיט שלייפען בּעפּוצטע זינגער, וועלכע זענען זיי פערבּייגעגאַנגען. אָפּטמאָל האָט זי זיך אָבּגעשטעלט קוקען אין דערהויך און בּעוואונדערט די בּעזונדער שענע דעקאָ־ראַציע פון וועלכער ס'איז געבּיידע.

— זעה נאָר, ווי שען! — האָט זי זיך פרעהליך געווענ־דעט צו פעליקס'ן; ער אָבּער האָט גלייכגילטיג אַ קוק געטאָן אין אידר זייט און געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— נו, זאָג דעם אמת, — האָט זי אידם נאָך אַ קורצע ווײַלע ווידער געפרעגט, — האָבּען מיר דען נישט דאָ ריכטיג גוט גע־טראָפען?

ער האָט אַ וואָרף געטאָן אויף אידר אַ בּליק, און וועלכען זי האָט גאָרנישט געקענט ליינען. דערנאָך האָט ער געזאָגט:

— דיר וואָלט זיך געווים שטאַרק וועלן איצט אַוועקגעהן אין קור-פּאַרק אויפ׳ן קאָנצערט?

זי האָט נאָר געשמייכעלט. דערנאָך האָט זי געענטפערט:

— נו, מיר דאַרפֿען נישט אַזוי געשווינד אָנהויבען צו הולטייעווען.

איהר שמייכעל האָט איהר געקרענקט.

— דו וואָלסט, ווייזט אויס, אין דער אמת׳ן אימשטאַנד זיין, דאָס פֿון מיר צו פֿערלאַנגען?

— וואָס פֿאַלט דיר איין! — האָט זי דערשראָקען אַרויסגערעדט; גלייך אָבער האָט זי אומגעדרעהט דעם קאָפּ צו יענער זייט גאַס, וואו ס׳איז נאָר וואָס דורכגעגאַנגען אַ שען-און עלעגאַנט פּאָר-פֿאָלק, וואָס האָט זיך געפֿונען, ווי ס׳האָט אויסגעזעהן, אויף דער התונה-רייזע, און געפֿיהרט אַ פֿרעהליכען שמועס. מאַריע איז געגאַנגען מיט פֿעליקס׳ן, נישט נעהמענדיג זיין אָרעם. אָפֿט האָט זי דער לעבעדיגער מענשענשטראָם פֿונאַנדערגעשיידט אויף עטליכע סעקונדען, און דערנאָך האָט זי איהם ווידער געפֿונען, שפּאַ-רענדיג זיך האַרט ביי די ווענט פֿון די הייזער, און דערביי האָט מען אויף זיין געזיכט דייטליך געקענט איבערלייענען, אַז איהם איז נישט אַנגענעהם צו קומען אין אַ נעהנטערער בעריהרונג מיט די אַלע מענשען. דערווייל איז געוואָרען פֿינסטערער; די גאַסען-לאַמטערנעס האָבען אָנגעהויבען ברענען, און אין עטליכע ערטער, בעזונדער ביי די טריאומפֿ-טויערן, זענען געווען אויסגעהאַנגען פֿאַרביגע לעמפּלעך. דער גרעסטער טייל פֿונ׳ם מענשענשטראָם האָט זיך געצויגען אין דער ריכטונג צום פּאַרק, וואו ס׳האָט זיך שוין געדאַרפֿט אָנהויבען באַלד דער קאָנצערט. אין אָנהויב זענען פֿעליקס מיט מאַריאַ׳ן מיטגעצויגען געוואָרען מיט׳ן שטראָם, דער-נאָך אָבער האָט ער זי פּלוצלונג אָנגענומען פֿאַר׳ן האַנד, און זיך אָפּקעהרענדיג אין אַ שמאָלער הינטערגעסעל, זענען זיי באַלד אַריין אין דעם שטילען, און אויך נישט אַזוי העל בעלויכטענעם טייל פֿון שטאָדט. נאָך צוויי-דריי מינוטען געהן שווייגענדיגערהייד האָבען זיי זיך געפֿונען אין אַ גאַנץ אָפּגעזונדערטען, שטילען ווינקעל פֿון זאַלצטאַך-ברעג, וואו ס׳האָט זיך געהערט נאָר דאָס איינטאָניגע רוישען פֿון טייך.

— וואָס דאַרפֿען מיר דאָ? — האָט זי געפֿרעגט.

—ריזיִקײַט — האָט ער כמעט בּעַמעַהלעַגדיִג געַזאָגט.

און װען זי האָט אויף דעם גאָרנישט געענטפערט, האָט ער װײַטער גערעדט מיט אַ טאָן פון נערװעזער אויפגערייצטקײַט:

—מיר האָבּען דאַרטען נישט װאָס צו טאָן. נישט פאַר אונז זענען די פערשיעדענפאַרבּיגע לעמפּלעך, די זינגענדע פרעהליכקײַטען און די יונגע, פרעהליכע מענשען. דאָ איז אונזער אָרט, װאו מ׳הערט נישט קיין קלינגערײַ, װאו מיר זענען איינזאַם; דאָ געהערען מיר, — און דאַן האָט ער, איבּערגעהענדיג פון דעם געפּרעסטען טאָן צו דעם טאָן פון אַ גיפטיגען שמייכעל, צוגעגעבּען: — װעניגסטענס איך.

װען ער האָט דאָס גערעדט, האָט זי געפיהלט, אַז די װערטער מאַכען נישט אויף איהר אַזאַ שטאַרקען איינדרוק, װי אַלע מאָל. זי האָט זיך דאָס אָבּער ערקלערט: זי האָט עס שוין אַ סך מאָל געהערט פון איהם און דערצו נאָך האָט ער אַזוי שטאַרק איבּערטריעבּען. — און זי האָט איהם געענטפערט מיט אַ טאָן פון פערגעבּענדער מילדקײַט:

—איך האָב דאָס נישט פערדיענט, ניין.

ער האָט אויף דעם, װי ס׳איז שוין עטליכע מאָל פאָרגעקומען, איראָניש בּעמערקט:

—ענטשולדיג.

זי האָט װײַטער גערעדט, אָננעהמענדיג איהם פאַר אַ האַנד און צודריקענדיג זי כמעט צו זיך:

—און מיר בּיידע געהערן שוין נישט מעהר צו יענער װעלט.

—דו יאָ, — האָט ער כמעט אויסגעשריען.

—ניין, — האָט זי װייך געענטפערט. — מיר װילט זיך אויך נישט געהן צוריק אַהין אין דעם מענשליכען טומעל. איך קען עס אויך נישט פערטראָגען אַזוי גוט, װי דו. װאָס׳רע גרונד אָבּער האָבּען מיר צו אַנטלויפען פון דאָרטין? װאָס זענען מיר, פערשטויסענע, װאָס?

אין דער מינוט האָבּען זיך אין דער שטילער, ריינער לופט דערהערט די טענער פון אַ פולען אָרקעסטער. מ׳האָט געקענט הערען דײַטליך יעדען טאָן. דאָס איז געװען די יום־טובדיגע אװערטיורע, מיט װעלכער ס׳האָט זיך געװאָלט, מסתמא, אָנהויבּען דאָס קאָנצערט.

— קום, — האָט פּלוצלונג זיך אָפּגערופֿן פֿעליקס, נאָכדעם ווי ער איז אַ ווײַלע מיט איהר שטעהן געבליבען און האָט זיך צוגעהערט. — קיין זאַך אין דער וועלט מאַכט מיך נישט אַזוי טרויריג, ווי מוזיק פון דער ווײַטען.

— יאָ, — האָט זי אײַנגעשטימט, — עס קלינגט זעהר מעלאַנכאָליש.

זיי האָבען זיך שנעל געלאָזען געהן צום שטאָדט. דאָ האָט מען געהערט די מוזיק נישט אַזוי קלאָר, ווי בײַם ברעג פון טײַך, און ווען זיי זענען ווידער אַרויף אויף די בעלויכטענע גאַסען, האָט מאַריאַ געפיהלט, אַז אין איהר דערוועקט זיך צוריק די אַלטע צערטליכקײַט, דאָס אַלטע געפיהל פון מיטלײַד מיט דעם געליבטען מענשען. זי האָט איהם ווידער פערשטאַנען און אַליץ מוחל געווען.

— מיר וועלען אפשר געהן אַהיים? — האָט זי געפרעגט.

— ניין, פאַרוואָס עפּעס? דו ביזט דען שלעפריג?

— אָה ניין.

— טאָ וועלען מיר בעסער זײַן נאָך אַביסל אויפ'ן פרײַען לופט, גוט?

— מיט פערגניגען... ווי דו ווילסט... אויב ס'איז נאָר נישט צו קיהל?

— ס'איז דאָך הײַנטיגע, ס'איז היים זאָגאַר, — האָט ער נערוועז געענטפערט, — דו ווייסט, מיר וועלען הײַנט עסען אָבענדברויט אין פּאַרק.

— גוט.

זיי זענען צוגעגאַנגען צום פּאַרק. דער אָרקעסטער האָט געענדיגט דעם ערשטען נומער, און איצט האָט זיך פון דעם העלבעלויכטענעם פּאַרק געהערט דאָס גערויש פון אַ פלוידערנדער, פרעהליכער מאַסע. צום פּאַרק זענען צוגעגאַנגען נאָך עטליכע מענשען, וועלכע האָבען זיך געיאָגט אויפ'ן קאָנצערט, און צוויי פערשפּעטיגטע זינגער, זענען אויך זעהר האַסטיג דורכגעלאָפען פערבײַ זיי. מאַריאַ האָט זיי נאָכגעקוקט, באַלד אָבער האָט זי זיך געכאַפּט און נישט אָהן אַנגסט, אַזוי ווי זי וואָלט וועלען צוריק גוט מאַכען עפּעס אַ פערברעך, האָט זי אַ קוק געטאָן אויף פעליקס'ן. ער האָט זיך געביסען די ליפּען און אויף זײַן שטערן איז געלעגען אַ שלעכט בעהאַלטענער צאָרן. זי האָט געמיינט, אַז ער וועט

איהר איצט עפּעס זאָגען, ער האָט אָבער געשוויגען, און פון איהר האָט זיך זיין בעטריבטער בליק ווידער אָבגעווענדעט צו יענע צוויי יונגע לייט, וועלכע זענען נאָר וואָס פערשוואונדען געוואָרען הינטער דעם אַריינגאַנג פון פּאַרק. ער האָט געוואוסט, וואָס ער פיהלט. דאָ פאַר איהם איז איצט געגאַנגען דאָס, וואָס ער האַסט ווי דעם טויט: אַ שטיק דערפון, וואָס עס וועט נאָך דאָ זיין, ווען ער וועט שוין נישט זיין; עטוואָס אַזוינס, וואָס וועט נאָך יונג און לעבעדיג זיין און לאַכען דאַמאָלס, ווען ער וועט שוין נישט קענען לאַכען און וויינען. און אויך דאָ נעבען איהם, האַלטענדיג זיין אָרעם צוגעפּרעסט צו זיך נאָך שטאַרקער ווי פריהער, ווי וועלענדיג דערמיט פערגלעטען איהר אייגענע שולד, — אויך דאָ נעבען איהם איז געגאַנגען אַזאַ שטיק לאַכעדיגע, לעבעדיגע יוגענד, וואָס פיהלט אין זיך אונבעוואוסטזיניג די דאָזיגע פערוואַנדשאַפט. און ער האָט עס געוואוסט, און עס האָט געקאָכט אין איהם אַ ברענענדע פּיין. לאַנג האָבען זיי ביידע געשוויגען. ענדליך, האָט זיך פון זיין ברוסט אַרויסגעריסען אַ טיעפער זיפץ. זי האָט איהם געוואָלט אַ קוק טאָן אין געזיכט, ער האָט זיך אָבער אָבגעקעהרט אָן אַ זייט.

בלוצלונג האָט ער זיך אָבגערופען:

— דאָ וועט זיין זעהר גוט.

זי האָט נישט פערשטאַנען אין אָנהויב, וואָס ער מיינט:

— וואָס?

זיי זענען געשטאַנען פאַר'ן רעסטאָראַן פון פּאַרק; אונטער די בלעטעריגע צווייגען פון די הויכע בוימער זענען געשטאַנען טישלעך געדעקט מיט ווייסע טישטוכער און שוואַך באַלויכטען מיט קליינע לעמפּלעך. בענוצענדיג זיך דערמיט, וואָס די פּלעצער זענען איצט אַלע געווען נישט פערנומען, האָבען זיי זיך ענדליך אָבגעזוכט אַ בעקוועמען ווינקעל אין גאָרטען און זיך דאָרטין אַוועקגעזעצט. אינ'ם גאַנצען רעסטאָראַן האָבען זיך איצט געפונען אַרום צוואַנציג פּערזאָן, און גאַנץ נאָהנט פון זיי איז געזעסען דאָס זעלביגע יונגע, עלעגאַנטע פּאָר, וועלכער זיי האָבען שוין היינט איינמאָל בעגעגענט. מאַריאַ האָט זיי גלייך דערקענט. אים פּאַרק אויבען האָט געזונגען דער כאָר. די שטימען זענען צוגעקומען צו זיי נישט בעזונדער הויך, אָבער דייטליך, און עס האָט זיך געדאַכט, אַז די בלעטער פון די

בוימער בעהעגען זיך אונטער דעם מעכטיגען שטראָם פון די פרעהליכע טענער. פעליקס האָט געהייסען געבען אַ גוטע פלאַש וויין און איצט איז ער געזעסען מיט האַלב-פערמאַכטע ברעמען, האָט גערלאָזען צוגעהן די קליינע ביסלעך וויין אויפ'ן צונג, און זיך אינגאַנצען איבערגעגעבען דעם צויבער פון דער מוזיק, גאָר נישט קלערנדיג וועגען דעם, פון וואַנען זי קומט. מאַריאַ איז געזעסען נאָהנט צוגערוקט צו איהם, און ער האָט געשפירט די וואַרעמקייט פון איהרע קניע. נאָך דער שרעקליכער אויפרעגונג פון די לעצטע מינוטען, האָט איהם איצט אַרומגענומען אַ מאָדנע אַנגענעהמע גלייכגילטיגקייט, און ער האָט זיך געפרעגט דערמיט, וואָס איהם האָט זיך איינגעגעבען צו בעהערשען זיין ווילען און אַזוי גלייכגילטיג צו ווערן. וואָרום גלייך, ווי זיי האָבען זיך אַוועקגעזעצט ביים טיש, האָט ער ביי זיך פעסט בעשלאָסען, זיין שטערבעדיגען ווערטאָג צו בעהאַלטען. ער איז געווען צו שוואַך, אום גענוי צו אונטערזוכען, ווי גרוים ס'איז געווען דער אַנטייל פון זיין ווילען אין דעם דאָזיגען נצחון. איצט האָבען איהם אָבער נאָך אַ סך איינפאַלען געהאָלפען זיך בערוהיגען: געוועהנליך, האָט ער צוגעגעבען מאַריאַ'ס בליק אַ בעדייטונג אַביסל אַ ערגערע, ווי ער האָט פערדיענט, און זי, קאָן זיין, וואָלט אויף וועמען ס'איז אויך אַזוי געקוקט; אָט קוקט זי איצט אויף דעם אונבעקאַנטען פאָר-פאָלק ביי דעם דערבייאיגען טישעל מיט דעם זעלביגען בליק, וואָס פריהער אויף די זינגער.

דער וויין איז געווען גוט, די מוזיק האָט געקלונגען, דער זומער-אָבענד איז געווען פערשכור'נד-מילד, און ווען פעליקס האָט אַ קוק געטאָן אויף מאַריאַ'ן, האָט ער אין איהרע אויגען געזעהען אַ שטראַהלענדען שיין פון אונענדליכער גוטסקייט און ליעבע. און איהם האָט זיך געוואָלט פערזינקען מיט זיין גאַנצען וועזען אין דער איבערלעבונג פון דעם איצטיגען מאָמענט. ער האָט געמאַכט די לעצטע אַנשטרענגונגען איבער זיין ווילען, אום זיך צו בעפרייען פון אַלץ, וואָס געהער צו דער פערגאַנגענהייט און צו דער צוקונפט. ער האָט געוואָלט גליקליך זיין אָדער ווענינסטענס שכור. און פלוצלונג, גאָר אונערוואַרטעט, האָט איהם בעהערשט אַ נייעס געפיהל, וואָס האָט איהם געבראַכט אַ אונגעוועהנליכע פרייד; אין דער מינוט איז איהם איינגעפאַלען, אַז איהם וואָלט גאָרנישט שווער זיין איצט זיך צו נעהמען דאָס לעבען. יאָ, געוויס, אָט שוין,

גלייך. און דאָס ליגט דאָך שטענדיג ביי איהם אין די הענד; אַזאַ שטימונג, ווי די איצטיגע, וועט ער זיך שטענדיג קענען שאַפען: מוזיק און אַביסל שכור'לעך, און אַזאַ וואַרעמע מעדעל ביי'ם זייט... אַה, יאָ, דאָס איז — מאַריאַ... ער האָט אָנגעשטרענגט אַביסל זיינע געדאַנקען. אַנדערע אויף איהר אָרט וואָלט איהם אפשר איצט אויך אַזוי ליעב געווען. זי האָט אויך מיט שטאַרקער צופריעדענהייט געטרונקען דעם ווין, און פעליקסן איז אויסגעקומען צו בעשטעלען אַ נייע פלאַש. ער איז געווען אַזוי צופריעדען, ווי שוין אַ לאַנגע צייט נישט, און ער האָט זיך אַפילו דערקלערט, אַז אי'ם גרונד גענומען איז די דאָזיגע שטימונג נאָר אַ רעזולטאַט פון'ם ביסעל אַלקאָהאָל, וואָס ער האָט איצט אויסגעטרונקען מעהר, וויפיעל ער איז געוועהנט צו טרינקען. וואָס מאַכט עס אָבער אויס? ווען שכרות וואָלט איבערהויפּט נאָר געקאָנט שאַפען אַזאַ שטימונג; אין דער אמת'ן, דער טויט שרעקט איהם שוין איצט גאָרנישט. אַה, אַלין איז געווען אַזוי נאַריש...

— נו וואָס, טייערע? — האָט ער זיך געווענדעט צו איהר.

זי האָט זיך צוגעבויגען צו איהם.

— וואָס ווילסטו וויסען?

— אַלין איז מאָדנע נאַרעש! ניין?

— יאָ, אַלין, — האָט זי געענטפערט, — אויסער דאָס, אַז איך האָב דיך ליעב און וועל דיך אייביג, אייביג ליעב האָבען.

איהם איז פאָרגעקומען זעהר וואונדערבאַר דער ערנסטער טאָן, מיט וועלכען זי האָט עס געזאָגט. איהר פערזענליכקייט האָט נישט געהאַט פאַר איהם כמעט קיין שום אינטערעסע. זי איז געווען ביי איהם צוזאַמענגעגאָסען מיט דעם אַלעם אַנדערן. יאָ, אַזוי איז עס גוט געווען, אַזוי מוז מען איבערהויפּט בעהאַנדלען די זאַכען. אַה ניין, ס'איז נישט דער ווין, נישט דער ווין האָט עס איהם אַזוי פרעהליך געמאַכט, דער ווין נעהמט נאָר אַראָב פון אונז דאָס, וואָס מאַכט אונז שווער און שרעקענדיג; ער נעהמט אַראָב די וויכטיגקייט פון זאַכען און מענשען. אָט דאָ, איצט, אַ קליין ביסעל ווייסען פולווער.. אין גלאָז אַריינשיטען — ווי איינפאַך וואָלט דאָס זיין!... און דערביי האָט ער געשפירט, ווי אַ פּאָר טרערען קומען איהם אין די אויגען. ער האָט אויף זיך אַליין אַביסעל רחמנות געקריגען.

דער כאָר אויבען איז שטיל געוואָרען. איצט האָט מען גע־
הערט פון הינטען די אַפּלאָדיסמענטען און בראַוואָ־פּאַטשערייען,
דערנאָך אַ טויבען ליאַרם, און באַלד האָט דאָס אָרקעסטער ווידער
אָנגעהויבען קלאַפּען מיט דער יום־טובדיגער פרעהליכקייט אַ לע־
בעדיגע פּאָלאָנעז. פעליקס האָט צוגעקלאַפּט מיט'ן האַנד צו'ם טאַקט.
אין קאָפּ האָט איהם אַ בליץ געטהון דער געדאַנק: „אַה, דאָס
ביסעל לעבען נאָך, לאָמיך עס פערברענגען, ווי איך קאָן"... און אין
דער אידעע איז געלעגען נישט קיין שרעקליכעס און שווידער־
האַפטעס, נאָר, פערקעהרט, עטוואָס שטאָלצעס, קעניגליכעס. ווי?
מיט אַנגסט ערוואַרטען דעם לעצטען אָטעם־צוג, וועלכער שטעהט
דאָך פאַר, אין דער אמת'ן יעדערען? פערגיסטען זיך די טעג
און די נעכט מיט בעזע חלומות, דאַן, ווען ער פיהלט ביי זיך
טיעף אין האַרצען, אַז ער איז נאָך גענוג שטאַרק און קרעפטיג,
אום צו געניסען פון אַלע פערגעניגענס; ווען ער פיהלט, אַז די
מוזיק בעגייסטערט איהם, אַז דער וויין שמעקט איהם אויסגעצייכענט
און אַז ער וואָלט זעהר גערן נעהמען אָט דעם בליהענדען מיידעל
אויפ'ן שויס און אויסגעקושט איהר יעדעס גליעד?... ניין, ס'איז
נאָך אַביסעל צו פריה, זיך צו פערביטערען די שטימונג! און אויב
די שעה וועט אָנקומען, ווען ער וועט שוין נישט פעהיג זיין מעהר
צו קיינע בעגייסטערונגען, ווען ער וועט שוין נישט האָבען מעהר
קיינע פערלאַנגען, — אַ גיכער סוף מיט'ן אייגענעם ווילען, שטאָלץ
און קעניגליך! ער האָט גענומען מאַריאַ'ס האַנד און זי לאַנג
געהאַלטען אין זיינער, פאַמעליך וואַרמענדיג זי מיט זיין אָטעם.
— טייערער, — האָט מאַריאַ געפליסטערט מיט דעם אויסדריק
פון גליק.
ער האָט איהר בעטראַכט מיט אַ לאַנגען בליק. און שען איז די
געוועזען... שען!...
— קום — האָט ער דאַן געזאָגט.
— לאָמיר אפשר הערען נאָך איין נומער? — האָט זי מיט אַ
אונגעצוואונגענעם טאָן געפרעגט.
— אַ יאָ, — האָט ער געזאָגט. — מיר וועלען עפנען אונזער
פענסטער און דער ווינט וועט אונז אַריינברענגען דעם ליעד אין
צימער.
— דו ביזט שוין מיעד? — האָט זי עטוואָס אונרוהיג גע־
פרעגט.

ער האָט איהר צערטליך געגלעט די האָר און געלאַכט:

— יאָ.

— טאָ קום.

זיי זענען אויפגעשטאַנען און אַרויסגעגאַנגען פון גאָרטען. די האָט גענומען זיין אָרעם, האָט זיך פעסט אָנגעהאַלטען אָן איהם און אָנגעשפּאַרט איהר באַק אָן זיין אַקסעל. זיי זענען געגאַנגען, און דער כאָר האָט זיי בעגלייט, קלינגענדיג אין דער לופט אַלץ ווייטער און ווייטער. פרעהליך, איבערלוסטיג האָט געקלונגען דער מאָטיוו פון וואַלס, און אונטער זיינע טענער האָבען זיך געהויבען די פיס לייכטער און פרייער. זיי זענען צוגעקומען צום האָטעל אין אַ פּאָר מינוט, און ווען זיי זענען אַרויף אויף די טרעפּ האָט מען פון דער מוזיק גאָרנישט געהערט. ווי זיי זענען אָבער אַריין אין צימער, האָט זיי ווידער אַנטקעגען-געשאַלט דער לעבעדיגער וואַלס-מאָטיוו מיט זיין גאַנצער אויסגעלאַסענקייט.

זיי האָבען געפונען די פענסטער אָפען אינגאַנצען, און די בלייכע לבנה-נאַכט האָט זיך מיט ווייכע שטראָמען אַריינגעגאָסען אין צימער. געגענאיבער האָט זיך געזעהן דער מענכסבערג מיט די שאַרפע קאָנטורען פון שלאָס. מ'האָט נישט געדאַרפט אָנצינדען קיין פייער: איבער'ן פּאָדלאָגע האָט זיך געצויגען אַ ברייטער פּאַס פון זילבערנעם לבנה-גלאַנץ, און נאָר די ווינקלען פון צימער זענען געבליבען פינסטער. אין איינעם פון זיי, האַרט ביים פענסטער, איז געשטאַנען אַ לעהנשטוהל, פעליקס האָט זיך אַריינגעוואָרפען אין איהם און מיטגעצויגען מאַריאַן מיט זיך. ער האָט זי געקושט און זי האָט איהם אָבגעקושט צוריק. אים פּאַרק אויבען האָט זיך דאָס ליעד געענדיגט, די אַפּלאָדיסמענטען האָבען זיך אָבער געצויגען אַזוי לאַנג, אַז מ'האָט עס געמוזט נאָכאַמאָל פון אָנהויב איבער-זינגען. פּלוצלונג האָט זיך מאַריאַ אַ הויב געטהון און איז צוגע-לאָפען צום פענסטער.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט פעליקס געפרעגט.

— ניין, ניין!...

ער האָט געטופּעט מיט די פיס אָן דרערד.

— פאַרוואָס — ניין?

— פעליקס! — זי האָט בעטענדיג צוזאַמענגעלעגט די הענד.

— ניין? — האָט ער געפרעגט מיט צוזאַמענגעפּרעסטע צייה-

נער, — ניין? איך זאָל מיך בעסער, הייסט עס, אַנשטענדיג פאַרבערייטען צום טוידט?

— אָ, פעליקס! — און אין דער מינוט איז זי שוין געלעגען פאַר איהם און האָט זיינע קניע אַיינגעשלאָסען.

ער האָט זי צוגעצויגען צו זיך.

— דו ביזט נאָך אַ קינד, — האָט ער געפּליסטערט, דערנאָך האָט ער איהר אין אויער אַריינגערוימט: איך האָב דיך ליעב, דו ווייסט עס? און מיר וועלען גליקליך זיין אַזוי לאַנג, ביז דאָס ביסעל לעבען וועט זיך ציהען. איך זאָג זיך אָב פון אַ גאַנץ יאָהר לעבען אין אַנגסט און פּיין, — איך וויל בעסער אַ פּאָר וואָכען, אַ פּאָר טעג און נעכט. די פּאָר טעג וועל איך אָבער לעבען, איך וויל מיר קיין זאַך נישט אָבזאָגען, קיין זאַך נישט, און דערנאָך — דאָ אַראָב, אויב דו ווילסט, — און אַרומנעהמענדיג איהר מיט איין האַנד, האָט ער מיט דער צווייטער אָנגעוויזען אַהין, וואו ס'האָט זיך געצויגען דער טייך. די זינגער האָבען זייער ליעד געענדיגט, און מ'האָט געקאָנט איצט הערען דעם שטילען גערויש פון וואַסער.

מאַריאַ האָט גאָרנישט געענטפערט. זי האָט מיט ביידע הענד פעסט אַרומגענומען זיין האַלז. פעליקס האָט געטרונקען דעם אַראָמאַט פון איהרע האָר. ווי האָט ער עס איהר פערגעטערט! יאָ, נאָך אַ פּאָר טעג גליק און דערנאָך—

אַרום איז אַלץ שטיל געוואָרען, און מאַריאַ איז געשלאָפען ב' איהם ביי זייט. דאָס קאָנצערט האָט זיך שוין לאַנג געענדיגט, און אונטער'ן פענסטער האָט זיך אַלע מאָל געהערט אַ הויכער שמועס און אַ געלעכטער — דאָס האָבען זיך אומגעקעהרט אַהיים די לעצטע אַנטיילנעהמער פון דעם יום-טוב. און פעליקס האָט געטראַכט, ווי מאָדנע דאָס איז, וואָס די דאָזיגע פרעהליכע מענשען, זענען אפשר די זעלביגע, וועלכע האָבען מיט זייער זינגען געמאַכט אויף איהם אַזאַ שטאַרקען איינדריק. ענדליך, איז אויך דער לעצטער קול אַנטשוויגען געוואָרען, און איצט האָט ער געהערט נאָר דאָס קלאָגענדע רוישען פון וואַסער. — יאָ, נאָך אַ פּאָר טעג און נעכט און דערנאָך — זי האָט דאָך אַזוי ליעב געהאַט דאָס לעבען! וועט זי עס וואַגען? זי דאַרף אָבער גאָרנישט אָנהויבען צו וואַגען, זי דאַרף פון קיין זאַך נישט ווייסען. ווען ס'איז וועט זי:

איינשלאָפען אין זיינע אָרעמס, אַזוי ווי איצט — און זיך שוין מעהר נישט אויפוואַכען. און ווען ער וועט שוין זיין דאָרט גאַנץ זיכער זיין, — יאָ, דאַמאָלס, קאָן ער אויך אַוועקגעהן. ער וועט איהר אָבער גאָרנישט זאָגען: צו־ליעב האָט זי דאָס ליעבען! זי וועט זיך אָנהויבען שרעקען פאַר איהם, און ער וועט מוזען אַם ענדע אַליין... אַ שרעקליך! דאָס בעסטע וואָלט זיין אַט איצט גלייך — — זי שלאָפט אַזוי געשמאַק! איין פעסטער דריק דאָ ביים האַלז, און ס'איז פערטיג. ניין, דאָס וואָלט זיין נאַרעש! איהם שטעהען נאָך פאַר אַ סך גליקליכע שעה'ען; ער וועט שוין וויסען, וועלכע ס'איז די לעצטע. ער האָט בעטראַכט מאַריאַ'ן, און איהם האָט זיך געדאַכט, אַז ער האַלט זיין שלאָפענדער שקלאַפין אין די אָרעמס. —

דער ענטשלוס, ביי וועלכען ער איז ענדליך געבליבען, האָט איהם בערוהיגט. אַ גיפטיגעס שמייכעלע האָט אַרומגעבלאָנדזשעט אויף זיינע ליפען, ווען ער האָט אין עטליכע טעג אַרום אַרומגע־שפאַצירט מיט מאַריאַ'ן איבער די גאַסען און בעמערקט, אַז וועלכע ס'איז מאַנסביל־ען קוקט אויף איהר מיט בעוואונדערונג. און ווען זיי זענען צוזאַמען געפאָהרען שפאַצירען, ווען זיי זענען געזעסען פאַרנאַכט אין גאָרטען, און ביינאַכט, ווען ער האָט זי געהאַלטען אַרומגענומען, — האָט ער איבערגעלעבט אַ בעזונדער שטאָלצען געפיהל פון בעזיצען, אַזעלכען, וועלכען ער האָט נאָך קיינמאָל נישט איבערגעלעבט. נאָר איין זאַך האָט איהם אָפט געשטערט: דאָס, וואָס זי וויל 'נישט געהן מיט איהם פרייוויליג. ער האָט אָבער געהאַט בעוויזען אויף דעם, אַז דאָס וועט איהם אויך געלינגען. זי האָט שוין נישט געוואַגט, זיך אַנטקעגענצושטעלען זיינע שטור־מישע בענעהמונגען און בעגעהרען, זי איז קיינמאָל נישט געווען אַזוי טרוימעריש איבערגעגעבען, ווי אין די לעצטע נעכט, און מיט אַ ציטערדיגער פרייד האָט ער געזעהן אָנקומענדיג יענעם מאָמענט, ווען ער וועט זיך ענטשליסען איהר צו זאָגען: „היינט שטאַרבען מיר". ער האָט אָבער דעם מאָמענט כסדר אָבגעלעגט. אַמאָל האָט ער זיך פאָרגעשטעלט די ראָמאַנטישע איינצעלהייטען פון יענער מינוט: ווי ער זעצט איהר אַריין דעם מעסער אין האַרצען, און ווי זי, אַרויסלאָזענדיג דעם לעצטען אָטעם־צוג, וועט קושען זיין געליעבטע האַנד. ער האָט זיך אַלע מאָל געפרעגט, צי זי איז שוין גרייט דערצו. ער האָט אָבער געמוזט צווייפלען אין דעם.

איינמאָל אין דער פריה, ווען מאַריאַ האָט זיך אויפגעכאַפּט, האָט זי זיך שטאַרק דערשראָקען: פעליקס איז נישט געווען — נעבען איהר. זי האָט זיך אויפגעהויבען אויפ'ן בעט, און ערשט דאַן האָט זי איהם געזעהן זיצענדיג אין לעהנשטוהל ביים פענסטער, טויט בלאַס, דעם קאָפּ צוריקגעוואָרפען אין דאָס העמד איבער דער ברוסט אָפען. דורכגענומען מיט אַ שוידערנדער אַנגסט האָט זי זיך אַ וואָרף געטהון צו איהם מיט אַ געשריי:

— פעליקס!

ער האָט אויפגעמאַכט די אויגען.

— וואָס? ווי?

ער האָט זיך אַ טאַפּ געטהון ביים ברוסט און געזיפצט.

— פאַרוואָס האָסטו מיך נישט אויפגעוועקט? — האָט זי אויסגעשריען מיט פערבראָכענע הענד.

— איצט איז מיר בעסער, — האָט ער געזאָגט.

זי איז צוגעלאָפען צום בעט, האָט אַ טאַפּ געטהון די דעקע און אַוועקגעלעגט זי איהם איבער די קניע.

— זאָג מיר, אום גאָטעס ווילען, ווי אַזוי קומסטו אַהער?

— איך ווייס נישט... מסתּמא אין שלאָף. אימיצער האָט מיך אָנגענומען פאַר'ן האַלז. איך האָב נישט געקאָנט אָטעמען. איך האָב גאָרנישט געטראַכט וועגען דיך. דאָ, ביים פענסטער, איז געוואָרען בעסער.

מאַריאַ האָט שנעל אַרויפגעכאַפּט אויף זיך אַ קלייד און פערמאַכט דעם פענסטער. ס'האָט געבלאָזען אַ אונאַנגענעהמער ווינט, און איצט האָט אָנגעהויבען צו קאַפּען פון גרויען הימעל אַ פיינער רעגען, וועלכער האָט אַריינגעיאָגט אין צימער אַ פייכטע לופט. דאָס צימער האָט דעריבער גלייך פערלאָרען די גאַנצע בעקוועמליכקייט פון דער זומער-נאַכט און איז געוואָרען גרוי און פרעמד. מיט איין מאָל האָט זיך אַ וויי געטהון אַ אומעטיגער הערבסט-פריהמאָרגען, און האָט פערטריבען דעם גאַנצען צויבער, וועלכען זיי האָבען זיך דאָ געהאַט איבערגעגעבען.

פעליקס איז געווען פאָלקאָם רוהיג.

— פאַרוואָס שטעלסטו אָן אַזעלכע דערשראָקענע אויגען? וואָס איז דאָ אַזוי? בייזע חלומות האָב איך אין געזונדטע טעג אויך געהאַט.

זי האָט זיך נישט געלאָזען בערוהיגען.

— איך בעט דיך, פעליקס, לאָמיר פאָהרען צוריק, לאָמיר פאָהרען קיין ווין

— אָבער...

— דער זומער איז דאָך שוין סײ־ווי־סײ אריבער. זעה נאָר, ס'ווערט אומעט, ס'ווערט עלענדקײט! ס'וועט ווערען קאַלט, און דאָס איז געפעהרליך אויך.

ער האָט איהר אויפמערקזאַם אויסגעהערט. צו זײַן אייגענער איבערראַשונג האָט איהם געראַדע איצט בעהערשט אַ בעזונדער אַנגענעהמעס געפיהל, ענהליך צו דער מידקײט פון אַ מענשען, וואָס האַלט אין געזונד ווערען. דער אָטעם איז איהם לײַכט געווען, און אין דער שוואַכקײט, וואָס האָט איהם אַרומגענומען, איז געלעגען עטוואָס זיסעס, אײַנשלעפערנדעס. דאָס, אַז זיי דאַרפען אַוועקפאָהרען פון דאַנען, האָט פאָלקאָם געשטימט מיט זײַן פערלאַנג. דער געדאַנק וועגען דער ענדערונג פון אָרט, האָט נאָך, פערקעהרט, געהאַט אין זיך אַ סך סימפּאַטישעס פאַר איהם. איהם איז זעהר אַנגענעהם געווען, צו ליעגען אינ'ם קיהלען רעגען־טאָג אין קופּע, דעם קאָפּ אָנגעשפּאַרט אָן מאַריאַ'ס ברוסט.

— גוט, — האָט ער געזאָגט, — מיר פאָהרען אַוועק.

— הײַנט נאָך?

— הײַנט נאָך. אויב דו ווילסט, וועלען מיר פאָהרען מיט דעם נאָכמיטאָגס־שנעל־צוג.

— דו וועסט אָבער נישט מיעד זײַן?

— אַה, וואָס פאַלט דיר אײַן! איז דען דאָס פאָהרען אַזוי אַנשטרענגענד!? ווי? און דערצו וועסטו דאָך אויך זעהען מיך פערזאָרגען מיט אַלעם נויטיגען, ניין?

זי איז געווען אונענדליך צופריעדען דערפון, וואָס זי האָט איהם אַזוי לײַכט איבערגערעדט צו'ם פאָהרען. גלײַך האָט זי אָנגעהויבען אַלץ צו צוגרייטען צו דער רייזע, האָט בעצאָהלט דעם רעכנונג, בעשטעלט אַ עקיפּאַזש און געלאָזען אויף די באַהן צוגרייטען פאַר זיי אַ בעזונדער קופּע. פעליקס האָט זיך באַלד אָנגעטהון, ער איז אָבער נישט אַרויסגעגאַנגען פון צימער און געלעגען דעם גאַנצען פאַרמיטאָג אויפ'ן דיוואַן. ער האָט זיך אײַנגעקוקט, ווי

מאַריאַ איז אַרומגעלאָפען בעשעפטיגט איבערן צימער אַהין און אַהער, און געשמייכעלט צו זיך. צוממעהרסטען אָבער האָט ער געדרעמעלט. ער איז געווען אַזוי מיעד, אַזוי מיעד, און אַ קוק־טהוענדיג אויף איהר, האָט איהם אינערליך אַ סך פערגניגען פערשאַפט דער געדאַנק, אַז זי וועט בלייבען מיט איהם, אומעטום, און האַלבשלאָפענדיג האָט ער געחלומ'ט וועגען דעם, ווי זיי וועלען צוזאַמען רוהען, צוזאַמען טוידט זיין. „באַלד, באַלד“, — האָט ער געטראַכט. און אין דער אמת'ן איז עס איהם נאָך קיינמאָל אַזוי ווייט נישט פאָרגעקומען.

און ריכטיג אַזוי, ווי ער האָט זיך עס אין דער פריה פאָרגעשטעלט, איז פעליקס איצט, נאָכמיטאָג, געלעגען אי'ם קופע פון צוג, בעקוועם אין דער לענג אויסגעצויגען, דעם קאָפּ אָן מאַריאַ'ס ברוסט אָנגעשפּאַרט און איינגעוויקעלט אין פּלעד. דורך די פער־מאַכטע פענסטער האָט ער אַרויסגעקוקט אינ'ם גרויען טאָג, געזעהן, ווי ס'קאַפּעט דער רעגען און פערזונקען זיין בליק אינ'ם נעבעל, פון וועלכען ס'האָבען זיך פון צייט צו צייט אַרויסגעזעהן בערגלעך און הייזער. פערביי זיי זענען געפלויגען די טעלעגראַפען־סלופּעס, און די דראָטהען האָבען געטאַנצט אַרויף און אַראָב; אַלע מאָל האָט זיך דער צוג אָבגעשטעלט אויף אַ קליינער סטאַנציע, אין זיין פּאָזע אָבער, ווי ער איז געלעגען, האָט פעליקס די מענשען, וועלכע האָבען אַרומגעשפּאַצירט איבערן וואָקזאַל־פּלאַץ, נישט געקאָנט זעהן. ער האָט נאָר געהערט טויבע טריט, שטימען און דערנאָך אַ קלונג מיט אַ פייף. אין אָנהויב האָט איהם מאַריע פאָרגעליינט די צייטונג, זי האָט אָבער איהר שטימע געמוזט צופיעל אָנשטרענגען, און באַלד האָבען זיי עס אויפגעהערט. ביידע זענען געווען פרעהליך, צופריעדען דערמיט, וואָס זיי פאָהרען אַהיים.

ס'איז געוואָרען פאַרנאַכט, און דער רעגען האָט נאָך אַלץ געקאַפּעט. פעליקס האָט געפיהלט דאָס בעדערפניש צו טראַכטען וועגען עפּעס, זיינע געדאַנקען אָבער זענען אַזוי ווי צושוואומען געוואָרען, און איהם האָט זיך נישט איינגעגעבען, זיך אָבצושטעלען אויף איין זאַך. ער האָט געטראַכט: אָט ליעגט דאָ אַ שווער קראַנקער מענש... ער איז געווען ביז אַהער אין די בערג, ווייל די שווער־קראַנקע מענשען פאָהרען דאָרטען זומער... און דאָ איז זיין געליעבטע... זי האָט איהם טריי געפּפלעגט און איצט איז

זי מיעד דערפון... זי זעהט אויס אזוי בלאס, און אפשר מאכט דאס נאר די בעלייכטונג?... אח יא, אויבען ברענט שוין דער לאמפ. אבער אין דרויסען איז נאך נישט גאנץ פינסטער... און איצט קומט דער הערבסט... דער הערבסט איז אזוי טרויריג און שטיל... היינט אין אבענד וועלען מיר ווידער זיין אין וויען, אין אונזער צימער... דארט וועט זיך מיר דאכטען, אז איך בין גאר קיינמאל פון דארטען נישט אוועקגעפאהרען... אח, ווי גוט ס'איז, וואס מאריא שלאפט, איך וואלט איצט נישט וועלען הערען איהר שטימע... איז דא פערהאן אין צוג עפעס נאך ווער פון דעם זינגער־יום־טוב?... איך בין נאר מיעד, איך בין גארנישט קראנק... אין צוג זענען פערהאן אסך געפעהרליכערע קראנקע, פון מיר... אח, ווי גוט ס'איז איינזאם צו זיין... ווי מאדנע האב איך היינט פערבראכט דעם גאנצען טאג!... איז עס דען ווירקליך היינט געווען, ווען איך בין עס אין זאלצבורג געלעגען אויפ'ן דיוואן?... דאס איז שוין אזוי לאנג... יא, צייט און ארט, וואס ווייסען מיר דערפון?... דאס רעטעניש פון דער וועלט, — ווען מיר שטארבען, לעזען מיר עס אפשר... און איצט האט איהם געקלונגען עפעס א מעלאדיע אין אויער. ער האט געוואוסט, אז דאס איז געווען נאר דאס גערויש פונ'ם פאהרענדען צוג... און דאך איז עס געווען א מעלאדיע... א פאלקסליעד... א רוסישעס... איינטאניג... זעהר שען.

— פעליקס, פעליקס!

— וואס איז?

מאריא איז געשטאנען פאר איהם און געגלעט איהם די באקען.

— דו ביזט גוט געשלאפען, פעליקס?

— וואס אזוינס איז פארגעקומען?

— אין א פיערטעל שעה ארום וועלען מיר זיין אין וויען.

— אח, ס'קאן נישט זיין.

— דאס איז געווען א געזונדטער שלאף; ער וועט דיר שטארקען.

זי האט צוזאמענגענומען די זאכען און דער צוג איז געלאפען אלץ ווייטער, ווייטער דורך דער ביינאכטיגער פינסטערניש. פון מינוט צו מינוט האט זיך געהערט א שארפער, אויסגעצויגענער פייף, און דורך די שויבען האבען פון דרויסען שנעל פערביי געגליצט פינקלענדע פייערלעך. זיי זענען שוין געווען נאהנט פון וויען.

פעליקס האָט זיך אַניעדערגעזעצט.

— איך בין זעהר מיעד פון ליעגען אַזוי לאַנג, — האָט ער געזאָגט. ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אין ווינקעל און אַרויסגעקוקט דורכ'ן פענסטער. פון דער ווייטען האָבען זיך שוין געזעהען די בלישצענדע גאַסען פון שטאָדט. דער צוג איז געפאָהרען לאַנגזאַמער. מאַריע האָט אויפגעעפענט דעם פענסטער פון קופּע און אַרויסגעשטעקט דעם קאָפּ. דער צוג איז צוגעפאָהרען צו'ם וואָקזאַל.

— ער איז דאָ, ער איז דאָ!

— ווער?

— אַלפרעד!

— אַלפרעד?

זי האָט נאָך אַלץ געוואונקען מיט'ן האַנד. פעליקס איז אויפגעשטאַנען און געקוקט אין פענסטער איבער איהרע אַקסלען. אַלפרעד איז שנעל צוגעלאָפען צו'ם קופּע און אַרויסדערלאַנגט מאַריאַ'ן די האַנד.

— וואָס מאַכט איהר? פעליקס, סערוואוס!

— ווי קומסטו אַהער?

— איך האָב זיי טעלעגראַפירט, — האָט מאַריע שנעל געזאָגט, — אַז מיר קומען אָן.

— דו ביזט מיר שוין איין מאָל אַ אָרענטליכער מענש, — האָט אַלפרעד בעמערקט, — ס'איז נישט דאָ וועגען דיר וואָס צו רעדען. שרייבען אַ בריעף איז פאַר דיר, ווייזט אויס, אַ אונבעקאַנטע ערפינדונג. נו, קום-שוין!

— איך בין אַזוי פיעל געשלאָפען, — האָט פעליקס געזאָגט, — אַז איך קאָן נאָך איצט אויך נישט איינגאַנצען צו זיך קומען.

ער האָט געשמייכעלט, אַראָבגעהענדיג אויף די טרעפּלעך פון וואַגאָן און זיך וואַקלענדיג עטוואָס.

אַלפרעד האָט איהם גענומען אונטער'ן אָרעם, און מאַריאַ, ווי וועלענדיג זיך אָנהענגען, האָט שנעל אָנגענומען זיין אַנדערן אָרעם.

— איהר מוזט מסתמא ביידע געווען מיעד זיין, וואָס?

— איך בין אינגאַנצען אַ דערשלאָגענע; — האָט מאַריאַ געזאָגט. נאָך אַזאַ מין אייזענבאַהן-רייזע פיהלט מען זיך, ווי נאָך אַ שווערער אָבקומעניש, ניין, פעליקס?

זיי זענען פאמעליך אראבגעגאנגען פון די טרעפלעך. מאריא האט געזוכט אלפרעד'ס בליק, ער האט אבער איהרען אויסגעמידען. אונטען האט ער צוגערופען א עקיפאזש.

— איך פרעה מיך אזוי, וואס איך זעה דיך, ליעבער פעליקס, — האט ער דאן געזאגט. — מארגען אין דער פריה קום איך צו דיר און מיר וועלען אביסעל לענגער פלוידערן.

— איך בין נאך אליין פערשלאפען, — האט פעליקס נאכאמאל איבערגעחזר'ט.

אלפרעד האט איהם געוואלט העלפען זיך אריינזעצען אין עקיפאזש.

— אה, אזוי שלעכט האלט עס נאך נישט, א ניין!

ער איז אליין אריין אין עקיפאזש און האט דערלאנגט מאריא'ן די האנד.

— נו, דו זעהסט?

מאריא איז אויך אריינגעשטיגען.

— אלוא, אויפ'ס וויעדערזעהן מארגען פריה, — האט זי געזאגט, ארויסדערלאנגענדיג אלפרעד'ן די האנד צום אבשייד; אין איהר פרעגענדען בליק איז געלעגען אזוי פיעל אנגסט, אז אלפרעד האט זיך כמעט געצוואונגען א שמייכעל צו טהון.

— יא, מארגען פריה, איך וועל פריהשטיקען מיט אייך! — האט ער אויסגעשריען.

דער עקיפאזש האט זיך גערירט. אלפרעד איז נאך עטליכע סעקונדען געשטאנען און אויף זיין געזיכט איז געלעגען אויסגעגאסען א טיפע ערנסטקייט.

— מיין ארעמער פריינד! — האט ער געפליסטערט אין דעה שטיל צו זיך אליין.

אויף צומארגענס איז אלפרעד געקומען זעהר פריה, און מאריא האט איהם עמפפאנגען ביי'ם טהיר.

— איך מוז מיט אייך רעדען, — האט זי געזאגט.

— לאזט מיך בעסער צו צו איהם. ווען איך וועל איהם שוין האבען אונטערזוכט, וועט אלץ, וואס מיר וועלען האבען צו רעדען, מעהר זין האבען.

— איך וויל אייך נאר איין זאך בעטען, אלפרעד! איך

בעט אײך: װי איהר זאָלט איהם נישט געפֿינען, — זאָגט איהם קײן זאַך נישט!

— װאָס פֿאַלט אײך עפּעס אײן! איך גלױב גאָרנישט, עס זאָל אַזױ שלעכט זײן. ער שלאָפֿט נאָך?

— נײן, ער איז אױף.

— װי האָט ער פֿערבראַכט די נאַכט?

— ביז פֿיער אין דערפֿריה איז ער גוט געשלאָפֿען, דערנאָך איז ער אַביסעל אונרוהיג געװאָרען.

— לאָזט מיך פֿריהער אַלײן אַרײן צו איהם. איהר מוזט זעהן צוגעבען אָט דעם קלײנעם, בלאַסען פּנימ׳ל אַביסעל מעהר רוהיגקײט. אַזױ, װי איהר זענט איצט, דאַרפֿט איהר צו איהם נישט אַרײנגעהן.

ער האָט איהר שמײכלענדיג געדריקט די האַנד און איז אַלײן אַרײן אינ׳ם שלאָפֿצימער.

פֿעליקס האָט זיך אײנגעװיקעלט אין דער דעקע ביז די אױערן און געשאָקעלט צו זײן פֿרײנד מיט׳ן קאָפּ. דער האָט זיך געזעצט בײ איהם אױפ׳ן בעט.

— נו, אָט זעהען מיר זיך װידער גליקליך אין דערהײם. — האָט ער געזאָגט. — דו האָסט דיך גלענצענד ערהאַלט, און דײן מעלאַנכאָליע, װי איך גלױב, אָבגעשטעלט אין די בערג.

— אָ יאָ! — האָט פֿעליקס געענטפֿערט, נישט ענדערנדיג דעם אױסדריק פֿון געזיכט.

— זעץ דיך אַביסעל אַניעדער. אַזעלכע פֿריהע װיזיטען מאַך איך אױסשליסליך נאָר אַלס דאָקטאָר.

— ביטע, — האָט פֿעליקס געזאָגט גאַנץ גלײכגילטיג.

אַלפֿרעד האָט דעם קראַנקען אונטערזוכט, געשטעלט איהם עטליכע פֿראַגען, אױף װעלכע יענער האָט קורץ געענטפֿערט, און ענדליך געזאָגט:

— נו, יעדענפֿאַלס קענען מיר צופֿריעדען זײן.

— הער שױן אױף אַמאָל, מיך צו פֿיהרען פֿאַר׳ן נאָז, — האָט פֿעליקס מיט פֿערדרוס געענטפֿערט.

— הער דו בעסער אױף זיך נאַרעש מאַכען. מיר דאַרפֿען זיך אײן מאָל פֿאַר אַלע מאָל די זאַך קלאָר מאַכען. דו מוזט װעלען געזונד װערען, און נישט אונטערגעבען זיך דעם שפּיעל פֿון שיקזאַל.

דערפון קומט דיר קיין געזונט נישט צו.

— װאס אלזא האב איך צו טהון?

— פאר װעלכען מוזט אפאר טאג ליגען אים בעט, פערשטאנען?

— איך האב זיי װי זיי קיין לוסט נישט אויפצושטעהן.

— איז נאך בעסער.

פעליקס איז געװארען לעבהאפטער.

— איין זאך נאר װאלט איך װעלען װיסען. װאס עס איז אייגענטליך נעכטען געװעזען מיט מיר. איך מיין אהן שפאס, אלפרעד, דו מוזט עס מיר ערקלערען. עפעס האב איך מיר געפיהלט, װי אין א טויבען חלום, אז װען איך בין אין װאגען געזעסען, אז װען איך בין געקומען, אז װען איך האב מיך געלעגט—

— װאס איז דא פערהאן צו ערקלערען? קיין ריעז בינסטע דאך נישט. דאס זעלבע קומט פאר מיט יעדען מענשען, װען ער איז זעהר מיעד.

— ניין אלפרעד. אזא שװאכקייט, װי די, װאס איז מיר בעפאלען נעכטען, איז פאר מיר א גאנץ נייע ערשיינונג. היינט בין איך אויך נאך מיעד. דער פערשטאנד מיינער איז אבער קלאר. נעכטען איז עס זאגאר גארנישט אזוי שלעכט געװעזען, די ערינערונג אבער װעגען דעם איז פאר מיר שרעקליך. װען איך דערמאהן מיך איצט װעגען דעם, אז עס קאן אוינס מיט מיר נאכאמאל פארקומען —

אין דער מינוט איז מאריא אריין אין צימער.

— דו קאנסט דאנקען אלפרעדן, — האט זיך פעליקס אבגערופען צו איהר. — ער האט דיך געקרוינט מיט דעם טיטול פ׳צנקען־װארטארין. איך מוז בלייבען פון היינט אן בלייבען ליגען און יעצט האב איך די עהרע, דיך צו בעקאנען מיט מיין טוידטען־בעט.

מאריא׳ס געזיכט האט זיך פערקרימט פון שרעק.

— לאזט זיך פון דעם נאר דעם קאפ נישט פערדרעהען. — האט אלפרעד געזאגט. — ער דארף עטליכע טאג ליגען אין בעט, און איהר װעט אזוי גוט זיין אכטונג געבען אויף איהם.

— אה, דו קאנסט, אלפרעד, גאר קיין אהנונג נישט האבען דערפון, — האט פעליקס אויסגערופען מיט איראניזירענדער בעגייסטע־

רונג, — וואס'רע מלאך איך האב ביי'ם זייט!

אלפרעד האט געגעבען מאריא'ן וויכטערדיגע אנווייזונגען וועגען דעם, ווי ארומצוגעהן ארום קראנקען, דערנאך האט ער זיך געווענדעט צו פעליקס'ן:

— איך ערקלער דיר, מיין ליעבער פעליקס, אז מיין בעזוך אלס דאקטאר וועל איך דיר מאכען נאר יעדען צווייטען טאג. מעהר אפטע בעזוכען זענען נישט נויטיג. אינ'ם אנדערן טאג וועט וועגען דיין קראנקהייט קיין איין ווארט נישט גערעדט ווערען. אויב איך וועל קומען אלע טאג, וועט עס נאר זיין, אום צו פלוידערען מיט דיר, ווי איך בין געוואהנט.

— א גאט מיינער! — האט פעליקס אויסגעשריגען, — וואס'רע גרויסער פסיכאלאג דער מענש איז. האלט דיר בעסער די דאזיגע נארעשקייטען פאר דיינע אנדערע פאציענטען, בעזונדער פאר די גאנץ פרימיטיווע.

— מיין ליעבער פעליקס, איך רעד צו דיר, ווי א מאנסביל צו א מאנסביל; הער מיך האטש איינמאל אויס. ס'איז אמת, דו ביזט קראנק. ס'איז אבער דאס אויך אמת, אז אי'ם פאל, אויב מ'וועט דיך גוט פפלעגען, וועסטו געזונד ווערען. דאס איז אלץ, וואס איך האב דיר צו זאגען.

מיט די ווערטער איז ער אויפגעשטאנען.

פעליקס האט איהם נאכגעקוקט מיט א אונצופרידליכען בליק.

— מ'וואלט איהם שוין געקאנט באלד גלויבען.

— דאס איז דיין זאך, ליעבער פעליקס, — האט דער דאקטאר קורץ געענטפערט.

— נו, אלפרעד, איצט האסטו צוריק אלץ קאליע געמאכט, — האט געזאגט דער קראנקער. — אט דער גראבער טאן אין דער בעציהונג צו א שווער קראנקען, איז אנ'אלטער, בעקאנטער שווינדעל.

— אויפ'ן ווידערזעהן מארגען, — האט אלפרעד געזאגט, און זיך צוגעווענדעט צו'ם טהיר. מאריא איז איהם נאכגעגאנגען, האט איהם געוואלט ארויסבעגלייטען; פעליקס אבער האט בעפעהלעריש געפליסטערט:

— געה נישט! און זי האט פערמאכט די טהיר הינטער דעם פארקגעהענדען.

— קום אהער צו מיר, קליינע! — האט פעליקס געזאגט.

נאָכדעם ווי זי, אַרויסברענגענדיג אַ שמייכעל אויף איהר געזיכט, האָט זיך געקליבען אַוועקצוזעצען געהען.

— אָט אַזוי, אַזוי. דו ביזט אַ וואויל, זעהר וואויל מעדעל.

די דאָזיגע צערטליכע ווערטער האָט ער אַרויסגערעדט מיט אַ שטאַרבען, שאַרפען טאָן.

אין די קומענדיגע טעג איז מאַריאַ נישט אָבגעטראָטען פון זיין בעט און איז געווען פול מיט גוטסקייט און איבערגעגעבענקייט; דערביי איז איהר גאַנצעס וועזען געווען דורכגעדרונגען מיט אַזאַ רוהיגקייט און מונטערקייט, וואָס האָט זעהר גוט געדאַרפט ווירקען אויפ'ן קראַנקען און האָט טאַקע אָפט ווירקליך גוט געווירקט אויף איהם. אַ סך מאָל אָבער האָט איהם גערייצט די מילדע פרעהליכקייט, מיט וועלכער מאַריאַ האָט איהם געוואָלט אַרומנעהמען, און ווען זי האָט אָנגעהויבען צו פלוידערן וועגען וועלכער ס'איז נייעס, וואָס זי האָט איצט אָקאָרשט געלייענט אין צייטונג, וועגען זיין באַקאַנטע אויסזעהן, אָדער וועגען דעם, ווי זיי וועלען זיך איצט איינאָרדנען זייער לעבען, ווען ער וועט אינגאַנצען געזונד ווערען, — האָט ער זי איבערגעשלאָגען אין מיטען און געבעטען, זי זאָל רחמנות האָבען אויף איהם און אויפהערען. אַלפרעד איז געקומען אַלע טאָג, אָפט אויך צוויי מאָל אַ טאָג, ווי ס'האָט אויסגעזעהן, האָט איהם אָבער גאַנץ ווייניג געקימערט דער קערפערליכער צושטאַנד פון זיין פריינד. ער האָט גערעדט פון געמיינזאַמע באַקאַנטע, דערצעהלט מעשיות פון שפּיטאָל און זיך זאָגאַר אַריינגעלאָזען אין ליטעראַרישע און קינסטלערישע געשפּרעכען; ער פלעגט אָבער די דאָזיגע שמועסען זיינע אַזוי קונציג אַוועקשטעלען, אַז מעליקס'ן פלעגט נישט אויסקומען צו פיעל צו רעדען דערביי. ביידע, די געליבטע און דער פריינד, האָבען זיך געהאַלטען אַזוי נישט געצוואונגען, אַזוי פריי, אַז אָפט פלעגט איהם אָנקומען שווער צו פערטרייבען פון זיך די דרייסטע האָפנונגען, וועלכע וועגען צודרינגליך צוגעשטאַנען צו איהם. ער האָט זיך געזאָגט, אַז דאָס איז נאָר די פפליכט פון זיי ביידען, צו שפּיעלען פאַר איהם די קאָמעדיע, וועלכע ווערט געוועהנליך געשפּיעלט פאַר שווערקראַנקע מיט נישט קיין גלייכען ערפאָלג. קוים אָבער איז ביי איהם געבליבען, זיך צוצוקוקען צו זייער קאָמעדיע און צליין

אויך מיטצושפּילען, האָט ער זיך גלייך געכאַפּט און אַרומגעגאַנגען, אַז ער פּלוידערט וועגען דער וועלט און וועגען מענשען צוזוי ווי ווען איהם וואָלט זיין בעשטימט נאָך אַ סך יאָהרען אַרומצוּוואַנדערען צווישען די לעבעדיגע אונטער דעם שיין פון דער זון. און דאַן האָט ער זיך דערמאָהנט, אַז גראַדע דאָס דאָזיגע מאָדנע גוט פיהלען זיך ביי אַזעלכע קראַנקע, ווי ער איז, דיענט אָפט אַלס אַ נזאָגער פון דעם נאָהנטען טוידט, און, אַ פערביטערטער, אָבגעמריעט פון זיך אַלע האָפנונגען. און ס'איז געקומען זאָגאַר אַזוי ווייט, אַז אין אונבעשטימטע אַנגסטגעפיהלען און טרויעריגע שטימונגען האָט ער אָנגעהויבען צו זעהן גוטע סמנים, און זיך שיער נישט געפרעהט מיט זיי. דערנאָך ווידער האָט ער איינגעזעהן, ווי נאַרעש דער דאָזיגער אַרט דענקען איז, און איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז דאָ איז איבערהויפּט נישט פערהאַן קיין וויסען און קיין זיכערקייט. ער האָט צוריק אָנגעהויבען לייענען; די ראָמאַנען אָבער זענען איהם נישט געפעלען געוואָרען. ער האָט זיי געפונען פאַר לאַנגווייליג, און אַנדערע פון זיי, בעזונדער אַזעלכע, אין וועלכע ס'ווערט מיט רייכע פאַרבען געמאָלט אַ בליהענדעס, געשעהעניש-רייכעס לעבען, — האָבען איהם אַריינגעבראַכט אין אַ שלעכטער שטימונג. ער האָט זיך גענומען צו די פילאָזאָפען און האָט געהייסען מאַריאַ'ן, זי זאָל איהם דערלאַנגען פון שאַנק שאָפּענהויער'ן מיט ניעטשע'ן. די דאָזיגע חכמה אָבער האָט אַ גאַנץ קורצע צייט נאָר געווירקט אויף איהם בערוהיגענד.

איינמאָל אין אַ אָבענד האָט איהם אַלפרעד געטראָפען דערביי, ווי אַ באַנד פון שאָפּענהויער'ס שריפטען איז איהם אַרויסגעפאַלען פון די הענד אויפ'ן דעקע און ער האָט געקוקט מיט אַ טריבען געזיכט פאַר זיך אינים חלל פון צימער. מאַריאַ איז געזעסען נעבען איהם בעשעפטיגט מיט אַ האַנד-אַרבייט.

— איך וועל דיר עפּעס זאָגען, אַלפרעד, — האָט ער זיך געווענדעט צו'ם אַריינקומענדען מיט כמעט אַ אויפגערעגטער שטימע, — איך הויב ווידער אָן לייענען ראָמאַנען!

— וואָס איז דען?

— דאָס איז האָטש וועניגסטענס אַ אויפריכטיגע מעשה. גוט אָדער שלעכט, פון אַ קינסטלער אָדער פון אַ פּאַפּיער-שמירער — אַ מעשה. די דאָזיגע העררען אָבער, — דערביי האָט ער אָנגעוויזען

מיט די אויגען אויף דעם באַנד, וואָס איז געלעגען אויף דער דעקע, — זענען ניעדערטרעכטיגע ליגנער.

— אַהאַ!

פעליקס האָט זיך אויפגעזעצט אין בעט.

— פאַראַכטען דאָס לעבען, ווען מ'איז געזונד ווי אַ גאָט, און דעם טוידט רוהיג אין די אויגען קוקען, ווען מ'פאָהרט אין איטאַליען שפּאַצירען און די וועלט אַרום איז פערשאָטען מיט די פערשיעדענפאַרביגסטע בלומען, דאָס רוף איך גאַנץ איינפאַך פאָזע. פּראָביר נאָר פערשליסען אַזאַ מין העלד אין אַ קאַמער; פער־אורטייל איהם צום פיעבער'ן און נישט צו קאָנען אָטעמען; זאָג איהם, אַז צווישען דעם ערשטען יאַנואַר און דעם ערשטען פעברואַר פונ'ם קומענדיגען יאָהר וועט ער אין קבר ליגען, און דאַן זאָל ער דיר עטוואָס אַזוינס פילאָזאָפירען.

— לאָז אָב! — האָט אַלפרעד געזאָגט. — וואָס זענען עס פאַר'אַ פּאַראַדאָקסען!

— דו פערשטעהסט עס נישט. דו קאָנסט עס נישט פערשטעהן! און מיך עקעלט'ס איינפאַך, איך קאָן עס נישט פערטראָגען. זיי זענען אַלע פּראַזיאָרען.

— און סאָקראַט?

— איז געווען אַ קאָמעדיאַנט. ווען מ'איז אַ נאַטירליכער מענש, מוז מען פיהלען אַ אַנגסט פאַר דאָס אומבעקאַנטע; אין בעסטען פאַל קאָן מען זי נאָר בעהאַלטען. איך וועל דיר עס גאַנץ עהרליך זאָגען: מ'פעלשט די פּסיכאָלאָגיע פון די שטאַרבענדע, ווייל די אַלע גרויסע מענשען אין דער וועלט-געשיכטע, וואָס מיר ווייסען פון זייער טוידט, האָבען זיך געפיהלט פערפליכטעט, צו שפּיעלען אַ קאָמעדיע פאַר די קומענדע דורות. און איך! וואָס מהו איך דען? וואָס? ווען איך רעד מיט אייך רוהיג וועגען די אַלע פערשיע־דענע זאַכען, וואָס דויכען מיך נישט אָן צו אינטערעסירען, וואָס מהו איך דען?

— הער, רעד נישט אַזוי פיעל, און בעזונדער — אַזעלכע גאַרעשקייטען.

— אויך איך פיהל מיך פערפליכטעט, מיך צו פערשטעלען, און אין דער ווירקליכקייט בין איך דאָך דורכגעדרונגען מיט אַזאַ אומבענרענצטער, וואוטענדער אַנגסט, פון וועלכער קיין געזונד־

טער מענש קאָן זיך גאָר קיין פאָרשטעלונג נישט מאַכען; און צוזאַמען מיט דעם אַנגסט פאַר'ן טוידט האָבען זיי אַלע איבערגעלעבט, די אַלע העלדען און די אַלע פילאָזאָפען, נאָר זיי זענען — אויסגעצייכענטע קאָמעדיאַנטען געוועזען.

— בערוהיג דיך, פעליקס, — האָט מאַריאַ געבעטען.

— איהר זענט אויך ביידע פעסט איבערצייגט אין דעם, — האָט דער קראַנקער ווייטער גערעדט, — אז איהר קאָנט קוקען דער אייביגקייט גלייך אין די אויגען, ווייל איהר האָט נאָך פון איהר קיין בעגריף נישט. מ'מוז פעראורטיילט זיין, ווי אַ פערברעכער — אָדער ווי איך, אום צו קאָנען רעדען וועגען דעם. אי דער עלענדער רויבער, וועלכער געהט מונטער צום עשאַפאָט, אי דער גרויסער דענקער, דער פערפאַסער פון קלוגע אַפאָריזמען, נאָכדעם, ווי ער האָט אויסגעלעדיגט דעם גיפט־בעכער, אי דער געפאַנגענער פרייהייטס־העלד, וועלכער קוקט מיט אַ שמייכעל אויף דער ביקס, וואָס איז געריכטעט געגען זיין ברוסט, — זיי אַלע נאַרען אָב, זיך ווייס עס; זייער מוט און זייער שמייכלען — אַלץ איז נישט מעהר, ווי אַ פאָזע, ווארום אַלע זיי זענען פול מיט אַנגסט, מיט דער שרעקליכסטער אַנגסט פאַר'ן טוידט, וועלכע איז אַזוי נאַטירליך, ווי דער טוידט אַליין!

אַלפרעד האָט זיך רוהיג אַוועקגעזעצט אויפ'ן בעט, און ווען פעליקס האָט געענדיגט האָט ער איהם געענטפערט:

— ווי דאָס זאָל נישט זיין, איז עס נישט קלוג פון דיין זייט, אַזוי פיעל און אַזוי הויך צו רעדען. און צווייטענס, ביזטו נאַרעש, ווי עס קאָן נאָר זיין און דערצו נאָך אַ איינגע'עקשנ'טער היפּאָכאָנדער!

— עס געהט דאָך דיר איצט אַזוי גוט, — האָט מאַריאַ אויסגערופען.

— זי גלויבט טאַקעווירקליך אין דעם? — האָט זיך פעליקס געווענדעט צו אַלפרעד'ן. — פאַרוואָס זאָלסטו איהר איינמאָל פאַר אַלע מאָל נישט ערקלערען אַלץ, ווי עס איז?

— ליעבער פריינד, — האָט דער דאָקטאָר געענטפערט, — אויב אימיצער נויטיגט זיך דאָ יאָ אין אַ ערקלערונג, איז עס נישט קיין אַנדערער, ווי דו. היינט אָבער ביזטו בעזונדער איינגע'עקשנ'ט, און איך מוז מיך אָבזאָגען פון יעדע ערקלערונג. אין צוויי־דריי טעג אַרום,

אויב דו ווערסט נאָר אין מיטען נישט האַלטען קיין לאַנגע רעדעס, וועסטו בעשטימט קאָנען אויפשטעהן, און דאַן וועלען מיר אָבהאַלטען אַ לענגערע בעראַטונג אויף וועגען דיין גייסטיגען צושטאַנד.

— ווען איך וואָלט נאָר דיך אַזוי גוט נישט קאָנען, — האָט פעליקס געזאָגט.

— נו נו, עס וועט שוין גוט זיין, — האָט אַלפרעד געענטפערט. — און איהר מאַכט נישט אַזאַ קלאָגעדיגע מינע, — האָט ער זיך געווענדעט צו מאַריאַ'ן, — דער הערר וועט נאָך אויף אַמאָל קליגער ווערען. איצט זאָגט מיר אָבער, פאַרוואָס איז עס ביי אייך קיין פענסטער נישט אָפען? היינט איז דאָך דער שענסטער הערבסט-טאָג, וואָס מ'קאָן זיך נאָר פאָרשטעלען.

מאַריאַ איז אויפגעשטאַנען און האָט געעפענט אַ פענסטער. עס האָט אָנגעהויבען דונקעל ווערען, און די לופט, וואָס האָט זיך אַריינגעריסען אין צימער, איז געווען אַזוי ערקוויקענד, אַז מאַריאַ האָט געפיהלט דעם פערלאַנג, זיך וואָס לענגער צו לאָזען גלעטען פון איהר. זי איז געבליעבען שטעהן ביים פענסטער און האָט אַרויסגעבויגען דעם קאָפּ. זי האָט זיך געפיהלט פלוצלונג, ווי ווען זי וואָלט דעם צימער אַליין האָבען פערלאָזען. איהר האָט זיך געדאַכט, אַז זי איז אויף דער פרייהייט, און אַ סך טעג שוין האָט זי נישט איבערגעלעבט אַזעלכע אַנגענעמע עמפפינדונגען. איצט, ווען זי האָט דעם קאָפּ צוריק אין צימער אַריינגענומען, האָט איהר אַנטקעגען-געשטראָמט די גאַנצע פערשטיקטקייט פון דעם צימער מיט'ן קראַנקען, און איהר פערקוועטשט די ברוסט. זי האָט געזעהן, ווי פעליקס מיט אַלבערט'ן רעדען צווישען זיך, און האָט די ווערטער נישט געקאָנט הערען דייטליך; זי האָט אָבער אויך קיין לוסט נישט אָנגעהויבען שפירען, זיך צו בעטייליגען אין דעם שמועס. זי האָט זיך אָנגעשפאַרט אָן פענסטער און אַרויס-געשטעקט דעם קאָפּ. אין גאַס איז געווען גענוג שטיל און פוסט, און נאָר פון דער דערבייאיגער הויפּט-גאַס האָט זיך געהערט אַ פערטויבטעס גערויש פון רעדער. אַ פּאָר שפּאַציער-געהער'ס זענען זיך בעקוועם געגאַנגען אויפ'ן טראָטואַר. פאַר'ן טויער פונ'ם שטוב געגענאיבער זענען געשטאַנען עטליכע דיענסטמעדלעך, וועלכע האָבען געפּלוידערט און געלאַכט. איין יונגע פרוי אין דעם הויז געגענ-איבער האָט אויך, אַזוי ווי מאַריאַ, אַרויסגעקוקט דורכ'ן פענ-

סטער, און מאַריאַ האָט אין דער מינוט נישט געקאָנט בעגרייפען, פאַרוואָס די דאָזיגע פרוי גערהט בעסער נישט שפּאַצירען. זי האָט אַלע מענשען מקנא געווען, — אַלע זענען געווען גליקליכער פון איהר.

ס׳זענען אָנגעקומען ווייכע, בעקוועמע סעפּטעמבער־טעג. די אָבענדען האָבען זיך געשטעלט פריה, זיי זענען אָבער געבליבען וואַרעם און נישט־ווינטיג.

מאַריאַ האָט זיך ביסלעכווייז צוגעוועהנט, אָבצורוקען איהר שטוהל פון קראַנקענ׳ס בעט, אַזוי אָפט, ווי דאָס איז נאָר מעגליך געווען, און זיך אַוועקצוזעצען ביי׳ם אָפענעם פענסטער. דאָרט איז זי אָבגעזעסען שעה׳ען־לאַנג, בעזונדער דאַן, ווען פעליקס האָט געדרעמעלט. אַ טיעפע מידקייט האָט איהר אַרומגענומען איהר גאַנצען וועזען; זי האָט אינגאַנצען פערלוירען די פעהיגקייט, זיך צו מאַכען אַ קלאָרע פאָרשטעלונג פון דער לאַגע, און אין אַלגעמיין דעם השק, צו טראַכטען. ס׳זענען אַריבערגעגאַנגען גאַנצע שעה׳ען, און אין איהר בעוואוסטזיין איז נישט אַריינגעקומען נישט קיין ערוינערונג, און נישט קיין געדאַנק חעגען דער צוקונפט. מיט אַפענע אויגען איז זי געזעסען און גע׳חלומ׳ט און איז געווען צופריעדען שוין דערמיט אַליין, וואָס פון גאַס האָט אַ ביסעל פרישע לופט איהר געבלאָזען אין געזיכט. דאַן ווידער, ווען צו איהר אויער האָט זיך דערטראָגען אַ לייכטער זיפץ פון קראַנקענ׳ס בעט, איז זי אַ דערשראָקענע אויפגעשפּרונגען פון אָרט. זי האָט בעמערקט, אַז דאָס געפיהל פון מיטלייד איז ביי איהר וואָס ווייטער אַלץ שוואַכער און פרעמדער געוואָרען. איהר מיטלייד איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ נערוועזע אויפרעגונג און איהר שמערץ — אין אַ מישמאַש פון אַנגסט און גלייכגילטיגקייט. זי האָט זיך געווי׳ס נישט געהאַט וואָס פאַרצוואַרפען, און ווען דער דאָקטאָר האָט דאָ נישט לאַנג גאַנץ ערנסט איהר אָנגערופען „מלאך“, האָט זי זיך נישט געפיהלט אַזוי שטאַרק פערשעמט. זי איז אָבער געווען מיעד, שרעקליך מיעד. איצט איז זי שוין באַלד צעהן אָדער צוועלף טאָג פון שטוב נישט אַרויסגעטרעטען. פאַרוואָס? פאַרוואָס? וועגען דעם וואָלט נישט געשאַדט אַ קלער צו טהון. ס׳פערשטעהט זיך, דערפאַר, — האָט עס איהר פלוצלונג אַ בליץ געטהון אין קאָפּ, — וואָס דאָס

וואָלט פעליקס'ן זעהר געקרענקט! און זי איז דאָך גערן געבליעבען ביי איהם, געוויס. זי האָט איהם איצט ליעב נישט ווענינער, ווי פריהער. נאָר מיעד איז זי געוועזען, און דאָס איז דאָך גאַנץ נאַטירליך. און איהר בענקשאַפט נאָך אַ פּאָר שעה זיך דורכגעהן אויפ'ן פרייען לופט איז געוואָרען אַלץ דרינגענדער. איז דאָס נישט אַ קינדעריי — זיך אָבצוזאָגען דערפון? ער מוז דאָך עס, ענדליך, אויך איינזעהן. און איצט איז איהר ווידער קלאָר געוואָרען, די אונבעגרענעצט עס מוז זיין איהר ליעבע צו איהם, ווען זי אַליין זוכט איהם צו פערהיטען פון אַ צווייפעלהאַפטען שאָטען זאָגאַר, פון אַ צווייפעלהאַפטער קרענקונג. זי האָט איהר נעה-אַרבייט געלאָזען אַרויסגליטשען זיך פון איהרע הענד און געוואָרפען אַ בליק אויפ'ן בעט, האַרט ביים וואַנד, וואָס איז שוין אינגאַנצען געווען איינגעהילט אין דער דונקעלהייט. ס'איז געווען פאַרנאַכט, און דער קראַנקער, פערברענגענדיג רוהיג דעם טאָג, איז איינגעשלאָפען. איצט וואָלט זי געקאָנט אוועקגעהן, און ער וואָלט זאָגאַר גאָרנישט אָנהויבען וויסען דערפון. אַה יאָ, דאָ אַראָב, און דאָרט אַרום הינקעל, און ווידער אַמאָל אין מיטען גאַס צווישען מענשען און אים שטאָדט-פאַרק און דערנאָך אויפ'ן רינג און דעם אָפּערן-טעאַטער פערביינעהן, וואו די עלעקטרישע לעמפלעך ברענען, אינמיטען, אין דעם מענשליכען טומעל, און נאָך דעם טומעל בענקט זיך דאָך אַזוי שטאַרק. ווען אָבער וואָלט דאָס געקאָנט זיין? דאָס וואָלט געקאָנט פאָרקומען דאַן, ווען פעליקס ווערט ווידער געזונד; און וואָס זענען פאַר איהר די גאַס און דער פאַרק און די מענשען! וואָס איז פאַר איהר דאָס גאַנצע לעבען אָהן איהם!

זי איז געבליעבען אין שטוב, און האָט צוגערוקט איהר שטוהל נאָהנט צו זיין בעט. זי האָט גענומען די האַנד פונ'ם שלאָפענדען און געוויינט מיט שטילע, טרויעריגע טרערען; און אויך דאַן זאָגאַר, ווען איהרע געדאַנקען האָבען איהר פערטראָגען וויים פון דעם מענשען, אויף וועמענס האַנד עס זענען געפאַלען איהרע טרערען, האָט זי נאָך אַלץ נישט אויפגעהערט צו וויינען.

ווען אַלפרעד האָט בעזוכט פעליקס'ן נאָך מיטאָג, האָט ער איהם געפונען פרישער, ווי אין די לעצטע טעג.

— ווען עס וועט אַזוי געהן ווייטער, — האָט ער צו איהם געזאָגט, —

װעל איך דיך אין אַ פּאָר טעג אַרום לאָזען אױפשטעהן.

װי צו צליע, װאָס מדאַט צו איהם גערעדט, האָט זיך דער קראַנקער בעצװינגען מיט אַנצװטרױ אױך צו די דאָזיגע װערטער און האָט געענטפערט אױף זײ מיט אַ פערדראָסיגען:

— יאָ יאָ.

אַלפרעד אָבער האָט זיך אומגעװענדעט צו מאַריאַן, װעלכע איז געזעסען בײם טיש, און געזאָגט:

— איהר האָט אײגענטליך אױך געקאָנט אַביסעל בעסער אױסזעהן.

אױך פעליקסן, װעלכער האָט בײ די װערטער זיך נעהנטער צוגעקוקט צו מאַריאַס געזיכט, איז איצט שטאַרק אױפגעפאַלען איהר בעזונדער בלאַסקײט. ער איז געװעהנט געװען, די געדאַנקען װעגען איהר זעלבסטאָפּפערנדער גוטסקײט, װאָס פלעגען איהם פערײנקימען אין זינען, גלײך צו פערטרײבען פון זיך. אָפטמאָל האָט איהם די דאָזיגע מערטירערײ אױסגעזעהן נישט אינגאַנצען עהרליך און איהם האָט געקרענקט די געדולדיגע מינע, װאָס זי טראָגט אױף איהר געזיכט. ער האָט אַ סך מאָל געװאָלט, זי זאָל אונגעדולדיג װערען. ער האָט געבענקט נאָך דעם מאָמענט, װען זי װעט זיך אַרױסגעבען מיט אײן װאָרט, מיט אײן בליק און ער װעט עס איהר קאָנען אין פנים אַ שלײדער טהון מיט גיפטיגע װערטער, און ערקלערען דערבײ, אַז ער האָט קײן אײן מינוט זיך נישט געלאָזען אָפּנאַרען, אַז איהר פאַלשקײט האָט איהם געעקעלט און אַז זי מעג איהם לאָזען שטאַרבען רוהיג.

איצט, װען אַלפרעד האָט גערעדט װעגען איהר אױסזעהן, איז זי עטװאָס רױט געװאָרען און האָט געשמײכעלט.

— איך פיהל מיך גאַנץ גוט, — האָט זי געזאָגט.

אַלפרעד איז צוגעגאַנגען נעהנטער צו איהר.

— נײן, דאָס איז נישט אַזױ אײנפאַך. אײער פעליקס װעט גאַנץ װעניג האָבען פון זײן געזונד װערען, װען איהר װעט זיך דאַן אַװעקלעגען.

— אָבער איך בין װירקליך פאָלקאָם געזונד.

— הערט, זאָגט מיר נאָר, איהר געהט גאָר קײנמאָל נישט אַרױס אױף דער פרײער לופט?

— איך פיהל נישט קײן בעדערפעניש דערצו.

— זאָג נאָר דו, פעליקס, ווי איז דאָס, זי טרעט טאַקע גאָרנישט אָב פון דיר?

— דו ווייסט דאָך, — האָט פעליקס געענטפערט — זי איז אַ מלאך.

— אָבער ענטשולדיגט, מאַריאַ, דאָס איז גאַנץ איינפאַך נאַרעש. ס'איז נוצלאָז און קינדעריש, זיך אַזוי צו פערדאַרבען. איהר מוזט פרישע לופט אָטעמען. איך זאָג אייך, אַז דאָס איז נויטיג.

— אָבער וואָס ווילט איהר פון מיר? — האָט מאַריאַ געזאָגט מיט אַ שוואַכען שמייכעל. — איך בענק נישט נאָך קיין פרישער לופט.

— דאָס איז נישט וויכטיג. דאָס אַליין, וואָס איך ציהט נישט צום שפּאַצירען, איז שוין אַ שלעכטער סימפּטאָם. זיצט אונטער אַ שעה אים שטאָדטפּאַרק; אָדער, ווען דאָס איז אייך אונאַנגענעהם, נעהמט אַ עקיפּאַזש און פאָהרט זיך דורך אַביסעל, אין פּראַטער, צום בּיישפּיעל. דאָרט אונטען איז איצט זעהר שען.

— אָבער...

— ס'איז נישטאָ קיין „אָבער". ווען איהר וועט זיך אַזוי ווייטער פיהרען און אינגאַנצען אַ מלאך זיין, וועט איהר זיך איבער־פיהרען. יאָ, טהוט נאָר אַ קוק אויף זיך אין שפּיגעל. איהר וועט זיך איבערפיהרען, זאָג איך אייך.

ביי די לעצטע ווערטער אַלפרעד'ס, האָט פעליקס דערשפּירט אַ שטעכעדיגען וועהטאָג אין האַרצען. אַ פערביסענער צאָרן האָט געקאָכט אין איהם. אין די שטריכען פון מאַריאַ'ס געזיכט האָט ער געזעהן דעם אויסדריק פון בעקאַנטע ליידען, וואָס פערדינען מיט־לייד, און אין קאָפּ איז איהם דורכגעפלויגען דער געדאַנק, וועגען וועלכען ער האָט זיך נאָך נישט ערלויבט צו טראַכטען, — דער געדאַנק, אַז אָט די פרוי איז פערפליכטעט מיט איהם מיטצולײַדען, מיט איהם צו שטאַרבען. זי פיהרט זיך איבער; נו יאָ, דאָס פערשטעהט זיך אַליין. וואָס, זי וואָלט אֶפשר חשק האָבען צו בלייבען מיט רויטע באַקען און גליהענדע אויגען דאַן, ווען זיין לעבען ענדיגט זיך באַלד? און גלויבט דען אַלפרעד אין דער אמת'ן, אַז אָט די פרויענצימער, וועלכע איז זיין געליעבטע, האָט דאָס רעכט איבערצוטראַכטען די שעה, וועלכע וועט פאַר איהם די לעצטע זיין?

און אפשר צווייפעלט זי אליין —

מיט נייגעריגקייט און מיט א בעהאלטענעם צארן, האט פעליקס שטודירט דעם אויסדריק פון מאריא׳ס געזיכט אין דער צייט, ווען דער דאקטאר האט, נישט זשאלעווענדיג קיין ווערטער, אלץ נאכאמאל און נאכאמאל איבערגע׳חזר׳ט דאס פריהער געזאגטע.

ענדליך האט אלפרעד געצוואונגען מאריא׳ן, זי זאל איהם צוזאגען, אז זי וועט נאך היינט ארויסגעהן אויף דער פרישער לופט, און איהר ערקלערט, אז די ערפילונג פון דעם צוזאג געהערט אויך צו די פליכטען פון א ווארטארין אזוי גוט, ווי אלעס אנדערעס.

„ווייל איך קום שוין אין אלגעמיין נישט אריין אין רעכנונג, — האט פעליקס געטראכט. — ווייל דעם, וואס איז שוין סיי ווי סיי פערלוירען, לאזט מען איננאנצען [illegible]״.

ווען אלפרעד איז אוועקגעגאנגען, האט ער איהם נאכלעסיג דערלאנגט די האנד. ער האט איהם געהאסט.

מאריא האט בעגלייט דעם דאקטאר נאר ביזן טהיר, און איז גלייך צוגעקומען צוריק צו פעליקס׳ן. ער איז געלעגען מיט צוזאמענגעפרעסטע ליפען, און אויפ׳ן שטערען ביי איהם האט זיך געזעהן א טיעפער קנייטש פון צארן. מאריא האט איהם פערשטאנען; זי האט איהם שטענדיג גוט פערשטאנען. זי האט זיך צוגעבויגען צו איהם און געשמייכעלט. ער האט געאטעמט; ער האט געוואלט רעדען, געוואלט איהר עפעס א ביטערע בעליידיגונג אין פנים א שליידער טהון. איהם האט זיך געדאכט, אז זי האט עס פערדיענט. זי אבער, גלעטענדיג מיט איהר האנד זיינע האר און נאך אלץ מיט דעם זעלביגען מיעדען, געדולדיגען שמייכעל אין די שטריכען פון געזיכט, האט צערטליך געשעפטשעט, גאנץ נאהנט פון זיינע ליפען:

— איך וועל דאך נישט געהן.

ער האט גארנישט געענטפערט. דעם גאנצען לאנגען אבענד ביז טיעף אין דער נאכט, איז זי געבליעבען זיצען ביי זיין בעט און איז ענדליך אזוי איינגעשלאפען אויף איהר שטוהל.

ווען אלפרעד איז געקומען אויף צומארגענס, האט מאריא אפען געזוכט אויסצומיידען וועלכען ס׳איז שמועס מיט איהם; פון דעסט-

װעגען האָט ער אויסגעזעהן אַזוי, װי ער װאָלט זיך היינט גאַנץ
װעניג אינטערעסירען מיט איהר אויסזעהן, און זיך בעשעפטיגט
נאָר מיט פעליקס'ן. ער האָט אָבער קיין זאַך נישט דערמאָהנט
װעגען אויפשטעהן באַלד, און דער קראַנקער האָט זיך געשראָ-
קען, איהם צו פרעגען װעגען דעם. ער האָט זיך היינט געפיהלט
שוואַכער, װי אין די פריהערדיגע טעג. איהם האָט זיך נאָך קיינמאָל
אַזוי שטאַרק נישט געוואָלט רעדען, װי היינט, און ער האָט
זיך געפרעהט, װען דער דאָקטאָר איז אַװעקגעגאַנגען. אויך אויף
מאַריאַ'ס פראַגען האָט ער געענטפערט קורץ און נישט גערן.
און װען זי האָט איהם שפעט פאַרנאַכט געפרעגט נאָך עטליכע
שעה שווייגען: „װי איז דיר איצט?" — האָט ער געענטפערט:
ס'איז דאָך אַלץ איינס. ער האָט אַריבערגענומען די אָרעמס איבער'ן
קאָפּ, פערמאַכט די אויגען און איז באַלד איינגעשלאָפען. מאַריאַ
איז געזעסען אַ װיילע נעבען איהם און איהם בעטראַכט, דערנאָך
זענען איהרע געדאַנקען פערשוואומען געוואָרען און זי האָט אויך
אנגעהויבען חלומ'ען. װען זי איז, אין אַ קורצע װיילע אַרום, צו
זיך געקומען, האָט זי געשפירט, װי עפּעס אַ מאָדנע אַנגענעהמע
זיסקייט צוגיעסט זיך איהר איבער די גליעדער, אַזוי װי װען זי
װאָלט זיך אויפגעהאַפּט פון אַ געזונדטען, טיעפען שלאָף. זי האָט
זיך אויפגעהויבען און אַרויסגעצויגען די פאָרהאַנגען פון די פענ-
סטער, װעלכע זענען געװען אַראָבגעלאָזען. זי האָט זיך געפיהלט
ריכטיג, װי װען דורך דער ענגער גאַס װאָלט זיך דערטראָגען צו
איהר מין פּאַרק דער ריח פון פערשפּעטיגטע בלומען. אַזוי שען האָט
איהר נאָך די לופט, װאָס האָט איצט אַריינגעשטראָמט אין צימער,
קיינמאָל נישט אויסגעזעהען. זי האָט זיך אומגעקוקט צו פעליקס'ן,
װעלכער איז נאָך אַלץ געלעגען דאָרטין אַ שלאָפעדיגער און האָט
רוהיג געאָטעמט. געוועהנליך אין אַזעלכע מינוטען פלעגט זי זיך
פיהלען זעהר געריהרט; דאָס דאָזיגע געפיהל פלעגט איהר אָב-
האַלטען אין צימער און אויסגיעסען איבער איהר גאַנצען װעזען
אַ פוילע שווערקייט. היינט אָבער איז זי געבליבען רוהיג, האָט
זיך געפרעהט, װאָס פעליקס איז איינגעשלאָפען, און האָט אָנ-
גענומען גאָר אָהן אַ שום אינערליכען קאַמפף דעם בעשלוס, אַרויס-
צוגעהן אויף אַ שעה שפּאַציערען, אַזוי זעלבסטפערשטענדליך, װי
װען דאָס װאָלט פאָרגעקומען אַלע טאָג, װי װען אין דעם װאָלט

קיין שום אונגעוועהנליכעס נישט זיין. אויף די שפּיץ פינגער האָט זי זיך אַריינגעגנבע'ט אין קיך, האָט אָנגעזאָגט דער דינסט, זי זאָל אונטערזיצען אין צימער פון קראַנקען, און נעהמענדיג שנעל דעם הוט מיט'ן שירם איז זי מעהר אַראָבגעפלויגען, ווי אַראָבגעגאַנגען פון די טרעפּ. אָט איז זי אויפ'ן גאַס! און נאָכדעם ווי זי איז שנעל דורכגעגאַנגען עטליכע שטילע גאַסען, איז זי צוגעקומען צום פּאַרק און מיט פערגניגען געזעהען אַרום זיך די גראָזען און בוימלעך, נאָך וועלכע זי האָט אַזוי לאַנג געבענקט. זי האָט זיך געזעצט אויף אַ באַנק; נעבען איהר און אויך אויף די דערבייאיגע בענק זענען געזעסען קינדער-מעדלעך און באָננעס. אין די אַלעען האָבען זיך געשפּיעלט קליינע קינדער. אַזוי אָבער ווי עס האָט שוין אָנגעהויבען דונקעל צו ווערען, האָבען זיך די שפּילערייען געהאַלטען ביים ענדיגען: די מעדלעך האָבען צוזאַמענגערופען דאָס קליינוואַרג, האָבען זיי אָנגענומען פאַר די הענד און זענען אַרויס פון פּאַרק. באַלד איז מאַריאַ געבליבען כמעט אַליין; אַ פּאָר יונגע מענשען זענען אַריבערגעגאַנגען פערביי איהר, און איינער פון זיי האָט זיך אומגעקעהרט און געקוקט אויף איהר.

זי איז, אַליין, געווען דאָ, אויף דער פרייהייט. ווי אַזוי איז דאָס אַלץ איינענטליך געשעהען? איהר האָט זיך געדאַכט, אַז אָט איצט איז אָנגעקומען די ריכטיגע מינוט, מיט אַ פרייען בליק די געגענוואַרט צו בעטראַכטען. זי האָט געוואָלט דייטליכע ווערטער געפינען פאַר איהרע געדאַנקען, און אינערליך אַרויסזאָגען זיי.

„איך בין ביי איהם, ווייל איך האָב איהם ליעב. איך ברענג קיין שום אָפּפער נישט, וואָרום אַנדערש האַנדלען וואָלט איך גאָרנישט קענען. און וואָס וועט איצט זיין? ווי לאַנג וועט עס נאָך דויערן? ס'איז קיין רעטונג נישטאָ... און דערנאָך וואָס וועט זיין?... וואָס וועט דערנאָך זיין?... איך האָב אַמאָל געוואָלט שטאַרבען מיט איהם... פאַרוואָס זענען מיר איצט עפּעס אַזוי פרעמד געוואָרען איינער דעם אַנדערן?... ער טראַכט נאָר וועגען זיך... וואָלט ער נאָך איצט אויך וועלן שטאַרבען מיט מיר?" און דאָ האָט איהר דורכגעדרונגען די זיכערקייט, אַז ער וואָלט עס בעשטימט וועלן. פאַר איהרע אויגען אָבער האָט נישט געשוועבט איצט. דאָס בילד פון אַ שענעם יונגען מאַן, וועלכער בעט איהר, זי זאָל זיך מיט איהם צוזאַמענגיעסען אין דער אייביגקייט. ניין, איהר איז פאָרגעקומען, אַז ער רייסט

זי מיט מיט זיך און שלעפּט זי אַראָב אונטען ערגעץ, אײַנגעשפּאַרט, פון קנאה, ווײַל זי געהערט צו איהם.

אַ יונגער הערר האָט זיך אַוועקגעזעצט נעבען איהר אויפ'ן באַנק און געמאַכט עפּעס אַ בעמערקונג. זי איז געוועזען אַזוי צושטרײַט, אַז פריהער האָט זי געפרעגט: — וואָס? — און דערנאָך ערשט איז זי אויפגעשטאַנען און שנעל אַוועקגעגאַנגען. אין פּאַרק זענען איהר די בליקען פון די פערבײַגעהער אונאַנגענעהם געוואָרען: זי איז דעריבער אַרויסגעגאַנגען אין גאַס, האָט צוגערופען אַ עקיפּאַזש און האָט זיך געלאָזען פאָהרען שפּאַצירען. ס'איז פינסטער געוואָרען; זי האָט זיך בעקוועם אָנגעשפּאַרט אין ווינקעל, און געשעפּט פערגניגען פון דער אַנגענעהמער, נישט אַנשטרענגענדער בעוועגונג און פון די זיך ענדערנדע בילדער, וועלכע האָבען זיך איהר אַנטקעגענגעטראָגען, און וועלכע זענען געוועזען אײַנגעטונקט אין דער פינסטערניש פון דער נאַכט און אין די פלאַקערנדע גאַז-פלאַמען. ס'איז געוועזען אַ שענער סעפּטעמבער-אָבענד און אויפ'ן גאַס האָבען געשפּאַצירט מאַסען מענשען. ווען מאַריאַ איז פערבײַגעפאָהרען דעם פּאָלקסגאָרטען, האָט זי געהערט די פרישע טענער פון אַ מיליטער-אָרקעסטער און נישט ווילענדיג האָט זי זיך געמוזט דערמאָהנען אָן יענעם אָבענד אין זאַלצבורג. אומזיסט האָט זי זיך געזוכט אײַנצורעדען, אַז דאָס דאָזיגע גאַנצע לעבען אַרום איהר איז אַ נישטיגעס, אַ פערגענגליכעס, און אַז ס'איז גאָרנישט אַזוי שווער זיך צו שיידען דערמיט. זי האָט נישט געקענט פערטרײַבען פון זיך די פריידיגע, אַנגענעהמע עמפּפינדונגען, וואָס האָבען איהר בּיסלעכווײַז אָנגעהויבען צו בעהערשען. איהר איז איצט פּאָרט גוט געוועזען. אַלץ האָט איהר פערשאַפט פערגניגען: דאָס, וואָס דאָס שענע טעאַטער איז געשטאַנען העל בעלויכטען מיט זײַנע ווײַס-לײַכטענדע בויגען-לאָמפּען; דאָס, וואָס פון די אַלעען פון ראָטהויז-גאָרטען האָבען זיך אַרויסגעלאָזען אַזוי פיעל שפּאַצירענדע מיט צופרידענע פּנימ'ער; דאָס, וואָס פאַר'ן קאַפע-הויז דאָרטין זענען געזעסען מענשען; דאָס, וואָס ס'זענען [illegible] בערהימטע פערהאַן מענשען, פון וועמענס זאָרגען זי האָט נישט געוואוסט אָדער וועלכע האָבען אפשר טאַקע אַזעלכע גאָרנישט געהאַט; וואָס די לופט האָט איהר אַזוי מילד און וואַרעם געגלעט דעם געזיכט; וואָס זי וועט נאָך אַ סך אַזעלכע אָבענדען, נאָך טויזענדער שענע טעג און נעכט קע-

נען זעהען און וואָס אין איהרע אָדערן פליעסט אַ געפיהל פון לעבענס־פרייריגער געזונדהייט. אַלץ, אַלץ איז איהר געפעלן געוואָרען. וואָס? זי האָט אפשר זיך פאָרצו־וואַרפען עפּעס דערפאַר, וואָס נאָך אַזוי פיעל שעה'ען פון פּיין און מידקייט, האָט זי זיך ערלויבט, אַזוי צו זאָגען, איין מינוט פרייער אָבאָטעמען? האָט זי דען נישט קיין פאָלשטענדיגעס רעכט אויף איהר אייגענער עקסיסטענץ? זי איז דאָך געזונד געווען, זי איז דאָך יונג געוועזן, און פון אַלע זייטען, ווי פון טויזענד קוואַלען פאַר אַמאָל, האָט זיך געגאָסען איבער איהר די פרייד פון לעבען. דאָס איז אַזוי נאַטירליך געווען, ווי איהר אָטעם און דער הימעל איבער איהר קאָפּ — פאַרוואָס זאָל זי זיך שעמען דער־מיט? זי האָט אַ טראַכט געטאָן וועגען פעליקס'ן. ווען עס געשעהט עפּעס אַ וואונדער און ער ווערט ווידער געזונד, וועט זי בעשטימט מיט איהם ווייטער לעבען. זי האָט געטראַכט וועגען איהם מיט אַ מילדען, פערצייהענדען שמערץ. ס'איז שוין צייט, זיך אומצוקעהרען. האָט ער דען אַ רעכט אויף דעם, וואָס זי זיצט נעבען איהם? ווייס ער דען אָבצושאַצען איהר צערטליכקייט? וויפיעל גאַל ליעגט עס אין זיינע ווערטער! און ווי ניפטיג איז זיין בליק! און זיין קוש! ווי לאַנג האָבען זיי זיך שוין נישט געקושט! זי האָט זיך פלוצלונג דערמאָהנט אָן זיינע ליפּען, וועלכע זענען איצט שטענדיג געווען בלאַס און טרוקען. זי וועט איהם שוין איצט קושען נאָר אין שטערן. זיין שטערן איז קאַלט און פייכט. פוי, ווי העסליך דאָס קראַנק־זיין איז!

זי האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן לעהן פון עקיפּאַזש, און בעוואוסטזיניג אָבגעטריבען פון זיך די געדאַנקען וועגען דעם קראַנקען. אום נישט צו טראַכטען וועגען איהם, האָט זי פלייסיג אַרויס־געקוקט אין גאַס און יעדע זאַך אַזוי גענוי און פּינקטליך בעטראַכט, ווי העט זי וואָלט מוזען אָט די אַלע זאַכען פעסט בעהאַלטען אין איהר זכרון.

———————

פעליקס האָט אויפגעעפענט די אויגען. ביים בעט האָט געברענט אַ ליכט און פערשפּרייט אַ שוואַכע שיין. נעבען איהם איז געזעסען די אַלטע פרוי, זי האַנד אין שוים האַלטענדיג, גלייכגילטיג.

— וואו איז זי? — האָט אויסגעשריגען דער קראַנקער.

די אַלטע האָט זיך אַ טרייסעל געטאָן און איהם ערקלערט,

אז מע'ריאַ איז אַוועקגעגאַנגען און וועט באַלד קומען.

— איהר קענט געהן, — האָט פעליקס געענטפערט, און ווען זי האָט געצעגערט, האָט ער נאָכאַמאָל געזאָגט: געהט, איך דאַרף אייך נישט.

ער איז געבליבען אַליין. אַ אונרוהיגקייט, פייניגענד, ווי נאָך קיינמאָל נישט ביז אַהער, איז איהם בעפאַלען.

ייאו איז זי, וואו איז זי? ער האָט קיים געקענט איינליגען אין בעט, ער האָט אָבער נישט געוואַגט אויפצושטעהן. פלוצלונג איז איהם איינגעפאַלען: זי איז ענדליך אויפגעשטאַנען און אַוועק! זי וויל איהם אַליין לאָזען, אויף שטענדיג אַליין. זי קען שוין נישט פערטראָגען מעהר דאָס לעבען נעבען איהם. זי שרעקט זיך פאַר איהם. זי האָט זיינע געדאַנקען געלייענט. האָט ער זיך נישט אויסגערעדט ווען ס'איז אין חלום וועגען דעם, וואָס ער האָט די גאַנצע צייט בעהאַלטען אין דער טיעפעניש פון זיין בעוואוסטזיין, וואָס ער אַליין האָט זיך נישט געקענט דייטליך פאָרשטעלען? און דאָס איז געוויס: זי וויל נישט שטאַרבען מיט איהם. די געדאַנקען האָבען זיך אַריינגעריסען צו איהם אין מאַרך. איהם האָט אָנגעהויבען צו פיעבערן, אַזוי ווי אַלע אָבענד. אַזוי לאַנג האָט ער שוין צו איהר קיין איין פריינדליכען וואָרט נישט אויסגערעדט: אפשר איז דאָס געווען די אורזאַך! ער האָט זי געפייניגט מיט זיין שלעכטער לוינע, מיט זיינע אונצופרידליכע בליקען, מיט זיינע ביטערע ווערטער, און זי האָט געדאַרפט דאַנקבאַרקייט האָבען!... ניין, ניין, גאָרנישט קיין דאַנקבאַרקייט, — גערעכטיגקייט נאָר! אָה! ווען זי וואָלט נאָר דאָ געווען! ער מוז זי האָבען! מיט אַ ברענענדען שמערץ האָט ער עס בעגריפען: ער קען אָהן איהר נישט זיין. אויב דאָס איז נאָר מעגליך, וועט ער ביי איהר פאַר אַלץ פערציהונג אויסבעטען. ער וועט ווידער קוקען אויף איהר מיט צערטליכע אויגען און ווערטער פול מיט אינערליכקייט פאַר איהר געפינען. ער וועט מיט קיין איין זילבע נישט אַרויסגעבען זיינע ליידען. ער וועט שמייכלען, ווען זיינע ליידען וועלן זיך איהם שווער אויפ'ן ברוסט לעגען. ער וועט איהר די האַנד קושען, ווען — ער וועט לעכצען נאָך אַ טראָפען לופט צום אָטעמען. ער וועט איהר דערצעהלען, אַז איהם חלומ'ען זיך ווילדע חלומות, און דאָס, וואָס זי האָט איהם רעדענדיג פון שלאָף, איז מעהר נישט ווי אַ פיעבער-פאַנטאַזיע.

און שווערען וועט ער איהר, אז ער פערגעטערט זי, אז ער ווינשט איהר אַ לאַנגעס, גליקליכעס לעבען; אַבי נאָר זי זאָל בלייבען מיט איהם ביז צו דער ענדע, אַבי נאָר זי זאָל פון זיין בעט נישט אוועקגעהן, — אַליין שטאַרבען דאַרף זי איהם נישט לאָזען. מיט דער רוהיגקייט פון אַ דענקער וועט ער דער שרעקליכער שעה אין פנים קוקען, ווען ער וועט נאָר וויסען, אַז זי איז מיט איהם! און די שעה קען קומען אַזוי געשווינד — יעדען טאָג קען זי קומען. דע־ריבער מוז זי שטענדיג מיט איהם זיין; וואָרום ער שרעקט זיך, ווען זי איז נעבען איהם נישטאָ.

וואו איז זי? וואו איז זי? דאָס בלוט האָט איהם גערוישט אין קאָפּ, זיינע אויגען זענען געוואָרען טריב, דער אָטעם איז געגאַנגען שווערער, און אין צימער איז קיינער נישט געווען. אַה, צו וואָס האָט ער נאָך דער אַלטער אַוועקגעשיקט!? ווי ס'איז—אין דאָך עס פּאַרט געווען אַ לעבעדיגער נפש. איצט איז ער הילפלאָז, הילפלאָז... ער האָט זיך אויסגעגלייכט און געפיהלט זיך שטאַרקער, ווי ער האָט געגלויבט; נאָר דער אָטעם, דער אָטעם. דאָס איז געווען עטוואָס שרעקליכעס! ער האָט עס נישט אויסגעהאַלטען, איז אַרויסגעשפּרונגען פון בעט און אַזוי האַלב־נאַקעט ווי ער איז געווען, צוגעשפּרונגען צום פענסטער. דאָרט איז געווען לופט, לופט! ער האָט עטליכע מאָל טיעף אַבגעצויגען דעם אָטעם, אַה, ווי גוט דאָס איז געווען! ער האָט זיך איינגעוויקעלט אין'ם ווייסען האַלאַט, וואָס איז געהאַנגען אויפ'ן לעהן פון בעט, און אַוועקגעזעצט זיך אויפ'ן שטוהל. עטליכע סעקונדען האָבען זיך זיינע געדאַנקען גע־טומעלט, דערנאָך האָט דער זעלביגער פריהערדיגער געדאַנק איהם ווידער אַ בליץ געטאָן אין קאָפּ. וואו איז זי? וואו איז זי? האָט זי איהם שוין עטליכע מאָל אַזוי איבערגעלאָזען, ווען ער איז געשלאָפען? ווער ווייס? וואו האָט זי געקענט אַוועקגעהן? האָט זי געוואָלט נאָר אַוועקגעהן אויף אַ פּאָר שעה פון דער שטיקענדער לופט דאָ אין צימער, אָדער זי האָט געוואָלט פון איהם אַוועקגעהן, ווייל ער איז קראַנק? איז איהר זיין קראַנקהייט עקעלהאַפט? שרעקט זי זיך פאַר די שאָטענס פון טוידט, וואָס שוועבען שוין דאָ אַרום? בענקט זי נאָכ'ן לעבען? זוכט זי דאָס לעבען? זעהט זי שוין מעהר אין איהם אַליין קיין לעבען נישט? וואָס זוכט זי? וואָס וויל זי? וואו איז זי? וואו איז זי?

און די פליהענדע געדאַנקען זענען פערוואַנדעלט געוואָרען אין פליסטערנדע זילבען, אין זיפצענדע, קלאָרע ווערטער. און ער האָט געשריען און ער האָט געשטורמט: „וואו איז זי?" און ער האָט זי געזעהן פאַר זיך, ווי זי איז צוגעבלאָזען פון די טרעפּ געשווינד, מיט דעם שמייכעל פון בעפרייאונג אויף די ליפּען, און איז אַוועק, ווייט־ערגעץ, וואו ס'איז נישט דאָ קיין קראַנקהייט, קיין עקעל, קיין לאַנגזאַמעס שטאַרבען; אין אַ אומבעקאַנטען אָרט ערגעץ איז זי געפלויגען, וואו עס שמעקט, וואו עס בליהט. ער האָט געזעהן, ווי זי איז פערשוואונדען געוואָרען, ווי זי איז איינגעהילט געוואָרען אין אַ לייכטען נעבעל, וועלכער האָט זי בעהאַלטען אין זיך, און פון וועלכען עס האָט אַרויסגעקלונגען איהר קלינגענדעס לאַכען, דאָס לאַכען פון גליק, פון פרייד. און דער נעבעל האָט זיך צוטיילט, און ער האָט זי געזעהן טאַנצענדיג. ווי אַ שטורם האָט זי זיך געטראָגען אַלץ ווייטער און ווייטער, און זי איז פערשוואונדען געוואָרען. דערנאָך האָט זיך געהערט, אַ טויבעס גערויש, אַלץ נעהנטער, און איז מיט אַמאָל שטיל געוואָרען. וואו איז זי? ער איז אַ דערשראָקענער אויפגעשפּרונגען. צום פענסטער איז ער צוגעלאָפען. עס איז געווען דאָס גערויש פון אַ פאָהרענדען עקיפּאַזש; אָט איז עס צוגעפאָהרען צום טויער און האָט זיך אָבגעשטעלט. יאָ, געוויס, ער קען איהם זעהען. און פון דעם עקיפּאַזש, יאָ — מאַריאַ איז עס געווען! זי איז עס געווען! ער מוז איהר אַנטקעגען געהן... ער האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אים פאָדער־צימער; דאָרט איז אָבער אינגאַנצען פינסטער געווען, און ער האָט נישט געקענט געפינען די קלאַמקע פון טהיר. אָט האָט זיך איבערגעדרעהט דער שליסעל אים שלאָס, די טהיר איז אויפגעשפּרונגען, מאַריאַ איז אַריינגעגאַנגען און הינטער איהר האָט געפינקעלט דאָס שוואַכע ליכטיגקייט פון'ם גאַז־לאָמפּ אויף די טרעפּ. זי האָט זיך אָנגעשטויסען אָן איהם, נישט קענענדיג איהם זעהען, און האָט אַ געשריי געטאָן. ער האָט זי אָנגעהאַפּט ביי די אַקסלען און אַריינגעשטויסען אין צימער; ער האָט געעפענט דאָס מויל און נישט געקענט רעדען.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט זי אין שרעק אויסגעשריען, — דו ביזט פון זינען אַראָב???!

זי האָט זיך בעפרייט פון איהם. ער איז געבליבען שטעהן,

ווי א איינגעגראָבענער. ס'האָט זיך געדאַכט, אַז זיין געשטאַלט איז אויסגעוואַקסען און העכער געוואָרען. ענדליך האָט ער געפונען ווערטער.

— פון וואַנען קומסטו?... פון וואַנען?...

— אום גאָטעס ווילען, פעליקס, קום צו זיך, ווי קענסטו...? איך בעט דיך, זאָג דיך וועניגסטענס אַנידער.

— פון וואַנען קומסטו? — ער האָט עס גערעדט שטילער, ווי פערלוירען. — פון וואַנען? פון וואַנען? — האָט ער געפליסטערט.

זי האָט איהם אָנגענומען פאַר די הענד; זיי זענען געװען הייס, זיי האָבען געברענט; ער האָט זיך געלאָזען מיט'ן גוטען ווילען, בעוואוסטלאָז כמעט, פיהרען ביז צום דיוואַן, אין'ם ווינקעל פון וועלכען זי האָט איהם פאַמעליך אַוועקגעזעצט. ער האָט זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטען, אַזוי ווי בעמיהענדיג זיך צום בעוואוסטזיין צו קומען. דערנאָך האָט ער ווידער געזאָגט, גאַנץ רייטליך, נאָר מיט דער זעלבער איינטאָניגער שטימע:

— פון וואַנען קומסטו?

זי האָט זיך ביסלעכווייז בערוהיגט, האָט אַראָבגעוואָרפען דעם הוט אויפ'ן שטוהל, האָט זיך געזעצט נעבען איהם אויפ'ן דיוואַן און צערטליך געזאָגט:

— מיין טייערער, איך בין נאָר אויף איין שעה אַרויסגעגאַנגען אין גאַס, אום עטוואָס די לופט צו חאַפּען. איך האָב מיך געשראָקען, אַליין אויך נישט קראַנק צו ווערען. וואָס וואָלסטו דאַן געטאָן? איך האָב גענומען אַ עקיפּאַזש, אום וואָס געשווינדער צוריק ביי דיר צו זיין.

ער איז געלעגען אין ווינקעל אויפ'ן דיוואַן אָבגעשוואַכט, פערשלאָפען; ער האָט איהר אָנגעקוקט פון דער זייט און גאָרנישט געענטפערט.

זי האָט ווייטער גערעדט צערטליך, גלעטענדיג איהם די הייסע באַקען:

— נישט אמת, פעליקס, דו ביזט דאָך נישט בעז אויף מיר? איך האָב דער דיענסט, איבריגענס, געהייסען זיצען נעבען דיר ביז איך וועל צוריק קומען. דו האָסט זי נישט געזעהן? וואו איז זי?

— איך האָב איהר אַוועקגעשיקט.

— פאַרוואָס, פעליקס? זי האָט דיך געוואָלט זיצען נעבען דיר נאָר ביז מיין צוריקקומען. איך האָב דאָך אַזוי געבענקט נאָך דיר! וואָס האָט מיר געהאָלפען די פרישע לופט אין דרויסען, ווען איך האָב דיך נישט געהאַט.

— מערי, מערי! — ער האָט אַוועקגעלעגט זיין קאָפּ ביי איהר אויפ'ן ברוסט, ווי אַ קראַנקעס קינד. ווי אין די פריהערדיגע טעג, האָבען זיך איהרע ליפען געגליטשט איבער זיינע האָר. ער האָט איהר אָנגעקוקט מיט בעטענדע אויגען.

— טייערע! — האָט ער געזאָגט, — דו ווייסט אייביג זיין מיט מיר? אייביג — יאָ?

— יאָ, — האָט זי געענטפערט און געקושט זיינע פערפּלאָנ-טערטע פייכטע האָר, איהר האָט אַזוי גענאָגט, אַזוי ביטער גענאָגט דאָס האַרץ! זי וואָלט גערן געוויינט, אין איהר געריהרטקייט איז אָבער געווען עטוואָס פערוועלקטעס, פערטריקענטעס. אין ערגעץ האָט זי קיין טרייסט נישט געקענט געפינען, זאָגאַר אויך נישט אין איהר אייגענער ביטערניש. און זי האָט איהם מקנא געווען, ווייל זי האָט געזעהען טרערען פליסענדיג איבער זיינע באַקען.

די אַלע קומענדיגע טעג און אָבענדען איז זי ווידער אָבגעזעסען נעבען איהם, האָט איהם צוגעטראָגען צום עסען, איינגעגעבען דעם מעדיצין און דערנאָך פערגעלייענט איהם, — ווען ער איז נאָך געווען אויפגעלעגט גענוג, אום דאָס צו פערלאַנגען, — די צייטונג אָדער אַ קאַפּיטעל פון אַ וועלכען ס'איז ראָמאַן. אויף צו מאָרגענס נאָך איהר שפּאַציערגאַנג האָט אָנגעהויבען צו רעגענען, און ס'האָט זיך אַוועקגעשטעלט דער האַרבסט. גאַנצע שעה'ען, אָפט אויך גאַנצע טעג האָבען נישט אויפגעהערט צו טריפען איבער די פענס-טער די דינע, גרויע שטרייפען פון רעגען. אין דער לעצטער צייט האָט מאַריאַ עטליכע מאָל געהערט דעם קראַנקען בארמאַטשענדיג פון שלאָף ווערטער אָהן אַ שום צוזאַמענהאַנג. זי האָט דאַן מע-כאַניש כמעט געגלעט מיט'ן האַנד זיין שטערן און זיינע האָר און געמורמעלט, ווי איינגעדמענדיג אַן אונרוהיג קינד: שלאָף, פע-ליקס, שלאָף, פעליקס! ער איז געוואָרען אַלע מאָל שוואַכער, ער האָט אָבער נישט שטאַרק געליטען, און ווען עס פלעגען פערביי געהן די קורצע אָנפאַלען פון אָטעם-נויט, וועלכע האָבען

אידם אלע מאל דערמאהנט אן זיין קראנקהייט, איז ער אממעדרס־טענטייל בערוהיגקען געווארען אין א צושטאנד פון אבגעשוואכט־קייט, איבער וועלכען ער האט זיך אליין נישט געקענט אבגעבען קיין רעכנונג. עס איז פארגעקומען אפט, אז ער האט זיך אביסל געוואונדערט: „פארוואס בין איך עס אזוי גלייכגילטיג צו אלץ?" ווען ער האט דערביי געזעהען אין דרויסען דעם רעגען, האט ער געטראכט: „אה, יא, ס'איז הערבסט" — און האט שוין נישט געקלערט מעהר וועגען דעם צוזאמענהאנג צווישען די געדאנקען, וואס פליהען דורך ביי אידם אין קאפ. ער האט איי־גענטליך נישט געטראכט וועגען קיין פערענדערונג, וואס קען פאר־קומען: נישט וועגען שטארבען, נישט וועגען געזונד ווערען. מאריא האט אויך פערלוירען אין די טעג יעדע פארשטע־לונג וועגען דער מעגליכקייט פון אנאנדער לעבען, און אל־פרעד'ס בעזוכען זענען געווארען א גאנץ איינפאכע, געוואהנהייטס־מעסיגע ערשיינונג. אמת, פאר דעם לעצטען, וועלכער איז פון דרויסען געקומען, פון דארטין, וואו דאס לעבען שטעהט נישט אויף איין ארט, — האט זיך אויך דאס אויסזעהן פון דעם קראנקען־צימער טעגליך געענדערט. פאר אידם איז יעדע האפנונג פערלוירען געוועז. ער האט גוט געזעהען, אז פאר פעליקס'ן, ווי פאר מאריא'ן, האט זיך אנגעהויבען דער פעריאד, אין וועלכען ס'איז נישטא נישט קיין האפנונג, און נישט קיין שרעק; ווען זאגאר די עמפפינדונג פון דער געגענווארט קומט ארויס דומפף און נישט קלאר, צוליעב דעם, וואס איהר פעהלט די פארשטעלונג וועגען דער צוקונפט און די ערדינערונג פון דער פערגאנגענהייט. ער אליין איז שטענדיג אריינגעגאנגען אינ'ם צימער פון קראנקען מיט א געפיהל פון אומ־בעקוועמליכקייט און איז געוועזען זעהר צופריעדען, ווען ער האט ביידע אזוי ווידער געפונען, ווי ער האט זיי געלאזען. ווארום ענדליך האט דאך געמוזט אנקומען די שעה, ווען זיי זענען געצוואונגען געוועזען צו טראכטען וועגען דעם, וואס דארף פארקומען.

ווען ער איז איינמאל ווידער מיט די זעלביגע טרויעריגע געדאנקען ארויף אויף די טרעפ, האט ער געטראפען מאריא'ן שטעהענדיג אין פאדערצימער מיט בלייכע באקען און פערברע־כענדיג מיט די הענד.

— קומט, קומט, — האט זי געשריען.

ער איז איהר געשװינד נאָכגעגאַנגען. פעליקס איז געזעסען, אויסגעגלײַכט, אויפ'ן בעט; ער האָט אויסגעשטעלט אַ פּאָר בייזע אויגען אויף דעם אַרײַנגעהענדען און געשריען:

— װאָס װילט איהר אייגענטליך טאָן מיט מיר?

אַלפרעד איז שנעל צוגעלאָפען צו איהם.

— װאָס פעהלט דיר, פעליקס? — האָט ער איהם געפרעגט.

— איך װיל װיסען, װאָס איהר קלערט צו טאָן מיט מיר?

— װאָס זענען עס פאַרא קינדערשע פראַגען?

— איהר לאָזט מיך אויסגעהן, עלענד אויסגעהן לאָזט איהר מיך! — האָט פעליקס אויסגערופען מיט האַלב אַ שרײַענדער שטימע.

אַלפרעד איז נאָך נעהנטער צוגעגאַנגען צו איהם און האָט געװאָלט אָננעהמען זײַן האַנד. דער קראַנקער אָבער האָט זי האַסטיג אַרויסגעריסען פון איהם.

— לאָז מיך אָפּ, און דו, מאַריאַ, הער אויף פערברעכען די הענד. איך װאָלט װעלן װיסען, װאָס איהר טראַכט. װי דאָס װעט װײַטער געהן, װייל איך װיסען.

— עס װאָלט געהן פיעל בעסער װײַטער, — האָט אַלפרעד רוהיג געזאָגט, — װען דו װאָלסט דיך נישט אויפרעגען אָהן שום נוצען.

— נו יאָ; איך ליעג דאָך שוין דאָ אַזוי לאַנג, אַזוי לאַנג! איהר קוקט זיך צו און לאָזט מיך ליעגען. װאָס װילסטו אייגענטליך מאַכען מיט מיר? — ער האָט זיך פלוצלונג געװענדעט צום דאָקטאָר.

— הער שוין אויף צו רעדען דײַנע נאַרעשקײַטען.

— מ'טוט דאָך פאַר מיך קיין זאַך, קיין זאַך נישט. דער טוידט הענגט איבער מיך, און קיינער טוט נישט קיין ריהר מיט'ן האַנד, אום עס אָבצוװענדען!

— פעליקס, — האָט אַלפרעד אָנגעהויבען מיט אַ װאַרעמער שטימע, זיך אַװעקזעצענדיג בײַ איהם אויפ'ן בעט און װיעדער פּראָבירענדיג נעהמען זײַן האַנד.

— נו יאָ, דיר איז פּראָסט אַלץ איינס, װאָס מיט מיר איז. דו לאָזט מיך כסדר ליעגען און מאָרפיום נעהמען.

— דו מוזט נאָך אַ פּאָר טעג געדולד האָבען —

— אָבער דו זעהסט דאָך, אַז עס נוצט מיר קיין זאַך נישט!

איך פיהל דאָך, ווי מיר געהט! פאַרוואָס לאָזט איהר מיך אַזוי רעטונגסלאָז אומקומען? איהר זעהט דאָך, אַז איך געה דאָ צו גרונד. איך וועל דאָך עס נישט אויסהאַלטען! און עס מוז דאָך נאָך עפּעס אַ הילף זיין, עפּעס אַ מעגליכקייט פון אַ הילף. בעטראַכט דיך נאָר גוט, אַלפרעדע, דו ביזט דאָך אַ דאָקטאָר, דאָס איז דאָך דיין פליכט.

— געוויס איז פערהאַן אַ הילף, — האָט אַלפרעד געזאָגט.

— און אויב נישט קיין הילף, איז אפשר אַ וואונדער מעגליך; דאָ וועט אָבער קיין וואונדער נישט געשעהן. איך מוז אַוועק, איך וויל אַוועק פון דאַנען.

— מיר רעכנען דאָך נישט אַנדערש; ווי נאָר דו וועסט עטוואָס שטאַרקער ווערן, ווי נאָר דו וועסט קענען פון בעט אַראָב.

— אַלפרעד, איך זאָג דיר: עס וועט צו שפּעט זיין. פאַרוואָס זאָל איך אין דעם שרעקליכען צימער בלייבען? איך וויל אַוועק, איך וויל פון שטאָדט אַוועקפאָהרען. איך ווייס, וואָס איך דאַרף. איך דאַרף דעם פריהלינג, איך דאַרף דעם דרום. ווען די זון וועט ווידער אָנהויבען שיינען, וועל איך געזונד זיין.

— דאָס איז טאַקע אַלײן גאַנץ ריכטיג, — האָט אַלפרעדע געזאָגט, — ס'פערשטעהט זיך אַליין, אַז דו מוזט פאָהרען אין דרום ערגעץ; דו מוזט אָבער אַביסעל געדולד האָבען. היינט קענסטו נישט פאָהרען און מאָרגען אויך נישט. ווי נאָר אָבער עס וועט עטוואָס —

— איך קען היינט פאָהרען, איך פיהל עס. ווי נאָר איך וועל איבערטרעטען די שוועל פון דעם שרעקליכען טוידט-צימער, וועל איך אַן אַנדער מענש ווערען. יעדער טאָג, וואָס דו האַלסט מיך דאָ אויף, איז אַ געפאַהר.

— ליעבער פריינד, דו דאַרפסט דאָך פערשטעהן, אַז איך אַלס דאָקטאָר —

— דו ביזט אַ דאָקטאָר און אורטיילסט לויט דער שאַבלאָנע. די קראַנקע ווייסען אַליין אַמבעסטען, וואָס פאַר זיי איז נויטיג. עס איז אַ לייכטזיניגקייט און אַ נאַרעשקייט, מיך צו לאָזען דאָ ליעגען און אונטערגעהן. אים בליהענדען דרום געשעהען אָפטמאָל וואונדער. מ'דאַרף נישט זיצען מיט פערלעגטע הענד, ווען ס'איז נאָר אַ שפּור פון האָפנונג פערהאַן, און אַ האָפנונג איז שטענדיג פער-

האַן. עס איז אומנמענשליך, איינעם איבערצוגעבען אין די הענד פון שיקזאַל, אַזוי ווי איהר טוט מיט מיר. איך וויל אינ'ם דרום, איך וויל צום פריהלינג פאָהרען.

— ע גוט, דו וועסט דאָך פאָהרען, — האָט אַלפרעה געזאָגט.

— נישט אמת, — איז מאַריאַ האַסטיג אַריינגעפאַלען אין די רעדע — מיר קענען מאָרגען פאָהרען.

— ווען פעליקס זאָגט מיר צו, דריי טאָג זיך רוהיג צו האַלטען, שיק איך איהם אַוועק. היינט אָבער, איצט — דאָס וואָלט זיין א פעהלער! דאָס וועל איך אין קיין פאַל נישט דערלאָזען. טוט נאָר אַ קוק, — האָט ער זיך געווענדעט צו מאַריאַ'ן, — דאָס וועטער. עס שטורמט און רעגענט; דעם געזינדסטען מענשען וואָלט איך אויך נישט ראַטען היינט אָבצופאָהרען.

— צלואָ מאָרגען! — האָט פעליקס אויסגערופען.

— אויב עס וועט זיך עטוואָס אויסלייטערן, — האָט געזאָגט דער דאָקטאָר, — אין צוויי אָדער דריי טעג אַרום. דאָ האָסטו מיין וואָרט אויף דעם.

דער קראַנקער האָט איהם שאַרף און פאָרשענד אָנגעקוקט. דערנאָך האָט ער געזאָגט:

— דיין ערהרענוואָרט?

— יאָ!

— נו, דו הערסט? — האָט מאַריאַ אויסגעשריען.

— דו גלויבסט נישט, — האָט דער קראַנקער געזאָגט, זיך ווענדענדיג צו אַלפרעד'ן, — אַז עס איז נאָך פערהאַן אַ רעטונג פאַר מיך? דו ווילסט, איך זאָל שטאַרבען אין דער היים? — דאָס איז פאַלשע מענשענליעבע! ווען מ'האַלט ביים שטאַרבען, איז שוין אינגאַנצען קיין היים נישט פערהאַן. קענען לעבען — דאָס איז די היים. און איך וויל נישט, איך וויל נישט אַזוי שוצלאָז שטאַרבען.

— מיין ליעבער פעליקס, דו ווייסט דאָך גאַנץ גוט, אַז מיין אָבזיכט איז געווען, דיך דעם גאַנצען ווינטער צו לאָזען פערברענגען אים דרום. איך קען דיך אָבער פאָרט נישט לאָזען אָבפאָהרען ביי אַזאַ וועטער.

— מאַריאַ, — האָט דער קראַנקער געזאָגט, — מאַך אַלץ גרייט.

מאַריאַ האָט אַ וואָרף געטאָן אַ בליק אויפ׳ן דאָקטאָר, און דער בליק איז געווען אַנגסטליך-פרעגענד.

— נו יאָ, — האָט דער בעמערקט, — דאָס קאָן דאָך נישט שאַדען.

— אַליין מאַך גרייט. איך וויל אין אַ שעה אַרום אויפשטעהן. מיר וועלן אָבפאָהרען גלייך דערמיט, ווי עס וועט זיך בעוויזען דער ערשטער זונענשטראַהל.

פעליקס איז אויפגעשטאַנען נאָך מיטאָג. ס׳האָט אויסגעזעהען, אַז דער געדאַנק וועגען דער ענדערונג פון וואוינונגס-אָרט האָט זעהר גוט געווירקט אויף איהם. ער איז נישט געשלאָפען, נאָר געלעגען די גאַנצע צייט אויפ׳ן דיוואַן; ער האָט זיך אָבער שוין נישט געלאָזען מעהר בעהערשען פון די פערצווייפלונגס-אָנפאַלען און פון דער טעמפּער גלייכגילטיגקייט צו די פערגאַנגענע טעג. ער האָט זיך אינטערעסירט מיט די פּאָרבערייטונגען, וואָס מאַריאַ האָט געמאַכט צו דער רייזע, געגעבען עצות, איינגעאָרדענט, בעצייכענט די ביכער פון זיין ביבליאָטעק, וועלכע ער האָט געוואָלט מיטנעהמען מיט זיך, און האָט איינמאָל אַליין גענומען פון זיין שרייב-טיש אַ גרויסען פּאַק פּאַפּיערען, אויך אויף אַריינצוטאָן אין קאָרב.

— איך וויל מיינע אַלטע זאַכען דורכזעהן, — האָט ער געזאָגט צו מאַריאַ׳ן, און שפּעטער, ווען זי האָט זיך געקליבען די דאָזיגע שריפטען אי׳ם קאָרב איינצופּאַקען, האָט ער ווידער אָנגעהויבען רעדען וועגען דעם. — ווער ווייס, צי די דאָזיגע רוהיגע צייט האָט נישט גוט געווירקט אויף מיין גייסט! איך פיהל פּראָסט, אַז איך בין צייטיג געוואָרען. אין געוויסע צייטען גיעסט זיך אויס עפּעס אַ וואונדערבאַרע קלאָרקייט אויף אַלץ, וואָס איך האָב ביז אַהער איבערגעטראַכט.

אויף צו מאָרגענס, גלייך נאָך יענעם שטורם-און רעגען-וועטער איז אויף דרויסען שען געוואָרען. און אין דעם פערלויף פון די פאָלגענדע טעג איז געוואָרען אַזוי וואַרעם, אַז מ׳האָט געקענט די פענסטער אָפען האַלטען. איצט האָט זיך דער גלאַנץ פון אַ וואַרעמען און פריינדליכען הערבסט-נאָכמיטאָג געגליטשט איבער׳ן פּאָדלאָגע, און ווען מאַריאַ האָט זיך איינגעבויגען נעבען קאָרב,

האָבּען זיך די וואונדערשטראַהלען געשפּיעלט אויף איהרע גאָלדענע האָר.

אַלפרעד איז געקומען ריכטיג דאַמאָלס, ווען מאַריאַ האָט זאָרגזאַם בּעהאַלטען די פּאַפּיערען אין קאָרב, און ווען פעליקס, אויס'ן סאָפאַ ליעגענדיג, האָט אָנגעהויבּען רעדען וועגען זיינע פּלענער.

— דאָס זאָל איך אויך ערלויבּען, — האָט אַלפרעד שמייכלענדיג געפרעגט, — נו, איך האָף, אַז דו וועסט זיין פאָרזיכטיג גענוג, און זיך נישט צו האַפּען פאַר דער צייט צום אַרבּייטען.

— אָה, — האָט זיך פעליקס אָבּגערופען, — דאָס וועט פאַר מיך גאָר קיין אַרבּייט נישט זיין. טויזענד נייע און פרישע שיינען זענען איצט אויסגעגאָסען אויף די אַלע געדאַנקען, וועלכע זענען פאַר מיר בּיז אַהער דונקעל געווען.

— דאָס אַלץ איז זעהר גוט, — האָט אַלפרעד געצויגען די ווערטער, בּעטראַכטענדיג דעם קראַנקען, וועלכער האָט מיט שטאַרקע בּליקען געקוקט אינ'ם לעדיגען רוים.

— דו פערשטעהסט מיך נישט גוט, — האָט פעליקס ווייטער גערעדט. — קיין שאַרף בּעגרענעצטע אידעע האָב איך נאָך איי־גענטליך נישט. איך פיהל אָבּער, אַז אין מיין מאַרך קומט פאַר עפּעס אַ מין פאָרבּרייטונג דערצו.

— אַזוי —

— דו ווייסט, מיר קומט פאַר, אַז איך הער, ווי אינסטרומענטען פון אַ אָרקעסטער שפּיעלען זיך איין. דאָס האָט אין דער ווירקליכקייט אויך זעהר שטאַרק געווירקט אויף מיך. און אין איינער פון די נעהנסטע מינוטען וועלען זיך דאָ אַריינרייסען ריינע האַרמאָנישע טענער, און אַלע אינסטרומענטען וועלען ריכטיג צופאַלען... און פּלוצלונג אָבּשפּרינגענדיג האָט ער געפרעגט:

— דו האָסט בּעשטעלט אַ קופּע?

— יאָ, — האָט געענטפערט דער דאָקטאָר.

— אַלזאָ, מאָרגען אין דער פריה, — האָט פרעהליך אויסגע־שריען מאַריאַ. זי איז געווען כסדר בּעשעפטיגט: געלאָפען פון קאָ־מאָדע צו'ם קאָרב, פון דאָרט צו'ם בּיכער־שאַנק, דערנאָך ווידער צו'ם קאָרב, איינלעגענדיג און איינפּאַקענדיג. אַלפרעד האָט אי־בּערגעלעבּט אַ מערקווירדיגע אויפרעגונג. געפּינט ער זיך דאָ בּיי

גליקליך־פרעהליכע יונגע מענשען, וועלכע קלויבען זיך אַ לוסט־רייזע צו מאַכען? אַזוי פול מיט פריידיגער האָפנונג, אַזוי פרעהליך כמעט האט אויסגעזעהן די שטימונג, וואָס האָט היינט געהערשט אין דער שטוב. ווען ער איז אַוועקגעגאַנגען, האָט איהם מאַריאַ אַרויס־בעגלייט.

— אַה, גאָט מיינער! — האָט זי אויסגעשריען, — ווי קלוג איז עס, וואָס מיר פאָהרען אַוועק. איך פרעה מיך אַזוי! און ער איז אויך אַ איבערגעביטענער געוואָרען פון דער צייט, וואָס מ'האָט אָנגעהויבען ערנסט רעדען וועגען דעם.

אַלפרעד האָט נישט געוואוסט, וואָס צו ענטפערן. ער האָט איהר דערלאַנגט די האַנד און זיך געזעגענט צום טהיר. דער־נאָך אָבער, זיך צוריק אומוועגדענדיג, האָט ער געזאָגט צו מאַריאַ'ן:

— איהר מוזט מיר צוזאָגען —

— וואָס— וואָס? —

— איך מיין, אַז אַ פריינד איז שטענדיג מעהר, ווי אַ דאָקטאָר. איך בין שטענדיג גרייט אייך צו דיענען. איהר דאַרפט נאָר טע־לעגראַפירען.

מאַריאַ האָט זיך דערשראָקען.

— איהר גלויבט, אַז דאָס קאָן נויטיג זיין?

— איך זאָג עס נאָר אַזוי — מאַלע וואָס עס קאָן זיך מאַכען, — און מיט די ווערטער איז ער אַוועקגעגאַנגען.

זי איז געבליעבען שטעהן אַ ווײַלע טראַכטענדיג; דערנאָך איז זי געשווינד אַריינגעלאָפען אין שטוב, זיך שרעקענדיג דערפאַר, פעליקס זאָל נישט אונרוהיג ווערען פון איהר אַוועקגעהן אויף אַ מינוט. ס'האָט זיך אָבער אַרויסגעשטעלט, אַז ער האָט נאָר אָבגעוואַרט איהר אַריינקומען, אום צו ענדיגען זיין פריהערדיגען שמועס.

— דו ווייסט, מאַריאַ, — האָט ער געזאָגט, — די זון האָט שטענדיג אַ גוטען איינפלוס אויף מיך. ווען עס וועט דאָרטען קעלטער ווערען, וועלען מיר אַוועק נאָך ווייטער, צו דער ריוויעראַ, — און דערנאָך, ווי מיינסטו — אין אַפריקאַ? יאָ? אונטער'ן עק־וואַטאָר וועט מיר דאָס מייסטער־ווערק בעשטימט געלינגען.

ער האָט אַזוי נאָך ווייטער געפּלוידערט, ביז מאַריאַ איז

צוגעגאנגען צו איהם, האט איהם געגלעט די באקען און שמייכעלענדיג געזאגט:

— נו, זאל דיר שוין זיין גענוג. מ'דארף נישט באלד אזוי לייכטזיניג ווערען, דו מוזט דיך איצט לעגען אין בעט, ווארום מארגען וועסטו דאך דארפען פריה אויפשטעהן.

זי האט געזעהן, אז זיינע באקען האבען אנגעהויבען גליהען און די אויגען פינקלען; און ווען זי האט אנגענומען זיינע הענד, אום איהם צו העלפען אויפשטעהן פון דיוואן, זענען זיי געווען ברענענד-הייס.

ווי עס האבען זיך נאר אנגעהויבען אויף צומארגענס ווייזען די ערשטע גרויע שטרייפען פון טאג, איז פעליקס שוין וואך געווען. ער האט זיך געפונען אין דעם צושטאנד פון דער פריידיגער אויפרעגונג, וואס מ'בעמערקט געוועהנליך ביי א שול-קינד, ווען עס ווערט בעפרייט אויף דער צייט פון די זומער-מאנאטען. די גאנצע צוויי שעה, ביז זיי האבען געזאלט פאהרען צו'ם באהן, איז ער געזעסען אויפן דיוואן פאלשטענדיג צוגעגרייט צו דער רייזע. מאריא איז שוין אויך לאנג פערטיג געווען. אנגעטהון אין'ם גרויען שטויב-מאנטעל און אויפ'ן קאפ דעם הוט מיט'ן בלויען שלייער, איז זי געשטאנען ביי'ם פענסטער, אום צו זעהן, ווי עס וועט צופאהרען דער פריהצייטיג בעשטעלטער עקיפאזש. פעליקס האט אלע פינף מינוט געפרעגט, צי ער איז שוין צוגעפארען. ער האט אנגעהויבען אונגעדולדיג ווערען, און פארגעלעגט, מ'זאל שיקען נאך אן אנדער עקיפאזש, אין מיטען אבער האט מאריא אויסגעשריען.

— אט איז ער, אט איז ער!

— הער, — האט זי גלייך צוגעגעבען, — אלפרעד איז אויך דא.

אלפרעד איז ווירקליך געזעסען אין עקיפאזש אנגעשפארט אין ווינקעל. ער האט זיך פריינדליך געגריסט מיט זיי אויבען און איז גלייך אריין אין צימער.

— א, איהר זענט שוין פיקס און פערטיג, — האט ער אויסגעשריען, — וואס וועט איהר אזוי פריה מהן אים'ן וואקזאל

און דערצו נאָך, ווען איהם האָט שוין, ווי איך זעה, געפריהשטיקט אויך?

— פעליקס האָט שרעקליך קיין געדולד נישט, — האָט מאַריאַ געזאָגט.

אַלפרעד איז צוגעגאַנגען צום קראַנקען, וועלכער האָט צו איהם מונטער געשמייכעלט.

— דאָס וועטער צום פאָהרען איז אויסגעצייכענט, — האָט ער געזאָגט.

— יאָ, איהר וועט האָבען זעהר גוט צום פאָהרען, — האָט דער דאָקטאָר געענטפערט. דערנאָך האָט ער גענומען פון טיש אַ שטיקעל טאָרט און געפרעגט:

— מ'קאָן דאָך?

— איהר האָט נאָך גאָרנישט געמוזט פריהשטיקען? — האָט מאַריאַ אויסגעשריען אונרוהיג.

— יאָ יאָ; אַ גלאָז קאָניאַק האָב איך אויסגעטרונקען.

— וואַרט אַ סעקונדע, אינ'ם קריגעל איז נאָך פערהאַן קאַווע. נישט לאַנג קלערענדיג, האָט זי איהם אָנגעגאָסען די געבליבענע קאַווע, און איז אַרויסגעלאָפען אין פאָדערצימער, אום דער דיענסט עפּעס צו זאָגען. אַלפרעד האָט לאַנג נישט אַוועקגענומען די גלאָז פון זיינע ליפּען: איהם איז שווער געווען צו בלייבען אַליין מיט זיין פריינד, און ער האָט קיין מוט נישט געהאַט אָנצוהויבען רעדען. נאָר אָט איז מאַריאַ צוריק אַריינגעקומען און אָנגעזאָגט, אַז דאָ אים וואָהנונג איז שוין קיין זאַך נישטאָ צו טהון. פעליקס האָט זיך אויפגעהויבען און איז דער ערשטער צו צום טהיר. ער האָט געטראָגען אויף זיך אַ גרויען רייזע-מאַנטעל, אַ ווייכען, דונקעלן הוט אויפ'ן קאָפּ און אין האַנד האָט ער געהאַלטען אַ שטעקען. אויף די טרעפּ האָט ער אויך געוואָלט זיין דער ערשטער; ווי אָבער ער האָט דעם לעהן מיט'ן האַנד אָנגערירט, האָט ער אָנגעהויבען זיך וואַקלען, אַלפרעד מיט מאַריאַ'ן זענען גלייך צוגעלאָפען צו איהם און איהם אונטערגעהאַלטען.

— מיר שווינדעלט אַביסעל אין קאָפּ, — האָט פעליקס געזאָגט.

— דאָס איז דאָך גאַנץ נאַטירליך, — האָט זיך אַלפרעד

אָפּגערופֿען. — ווען מ'טרעט אַרויס פֿון בעט נאָך אַזוי פֿיעל וואָכען ליעגען.

ער האָט גענומען דעם קראַנקען פֿאַר איין אָרעם, מאַריאַ פֿאַר'ן אַנדער'ן און אַזוי האָבען זיי איהם אַראָפּגעפֿיהרט. דער קוטשער פֿון עקיפּאַזש האָט, דערזעהענדיג דעם קראַנקען, אַראָפּ־גענומען דעם הוט.

ביי די פֿענסטער פֿונ'ם שטוב געגענאיבער האָבען זיך געזעהן עטליכע מיטליידיגע פֿרויען־געזיכטער. און ווען אַלפֿרעד מיט מאַריע'ן האָבען דעם טויט־בלאַסען מאַנספּערזאָן אַריינגעזעצט אין עקיפּאַזש, איז אויך דער פֿערוואַלטער פֿון הויז צוגעלאָפֿען, אום בעהילפֿיג צו זיין. ווען דער עקיפּאַזש איז שוין געהאַט אָפּגעפֿאָהרען, האָבען זיך דער הויז־פֿערוואַלטער מיט די מיטליידיגע פֿרויען איבערגעוואָרפֿען מיט פֿערשטענדיגע געריהרטע בליקען.

ביז דעם לעצטען קלונג, האָט אַלפֿרעד, שטעהענדיג אויפֿ'ן טרעט־ברעטעל פֿון וואַגאָן, געפּלוידערט מיט מאַריאַ'ן. פֿעליקס האָט זיך אַוועקגעזעצט אין אַ ווינקעל און אויסגעזעהן גלייכגילטיג צו אַלץ. ערשט דאַן, ווען ס'האָט זיך דערהערט דער ערשטער פֿייף פֿון לאָקאָמאָטיוו, איז ער צוריק אויפֿמערקזאַם געוואָרען, און געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ צו'ם צייכען פֿון אָבשייד. דער צוג האָט זיך אָנגעהויבען ריהרען. אַלפֿרעד איז נאָך אַ ווייַלע שטעהן געבליבען אויפֿ'ן פּעררואָן און האָט איהם נאָכגעקוקט. דערנאָך האָט ער זיך פּאַמעליך געלאָזען געהן צוריק.

ווי נאָר דער צוג איז אָבגעגאַנגען פֿון וואָקזאַל, האָט זיך מאַריאַ געזעצט גאַנץ נאָהנט פֿון פֿעליקס'ן און איהם געפֿרעגט, צי ער וויל נישט עפּעס: זי זאָל עפֿנען די פֿלאַש קאָניאַק, זי זאָל איהם אַ בוך דערלאַנגען, צי זי זאָל איהם וואָס ס'איז פֿאָרלייענען פֿון דער צייטונג. ער האָט אויסגעזעהן פֿאַר אַזוי פֿיעל פֿריינדליכקייט איהר טיעף דאַנקבאַר צו זיין און האָט איהר געדריקט די האַנד. דערנאָך האָט ער געפֿרעגט:

— ווען וועלען מיר זיין אין מעראַן?

און אַזוי ווי זי האָט נישט געוואוסט גענוי די צייטען, ווען דער באַהן קומט אָן, האָט ער זיך געלאָזען פֿאָרלייענען פֿון רייזע־בוך די וויכטיגסטע דאַטומס. ער האָט געוואָלט וויסען, אויף וועלכער סטאַנציע זיי וועלען זיך געפֿינען אין דער מיטאָגס־צייט,

אויף וועלכער סטאַנציע עס וועט נאַכט ווערען, און זיך אינטערעסירט מיט אַ מאַסע אַזעלכע אויסערליכע זאַכען, צו וועלכע ער איז שטענדיג געווען גאַנץ גלייכגילטיג. ער האָט פראָבירט בערעכנען, וויפיעל מענשען עס קאָנען זיך געפינען אינ'ם גאַנצען צוג און נאָכגעפרעגט, צי עס געפינען זיך נישט דאָ קיין יונגע „פּאָרלעך״. שפּעטער עטוואָס, האָט ער געבעטען קאָניאַק, ער האָט אָבער דערנאָך אָנגעהויבען אַזוי צו הוסטען, אַז ער האָט ערגערליך אָנגעזאָגט מאַריאַ'ן, זי זאָל איהם נאָכאַמאָל אין קיין פאַל נישט געבען דאָס, אַפילו ווען ער וועט עס בעטען. דערנאָך האָט ער זיך געלאָזען פאָרלייענען דעם מעטערעאָלאָגישען בעריכט פון דער צייטונג און צופריעדען געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, ווען עס האָט זיך אַרויסגעוויזען עפּעס אַ גינסטיגע פּראָגנאָזע. זיי זענען פערבייגעפאָהרען דעם זעמערינג. ער האָט מיט אויפמערקזאַמקייט בעטראַכט די זיך ענדערנדע בילדער, וואָס האָבען זיך דאָ געזעהן; ער האָט זיך אָבער בעגנוגענט נאָר מיט שטילע אויסדריקען פון צופריעדענהייט, מיט אַזעלכע, ווי: „שען, זעהר שען׳, וועלכע עס האָט איינגאַנצען געפעהלט די בעטאָנונג פון פרייד. צו מיטאָג האָט ער עפּעס גענומען פון די קאַלטע שפּייזען, מיט וועלכע זיי האָבען זיך פערזעהן, און איז זעהר בייז געוואָרען, ווען מאַריאַ האָט איהם נישט געוואָלט געבען קיין קאָניאַק. זי האָט זיך ענדליך געמוזט ענטשליסען, איהם צו געבען אַביסעל. ער האָט איהם גאַנץ גוט פערטראָגען, איז געוואָרען פרישער און האָט אָנגעהויבען צו רעדען וועגען די פערשיעדענסטע זאַכען. און פון די שמועסען וועגען די בילדער וואָס זענען פערבייגעפלויגען די פענסטער פון קופּע, און וועגען דעם, וואָס ער האָט בעמערקט אויף די סטאַנציעס, איז ער גלייך איבערגעגאַנגען צו זיך אַליין:

— איך האָב געלייענט וועגען סאָמנאַמבולען, וועלכע זעהען אין חלום אַזעלכע הייל-מיטלען, אויף וועלכע קיין דאָקטאָר קאָן נישט איינפאַלען און מיט דער הילף פון וועלכע זיי ווערען געזונד. איך זאָג, אַז דער קראַנקער דאַרף פאָלגען זיינע נייגונגען.

— געוויס, — האָט מאַריאַ געענטפערט.

— דער דרום! די לופט פון דרום! זיי מיינען, אַז דער גאַנצער אונטערשיעד בעשטעהט נאָר אין דעם, וואָס דאָרט איז וואַרעם און עס זענען פערהאַן אַ גאַנץ יאָהר בלומען און

אפשר אויך מעהר אזאן און ס'זענען נישטא קיין שטורעמס מיט קיין שנעען. ווער ווייס, וואס עס שוועבט אין דער לופט פונ'ם דרום! אפשר גאר אזעלכע געהיימניספולע שטאפען, וועלכע מיר קענען נאך גארנישט.

— דו העסט דארטען בעשטימט געזונד ווערען, — האט מאריא געזאגט, נעהמענדיג דעם קראנקענס הענד און צופיהרענדיג זיי צו איהרע ליפען.

ער האט נאך ווייטער גערעדט וועגען די פיעל מאלער, וועלכע מ'בעגעגענט אין איטאליען, וועגען דער בענקשאפט, וועלכע האט אזוי פיעל קינסטלער און מלכים געטריעבען קיין רוים, און וועגען ווענעציע, וואו ער איז שוין איינמאל געוועזען, נאך מיט אלאנגע צייט פריהער, איידער ער האט זיך מיט מאריאן בעקאנט. ענדליך איז ער מיעד געווארען, און איהם האט זיך פערוואלט אויסלעגען אין דער לענג אויף די שטוהלען פון קופע. אזוי איז ער געבליבען, אממעהרסטען אין אלייכטען דרעמעל פערזונקען, ביז אין אבענד.

זי איז געזעסען איהם געגענאיבער און האט איהם בעטראכט. זי האט זיך געפיהלט רוהיג, נאר אמילדעס בערו'ערן האט איהר געזאגט דאס הארץ. ער איז געוועזען אזוי בלייך און אזוי אלט איז ער געווארען. אה, ווי זיין שענעס געזיכט איז עס פערענדערט געווארען פון פריהלינג אן! און דאס איז געוועזען גאר אנ'אנדער בלאסקייט, נישט די, וועלכע ליעגט איצט אויך אויף איהרע באקען, און מאכט איהר געזיכט נאך יונגער, מעדעלשער. מיט וויפיעל איז איהר דאס איצט בעסער פון איהם! נאך קיינמאל איז איהר דער גע-דאנק אזוי דייטליך ניט פארגעקומען. פארוואס איז איהר שמערץ ניט אזוי פייניגענד! אה, דאס איז געווים נישט דערפאר, וואס זי פיהלט נישט אין זיך קיין מיטלייד; אין דעם איז איינפאך שולדיג די אונבעגרענעצטע מיעדקייט, וועלכע לאזט איהר נישט אב שוין אזוי לאנג, אפילו אויך דאן, ווען זי פיהלט זיך פרישער. זי האט זיך געפרעהט מיט איהר מיעדקייט, ווארום זי האט זיך גע-שראקען פאר די שמערצען, וואס וועלען קומען דאן, ווען זי וועט אויפהערען מיעד צו זיין.

מאריא האט זיך פלוצלונג אהאפ געטהון פון דעם שלאף, אין וועלכען זי איז פערזונקען געוועזען. זי האט זיך ארומגעקוקט: ס'איז געוועזען כמעט אינגאנצען דונקעל. דער שלייער איז געוועזען

אריבערגעצויגען איבער'ן לאמפ, וואס איז אראבגעהאנגען פון סופיט, און דער גאנצער קופע איז געווען פערגאסען מיט א מאט-גרינליכען גלאנץ. און אין דרויסען, הינטער די פענסטער, איז נאכט, נאכט! ס'האט זיך געדאכט, אז זיי פאהרען דורך א לאנגען טונעל.

פארוואס האט זי זיך אזוי האסטיג א חאפ געטהון? ס'איז דאך געווען כמעט גאנץ שטיל, נאר דאס איינטאניגע קלאפען פון די רעדער האט זיך ווייטער געהערט. ביסלעכווייז האט זי זיך צוגעוועהנט צו דער מאטער ליכטיגקייט, און איצט האט זי ווידער געקאנט בעמערקען די געזיכטס-ציגע פונ'ם קראנקען. ער האט אויסגעזעהן גאנץ רוהיג צו שלאפען, און איז געלעגען אין ווינקעל אונבעוועגליך. פלוצלונג האט ער טיעף אבגעזיפצט, אונרוהיג, יאמערדיג. איהר האט אנגעהויבען קלאפען דאס הארץ. ער האט מסתמא פריהער אויך אזוי געזיפצט, און דאס האט איהר אויפגעוועקט. אבער וואס איז דאס געווען? זי האט זיך נעהנטער צוגעקוקט צו איהם. ער איז גאר נישט געשלאפען. מיט ווייט, ווייט-פונאנדערגעעפענטע אויגען איז ער דא געלעגען, גאנץ דייטליך האט זי עס געקאנט איצט זעהן. זי האט זיך געשראקען פאר די אויגען, וועלכע האבען שטאר געקוקט אינ'ם פוסטע, אינ'ם ווייטע, אינ'ם דונקעלע. און ווידער א זיפץ, נאך קלינגענדער פון דעם ערשטען. ער האט זיך א רודער געטהון און ווידער אבגעזיפצט, נישט שמערצליך, גיכער ווילד. און פלוצלונג האט ער זיך אויפגעזעצט, אנגעשפארט זיך מיט ביידע הענד אן קישען, און אראבשליידערנדיג פון זיך מיט די פיס דעם גרויען פלאשץ, מיט וועלכען ער איז געווען צוגעדעקט, פראבירט אויפשטעהן. די בעוועגונגען פון צוג אבער, האבען איהם געשטערט, און ער איז צוריק געבליבען ליגען אין ווינקעל. מאריא איז אויפגעשפרונגען און האט געוואלט ארויפציהען דעם גרינעם שלייער פון לאמפ. זי האט זיך אבער מיט איין מאל דערפיהלט איינגעשלאסען אין זיינע ארעמס, און איצט האט ער ארויפגעצויגען דער זיך-טרייסלענדער צו זיך אויף די קניע.

— מאריא, מאריא! — האט ער געזאגט מיט א הייזעריגע שטימע.

זי האט זיך געוואלט פריי מאכען, איהר איז עס אבער נישט געלונגען: ס'האט אויסגעזעהן, אז אלע קרעפטען האבען זיך צוריקגעקעהרט צו איהם, און ער האט זי שטארק צוגעפרעסט צו זיך.

— דו ביזט גרייט, מאריא? — האָט ער געשעפּטשעט אין דער שטיל, האַלטענדיג זיינע ליפּען גאַנץ נאָהנט פון איהר האַלז. זי האָט קיין זאַך נישט פערשטאַנען און געפיהלט נאָר אַ אומבע־שרייבליכע אַנגסט. זי איז געוועזען שטילל, זי האָט געוואָלט שרייען.

— דו ביזט גרייט? — האָט ער נאָכאַמאָל געפרעגט, האַל־טענדיג איהר שוין שוואַכער קערפּער, אַזוי אַז זי האָט געפיהלט זיינע ליפּען, זיין אָטעם און זיין שטימע ווייטער פון זיך און גע־קאָנט פריי אָטעמען.

— וואָס ווילסטו? — האָט זי געפרעגט מיט אַנגסט.

— דו פערשטעהסט מיך נישט? — האָט ער איבערגע־פרעגט.

— לאָז מיך, לאָז מיך, — האָט זי געשריען; איהר געשריי אָבער איז פערטויבט געוואָרען אין'ם גערויש פון'ם שנעל־פליהענדען צוג.

ער האָט זיך אויף איהרע געשרייען נישט אומגעקוקט. זיינע הענד האָבען זיך אַראָבגעלאָזען, זי האָט זיך שנעל אַ הויב געטהון פון זיינע קניע און אַוועקגעזעצט אין'ם ווינקעל געגענאיבער.

— פערשטעהסטו דו מיך נישט? — האָט ער ווידער גע־פרעגט.

— וואָס ווילסטו? — האָט זי געשעפּטשעט פון איהר ווינקעל ארויס.

— אַ ענטפער וויל איך, — האָט ער ערקלערט.

זי האָט געשוויגען, זי האָט זיך געטרייסעלט, זי האָט גע־בענקט נאָכ'ן טאָג.

— די שעה רוקט זיך נעהנטער, — האָט ער שטילער געזאָגט, אָנבויגענדיג זיך צו איהר, אַזוי אַז זי האָט געקאָנט דייטליך הערען זיינע ווערטער. — איך פרעג דיך, צי דו ביזט גרייט?

— וועלכע שעה?

— אונזער! אונזער!

זי האָט איהם פערשטאַנען. די אַנגסט האָט איהר צוזאַמענ־געפרעסט דעם האַלז.

— געדענקסטו, מאריא — האָט ער ווייטער גערעדט, און אין דעם טאָן פון זיין שטימע האָט זיך געפיהלט עטוואָס מילדעס, כמעט בעטענדעס. ער האָט גענומען איהרע ביידע הענד אין זיינע.

דו האָסט מיר אַ רעכט געגעבען, דיך אַזאַ פראַגע צו שטעלען, — האָט ער ווייטער געפּליסטערט, — דערמאָהנסטו דיך דאָס?

זי איז אַביסעל צו זיך געקומען, וואָרום נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס די ווערטער, וועלכע ער האָט גערעדט, זענען שרעקליכע געוועזען, האָבען דאָך זיינע אויגען אויפגעהערט צו קוקען אַזוי שטאַר און זיין שטימע האָט פערלוירען דעם שרעקענדען טאָן. ס'האָט אויסגעזעהען איצט, אַז ער בעט איהר עפּעס. און ער האָט ווידער געפרעגט, כמעט וויינענדיג:

— דערמאָהנסטו דיך?

דאָס מאָל האָט זי שוין געפונען די קראַפט איהם צו ענטפערן האָטש איהרע ליפּען האָבען געציטערט:

— וואָס'רע קינד דו ביזט, פעליקס!

ער האָט איהר, ווי ס'האָט אויסגעזעהען, גאָרנישט געהערט. מיט גלייכע טענער, אַזוי ווי ווען האַלבפערגעסענע זאַכען וואָלטען איהם צוריק קלאָר ווערען, האָט ער געזאָגט:

— עס רוקט זיך אָן די ענדע, און מיר מוזען אוועק פון דאַנען, מאַריאַ; ס'איז אָנגעקומען אונזער צייט.

עטוואָס טרייבענדעס, בעשטימטעס און אונפערמיידליכעס איז געלעגען אין די ווערטער, וועלכע זענען אַזוי שטיל אַרויסגערעדט געוואָרען. וואָלט ער זי בעסער שרעקען; זי וואָלט זיך דאַן בעסער געקענט וועהרען. איין מינוט, ווען ער האָט זיך צוגערוקט נעהנטער צו איהר, האָט איהר בעהערשט אַ אונגעהויערע שרעק; איהר האָט זיך פאָרגעשטעלט, אַז ער וועט זיך אַרויפוואַרפען אויף איהר און זי דערשטיקען. זי האָט שוין אַ טראַכט געטאָן וועגען דעם, אָבצוּשפּרינגען פון דאַנען אין'ם אַנדערן ווינקעל פון קופּע, אויסצושלאָגען דעם פענסטער און רופען צו הילף. אין דעם זעלביגען מאָמענט אָבער, האָט ער אַרויסגעלאָזען איהרע הענד פון זיינע און זיך אָנגעשפּאַרט צוריק, אַזוי ווי ווען ער וואָלט נישט האָבען מעהר וואָס צו זאָגען.

דאַן האָט זי זיך אָבגערופען:

— וואָס רעדסטו אַזוינס, פעליקס! איצט, ווען מיר פאָהרען אין דרום, וואו דו וועסט פאָלקאָם געזונד ווערן.

ער איז געזעסען אָנגעשפּאַרט אויף הינטען און אויסגעזעהען ווי פערזונקען אין זיינע געדאַנקען. זי איז אויפגעשטאַנען און האָט

שנעל צוועקגערוקט דעם גרינעם שלייער פון לאָמפּ. אָה, ווי גוט איהר איז געוואָרען! ס'איז מיט איין מאָל ליכטיג געוואָרען, איהר האַרץ האָט אָנגעהויבען לאַנגזאַמער צו קלאַפּען, און איהר שרעק איז פערשוואונדען געוואָרען. זי האָט זיך ווידער אַוועקגעזעצט אין איהר ווינקעל; ער האָט געקוקט אויף דר'ערד און דערנאָך אויפגעהויבען די אויגען צו איהר.

— מאַריאַ, האָט ער לאַנגזאַם געזאָגט, מיך וועט די ליכטיגקייט שוין נישט פערבלענדען און דער דרום אויך נישט. היינט האָב איך עס פערשטאַנען.

פאַרוואָס רעדט ער איצט אַזוי רוהיג, האָט מאַריאַ געטראַכט. וויל ער מיך נישט אַמאָל אַיינוויעגען מיט דעם זיכערן טאָן זיינעם? שרעקט ער זיך נישט אַמאָל דערפאַר, טאָמער וועל איך פּראָבירען מיך ראַטעווען? און זי האָט בעשלאָסען ביי זיך, פאָרזיכטיג צו זיין. זי האָט נישט אויפגעהערט צו קוקען אויף איהם, זי האָט זיך נישט איינגעהערט מעהר, וואָס ער רעדט, און נאָכגעקוקט יעדען ריהר, יעדען בליק זיינעם. ער האָט געזאָגט:

— דו ביזט דאָך פריי, דיין שבועה זאָגאַר פערבינדט דיך אויך נישט. קען איך דען דיך צווינגען? — דו ווילסט מיר די האַנד נישט געבען?

זי האָט איהם געגעבען די האַנד, אָבער אַזוי, אַז איהרע איז געלעגען איבער זיינער.

— וואָלט שוין אַמאָל טאָג געוואָרען! — האָט ער געפליסטערט.

— איך וועל דיר עפּעס זאָגען, פעליקס, — האָט מאַריאַ זיך אָנגערופען, — פּראָביר נאָך אַביסעל שלאָפען! באַלד וועט טאָג ווערן; אין עטליכע שעה אַרום וועלן מיר אָנקומען אין מעראַן.

— איך קען מעהר נישט שלאָפען! — האָט ער געענטפערט און אויפגעהויבען די אויגען. אין דער סעקונדע האָבען זיך זייערע בליקען בעגעגענט. ער האָט געמערקט אין איהר בליק דאָס פערדעכטיגע, לויערנדע און אין דעם זעלביגען מאָמענט איז איהם אַלץ קלאָר געוואָרען. זי האָט איהם געוואָלט ברענגען צום שלאָפען, אום צו קענען אויף דער נעהנסטער סטאַנציע אונבעמערקטערהייט אַראָפּגעהן און אַנטלויפען פון איהם.

— וואָס טראַכסטו צו טאָן? — האָט ער אַ געשריי געטאָן. איהר איז אַ שוידער דורכגעלאָפען איבערן לייב.

— גאָרנישט.

ער האָט פראָבירט אויפשטעהן. ווי זי האָט דאָס בעמערקט, איז זי אַנטלאָפען פון איהר ווינקעל אין אַנדערן, ווייט פון איהם.

— לופט! — האָט ער געשריען, — לופט!

ער האָט אויפגעעכענט דעם פענסטער און צרויסגעשטעקט דעם קאָפּ אין דער נאַכט-לופט. מאַריאַ האָט זיך בערוהיגט: איהם האָט פערפעהלט לופט צום אָטעמען, און דאָס האָט איהם געטריעבען זיך אויפצוהויבען. זי איז ווידער צוגעגאַנגען צו איהם און האָט איהם פאָרזיכטיג אָבגעצויגען פון פענסטער.

— דאָס קען דאָך נישט דיר לייכטער מאַכען, — האָט זי געזאָגט.

ער האָט זיך צוריק אַראָבגעלאָזען אין זיין ווינקעל, שווער אָטעמענדיג. זי איז געבליעבען אַ היילע שטעהן נעבען איהם, מיט איין האַנד אָנגעשפּאַרט אָן דעם ראַנד פון פענסטער, דערנאָך האָט זי זיך ווידער אַוועקגעזעצט אויף איהר פריהערדיגען פלאַץ איהם געגענאיבער. נאָך אַ קורצע ווייל'ע האָט זיך זיין אָטעם בערוהיגט; אַ לייכטעס שמייכעלע האָט זיך אַ שפּיעל געטאָן אויף זיינע ליפּען.

זי האָט איהם אָנגעקוקט, פערלעגען, מיט אַנגסט.

— איך וועל פערמאַכען דעם פענסטער, — האָט זי געזאָגט.

ער האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— דער מאָנגענשטערן! דער מאָרגענשטערן! — האָט זי אויסגערופען.

אויפ'ן האָריזאָנט האָבען זיך געוויזען גרוי-רויטליכע שטרייפען.

לאַנג זענען זיי ביידע געזעסען שווייגענדיג איינער אַנטקעגען אַנדערן. ענדליך האָט ער אָנגעהויבען רעדען, און יענס שמייכעלע האָט זיך געשפּיעלט אַרום זיין מויל:

— דו ביזט נישט גרייט!

זי האָט איהם געוואָלט ענטפערן וואָס ס'איז אויף איהר שטייגער, אַז ער איז אַ קינד אָדער דעסגלייכען, זי האָט אָבער נישט געקענט. זיין שמייכעל האָט איהר נישט געלאָזען ענטפערן.

דער צוג האָט אָנגעהויבען פאָהרען לאַנגזאַמער. אין צוויי דריי מינוט אַרום זענען זיי צוגעקומען צו דער פריהשטיק-סטאַנציע. אויפ'ן פעררון זענען אַרומגעלאָפען קעלנער מיט קאַווע און געבעקס. אַ סך רייזענדע זענען אַרויס פון וואַגאָן; ס'איז געוואָרען אַ ליאַרם און אַ רומפעריי. מאַריאַ האָט זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען זי וואָלט זיך אויפגעכאַפּט פון אַ שווערען חלום. דער דאָזיגער טומעל פון וואָך-

זאל איז איהר זעהר אנגענעם געווען. מיט א געפיהל פון פאלקאמענער זיכערקייט האט זי זיך אויפגעהויבען און ארויסגעקוקט אויס'ן פענסטער. ענדליך האט זי צוגעוואונקען א קעלנער און זיך געלאזען אריינדערלאנגען א טאץ קאווע. פעליקס האט געקוקט, ווי זי טרינקט די קאווע; ער האט אבער געשאקעלט מיט'ן קאפ אויף ניישט, ווען זי האט איהם אויך געוואלט געבען.

באלד דערנאך האט זיך דער צוג ווידער אנגעהויבען בעוועגען, און ווען זיי זענען ארויסגעפאהרען פון דער באהן-האללע איז שוין געווען גוט ליכטיג. און שען! און דארט ווייט האבען זיך געזעהען די בערגער, בעגאסען מיט דער פריהמארגענדיגער רויטקייט! מאריא האט בעשלאסען ביי זיך, שוין קיינמאל זיך נישט צו שרעקען מעהר פאר דער נאכט. פעליקס האט געקוקט די גאנצע צייט אין פענסטער, און האט, ווי ס'האט אויסגעזעהען, געזוכט אויסצומיידען איהרע בליקען. איהר האט זיך געדאכט, אז ער מוז זיך שעמען אביסל פאר די מעשים פון דער פערגאנגענער נאכט. דער צוג האט זיך נאך עטליכע מאל אבגעשטעלט, און עס איז געווען א שענער, זומערדיג-ווארעמער פריהמארגען, ווען ער איז אריינגעפאהרען אין דער האללע פון מעראן.

— מיר זענען שוין אין מעראן! — האט מאריא אויסגערופען, — ענדליך! ענדליך!

זיי האבען געדונגען א עקיפאזש און זענען ארומגעפאהרען, אום זיך אויסצוגעפינען א פאסענדע וואוינונג.

— שפארען דארפען מיר נישט, — האט פעליקס געזאגט. — מיין פערמעגען וועט נאך גענוג זיין אויף לאנג.

ביי עטליכע וויללעס האבען זיי געהייסען דעם קוטשער זיך אבשטעלען, און ווען ער איז געבליבען אין עקיפאזש, האט מאריא בעזעהען די וואוינונגען און די גערטנער. באלד האבען זיי זיך אויסגעפונען א פאסענדע וואוינונג. דאס איז געווען א גאנץ קליין הייזעל, א איינ-עטאזשיגעס, מיט א קליינעם גארטען. מאריא האט געבעטען דער פערדינגערין פון דעם הייזיל, זי זאל ארויסגעהן מיט איהר אין דרויסען, אום צו ערקלערן דעם יונגען מאן, וואס זיצט אין עקיפאזש די פערשידענע מעלות פון דער וויללא. פעליקס האט אויף

אַליין איינגעשטימט, און אין עטליכע מינוט אַרום האָט דאָס פּאָר איבערגענומען די ווילאַ.

פּעליקס, נישט נעהמענדיג קיין אַנטייל אין די טענות וועגען פערשידענע ווירטשאַפטליכע קלייניגקייטען, וואָס האָבען אינטערעסירט מאַריאַ'ן, איז גלייך אַריין אין שלאָפצימער, און האָט איהם פלינק בעטראַכט. דאָס איז געווען אַ געראַימעס און פריינדליכעס צימער, מיט זעהר ליכטיגע, גרינליכע טאַפּעטען און איין גרויסען פענסטער, וואָס איז איצט געשטאַנען אָפען, אַזוי אַז דאָס גאַנצע צימער איז געווען אָנגעפילט מיט דעם ריח פון גאָרטען. נעבען דעם פענסטער זענען געשטאַנען די בעטען; פעליקס איז געווען אַזוי מיעד, אַז ער האָט זיך גלייך אַ וואָרף געטאָן אויף איינס פון זיי.

אונטער דער צייט האָט זיך מאַריאַ געלאָזען אַרומפיהרען פון דער פערדינגערין און האָט זיך בעזונדער געפרעהט מיט'ן גאָרטען, וואָס איז געווען אַרומגעצוימט מיט אַ הויכען צוים און אין וועלכען מ'האָט געקענט דורך אַ הינטער־טהירל אַריינגעהן, גאָרנישט דורכגעהענדיג די שטוב. הינטער דעם צוים האָט זיך געצויגען אַ ברייטער וועג צום וואָקזאַל, וועלכער איז געווען גלייכער און קירצער פון דעם וועג, אויף וועלכען ס'האָט זיך געפונען דער פּאַסאַד פון שטוב.

ווען מאַריאַ איז ווידער אַריינגעקומען אין דעם צימער, אין וועלכען זי האָט פעליקס'ן געלאָזען, האָט זי איהם געפונען ליגענדיג אויפ'ן בעט. זי האָט איהם גערופען; ער האָט נישט געענטפערט. זי איז צוגעגאַנגען נעהנטער צו איהם: ער איז געווען נאָך בלאַסער, ווי ביז אַהער. זי האָט איהם ווידער גערופען — קיין ענטפער; — ער האָט זיך נישט גערירט. אַ שרעקליכע אַנגסט האָט איהר אַרומגענומען, זי האָט אַריינגערופען דער פרוי און געשיקט איהר נאָך אַ דאָקטאָר. ווי נאָר די פרוי איז אַרויסגעגאַנגען, האָט פעליקס די אויגען געעפענט. אין דער מינוט אָבער, ווען ער האָט געוואָלט אָנהויבען עפּעס צו רעדען, האָט ער זיך אויפגעהויבען מיט אַ שמערצליך־פערקרימטען געזיכט, איז צוריק אַראָבגעפאַלען אויפ'ן קישען און האָט אָנגעהויבען האָרהלען מיט'ן האַלז. פון זיינע ליפּען האָט אַראָבגערונען עטוואָס בלוט. מאַריאַ האָט זיך איינגעבויגען איבער איהם ראַטלאָז, פערצווייפעלט. דערנאָך איז זי צוגעלאָפען צום טהיר, זעהן, צי דער דאָקטאָר געהט נאָך נישט, איז ווידער צו צוריק

צו איהם און האָט אויסגעשריען זיין נאָמען. „אַח, ווען אַלפרעד וואָלט עס דאָ זיין“! — האָט זי געטראַכט.

ענדליך איז געקומען דער דאָקטאָר, אַ עלטערער מענש מיט גרויע באַקען-בערד.

— העלפט! העלפט! — האָט איהם מאַריאַ אַנטקעגענגעשריען. דערנאָך האָט זי איהם ערקלערט, וואָס דאָ איז פאָרגעקומען, אויף וויפיעל זי האָט עס געקענט בעווייזען אין איהר אויפגערעגטען צושטאַנד. דער דאָקטאָר האָט בעטראַכט דעם קראַנקען, איהם גוט אויסגעהערט דעם פולס, געזאָגט, אַז איצט, גלייך נאָך דעם בלוטשטורץ, קען ער איהם נישט אונטערזוכען, און האָט איינגעאָרדענט דאָס נויטיגסטע. מאַריאַ האָט איהם אַרויסבעגלייט, און געפרעגט, וואָס זי האָט צו ערוואַרטען.

— דאָס קען איך נאָך נישט זאָגען, — האָט דער דאָקטאָר געענטפערט, — אַ קליין ביסעלע געדולד! מיר דאַרפען האָפען!

ער האָט צוגעזאָגט נאָך היינט אין אָבענד נאָכאַמאָל צו קומען, און האָט זיך פון עקיפּאַזש אַרויס אַזוי פריינדליך און פריי געזעגענט מיט מאַריאַ'ן, וועלכע איז געבליעבען שטעהן אויפ'ן שוועל, ריכטיג ווי ווען ער וואָלט איהר דאָ האָבען געמאַכט אַ געוועהנליכען וויזיט.

מאַריאַ איז איין סעקונדע געבליעבען שטעהן דאָ ראַטלאָז; באַלד אָבער איז איהר איינגעפאַלען אַ געדאַנק, וועלכער האָט איהר געשיינט אַ הילף צו ברענגען, און זי איז געשווינד געלאָפען אויף די פּאָסט, אום אַוועקצושיקען אַ טעלעגראַמע צו אַלפרעד'ן. נאָכדעם, ווי זי האָט די דעפּעשע אָבגעשיקט, האָט זי געפיהלט אַ פערגרינגערונג. זי האָט געדאַנקט דער פרוי, וועלכע האָט זיך בעמיהט נעבען קראַנקען אין דער צייט, וואָס זי איז נישט געוועזען; האָט זיך ענטשולדיגט פאַר דער אונאַנגענעמליכקייט, וואָס מ'האָט איהר דאָ פערשאַפט גלייך דעם ערשטען טאָג, און צוגעזאָגט, נישט צו פערגעסען איהר די טובה.

פעליקס איז נאָך אַלץ געלעגען, אַ אָנגעטהוענער, אָהן בעוואוסטזיין אויפ'ן בעט אויסגעצויגען, זיין אָטעם אָבער איז רוהיג געוואָרען. ווען מאַריאַ האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן בעט דעם קראַנקען צוקאָפּענס, האָט איהר די פרוי געטרייסט; דערצעהלט פון אַ סך שווערקראַנקע, וועלכע זענען אין מעראַן געזונד געוואָרען און וועגען דעם,

אַז זי אַליין האָט אויך אין דער יוגענד געליטען, און האָט זיך דאָ — ווי מ'קען זעהען אָן איהר — וואונדערבאַר ערהאַלטען. דערביי זענען איהר איבערהויפּט אַ סך אונגליקען געשעהען. איהר מאַן איז געשטאָרבען צוויי יאָהר נאָך דער חתונה, די זיהן וואַלגערן זיך ערגעץ אַרום, — יאָ, אַלץ האָט געקענט אַנדערש זיין, נאָר איצט פיהלט זי זיך גליקליך, וואָס זי האָט געקריגען די שטעלע דאָ אין דעם הויז. אויף דעם בעזיצער פון הויז איז זיך נישטאָ וואָס צו קלאָגען; ער קומט העכסטענס צוויי מאָל אין מאָנאַט פון באָזען, אום צו זעהן, צי אַלץ איז אין אָרדנונג. אַזוי האָט זי אָבגעפּלוידערט וועגען טויזענדער פערשיעדענע זאַכען און איז געוועזען פול מיט פריינדליכקייט. זי האָט זיך אָנגעבאָטען, דעם קאָרב אויסצופּאַקען, און מאַריאַ האָט דעם פאָרשלאַג מיט דאַנק אָנגענומען; דערנאָך האָט זי געבראַכט דעם מיטאָג אין צימער. מילך פאַר'ן קראַנקען איז שוין געשטאַנען גרייט, און די לייכטע בעוועגונגען, וואָס האָבען זיך געלאָזען בעמערקען ביי'ם קראַנקען, האָבען אָנגעזאָגט, אַז ער וועט באַלד צו זיך קומען.

ענדליך איז פעליקס ווידער צום בעוואוסטזיין געקומען, האָט עטליכע מאָל אומגעווענדעט דעם קאָפּ אַהין און אַהער און אָבגעשטעלט זיין בליק אויף מאַריאַ'ן, וועלכע האָט זיך אָנגעבויגען איבער איהם. ער האָט געשמייכעלט און שוואַך געדריקט איהר די האַנד.

— וואָס אַזוינס איז עס געוועזען מיט מיר? — האָט ער געפרעגט.

דער דאָקטאָר, וועלכער איז נאָך מיטאָג ווידער געקומען, האָט איהם געפונען פיעל בעסער און פעראָרדענט, מ'זאָל איהם אויסטאָן און אַריינלעגען אין בעט. פעליקס האָט גלייכגילטיג געלאָזען טאָן מיט זיך אַלץ.

מאַריאַ איז נישט אָבגעגאַנגען אַ טריט פון קראַנקענ'ס בעט. אַח, וואָס'רע אונענדליכער נאָכמיטאָג דאָס איז געוועזען! דורכ'ן פענסטער, וועלכעס איז געבליבען, אויף דעם דאָקטאָר'ס אויסדריקליכען בעפעהל, שטעהן אָפען, האָבען זיך אַריינגעריסען אין צימער די מילדע ריחות פון גאָרטען, — און אַזוי שטיל איז דאָ געוועזען! מאַריאַ האָט זיך מעכאַניש צוגעקוקט צו די זונענשטראַהלען, וואָס האָבען זיך געשפּיעלט אויפ'ן פאָדלאָגע, און פעליקס האָט די גאַנצע צייט געהאַלטען איהר האַנד אַרומגענומען. זיינע הענד זענען געווען קיהל און

פייכט, און האָבען אַרויסגערופען ביי מאַריאַ'ן אַ אונאַנגענעמע עמפּ־
פינדונג. אָפטמאָל האָט זי איבערגעריסען די שווייגעניש מיט אַ
פּאָר ווערטער, צו וועלכע זי האָט זיך אייגענטליך געמוזט צווינגען.

— דיר איז שוין איצט בעסער, ניין? נו, אָט זעהסטו!...
מ'דאַרף נישט רעדען!... דו טאָרסט נישט!... איבערמאָרגען וועסטו
שוין קענען געהן אין גאָרטען!

ער האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ און געלאַכט. דערנאָך האָט
מאַריאַ בערעכענט, ווען אַלפרעד קען קומען. מאָרגען אין אָבענד
קען ער דאָ זיין. אַלזאָ נאָך איין נאַכט און איין טאָג. ווען ער
וואָלט עס דאָ זיין!

ס'האָט זיך געדאַכט, אַז דער נאָכמיטאָג וועט זיך שוין קיינמאָל
נישט ענדיגען — אַזוי לאַנג האָט ער זיך געצויגען. די
זון איז פערשוואונדען געוואָרען און אין צימער אַליין
האָט שוין אויך אָנגעהויבען דונקעל צו ווערען; ווען מאַריאַ
אָבער האָט אַרויסגעקוקט אין גאָרטען האָט זי נאָך געזעהען אויף
די ווייסע זאַמד־וועגען און דאָרט אויף די שפּיצען גראַזעס פון צוים
זיך גליטשענדיג די געלבליכע זונען־שטראַהלען. פּלוצלונג, ריכ־
טיג אין דער מינוט, וואָס זי האָט אַרויסגעקוקט אין דרויסען, האָט
זי דערהערט דעם קראַנקען'ס שטימע רופענדיג:

— מאַריאַ!

זי האָט זיך געשווינד אומגעווענדעט צו איהם מיט'ן קאָפּ.

— איצט איז מיר פיעל בעסער, — האָט ער גאַנץ הויך
געזאָגט.

— דו דאַרפסט נישט רעדען הויך, — האָט זי איהם צערטליך
געוואָרנט.

— פיעל בעסער, —האָט ער געפליסטערט אין דער שטיל.—
דאָס איצטיגע מאָל איז אַריבער גאַנץ גוט; אפשר איז עס געווע־
דער קריזיס.

— געוויס! — האָט מאַריאַ בעשטעטיגט.

— איך לעג אַ סך האָפנונג אויף דער גוטער לופט. קוים אָבער
וועט עס נאָכאַמאָל פאָרקומען— בין איך פערלוירען.

— דו זעהסט דאָך אָבער, אַז דו פיהלסט דיך שוין ווידער
פריש און מונטער.

— דו ביזט אַ וואוילע, מאַריאַ; איך דאַנק דיר, נאָר זעה,

פּלעגן מיך גוט. גיעב אכטונג אויף מיר, גיעב אכטונג!

— דו דארפסט עס מיר דען זאגען? — האט זי געענטפערט מיט א לייכטער פרעטענזיע.

ער אבער האט ווייטער געפּליסטערט:

— ווארום קוים וועל איך מוזען שטארבען, וועל איך דיך מיטנעהמען.

אַ טוידטליכע אנגסט האט איהר דורכגעשוידערט, ווען ער האט דאס ארויסגערעדט. פארוואס עפּעס? פון זיין זייט איז דאך איהר איצט קיין שום געפאהר נישט פארגעשטאנען — ער איז דאך געוועזען צו שוואך, אום איהר צו קענען עפּעס טאן. זי איז איצט געוועזען צעהן מאל שטארקער פון איהם. וועגען וואס האט ער עס געקאנט טראכטען? וואס האט ער געזוכט מיט זיינע אויגען אין דער לופט, אינ'ם וואנט, אינ'ם לעדיגען רוים? ער האט זיך נישט געקאנט אפילו אויפהויבען און האט קיין געוועהר נישט. אבער אפשר גיפט. ער האט זיך געקאנט איינשאפען ערגעץ גיפט, אפשר טראגט ער עס ביי זיך און האט עס געוואלט איהר ארייג-שיטען אינ'ם גלאז, פון וועלכען זי האט געטרונקען. וואו אבער האט ער עס געקאנט בעהאלטען? זי אליין האט דאך איהם געהאלפען אויסטהון.

אפשר האט ער אמאל דעם פראשעק ביי זיך אין בריעף-קעשענע? ניין, ניין! ניין! דאס איז געוועזען נישט מעהר, ווי גע-רעדט פון היץ, אדער ער האט איהר געוואלט פייניגען אביסעל, מעהר גארנישט... אויב אבער דאס פיבער האט געקאנט ארויס-רופען ביי איהם אזעלכע ווערטער און אזעלכע געדאנקען, פארוואס-זשע זאל דאס איהם נית ברענגען אויך צו טהאטען? אפשר וועט ער זיך טאקע בענוצען מיט דעם מאמענט, ווען זי וועט שלאפען, אום איהר צו דערשטיקען? דערצו דארף מען דאך קיין סך כח נישט האבען. זי קאן גלייך בלייבען אהן קרעפטען, און דאן איז זי שוצלאז. אה! זי וועט היינט ביינאכט נישט שלאפען... און מארגען וועט שוין אלפרעד זיין!...

דער אבענד האט זיך אוועקגערוקט, ס'איז געווארען נאכט. פעליקס האט נישט גערעדט מעהר קיין ווארט; דאס שמייכעל אבער איז אויך איינגאנצען פערשוואונדען געווארען פון זיינע ליפען. מיט איין און דער זעלביגער טריבער ערנסטקייט האט ער כסדר געקוקט

באר זיך איג׳ם רוים. ווען עס איז דונקעל געווארען, האט די פרוי אריינגעבראכט ברענענדע ליכט און האט זיך געקליבען אויסצובעטען דאס בעט, וואס איז געשטאנען נעבען דעם בעט פון קראנקען. מאריא האט איהר א וואונק געגעבען מיט׳ן האנד, אז מ׳דארף דאס נישט. פעליקס האט עס בעמערקט.

— פארוואס נישט? — האט ער געפרעגט. און גלייך צוגעגעבען: — דו ביזט צו גוט, מאריא; נעהם און לעג דיך שלאפען; איך פיהל מיך דאך בעסער.

איהר האבען געקלונגען די ווערטער, ווי א גיפטיגע איראניע. זי האט זיך נישט געלעגט שלאפען. די דאזיגע לאנגע, שטומע נאכט האט זי פערבראכט נעבען זיין בעט, נישט פראבירענדיג אפילו א אויג צוטהון. פעליקס איז כמעט די גאנצע צייט געלעגען רוהיג. אפטמאל איז איהר איינגעפאלען א קלער צו טהון, צי ער מאכט זיך נישט אמאל שלאפענדיג, אום איהר אבצונארען. זי האט זיך נעהנטער צוגעקוקט צו איהם; צוליעב דעם פינקלענדען פייער פון די ליכט, האבען זיך אבער אויסגעוויזען אזעלכע צוקענדע בעוועגונגען ביי׳ם קראנקען ארום די ליפען און ארום די אויגען, וועלכע האבען איהר צוטומעלט. איינמאל איז זי צוגעגאנגען צו׳ם פענסטער און ארויסגעקוקט אין גארטען, וועלכער איז געווען פערצויגען מיט א מאט-בלויער גרויקייט. און ווען זי האט אביסעל ארויסגעשטעקט דעם קאפ און ארויפגעקוקט אין דער הויך, האט זי געקאנט זעהן דער לבנה, וועלכע האט אויסגעזעהן איצט, ווי זי וואלט שוועבען גלייך איבער די בוימער. אין דער לופט האט זיך קיין זאך נישט גערירט, און אין דער אונענדליכער שטילקייט און אונבעוועגליכקייט, וועלכע האט איהר ארומגעהילט, האט זיך איהר אויסגעוויזען, אז די גראטעס פונ׳ם צוים, וועלכע זי האט געקאנט גאנץ דייטליך בעמערקען, האבען זיך פאמעליך בעוועגען פאראויס און זענען דערנאך ווידער שטעהן געבליבען. נאך א האלבע נאכט האט זיך פעליקס אויפגעהאפט. מאריא האט איהם צורעכט געמאכט די קישענס און אין דער זעלביגער צייט, ווי אונטערגעבענדיג זיך עפעס א פלוצלונגען איינפאל, האט זי געזוכט מיט די פינגער און געקוקט, צי ער האט נישט אמאל בעהאלטען, וואס ס׳איז אונטער׳ן קישען. איהר האט געקלונגען אין די אויערן: „איך וועל דיך מיטנעהמען מיט זיך!“ אין דער אמת׳ן אבער,

וואָלט ער עס דאַן געזאָגט, ווען ער וואָלט טאַקע מיינען ערנסט דאָס צו טהון? ווען ער וואָלט איבערהויפּט נאָך פעהיג זיין, זיך מיט אַזעלכע פּלענער צו בעשעפטיגען? פאַר אַלעמען וואָלט איהם דאַן דאָך איינגעפאַלען, זיך ניט אַרויסצוגעבען. ס'פערשטעהט זיך, דאָס איז טאַקע געווען פון איהר זייט נישט מעהר, ווי אַ קינדעריי, אַריינצופאַלען אין אַ שטענדיגען פּחד פאַר אַזעלכע צופּלאָנטערטע פאַנטאַזיעס פון אַ קראַנקען. איהר האָט זיך פערוואָלט שלאָפען און זי האָט אָבגערוקט איהר שטוהל ווייט פון בעט — פאַר יעדען פאַל. זי האָט אָבער נישט געוואָלט אַנטשלאָפען ווערען! איהרע געדאַנקען נאָר האָבען אָנגעהויבען צו פערלירען זייער קלאָרקייט, און פון דעם ליכטיגען בעוואוסטזיין פון טאָג, האָבען זיי זיך איבערגעטראָגען אין דער דונקעלקייט פון גרויע חלומות. ס'זענען אַרויסגעשוואומען פערשידענע ערינערונגען, — ערינערונגען וועגען די טעג און די נעכט פון דעם בליהענדען גליק; וועגען יענע צייטען, ווען ער האָט איהר געהאַלטען איינגעשלאָסען אין זיינע אָרעמס, וועהרענד זייער צימער איז פול געווען מיט דעם הויך פון יונגען פריהלינג. זי האָט געהאַט די נישט-קלאָרע עמפּפינדונג, אַז דער שמעקעדיגער ריח וואַגט נישט זיך אַריינצורייסען אַהער. אום זיך אָנצוטרינקען מיט דעם ריח, מוז זי ווידער צום פענסטער צוגעהן; פונ'ם קראַנקענ'ם פייכטע האָר האָט אויסגעזעהן זיך צו ציהען אַ זיסליכער, שלעכטער ריח מיט וועלכען ס'איז דורכגעדרונגען געוואָרען די גאַנצע לופט פון צימער. וואָס איז?... אַח, ווען דאָס וואָלט שוין אַריבער! יאָ, אַריבער! זי האָט זיך איצט נישט דערשראָקען פאַר דעם געדאַנק, און זי האָט איהם אויסגעדריקט מיט די נאַרעשע ווערטער, וועלכע פערוואַנדלען דעם שטאַרקסטען פערלאַנג אין פאַלשען מיטלייד: „ווען ער וואָלט שוין אויסגעלייזט ווערען דערפון!“... און דאַן וואָס? זי האָט זיך געזעהן זיצענדיג אויף באַנק אונטער אַ הויכען בוים דאָ אים גאָרטען, בלאַס און פערוויינט. די דאָזיגע צייכענס פון טרויער זענען אָבער נאָר ביי איהר אויפ'ן פנים געלעגען. איבער איהר נשמה איז אויסגעגאָסען געוואָרען אַזאַ פריידיגע רוהיגקייט, וועלכע זי האָט שוין לאַנג, לאַנג נישט געשפּירט. און דערנאָך האָט זי געזעהן, ווי די געשטאַלט, וועלכע איז געווען זי אַליין, הויבט זיך אויף, געהט אַרויס אין גאַס און לאָזט זיך אַוועק פּאַמעליך ערגעץ-וואו ווייט. וואָרום איצט האָט

זי דאך שוין געקאנט געהן, וואוהין זי האט געוואלט.

נישט קוקענדיג אבער אויף די דאזיגע חלומות, איז זי דאך געווען וואכענדיג גענוג, אום נאכצושפירען דעם אטעם פון קראנקען, וועלכער האט זיך אפט געהערט, ווי א זיפץ. ענדליך האט זיך פאמעליך דערנעהנטערט דער פריהמארגען. גלייך ביי די ערשטע גרויע שטרייפען האט זיך געוויזען אין טהיר די פרוי און פריינדליך פארגעלעגט, אומצובייטען מאריא'ן אויף עטליכע שעה.

דעם פארשלאג האט מאריא אנגענומען מיט א אמת'ער שמחה. ווארפענדיג א פלינקען בליק אויף פעליקס'ן האט זי פערלאזען דעם צימער און איז אריין אין נעבען־צימער, וואו מ'האט זיך געקאנט בעקוועם אויסרוהען אויפ'ן דיוואן, וואס איז דארט געשטאנען. אה! ווי גוט איהר איז דא געווען! א אנגעטהוענע האט זי זיך ארויפגעווארפען אויפ'ן דיוואן און פערמאכט די אויגען.

זי האט זיך אויפגעכאפט ערשט אין עטליכע שעה ארום א אנגענעמע האלבע דונקעלהייט האט איהר איינגעהילט. דורך די שפאלטען פון די פערמאכטע פענסטער־לאדען האבען זיך אריינגעריסען נאר עטליכע לאנגע זונענשטראהלען. זי האט זיך שנעל אויפגעהויבען און זיך גלייך דערמאהנט, וואס ס'איז פארגעקומען. היינט דארף אלפרעד קומען! דאס האט איהר צוגעגעבען מונטערקייט און געלאזען קוקען גלייך אין די אויגען דער טריבער שטימונג פון די קומענדיגע שעה'ן. נישט קלערענדיג איז זי אריין אין שלאפצימער, און ווען זי האט א עפען געטאן די טהיר, איז זי איין סעקונדע געבליבען שטעהן א פערבלענדעטע פון דער ווייסער דעקע, וועלכע איז געלעגען איבערגעשפרייט איבער'ן קראנקענס געלעגער. דערנאך אבער האט זי בעמערקט דער פרוי, וועלכע האט זיך אויפגעהויבען פון שטוהל און איז, צולעגענדיג א פינגער צום מויל, איהר אנטקעגען געגאנגען אויף די שפיץ פינגער.

— ער שלאפט פעסט, — האט זי געפליסטערט און דערנאך ווייטער דערצעהלט, אז ביז פאר א שעה צוריק איז ער געלעגען א וואכעדיגער אין א שטארקען פיבער און האט עטליכע מאל זיך געפרעגט אויף דער „גנעדיגער פרוי”. גלייך אין דער [illegible] איז

דער דאָקטאָר דאָ געווען און האָט געפונען דעם קראַנקען אין דער זעלביגער לאַגע, וואָס נעכטין. זי האָט דעריבער געוואָלט דאַמאָלס דער גנעדיגער פרוי אויפוועקען, נאָר דער דאָקטאָר אַליין האָט עס נישט צוגעלאָזען; ער האָט, איבריגענס, צוגעזאָגט, צו זיין דאָ ביי טאָג נאָכאַמאָל.

מאַריאַ האָט אויפמערקזאַם אויסגעהערט דער גוטער אַלטער פרוי, האָט איהר געדאַנקט פאַר איהר מיה און איבערגענומען איהר פלאַץ.

ס'איז געווען אַ וואַרעמער, כמעט הייסער טאָג. די מיטאָגס-שעה איז שוין געווען נאָהנט. דער גאָרטען איז געווען פערגאָסען מיט אַ שטילען און שווערען זונענגלאַנץ. וואַרפענדיג אַ בליק אויפ'ן בעט, האָט זי פאַר אַלעמען בעמערקט דעם קראַנקענ'ס ביידע שמאָלע הענד, וועלכע זענען, לייכט ציטערנדיג, געלעגען אויפ'ן דעק. דער גידער איז אַראָבגעהאַנגען, דער פנים איז געווען טויט-בלאַס און די ליפען לייכט געעפענט. זיין אָטעם איז אַלע מאָל איבערגעריסען געוואָרען אויף עטליכע סעקונדען; דערנאָך האָבען זיך ווידער געהערט אויבערפלעכליכע, הייזעריגע קרעכצען. „ער וועט שטאַרבען, נאָך איידער אַלפרעד וועט קומען" — איז איהר דורכגעפלויגען אַ געדאַנק אין קאָפּ. אַזוי ליגענדיג דאָ, האָט זיין געזיכט ווידער אָנגענומען דעם אויסדריק פון ליידענדער יוגענדליכקייט, אויף איהם איז געלעגען אויסגעגאָסען די שוואַכקייט, וואָס ווייזט זיך געוועהנליך נאָך אונבעשרייבליכע שמערצען, און דאָס געפיהל פון אונטערגעבען זיך נאָך אַ האָפנונגסלאָזען קאַמפף. מאַריאַ'ן איז פלוצלונג קלאָר געוואָרען דאָס, וואָס האָט אין דער לעצטער צייט אַזוי שרעקליך פערענדערט די דאָזיגע געזיכטס-שטריכען און וואָס ס'האָט אין זיי גראָד געפעהלט איצט. דאָס איז געווען די ביטערקייט, וועלכע האָט זיך איינגעפרעסט אין זיי, ווען ער האָט איהר בעטראַכט. איצט איז אין זיינע הלומות געווים קיין האַס נישט געווען, און זיין געזיכט איז ווידער שען געוואָרען. איהר האָט זיך געוואָלט ער זאָל זיך אויפהאַפען. אַזוי קוקענדיג איצט אויף איהם, האָט זי געפיהלט, אַז איהר גאַנצעס וועזען ווערט פול מיט אַ אונבעשרייבליכען וועהטאָג, אַז זי ווערט געפייניגט פון אַ ביטערער אַנגסט פאַר זיין טוידט. דאָס איז ווידער געוואָרען איהר געליבטער, וועלכען זי האָט דאָ געזעהען שטאַרבענדיג. זי האָט מיט איין מאָל פערשטאַנען, וואָס דאָס

בעדייטענד אייגענטליך. דער גאנצער וועהטאג פון דער דאזיגער אונפערמיידליכער און שרעקליכער געשעהעניש, האט איהר איצט צוגענומען, און זי האט איצט ווידער אלץ, אלץ פערשטאנען. זי האט פערשטאנען, אז ער איז געווען איהר גליק און איהר לעבען, אז זי האט געוואלט שטארבען מיט איהם צוזאמען און אז אט קומט דער שרעקליכער מאמענט, ווען אלץ מוז אויף אייביג פערשוואונדען ווערען. און די עטערקע קאלטקייט, וואס האט די גאנצע צייט געהאלטען איהר הארץ, אזוי ווי געשמידעט, און די גלייכגילטיגקייט פון גאנצע טעג און נעכט, זענען איצט ביי איהר צוזאמענגעגאסען געווארען אין איין טאמפער אונבעגרייפליכקייט. און איצט, איצט איז עס דאך אייגענטליך נאך גוט. ער לעבט דאך נאך, ער אטעמט, איהם חלומ'ט זיך אפשר איצט עפעס. אבער שפעטער... ער וועט ליעגען א פערגליווערטער, טויטער... מ'וועט איהם בעגראבען, און ער וועט ליעגען טיעף אין דר'ערד אויף א שטילען בית-עולם, וועט צופאלען ווערן, און איבערן בית-עולם וועלן זיך ציהען גלייכפארמיגע טעג איינער נאכ'ן אנדערן... און זי... זי וועט לעבען, זי וועט זיין צווישען מענשען, און וועט וויסען, אז דארט אין דרויסען איז ערגעץ א שטומער קבר פערהאן, אין וועלכען ער ליעגט... ער! דער, וועלכען זי האט ליעב געהאט! טרערען האבען זיך אהן א ציהאלט געגאסען פון איהרע אויגען, און ענדליך האט זי זיך פונאנדערגעהליפעט אויפ'ן קול. דאן האט ער זיך א רודער געטאן, און איידער זי האט בעוויזען אבצו־ווישען זיך די טרערען מיט'ן פאשענטיכעל, האט ער ווייט אויפגעעפענט די אויגען, און איהר אנגעקוקט מיט א פרעגענדען בליק, ער האט אבער גארנישט גערעדט. דערנאך, אין א ווײַלע ארום, האט ער געפליסטערט:

— קום אהער!

זי האט זיך אויפגעהויבען פון שטול, האט זיך אנגעבויגען איבער איהם, און ער האט אויפגעהויבען זיינע ארעמס, אזוי ווי וועלענדיג איהר האלז ארומנעהמען; באלד אבער האט ער די ארעמס צוריק אראבגעלאזען און געפרעגט:

— דו האסט געוויינט?

— ניין, — האט זי האסטיג געענטפערט, אבשארענדיג זיך די האר פון שטערן.

ער האט זי ווידער לאנג און ערנסט אנגעקוקט, דערנאך

האָט ער אָבגעווענדעט דעם געזיכט. ס'האָט אויסגעזעהען, אַז ער ברעכט זיך דעם קאָפּ, אום וואָס ס'איז צו בעגרייפען.

מאַריאַ האָט זיך פערטראַכט וועגען דעם, צי זי זאָל איהם דערצעהלען פון איהר טעלעגראַמע צו אַלפרעדן. זאָל זי איהם צוגרייטען דערצו? ניין, צו וואָס? דאָס בעסטע וועט זיין, ווען זי וועט זיך מאַכען אזוי, אַז זי איז אויך איבערראַשט געוואָרען פון אַלפרעד'ס קומען. דער גאַנצער אַנדערער האַלבער טאָג איז אַריבער אין דער דאָזיגער אָנגעצויגענער, שווערער ערוואַרטונג. די אויסערליכע געשעהענישען האָבען זיך געצויגען פערביי איהר, אַזוי ווי אַיינגעהילטע אין אַ נעבעל. אָט איז געקומען דער דאָקטאָר מיט אַ וויזיט. ער האָט געפונען דעם קראַנקען איינגאַנצען אַפּאַטיש; נאָר געלטען האָט ער זיך אויפגעהאַפּט פון אַ זיפצענדען האַלבען דרעמלען און זיך געווענדעט צו די אַרומיגע מיט גלייכגילטיגע פראַגען. ער האָט געפרעגט, וויפיעל דער זייגער איז, געבעטען אַביסל וואַסער; די אַלטע פרוי איז אַריינגעגאַנגען און אַרויסגעגאַנגען, און מאַריאַ האָט פערבראַכט די גאַנצע צייט אין צימער, אַממעהרסטען אויף דעם שטוהל נעבען קראַנקען. אָפטמאָל האָט זי זיך אַוועקגעשטעלט, אָנגעשפּאַרט אָן לעהן פון בעט, אָדער זי איז צוגעגאַנגען צום פענסטער און אַרויסגעקוקט אין גאָרטען, וואו די שאָטענס פון די ביימער זענען אַלע מאָל לענגער געוואָרען, ביז די פאַרנאַכטיגע גרויקייט האָט זיך ענדליך פערשפּרייט איבער די פעלדער און וועגען. דער אָבענד איז געוועזן אַ הייסער און דאָס פלאַם פון דער ליכט, וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן נאַכט-טיש דעם קראַנקען צוקאָפּענס, האָט זיך קוים אַ רודער געטאָן. נאָר ווען ס'איז איינגאַנצען נאַכט געוואָרען, און איבער די גרוי-בלויע בערג, וואָס האָבען זיך געזעהען ווייט הינטען, האָט זיך בעוויזען די לבנה, — האָט זיך אויפגעהויבען אַ לייכטער ווינטעל. מאַריאַ האָט זיך געפיהלט מונטערער, ווען דאָס ווינטעל האָט איהר געוועהעט אין פנים, און דעם קראַנקען האָט עס אויך אויסגעזעהען אַנגענעם צו זיין. ער האָט אַ רודער געטאָן דעם קאָפּ און געווענדעט דעם ווייט-געעפענטען בליק צום פענסטער. ענדליך האָט ער טיעף, טיעף אָבגעאָטעמט.

— אַה!

מאַריאַ האָט אַ האַפּ געטאָן זיין האַנד, וואָס האָט זיך אַראָבגעגליטשט פון דעקע.

— דו ווילסט עפּעס? — האָט זי געפרעגט.

ער האָט פּאַמעליך אַוועקגענומען פון איהר זיין האַנד און געזאָגט:

— מאַריאַ, קום אַהער!

זי האָט זיך צוגערוקט נעהנטער צו איהם און אַוועקגעלעגט איהר קאָפּ גאַנץ נאָהנט פון זיין קישען. דאַן האָט ער אַוועקגעלעגט זיין האַנד אויף איהרע האָר, אַזוי ווי װעלנדיג בענשען איהר, און לאַנג זי געלאָזען אַזוי ליגען. דערנאָך האָט ער שטיל געזאָגט:

— איך דאַנק דיר, מאַריאַ, פאַר דיין ליעבע.

זי האָט אַוועקגעלעגט איהר קאָפּ אויפ'ן קישען נעבען זיינעם און ווידער געפיהלט, ווי די טרערען קומען איהר אָן אין די אויגען. אין צימער איז געוועזען גאַנץ שטיל. פון דער ווייטען נאָר האָט דאָ אויסגעקלונגען דאָס הילכענדע פייפען פון אַ אייזענבאַהן־צוג. דערנאָך האָט זיך ווידער געפיהלט די שטילקייט פון דעם הייסען זומער־אָבענד, די שווערע, זיסע און אונבעגרייפליכע...

פּלוצלונג האָט זיך פעליקס דערלאַנגט אַ זעץ אויף אין בעט, און אַזוי שנעל, אַזוי האַסטיג, אַז מאַריאַ האָט זיך דערשראָקען. זי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ און געקוקט פעליקס'ן אין געזיכט. ער האָט אַ חאַפּ געטאָן מאַריאַ'ס קאָפּ מיט ביידע הענד, ווי ער האָט אָפּט געטאָן, ווען ער פלעגט בעהערשט ווערן פון אַ ווילדער צערטליכקייט.

— מאַריאַ, — האָט ער אויסגעשריען, — איצט וויל איך דיך דערמאָהנען.

— אָן וואָס? — האָט זי געפרעגט און געוואָלט איהר קאָפּ בעפרייען פון זיינע הענד. ער האָט אָבער אַלע זיינע כּחות אַזוי ווי צוריק געקריגען און זי פעסט געהאַלטען.

— איך וויל דיך דערמאָהנען אָן דיין צוזאָג, — האָט ער האַסטיג געזאָגט, — אַז דו וועסט מיט מיר צוזאַמען שטאַרבען.

זאָגענדיג די ווערטער, האָט ער זיך צוגעבויגען גאַנץ נאָהנט צו איהר. זי האָט געפיהלט זיין אָטעם איבער איהר מויל און ניט געקענט זיך אַ ריהר טאָן. ער האָט גערעדט אַזוי נאָהנט נעבען איהר מויל, ריכטיג ווי ווען זי װאָלט דאַרפען די ווערטער מיט איהרע ליפּען איינזויגען.

— איך וועל דיך מיטנעהמען! איך וויל נישט אליין שטארבען. איך האב דיך ליעב און וועל דיך דא נישט איבערלאזען.

זי איז פון שרעק אזוי ווי געלעהמט געווארען. א הייזעריגע געשריי, אזוי פערשטיקט, אז זי אליין האט איהם קוים געהערט, האט זיך ארויסגעריסען פון איהר האלז. איהר קאפ איז אונבעהאגליך געלעגען צווישען זיינע הענד, וועלכע האבען איהם קרעמפפענדיג צוזאמענגעפרעסט ביי די שלייפען און ביי די באקען. ער האט אלץ וויטער גערעדט, און זיין הייזעריגער, פייכטער אטעם האט איהר געבריהט.

— צוזאמען! צוזאמען! דו האסט דאך דאס געוואלט! איך האב נאך מורא אליין צו שטארבען! דו ווילסט? דו ווילסט?

זי האט מיט די פיס דעם שטוהל פון אונטער זיך אוועקגערוקט, און ענדליך, ווי ווען זי וואלט זיך געמוזט בעפרייען פון א אייזערנעם רייף, האט זי ארויסגעריסען איהר קאפ פון דער איינקלאמערונג פון זיינע הענד. ער האט נאך אלץ געהאלטען די הענד אין דער לופטען, אזוי ווי ווען איהר קאפ וואלט נאך דארט געלעגען, און האט זי אנגעקוקט, ווי נישט קענענדיג בעגרייפען, וואס דא איז פארגעקומען.

— ניין, ניין, — האט זי אויסגעשריען, — איך וויל נישט! און האט זיך געלאזען לויפען צום טהיר. ער האט זיך א הויב געטהאן, ווי וועלנדיג פון בעט ארויסשפרינגען.

ער האט שוין אבער איצט די כחות פערלארען, און איז אראבגעפאלען צוריק אויפ'ן געלעגער מיט א טויבען קלאפ, ווי א טויטע מאסע. און זי האט שוין דאס נישט געזעהען; זי האט אויפגעריסען די טהיר און איז ארויסגעלאפען דורך דעם דערבייאיגען צימער אין הויז. אין קאפ ביי איהר האט זיך געטומעלט. ער האט זי געוואלט דערשטיקען! זי האט נאך געפיהלט זיינע גליטשיגע פינגער אויף איהרע שלייפען, אויף איהרע באקען, אויף איהר האלז. זי האט זיך א ווארף געטהאן צום טויער פון שטוב; דא איז קיינער נישט געזעהען. זי האט זיך דערמאהנט, אז די אלטע פרוי איז אוועקגעגאנגען בעזארגען דעם אבענד־ברויט. וואס זאל זי טהאן? זי איז אריינגעלאפען צוריק אין שטוב און ארויס דורכ'ן הויזטהיר אין גארטען. ריכטיג, ווי ווען אימיצער וואלט איהר נאכיאגען, אזוי איז זי געלאפען איבער פעלדער און וועגען, ביז זי

איז צוגעקומען צו דער אַנדערער זייט. איצט האָט זי זיך אומגעדרעהט און געקוקט זעהען דעם אָפענעם פענסטער פון יענעם צימער, פון וועלכען זי איז נאָר וואָס אַרויסגעלאָפען. זי האָט געזעהען דעם ציטערנדען פלאַם פון דער ליכט, מעהר האָט זי קיין זאַך נישט געקענט בעמערקען. וואָס איז דאָס געהען? וואָס איז דאָס געווען? — האָט זי צו זיך אַליין גערעדט. זי האָט נישט געוואוסט, וואָס זי זאָל טאָן, און איז אַרומגעגאַנגען אָהן אַ שום ציעל אַהין און צוריק אויף דעם וועג נעבען צוים פון גאָרטען. פלוצלונג האָט זי זיך אַ כאַפּ געטאָן: אַלפרעד! ער דאַרף איצט אָנקומען! איצט מוז ער קומען! דורך די גראַטעס פון צוים האָט זי געקוקט אויף דעם מיט לבנה-שיין בעגאָסענעם וועג, וואָס פיהרט צום וואָקזאַל. דערנאָך איז זי צוגעלאָפען צום טהיר פון גאָרטען און זי אויפגעעפענט. פון דאַנען האָט זי געזעהען פאַר זיך דעם וועג, ווייס, פוסט. אפשר אָבער פאָהרט ער מיט דעם אַנדערן וועג. ניין, ניין... אָט דאָרט דערנעהנטערט זיך עפעס אַ שאָטען... קומט אַלץ נעהנטער... נעהנטער... געשווינד... אַלץ געשווינדער... עפעס אַ געשטאַלט פון אַ מאַנספערזאָן... איז ער עס? איז ער עס? זי איז צוגעלאָפען עטליכע טריט ווייט איהם אַנטקעגען:

— אַלפרעד!

— איהר זענט עס, מאַריאַ!!

ער איז עס געווען. איהר האָט זיך געוואָלט וויינען פון שמחה, איהר האָט זיך געוואָלט, איהם די האַנד קושען.

— וואָס איז דאָ? — האָט ער געפרעגט.

און זי האָט איהם נאָר געצויגען מיט זיך, נישט ענטפערנדיג.

פעליקס איז נאָר איין סעקונדע געלעגען אונבעוועגליך. דערנאָך האָט ער זיך אויפגעהויבען און געקוקט אַרום זיך. זי איז נישטאָ, ער איז אַליין! אַ פרעסענדע שרעק האָט איהם אַרומגענומען, נאָר איינס איז איהם קלאָר געווען, אַז ער מוז זי דאָ האָבען, דאָ, נעבען זיך. מיט איין שפרונג איז ער אַראָב פון בעט. ער האָט זיך אָבער נישט געקענט גלייך האַלטען אויף די פיס, און איז ווידער אומגעפאַלען אויפ'ן בעט. ער האָט געפיהלט אַ זשומען און אַ טומעל

אין קאָפּ. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן שטוהל, און מיטציטערנדיג איהם מיט זיך, האָט ער זיך געשלעפּט פאָרוועָרטס. „מאַריאַ! מאַריאַ!“ — האָט ער געמורמעלט. „איך וויל נישט אַליין שטאַרבען, איך קען נישט!“ וואו איז זי? וואו קען זי זיין? כסדר רוקענדיג דעם שטוהל פאָראויס, איז ער צוגעקומען ביז׳ן פענסטער. דאָ איז געלעגען דער גאָרטען, און אויבען — דער גרויליכער גלאַנץ פון דער הייסער נאַכט. ווי זי פינקעלט און ציטערט! און ווי מאָדנע עס טאַנצען די גראָזען און בוימער! אָה, דאָס איז געווען אַ פריהלינג, וואָס האָט איהם געזאָלט געזונד מאַכען! אָה, די לופט, די לופט! ווען אַרום איהם וואָלט שטענדיג וועהען אַזאַ לופט, וואָלט ער בעשטימט געזונד געוואָרען. אַה, דאָרט!... וואָס איז דאָרט געווען?... און ער האָט געזעהען פון הינטערן צוים, וועלכער האָט אויסגעזעהען צו ליעגען טיעף אין אַ אָבגרונד, אַ ווייבליכע געשטאַלט זיך בעוועגענדיג איבער דעם ווייסען, שימערירענדען זאַמד־וועג, וואָס איז בעגאָסען מיט דעם בלויליכען גלאַנץ פון דער לבנה. ווי זי שוועבט, ווי זי פליהט, און קומט פאָרט נישט נעהנטער! מאַריאַ! מאַריאַ! און גלייך הינטער איהר אַ מאַנספּערזאָן. אַ מאַנספּערזאָן מיט מאַריאַ׳ן... אַ אונגעהויער גרויסער... איצט האָט דער צוים אָנגעהויבען צו טאַנצען און האָט זיי נאָכגעטאַנצט, און דער שוואַרצער הימעל הינטען אויך און אַלץ, אַלץ האָט זיי נאָכגעטאַנצט. און אַ זינגעריי און טענער און קלאַנגען הערען זיך פון דער ווייטען, אַזוי שען, אַזוי שען... און ס׳איז געוואָרען פינסטער...

מאַריאַ און אַלפרעד זענען צוגעקומען. ביידע זענען געלאָפען. צולויפענדיג צום פענסטער איז מאַריאַ געבליבען שטעהן און האָט מיט אַנגסט אַריינגעקוקט אין צימער.

— ער איז נישטאָ! — האָט זי אויסגעשריען. — דאָס בעט איז לעדיג!

פלוצלונג האָט זי אַ געשריי געטאָן און איז אומגעפאַלען אויף הינטען, אַלפרעד׳ן אין די אָרעמס. ער האָט זיך איינגעבויגען, פאָרזיכטיג אַוועקגעלעגט איהר אויפ׳ן גראָז, און אַריינגעקוקט אין פענסטער; און דאָ האָט ער גלייך דערזעהען דעם פריינד ליעגענדיג אויף דר׳ערד אויסגעצויגען אין דער לענג, אין אַ ווייסען העמד, מיט ווייט פונאַנדערגעשפּרייטע פיס און געבען איהם אַ אומגעוואָרפענער שטוהל, דעם לעהן פון וועלכען ער האַלט פעסט מיט

אַיין האַנד. פון מויל האָט זיך געצויגען אַ שטרייף בלוט איבער'ן האַלז אַראָפּ. די ליפּען און די ברעמען פון די אויגען האָבען זיך, ווי ס'האָט אויסגעזעהען, געצוקט. נאָכדעם אָבער, ווי אַלפרעד האָט זיך אויפמערקזאַמער צוגעקוקט, האָט ער געזעהען, אַז דאָס איז געווען נאָר דער פאַלשער גלאַנץ פון דער לבנה, וואָס האָט זיך געשפּיעלט אויף דעם בלאַסען געזיכט.

דאָס לעצטע מאָל.

שוין א שעה צייט האט ער געווארט. דאס הארץ האט איהם געקלאפט און עטליכע מאל האט ער זיך געשפירט אזוי, ווי ווען ער וואלט פערגעסען צו אטעמען; דאן האט ער טיעף ארייגעצויגען אין זיך די לופט, איהם איז אבער נישט בעסער געווארען. אייגענטליך האט ער שוין געקענט זיך צוגעוועהנען דערצו, — ס'איז דאך שטענדיג אזוי געוועזען; שטענדיג האט ער געמוזט ווארטען א שעה, צוויי, דריי, און זעהר אפט — אומזיסט. און ער האט נישט געקענט האבען צו איהר קיין פרעטענזיע דערפאר, ווארום ווען איהר מאן איז געבליעבען לענגער אין שטוב האט זי נישט געוואגט אוועקצוגעהן; און ווי נאר ער איז געוועזען אוועקגעגאנגען, איז זי גלייך געקומען צו לויפען צו איהם, א אויפגערעגטע, א פערצווייפעלטע, האט איהם געשווינד אבגעפרעסט א קוש אויף די ליפען און איז גלייך ווידער אוועק, אראבפליהענדיג פון די טרעפ, און האט איהם ווידער געלאזען אליין. נאך איהר אוועקגעהן, פלעגט ער זיך צולעגען אויפ'ן דיוואן, איינגאנצען א דערשלאגענער פון די אויפרעגענדע שרעקליכע אבווארטונגען, וועלכע האבען איהם אונפעהיג געמאכט צום ארבייטען, וועלכע האבען ביסלעכווייז פון איהם א תל געמאכט.

דאס הארץ האט זיך געצויגען אזוי שוין א פיערטעל יאהר, זינד עס האט זיך געענדיגט דער פריהלינג. יעדען נאכמיטאג פון דריי דעם זייגער אן איז ער געזעסען ביי זיך אין צימער, האלטענדיג די פארהאנגען אראבגעלאזען, און האט קיין זאך נישט געקענט טאן. ער האט קיין געדולד נישט געהאט א בוך, זאגאר א צייטונג צו לייענען; איז נישט אימשטאנד געוועזען א בריעף אנצושרייבען און האט

געהאַלטען אין איין רויכערן: איין ציגאַר נאָכ'ן אַנדערן, ביז דאָס צימער איז אינגאַנצען פול געוואָרען מיט אַ בלוי-גרויעם רויך. די טהיר צום פאָדערצימער איז שטענדיג געשטאַנען אָפען, און ער איז געזעסען איינער אַליין אין שטוב, וואָרום זײַן דינער האָט נישט געטאָרט זײַן דערבײַ, ווען זי האָט געזאָלט קומען. און ווען עס האָט זיך פלוצלונג דערהערט דעמאָלט דאָס קלינגען פונ'ם טהיר-גלעקיל, איז ער שטענדיג אַ צוצאַפּעלטער געוואָרען. ווען אָבער זי איז עס געווען, ווען זי איז עס טאַקי ענדליך געקומען, דאַמאָלס איז עס שוין גוט געווען! דאַן האָט ער זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען ער וואָלט אַנטלאָפען פון ערגעץ, ווי ווען ער וואָלט ווידער אַ מענש געוואָרען, און ער האָט אָפטמאָל געוויינט פון גליק, פונ'ם בעוואוסטזײַן דערפון, אַז זי איז ענדליך דאָ געווען, און אַז ער דאַרף שוין מעהר נישט וואַרטען. דאַמאָלס האָט ער זי געשווינד אַרײַנגעצויגען צו זיך אין צימער, האָט פערשלאָסען די טהיר, און זיי זענען געווען זעהר גליקליך.

זיי האָבען אָבגערעדט צווישען זיך, אַז ער זאָל ביז פונקט זיבען בלײַבען אַלע טאָג אין שטוב, וואָרום שפּעטער האָט זי שוין נישט געדאַרפט קומען — ער האָט איהר אויסדריקליך געזאָגט, אַז זיבען דעם זייגער וועט ער שטענדיג אַוועקגעהן, ווײַל דאָס וואַרטען מאַכט איהם שרעקליך נערוועז. און דאָך איז ער שטענדיג געבליבען לײַגער אין שטוב, און ערשט אום אַכט פלעגט ער אַרויסגעהן אין גאַס. —

און שווידערענדיג האָט ער געטראַכט וועגען די אַריבערגעלאָפענע שעה'ען און מיט אַ וועהטאָג זיך דערמאָהנט אָן דעם פערגאַנגענעם זומער. ווען ער האָט געהאַט די גאַנצע צײַט פאַר זיך, ווען ער איז אין אויגוסט שוין געפאָהרען אין אַ קור-אָרט, ווען ער איז געווען געזונד און גליקליך. און מיט אַ בענקשאַפט אין האַרצען האָט ער געחלומ'ט וועגען פרײַהײַט, וועגען רײַזען, וועגען ווײַטע לענדער, וועגען איינזאַמקײַט, ער האָט אָבער נישט געקענט אַוועק פון איהר, — ער האָט זי פערגעטערט.

דער הײַנטיגער טאָג האָט איהם אויסגעזעהען שרעקליכער פון די אַלע פריהערדיגע. נעכטען איז זי אינגאַנצען נישט געקומען, און ער האָט פון איהר קיין שום נאַכריכט נישט ערהאַלטען. — ס'איז שוין געווען באַלד זיבען; ער איז אָבער הײַנט נישט רוהיגער געוואָרען. ער האָט נישט געוואוסט, וואָס ער זאָל דאָ אָנהויבען

צו טאָן. דאָס שרעקליכסטע דערבײַ איז געװען דאָס, װאָס ער האָט צו איהר קײן װעג נישט געהאַט. ער האָט קײן אַנדער זאַך נישט געקענט טאָן, װי צוגעהן נעבען איהר שטוב און אַרומשפּאַצירען עטליכע מאָל אַהין און צוריק פערבײַ איהר פענסטער; ער האָט אָבער צו איהר נישט געטאָרט גײן, האָט נישט געטאָרט קײנעם צו איהר שיקען, האָט זיך בײַ קײנעם נישט געטאָרט פרעגען אויף איהר. װאָרום קײן מענש האָט זאָגאַר קײן אַהנונג נישט געהאַט דערפון, אַז זײ קענען זיך אײנער דעם אַנדערן. זײער לעבען איז פול געװען מיט אַ אונרוהיגער אַנגסט-פולער און גליהענדער צערטליכקײַט און זײ האָבען כסדר געציטערט דערפאַר, װער ס'איז זאָל זיך נישט דערװיסען דערפון. ער האָט געזעהען אַ בעזונדערע שענקײַט אין דעם, װאָס זײערע בעציהונגען זענען געװען אײנגעהילט אין דער טיעפסטער פערבאָרגענקײַט; אַזעלכע טעג אָבער, װי דער הײַנטיגער, זענען געװען פאַר איהם נאָך שרעקליכער, נאָך פײַניגענדער. —

ס'איז געװאָרען אַכט דער זײגער — זי איז נאָך נישט געװען. די לעצטע שעה איז ער כסדר אָבגעשטאַנען בײַם טהיר און אַרויסגעקוקט דורכ'ן פענסטעריל אויף די טרעפּ. אָט נאָר װאָס האָט מען אויף זײ אָנגעצונדען די גאַז-פלאַמען. איצט איז ער צוריק אַרײַן אין זײַן צימער און, טױדט-מיעד, האָט ער זיך אַ װאָרף געטאָן אויפ'ן דיװאַן. ס'איז געװאָרען גאַנץ טונקעל אין צימער, און ער איז אַנדרעמעלט געװאָרען. נאָך אַ האַלבע שעה ליגען האָט ער זיך אויפגעהױבען און בעשלאָסען אַרויסצוגעהן אין גאַס. דער קאָפּ האָט איהם װעה געטאָן, און די פיס האָבען איהם געבראָכען ריכטיג, װי װען ער װאָלט האָבען שעה'ען-לאַנג אַרומגעלאָפען. —

ער האָט זיך געלאָזען געהן צו איהר װאָהנונג, און האָט זיך געפיהלט, װי בערוהיגט, װען ער האָט געזעהען, אַז די רולעטען פון אַלע פענסטער זענען אַראָבגעלאָזען. דורך די רולעטען פון עס-און שלאָפצימער האָט זיך געזעהען אַ ליכטשײַן. — אַ האַלבע שעה צײַט האָט ער אַרומגעשפּאַצירט אויף דעם געגענאיבערדיגען טראָטואַר אַהין און צוריק, האַלטענדיג דעם בליק כסדר צוגעװענדעט צו די פענסטער. אין גאַס איז געװען נישט קײן גרויסער טומעל. ערשט דאַן, װען אין טויער האָבען זיך געװיזען עטליכע דיענסטמעדלעך און די הויז-הענטערין, איז ער אַװעקגעגאַנגען, נישט

װעלנדיג, מ'זאָל איהם בעמערקען.

די נאַכט נאָך דעם איז ער געשלאָפען פעסט און גוט. — !

אויף צומאָרגענס פאַר מיטאָג איז ער לאַנג געבליבען ליעגען אים בעט; ער האָט אַװעקגעלעגט אַ צעטעל אין פאָדערצימער, מ'זאָל איהם נישט װעקען. דער דינער האָט איהם אַרײַנגעבראַכט דאָס פריהשטיק; אויף דער אונטער-טאַץ איז געלעגען די אײַנגעלאָפענע פאָסט; פון א י ה ר איז קײן בריעף נישט געװען. ער אָבער האָט גלײַך געדרונגען דערפון, אַז איצט װעט זי שוין אַלײן בעשטימט זײַן בײַ איהם נאָכמיטאָג, און אַזוי האָט ער פערבראַכט די צײַט ביז דרײַ דעם זײגער גאַנץ רוהיג. —

פונקט דרײַ, אָבער אויך נישט אײן מינוט פריהער, איז ער געקומען פון מיטאָג-עסען אַהײם. ער האָט זיך אַװעקגעזעצט אויף אַ שטוהל אין פאָדערצימער, אום ניט צו דאַרפען אַרומלויפען כסדר אַהין און צוריק, װען ער װעט הערען אַ גערויש פון די טרעפ. בײַ יעדעס מאָל, װען ער האָט איבערהויפט געהערט טריט אונטען, איז ער געװאָרען פרעהליך; בײַ יעדעס מאָל האָט זיך אין איהם אַ נײַע האָפנונג דערװעקט. פון די אַלע האָפנונגען איז אָבער גאָרנישט געװאָרען.

ס'איז געװאָרען פיער — פינף — זעקס — זיבען — זי איז נישט געקומען. דאַן איז ער אַרײַן צו זיך אין צימער, האָט אָנגעהויבען אַרומלויפען אַהין און צוריק און שטיל געזיפצט, און װען עס האָט איהם אָנגעהויבען שווינדלען אין קאָפּ, האָט ער זיך אַ װאָרף געטאָן אויפ'ן בעט. ער איז אינגאַנצען פערצווייפעלט געװען; דאָס קען מען שוין לענגער נישט פערטראָגען; דאָס בעסטע איז: אַװעק, אַװעק ערגעץ... צו טײַער האָט ער פאַר דעם גליק בעצאָהלט!... אָדער ער מוז װידער ענדערן דעם אָבמאַך צום בײַשפיעל: נאָר א י י ן שעה װאַרטען... אָדער צװײ... אָבער אַזוי װײַטער געהן קען דאָס נישט, — עס װעט פון איהם אינגאַנצען אַ תל װערן; ער װעט פערליערען די אַרבײַטס-קראַפט, דעם געזונד, און סוף כל סוף אויך די ליעבע.

ער האָט בעמערקט, אַז װעגען א י ה ר טראַכט ער שוין איבערהויפט נישט מעהר; זײַנע געדאַנקען פלאָנטערן זיך, אַזוי װי אין אַ פוסטען חלום. ער איז אַראָבגעשפרונגען פון בעט, האָט אויפגעריסען דעם פענסטער, און אַראָבגעקוקט אין גאַס, אין דער דעמערונג... אַה... דאָ... דאָרט אין װינקעל... אויף יעדער פרוי, װאָס

איז דאָרט געגאַנגען, האָט ער אַלץ געמיינט, אַז דאָס איז זי. ער איז ווידער אָבגעגאַנגען פון פענסטער; זי האָט דאָך שוין נישט געקענט איצט קומען, — ס'איז דאָך שוין נאָך דער צייט. און פלוצלונג איז איהם פאָרגעקומען מאָדנע נאַרעש דאָס, וואָס ער האָט אַזוי וועניג צייט בעשטימט צום וואַרטען. אָט גראַדע איצט וואָלט זי אפשר אַ געלעגענהייט געהאַט... אפשר האָט זי גאָר היינט פאַר מיטאָג געקענט צו איהם קומען... און שוין זענען איהם אויף די ליפען געלעגען די ווערטער, מיט וועלכע ער וועט איהר בעגעגנען דעם קומענדיגען מאָל, און ער האָט געשעפטשעט צו זיך אַליין: „דעם גאַנצען טאָג וועל איך שוין פון איצט אָן דיך ערוואַרטען; פון אין דער פריה ביז ביינאַכט". ווען ער האָט עס אָבער אַרויסגערעדט, האָט ער אַליין אָנגעהויבען צו לאַכען און דערנאָך האָט ער געפליסטערט: איך ווער דאָך משוגע, איך ווער דאָך דול אויפ'ן קאָפּ!

און ווידער האָט ער זיך געלאָזען געהן צו איהר וואוינונג. אַלץ איז געוועזען ווי נעכטין. אַ ליכטשיין האָט זיך ווידער דורכגעשלאָגען דורך די אַראָבגעלאָזענע רולעטען; ווידער האָט ער אַ האַלבע שעה אַרומגעשפּאַצירט אויף דעם געגענאיבערדיגען טראָטואַר אַהין און צוריק, און ווידער איז ער אַוועק, ווען די הויזהעכטערין און עטליכע דיענסט־מעדלעך האָבען זיך געוויזען אין טויער. היינט האָט זיך איהם געדאַכט, אַז זיי קוקען איהם אָן, און ער איז איבערצייגט געוועזען אין דעם, אַז זיי רעדען צווישען זיך וועגען איהם און זאָגען: דאָס איז דער זעלביגער הערר, וועלכער האָט נעכטין אין דער זעלביגער צייט אויך אַזוי אַרומגעשפּאַצירט דאָ אַהין און צוריק.

ער איז געגאַנגען איצט אין די אַרומיגע גאַסען; ווען אָבער דער זייגער פון טורם האָט געשלאָגען צעהן און די טויערן האָבען זיך אָנגעהויבען צו פערשליסען, איז ער ווידער צוגעקומען צו איהר וואוינונג און אַרויסגעקוקט אין די פענסטער. אַ ליכטשיין האָט זיך געזעהען נאָר אינ'ם לעצטען פענסטער, אין דעם פון שלאָפצימער. ווי אַ צוגעשמידטער איז ער געשטאַנען און אַרויסגעקוקט אַהין; ער איז הילפלאָז געוועזען: האָט נישט געקענט קיין זאַך טאָן און קיינעם גאָרנישט פרעגען. — אַ שוידער איז איהם דורכגעלאָפען איבערן לייב ביי דעם געדאַנק וועגען די קומענדיגע שעה'ען. אַ נאַכט, אַ פריהמאָרגען, און דערנאָך אַ גאַנצען טאָג ביז

דרײַ... יאָ, ביז דרײַ.... און דאַן... קוים קומט זי ווידער נישט? אַ לעדיגע דראָשקע איז פערבײַגעפאָהרען; ער האָט צוגעוואונקען דעם קוטשער און זיך געלאָזען פאַמעליך אַרומפיהרען איבער די פערשלאָפענע גאַסען אַהין און אַהער... ער האָט זיך דערמאָהנט, ווי זיי האָבען זיך דאָס לעצטע מאָל געזעהען... ניין, ניין, זי האָט קיינמאָל נישט אויפגעהערט איהם ליעב צו האָבען... ניין, דאָס געוויס נישט!....

אָדער אפשר האָט מען ביי איהר אין שטוב געוואָרפען עפּעס אַ חשד אויף איהר?... ניין, דאָס איז דאָך נישט מעגליך... ביז אַהער האָט זיך דאָך אפילו קיין שפור דערפון נישט ענטדעקט... און זי איז דאָך אַזוי פאָרזיכטיג געווען... דאָס האָט געקענט אַלזאָ נאָר איין גרונד האָבען: זי איז קראַנק געוואָרען און ליעגט צו בעט. און דעריבער האָט זי צו איהם קיין נאַכריכט אויך נישט געקענט בעזאָרגען... מאָרגען אָבער וועט זי אויפשטעהן און פאַר אַלעמען אָנשרײַבען אַ פאָר שורות צו איהם, אום איהם צו בערוהיגען... יאָ, ווען אָבער זי וועט ערשט אין צוויי טעג אַרום און אפשר נאָך שפּעטער קענען אַראָבגעהן פון בעט... ווען זי איז ערנסט קראַנק... אום גאָטעס ווילען... ווען זי איז געפעהרליך קראַנק... ניין, ניין... פאַרוואָס עפּעס גלײַך געפעהרליך קראַנק!....

פלוצלונג איז איהם אײַנגעפאַלען אַ געדאַנק, וואָס האָט איהם ווי אַ ישועה געבראַכט: — אַזוי ווי זי איז בעשטימט זעהר קראַנק, קען ער דאָך מאָרגען אַרויסשיקען אימיצען צו איהר און לאָזען פרעגען, וואָס זי מאַכט. דער שליח דאַרף גאָר אַליין נישט וויסען, פון וועמען ער איז געשיקט — ער קען דעם נאָמען האָבען שלעכט דערהערט... יאָ, יאָ, אַזוי וועט ער טאָן!.. ער האָט זיך גליקליך געפיהלט דערפון, וואָס איהם איז אײַנגעפאַלען אַזאַ געדאַנק.

אַזוי איז איהם אַריבער די נאַכט און דער קומענדיגער טאָג רוהיגער, האָטש ער האָט קיין ידיעה נישט ערהאַלטען, און אויך דעם נאָכמיטאָג זאָגאַר האָט ער פערבראַכט נישט אין אַזאַ שטאַרקער אויפרעגונג ווי ביז אַהער; — ער האָט דאָך געוואוסט, אַז אין אָבענד, היינט נאָך, וועט ער שוין אַלץ דערגעהן. זײַן בענקשאַפט נאָך איהר איז געוואָרען צערטליכער און בעסער, ווי די פון די פריהערדיגע לעצטע טעג.

אַרום אַכט דעם זייגער אין אָבענד איז ער אַרויסגעגאַנגען פון שטוב. אין אַביסל אַ אָבגערוקטען גאַסען-ווינקעל האָט ער גענומען

אַזאַ שליח, וועלכער האָט איהם נישט געקענט. ער האָט איהם צוגעוואונקען, מיטצוגעהן מיט איהם. נישט ווייט פון איהר וואוינונג איז ער געבליבען שטעהן מיט איהם, און האָט איהם גענוי ערקלערט ווי ער זאָל זיך בענעהן.

ביים שיין פון גאַס־לאַמטערן האָט ער אַ קוק געטהון אויפ'ן זייגער און אָנגעהויבען אַרומצוגעהן אַהין און צוריק. גלייך אָבער איז איהם איינגעפאַלען: וואָס וועט זיין, ווען די ... וועט דעם מאַן אויפפאַלענד ווערען און ער וועט נעהמען פונאַנדערפרעגען דעם שליח און ענדליך אויך זיך לאָזען צופיהרען פון איהם אַהער? ער האָט אָנגעהויבען לויפען געשווינד, אום אָנצויאָגען דעם שליח; דערנאָך האָט ער אָבגעהאַלטען די טריט און איז געבליבען שטעהן אין אַ געוויסער ווייטקייט הינטער איהם. ענדליך האָט ער געזעהן, ווי דער שליח ווערט פערשוואונדען אין יענעם הויז. אַלבערט איז געשטאַנען זעהר ווייט, ער האָט זיין בליק געמוזט אָנשטרענגען, אום נישט צו פערליערען דעם טויער פון די אויגען...

אין אַ דריי מינוטען אַרום האָט ער שוין געזעהן דעם שליח אַרויסגעהענדיג... ער האָט נאָר עטליכע סעקונדען געוואַרט, אום צו זעהן, צי אימיצער שפירט דעם שליח נישט נאָך; קיינער האָט זיך נישט געזעהן. איצט איז ער צוגעלאָפען צו איהם. —

— נו, — האָט ער געפרעגט, — וואָס?

— דער גנעדיגער הערר האָט געלאָזען הערצליך גריסען, און דער גנעדיגער פרוי איז נאָך דערווייל נישט בעסער; זי וועט ערשט אין אַ פאָאר טעג אַרום קאָנען אויפשטעהן.

— מיט וועמען האָט איהר גערעדט?

— מיט אַ דיענסטמעדעל; זי איז אַריינגעגאַנגען אין צימער און איז גלייך צוריק אַרויס; איך גלויב, אַז דער דאָקטאָר איז גראָד דאָרטען געווען...

— וואָס האָט זי געזאָגט? — און ער האָט געלאָזען דעם שליח נאָך עטליכע מאָל איבער'חזר'ן די זעלביגע ווערטער און האָט ענדליך איינגעזעהן, אַז ער וויים אייגענטליך איצט קיין זאַך נישט מעהר, ווי פריהער. זי מוז ערנסט קראַנק זיין; מען פרעגט זיך מסתמא אָן פון אַלע זייטען — דעריבער האָט אויך זיין שליח קיין פערדאַכט נישט אַרויסגערופען... אויב אַזוי אָבער, קאָן ער דאָך מעהר וואַגען.... און ער האָט בעשטעלט דעם שליח אויף מאָרגען אין דער זעלביגער צייט. —

ערשט אין אַ פּאָר טעג אַרום וועט זי קאָנען אויפשטעהן... און מעהר ווייס ער נישט... און דאָס, צי זי טראַכט וועגען איהם, צי זי קאָן זיך האָטש פאָרשטעלען, וואָס ער ליידט אום צוליעב איהר — ער האָט קיין זאַך נישט געוואוסט. —

האָט זי אפשר פערשטאַנען, אַז ער איז עס געוועזען דער, פון וועמען ס'איז געקומען דער לעצטער שליח פּרעגען, וואָס זי מאַכט?... דער גנעדיגער הערר האָט געלאָזען הערצליך גריסען... נישט זי, ער... איהר האָט מען עס אפשר גאָרנישט געזאָגט געזאָגען... יאָ, און וואָס איז איהר? וואָס פעהלט איהר? אין קאָפּ ביי איהם האָבען זיך דורכגעטראָגען די נעמען פון הונדערטער קראַנקהייטען.

— אין אַ פּאָר טעג אַרום וועט זי אויפשטעהן, — מסתמא איז עס דאָך נישט קיין ערנסטע קראַנקהייט... דאָס אָבער זאָגט מען דאָך שטענדיג; ווען זיין אייגענער פאָטער איז געלעגען אַ גוסס, האָט מען אויך אַלעמען אַזוי געזאָגט... ער האָט אָנגעהויבען צו לויפען און עס בעמערקט ערשט דאַן, ווען ער איז ווידער צוריק אויף איינער פון די בעליעבטע גאַסען, וואו די מאַסען דורכגעהער האָבען איהם געשטערט. ער האָט געוואוסט, אַז די צייט ביז צו דעם מאָרגענדיגען אָבענד וועט איהם אויסזעהן, ווי אַ אייביגקייט.

די שעה'ען זענען געלאָפען, און אין געוויסע מאָמענטען האָט ער זיך אַליין געוואונדערט, פאַרוואָס ער קאָן גאָרנישט גלויבען, אַז זיין געליעבטע זאָל ערנסט קראַנק זיין. אַמאָל ווידער, האָט איהם אויסגעזעהן, ווי אַ זינד דאָס, וואָס ער איז אַזוי רוהיג געוועזען... און איז נאָכמיטאָג — ווי לאַנג דאָס איז שוין נישט געשעהן! — פאַרבייגעלעגען גאַנצע שעה'ען און געלייענט, ריכטיג ווי עס וואָלט נישט זיין קיין זאַך, פאַרוואָס מורא צו האָבען און וואָס צו פערלאַנגען.

ווען אַלבערט איז צוגעקומען אין אָבענד צו דעם נעכטיגען ווינקעל פון גאַס, איז שוין דער שליח דאָרט געשטאַנען. — אויסער דעם נעכטיגער מיסיע האָט ער נאָך היינט אויפגעגעבען דעם שליח, פאַרברענגען אין אַ שמועס מיט דעם שטוב-מעדעל און ווי ווייט נאָר מעגליך וועט זיין, דערגעהן, וואָס ס'איז אייגענטליך, דער גנעדיגער פרוי. —

עס האָט געדויערט לענגער ווי נעכטען, ביז דער שליח איז אַרויסגעקומען, און אַלבערט האָט אָנגעהויבן אומרוּהיג צו ווערען. כמעט אַ פֿירטעל שעה איז אַריבער ביז ער האָט דעם שליח געזעהן אַרויסגעהענדיג פֿון טויער... אַלבערט איז איהם אַנטקעגען געלאָפֿען.

— די גנעדיגע פֿרוי איז געפֿעהרליך...

— וואָס? — האָט אַלבערט אויסגעשריען.

— די גנעדיגע פֿרוי איז געפֿעהרליך קראַנק, — האָט דער שליח איבערגע׳חזר׳ט נאָכאַמאָל.

— מיט וועמען האָט איהר גערעדט? וואָס האָט מען אייך געזאָגט?...

— דאָס שטוב־מעדעל האָט מיר געזאָגט, אַז מיט דער מאַדאַם האַלט עס זעהר שלעכט... היינט זענען שוין דריי דאָקטוירים געוועזן, און דער גנעדיגער הערר איז אינגאַנצען אַ דערשלאָגענער.

— ווייטער... ווייטער.... וואָס איז איהר? האָט איהר נישט געפֿרעגט? איך האָב דאָך אייך —

— כ׳האָב געפֿרעגט; אַ קאָפּ־טיפֿוס זאָל עס זיין, און די גנעדיגע פֿרוי ליעגט שוין צוויי טאָג אָהן זינען.

אַלבערט איז געבליעבען שטעהן און האָט ווי צומישט, אָנגעקוקט דעם שליח... דערנאָך האָט ער געפֿרעגט:

— נו, און מעהר ווייסט איהר גאָרנישט?

דער האָט ווידער אָנגעהויבען צו דערצעהלען זיין געשיכטע פֿון אָנהויב אָן, און אַלבערט האָט זיך איינגעהערט אויפֿמערקזאַם, ווי ווען יעדעס וואָרט וואָלט איהם ברענגען עטוואָס נייעס. דערנאָך האָט ער איהם בעצאָהלט און איז ווידער געגאַנגען גלייך מיט׳ן וועג צוריק פֿערביי דאָס הויז פֿון זיין געליעבטער. יאָ, איצט האָט ער דאָ געקאָנט רוּהיג שטעהן; — ווער האָט עס איצט דאָרט אויבען אַ עסק מיט איהם? און ער האָט אַרויפֿגעקוקט אין דער הויך, אין׳ם פֿענסטער פֿון שלאָף־צימער, און האָט געוואָלט מיט זיין בליק דורכדרינגען די גלאָז־שויבען און די אַראָבגעלאָזענע פֿאָרהאַנגען. דאָס קראַנקען־צימער — יאָ! — ס׳האָט זיך דאָך אַליין פֿערשטאַנען, אַז דאָ, הינטער די דאָזיגע שטילע פֿענסטער מוז ליעגען אַ שווער־קראַנקער! — ווי אַזוי האָט ער עס גלייך אין׳ם ערשטען אָבענד נישט געוואוסט? היינט האָט ער איינגעזעהן, אַז דאָס קאָן גאָרנישט אַנדערש זיין. — אַ עקיפּאַזש האָט זיך אָבגעשטעלט פֿערביי דעם הויז; אַלבערט

איז צוגעלאָפען, האָט געזעהן, ווי עס שטייגט אַרויס איינער אַ איהם־אונבעקאַנטער פּראָפעסאָר און ווערט פערשוואונדען אין טויער. אַלבערט איז געבליבען שטעהן גאַנץ נאָהענט פון דאַנען, אום אָבצוואַרטען דעם פּראָפעסאָר, אין דער אונבעשטימטער האָפנונג, צו קאָנען עפּעס אַראָבלייענען פון זיין פּנים... ער איז געשטאַנען עטליכע מינוטען אינגאַנצען אונבעוועגליך און דערנאָך האָט די ערד אונטער זיינע פיס זיך אָנגעהויבען צו וויגען אַרויף און אַראָב. דאַן האָט ער געשפירט, אַז די אויגען האָבען זיך איהם צוגעקלעפּט; און ווען ער האָט זיי געעפענט, האָט זיך איהם געדאַכט, אַז ער הלומ׳ט שוין דאָ אַזוי שעה׳ען לאַנג און איצט האָט ער זיך אויפגעהאַפּט אַ פרישער, אַ מונטערער... אַז זי איז שווער קראַנק, האָט ער געקאָנט גלויבען, אָבער געפעהרליך — ניין... אַזוי יונג, אַזוי שען און אַזוי געליעבט... און פּלוצלונג האָט איהם, ווי אַ פייל, ווידער דורכגעשאָסען דעם קאָפּ דאָס וואָרט: קאָפּ־טיפוס... ער האָט נישט געוואוסט קלאָר, וואָס דאָס איז אייגענטליך, און האָט זיך דערמאָהנט, אַז ער האָט אַמאָל געזעהן דאָס וואָרט אינ׳ם צעטעל פון די געשטאָרבענע אַלס די אורזאַך פון שטאַרבען... ער האָט זיך איצט פאָרגעשטעלט איהר נאָמען געדרוקט, דערביי איהר עלטער, און נעבען דעם: „געשטאָרבען דעם 10 אויגוסט פון קאָפּ־טיפוס“... דאָס איז אונמעגליך געווען, פאָלקאָם אונמעגליך... איצט, ווען ער האָט זיך עס פאָרגעשטעלט, האָט עס איהם שוין אויסגעזעהן אינגאַנצען אונמעגליך... דאָס וואָלט זיין צו זעלטען, ווען ער וואָלט עס טאַקע ווירקליך קאָנען לייענען אין עטליכע טעג אַרום... איהם איז זאָגאַר איינגעפאַלען, אַז ער האָט אָבגענאַרט דעם שיקזאַל. —

דער דאָקטאָר איז אַרויסגעגאַנגען פון טויער. אַלבערט האָט שוין געהאַט כמעט פערגעסען אָן איהם, איצט האָט איהם פערהאַפּט דער אָטעם. דעם דאָקטאָרס׳ געזיכט האָט אויסגעדריקט גלייכגילטיגקייט און ערנסטקייט. ער האָט אָנגערופען דעם קוטשער עפּעס אַ נאָמען, האָט זיך אַריינגעזעצט אין עקיפּאַזש און איז אַוועקגעפאָהרען.

— פאַרוואָס האָב איך איהם נישט געפרעגט? — האָט אַלבערט געטראַכט... דערנאָך אָבער איז ער, פערקעהרט, צופריעדען געווען דערפון, וואָס ער האָט עס נישט געטהון... יענער וואָלט איהם דאָ געוויס געזאָגט עטוואָס שרעקליכעס... אַזוי, ווענינגסטענס, קאָן ער דאָך נאָך ווייטער האָפען... ער האָט זיך פּאַמעליך דערווייטערט

פּונ׳ם טויער, און בעשלאָסען ביי זיך נישט פריהער, ווי אין אַ
שעה אַרום, דאָ נאָכאַמאָל צו זיין... און פּלוצלונג האָט זיך איהם
אָנגעהויבען פאָרצושטעלען, ווי זי וועט דאָס ערשטע מאָל נאָך איהר
געזונד ווערען ווידער קומען צו איהם... דאָס בילד איז אַזוי דייטליך
געווען, אַז ער איז אַליין ערשטוינט געוואָרען. ער האָט אַפילו דאָס
אויך געוואוסט, אַז אין יענעם טאָג וועט געהן אַ פיינער, גרויער
רעגען. און זי וועט זיין איינגעהילט אין אַ מאַנטעל, וועלכער וועט
איהר שוין אין פאָדער-צימער אַראָפּפאַלען פון די אַקסלען, און זי
וועט זיך אַוואָרף טהון אין זיינע אָרעמס, און וועט קאָנען נאָר ווינען
און ווינען.

— אָט האָסטו מיך... וועט זי ענדליך אַרויספּליכטערן....

פּלוצלונג איז אַלבערט אַ צוצאַפּעלטער געוואָרען... ער האָט
געשפּירט, אַז דאָס וועט קיינמאָל, קיינמאָל נישט זיין... איצט האָט
דאָס שיקזאַל איהם אָבגענאַרט... זי וועט שוין קיינמאָל מעהר נישט
קומען צו איהם... מיט פינף טאָג צוריק איז זי ביי איהם דאָס
לעצטע מאָל געווען און אויף אייביג שוין איז זי פון איהם אַוועק-
געגאַנגען, און ער האָט עס נישט געוואוסט...

און ווידער איז ער געלאָפען דורך די גאַסען; די געדאַנקען
האָבען זיך איהם געטומעלט אין קאָפּ, און ער האָט געבענקט
נאָכדעם, דעם זינען צו פערליערען... איצט איז ער ווידער געשטאַנען
נעבען איהר וואוינונג... דאָס טויער איז נאָך אַלץ אָפען געווען,
און אויבען האָבען זיך געזעהען ליכט-שיינען אין עס-און שלאָף-
צימער... אַלבערט איז געשווינד אַנטלאָפען... ער האָט געוואוסט:
ווען ער וואָלט נאָך איין סעקונדע געבליבען דאָרט שטעהן, וואָלט
ער בעשטימט אַרויפגעפלויגען אויבען... צו איהר... צו איהר בעט...
צו דער געליעבטער. —

און ווי זיין שטייגער איז געווען, האָט ער זיך די סצענע אויך
געמוזט פאָרשטעלען ביזן סוף. און ער האָט געזעהן, ווי די[illegible],
וועלכער האָט מיט איין מאָל אַלץ פערשטאַנען, איז צוגעלאָ[illegible]ן
צו דער קראַנקער, וועלכע איז געלעגען בעוואוסטלאָז, און האָט א.הר
געטרייסעלט און אין אויער אַריינגעשריען:

— דיין געליעבטער איז דאָ, דיין געליעבטער איז דאָ.
זי איז שוין אָבער טוידט געווען...

... אין שווערע חלומות האט ער פערבראכט די נאכט, און אין טעמפּער מידקייט — דעם טאג. ארום עלף דעם זייגער אין דער פריה האט ער שוין געשיקט א שליח, געוואהר ווערען, וואס דארטען הערט זיך. איצט האט ער עס גאנץ רוהיג געקאנט טהון; ווער קוקט זיך עס איצט אום דארטען אויף די מענשען, וועלכע קומען זיך נאכפרעגען! די ידיעה, וואס ער האט ערהאלטען, איז געוועז א קורצע:

אלץ איינס...

... דעם גאנצען נאכמיטאג איז ער געלעגען אין שטוב אויפ'ן דיוואן און האט זיך אליין נישט פערשטאנען. ער איז צו אלץ גלייכגילטיג געווען; און האט געטראכט: ס'איז גאנץ אנגענעם, אזוי מיעד צו זיין. געשלאפען איז ער זעהר א סך... ווען אבער ס'איז דונקעל געווארען, איז ער פלוצלונג אויפגעשפרונגען פון ארט, און האט אויסגעזעהן ערשטוינט, ווי ווען איהם וואלט איצט דאס ערשטע מאל פאר דער גאנצער טומעלדיגער צייט די זאך איינגאנצען קלאר געווארען. איהם האט ארומגענומען א אונגעהויערער פערלאנג, אלץ קלאר צו דערגעהן... היינט מוז ער מיט'ן דאקטאר אליין רעדען. —

ער איז געלאפען געשווינד צו איהר וואוינונג. די הויזוועכטערין איז געשטאנען פאר'ן טהיר. ער איז צוגעגאנגען צו איהר און אליין בעוואונדערענדיג זיין רוהיגקייט, האט ער געפרעגט:

— וואס מאכט די פרוי...?

די הויז־וועכטערין האט געענטפערט:

— אה, ס'האלט זעהר שלעכט מיט איהר; זי וועט שוין מעהר נישט אויפשטעהן...

— אה! — האט אלפרעד מיטליידיג זיך א האפּ געטהון און צוגעגעבען:

— דאס איז זעהר טרויעריג.

— נאך ווי טרויעריג! — האט יענע זיך ווידער אבגערופען, — אזא יונגע, שענע פרוי.

און מיט די ווערטער איז זי פערשוואונדען געווארען אין טויער. אלבערט האט איהר נאכגעקוקט...

זי האט מיר גארנישט געזאגט, — האט ער זיך געטראכט, און אינ'ם זעלביגען מאמענט איז איהם שוין איינגעפאלען א קלעה

צו טאָן, צי דאַרף ער ניט וואַגען אַמאָל אויך אַרײַנצוגעהן אַליין אין וואָהנונג, אויב ער איז יאָ אַזאַ קינסטלער אין פערשטעלען זיך...

ס'איז צוגעפאָהרען דעם דאָקטאָר'ס עקיפּאַזש. ווען יענער איז אַרויסגעשטיגען. האָט אַלבערט געצויגען דעם היט, און ערהאַלטען אַ העפליכען דאַנק. דאָס איז איהם אַנגענעהם געוועזן — איצט איז ער דאָך שוין מיט איהם געווייסערמאַכען בעקאַנט און ווען ער וועט אַראָבקומען. וועט ער איהם גיכער קענען פרעגען...

ער איז געבליבען שטעהן אונבעוועגליך און איהם איז אַנגענעם געווען צו טראַכטען, אַז דער דאָקטאָר איז ביי איהר. ס'האָט לאַנג געדויערט ביז יענער איז אַראָבגעקומען... יעדענפאַלס מוז דאָ נאָך זיין עפּעס אַ מעגליכקייט, איהר געזונד צו מאַכען, וואָרום ווען נישט, וואָלט זיך דאָך דער דאָקטאָר נישט אויפגעהאַלטען אַזוי לאַנג אויבען... און אפשר גוסס'ט זי שוין... און אפשר.. אַה.. אַוועק, אַוועק, אַוועק מיט די געדאַנקען!.. ער האָט געוואָלט פערטרייבען פון זיך די דאָזיגע אַלע געדאַנקען, — זיי ברענגען דאָך קיינע נוצען נישט און ס'איז דאָך נאָך אַלץ מעגליך. פּלוצלונג האָט זיך איהם אויסגעדוכט, אַז ער הערט דעם דאָקטאָר רעדענדיג! ער האָט געהאַפּט די ווערטער: „דאָס איז דער קריזיס"; און נישט ווילענדיג האָט ער אַ קוק געטהאָן צום פענסטער אין דער הויך, וואָס איז געשטאַנען פערמאַכט. ער האָט געקלערט, צי איז ביי געוויסע אומשטענדען, ביי אַ אויפגערעגטער און דערהיבער אויך זעהר שאַרפער עמפּפינדונג, צום ביישפּיעל, נישט מעגליך אַמאָל, צו הערן די ווערטער פון אַ מענשען, אפילו דורך אַ פערמאַכטען פענסטער. יאָ, געוויס, ער האָט זיי דאָך געהערט, און געהערט נישט ווי אין דער איינבילדונג, נאָר ווי ווירקליך אַרויסגערעדטע ווערטער. גלייך אין דער זעלביגער מינוט איז דער דאָקטאָר אַרויסגעגאַנגען פון טויער. אַלבערט האָט זיך געלאָזען צוגעהן צו איהם; דער דאָקטאָר, אָננעהמענדיג איהם פאַר אַ פערוואַנדטען פון דער פאַמיליע און לייענענדיג די שטומע פראַגע איהם פון די אויגען אַרויס, האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. אַלבערט אָבער האָט דאָס נישט געוואָלט פערשטעהן. ער האָט אָנגעהויבען צו רעדען.

— ערלויבט מיר, העדר פּראָפעסאָר, איך צו פרעגען...

דער דאָקטאָר איז געשטאַנען מיט איין פוס אויף דעם פוסברעטעל פון עקיפּאַזש און האָט ווידער געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— ס'איז זעהר שלעכט, — האָט ער געזאָגט און אָנגעקוקט דעם יונגען־מאַן. — איהר זענט דער קראַנקער'ס ברודער, יאָ?

— יאָ, האָט אַלבערט געענטפערט...

דער דאָקטאָר האָט איהם מיטלײַדיג אָנגעקוקט. דערנאָך האָט ער אַ שאָקעל געטהון צו איהם מיט'ן קאָפּ און איז אװעקגעפאָה־רען.

מיט אַ פערקלעמט האַרץ האָט אַלבערט נאָכגעקוקט דעם עקי־פּאַזש — מיט איהם צוזאַמען איז אויך זײַן לעצטע האָפנונג אװעק. דערנאָך האָט ער זיך געלאָזען געהן. ער האָט אין דער שטיל גע־רעדט צו זיך אַלײן, װערטער כמעט אינגאַנצען אָהן אַ שום זין, און דערבײַ האָבען זיך איהם די צײַהנער געטרײַסעלט.

... אַלזאָ, װאָס װעלען מיר הײַנט טאָן?... אױפ'ן לאַנד איז שוין צו שפּעט, אױפ'ן לאַנד איז שוין צו־שפּעט. ס'איז צו־שפּעט... ס'איז צו־שפּעט... יאָ, איך בין טרױעריג!.. בין איך טאַקע טרױ־עריג? בין איך טאַקע אַזױ טױדט בעטריבט? נײן, איך געה שפּאַ־צירען, איך פיהל גאָרנישט, גאָרנישט. איך װאָלט געקענט איצט אין טעאַטער געהן, יאָ, אָדער אױפ'ן לאַנד פאָהרען—... אָה, נײן, דאָס דאַכט זיך מיר נאָר אַזױ... איך געה פּראָסט פון זינען אַראָב, װײַל איך בין אַזױ טיעף אָנגעגריפען. יאָ... אָנגעגריפען בין איך, און דערשלאָגען! דאָס איז אַ גרױסער מאָמענט, איך מוז איהם קע־נען בײַקומען! אַביסעל קלערער פערשטעהן און גאָרנישט פיה־לען... גאָרנישט... גאָרנישט... איהם דאָט אָנגעהױבען שוי־דערן... אַהײם, אַהײם. איך האָב שוין געמוזט אַמאָל האָבען עט־װאָס אַזױנס איבערגעלעבט... אָבער װען, װען?.. אפשר אַמאָל אין חלום... און אפשר איז דאָס אַלץ אַ חלום?.. יאָ, איצט געה איך אַהײם, װי אַלע אָבענד, װי װען עס װאָלט קײן זאַך נישט האָבען פּאַרגעקומען, קײן זאַך נישט, דאָס מינדעסטע נישט. אָבער װאָס אַזױנס רעד איך מיר אומזיסט אײן! איך װעל דאָך אין דערהײם נישט אײַנזיצען, איך װעל דאָך אין מיטען דער נאַכט אַנטלױפען, און צולױפען בײַז'ן הױז פון דער געליעבטער, בײַז'ן הױז פון דער שטאַרבענדער געליעבטער... און זײַנע צײַהנער האָבען זיך פונאַנ־דערגעטרײַסעלט. —

פלוצלונג האָט ער זיך געפונען אין זיין צימער, און האָט זיך נישט געקענט דערמאָהנען, ווי אַזוי ער איז דאָ אַרויפגעקומען. ער האָט אָנגעצונדען פייער און זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן דיוואַן.

— איך ווייס, ווי דאָס איז: — האָט ער גערעדט צו זיך אַליין, — דאָס אונגליק קלאַפּט אין טהיר, און איך לאָז איהם נישט אַריין. איך ווייס אָבער, אַז עס שטעהט אין דרויסען, דורכ'ן קליינעם פענסטעריל זעה איך איהם — — — אַה, ווי נאַריש, ווי נאַריש... אַלזאָ, מיין געליעבטע וועט שטאַרבען... יאָ, זי וועט, זי וועט!... אונאפשר האָף איך נאָך אויף עפּעס און בין דעריבער אַזוי רוהיג? ניין, איך ווייס עס גאַנץ בעשטימט. אַה, און דער דאָקטאָר האָט מיך אָנגענומען פאַר איהרען אַ ברודער!... ווען איך וואָלט איהם געענטפערט: ניין, איך בין איהר געליעבטער, אָדער: איך בין איהר שמאַכטענדער, איהר עלענדער ליעבהאָבער...

— גאָט אין הימעל! — האָט ער פלוצלונג אויסגעשריען, איז אויפגעשפרונגען און האָט אָנגעהויבען אַרומלויפען איבער'ן צימער אַהין און צוריק... איך האָב איהם אַריינגעלאָזען! דאָס אונגליק איז דאָ!.. אַננאַ, אַננאַ, מיין זיסע, מיין איינציגע, מיין געליעבטע אַננאַ!.. און איך קען ביי דיר נישט זיין!.. גראָד איך נישט! איך, דער איינציגער, וועלכער געהערט צו דיר... אפשר איז זי גאָר נישט בעוואוסטלאָז!.. וואָס ווייסען מיר איבערהויפּט דערפון! און זי בענקט נאָך מיר, — און איך קען — איך טאָר צו איהר נישט געהן. און אפשר... אין דער לעצטער סעקונדע... ווען זי וועט זיך בעפרייען פון אַלעס ערדישעס... וועט זי עס זאָגען... וועט זי פליסטערן:

— רופט איהם מיר אַהער... איך וויל איהם נאָך איין מאָל זעהען... — און וואָס וועט ער טאָן?

אין אַ ווײַלע אַרום איז איהם שוין די גאַנצע סצענע געשטאַנען לעבעדיג פאַר די אויגען. ער האָט זיך געזעהען אַרויפלויפענדיג אויף די טרעפּ... דער מאַן האָט איהם אויפגענומען... האָט איהם אַליין צוגעפיהרט צום בעט פון דער שטאַרבענדער... זי האָט געשמייכעלט צו איהם מיט מוטנע טריבע אויגען... ער האָט זיך אָנגעבויגען איבער איהר... זי האָט איהם איינגעשלאָסען אין איהרע אָרעמס און ווען ער האָט זיך אויפגעהויבען, האָט זי אַרויסגעלאָזען דעם לעצטען אָטעם־צוג... און דאַן איז דער מאַן צו איהם צוגעגאַנגען און האָט געזאָגט:

— נו, איצט, מײַן הערר, קענט איהר גײן, מיר האָבען נאָך אײנער מיט׳ן אַנדערן אַ סך צו רעדען...

דאָס לעבען אָבער איז נישט אַזוי, נײן... דאָס װאָלט דאָך זײַן דאָס שענסטע, דאָס ענטציקענדסטע... קענען איהר נאָכאַמאָל זעהען, פיהלען, אַז זי האָט איהם װירקליך ליעב געהאַט!...

ער מוז אָבער איהר נאָכאַמאָל זעהען, אויף װעלכען אָרט דאָס זאָל נישט זײַן... יאָ, ער קען זי דאָך — אום גאָטעס װילען! — נישט לאָזען אַזוי שטאַרבען, נישט האָבענדיג איהר נאָך אַמאָל געזעהען! דאָס װאָלט זײַן צו שרעקליך! ער האָט דאָך נאָך גאָרנישט געפּרובט רעכט אַ טראַכט טאָן װעגען דעם. יאָ, אָבער װאָס טוט מען?.. ס׳איז שוין געװען באַלד אין מיטען נאַכט! אונטער װאָס׳רא תירוץ װאָלט איך געקענט דאָרט אַרויפגעהן, — האָט ער זיך געפרעגט. אָבער... דאַרף איך דען אַ תירוץ האָבען?... איצט, װען דער טוידט... און װען אפילו זי... שטאַרבט — האָב איך דען דאָס רעכט איהר געהײמניס צו ענטדעקען, איהר אַנדענקען צו בעשמוצען בײַ איהר מאַן, בײַ איהר פאַמיליע?... אָבער... איך קען מיך דאָך פאָרשטעלען פאַר אַ משוגע׳נעם... אָה — איך קען מיך דאָך אַזוי קינסטלעריש פערשטעלען ... אָה, גאָט!... װאָס איז׳ס שוין װיעדער פאַר׳א קאָמעדיען-אײנפאַל!... יעדענפאַלס, װען מען פיהרט גוט דורך די ראָליע און מ׳װערט טאַקע אײנגעשפּאַרט אויפ׳ן גאַנצען לעבען אין אַ דול-הויז... אָדער װען זי װערט געזונד און ערקלערט מיך אַלײן פאַר אַ משוגע׳נעם, װעלכען זי האָט קײנמאָל נישט געקענט, קײנמאָל נישט געזעהן!... — אָה... מײַן קאָפּ, מײַן קאָפּ! —

— איצט, — האָט ער געזאָגט צו זיך, — װעל איך די זאַך רוהיג בעקלערען. איך װיל זי נאָכאַמאָל זעהען... יאָ, װאָס עס זאָל זיך נישט מאַכען... איך מוז זי זעהען...

און װיעדער האָבען זיך זײַנע געדאַנקען געטומעלט: אין הונ־דערטער פערקלײדונגען האָט ער זיך געזעהן אַרויפגעהענדיג דאָרט אויבען אויף די טרעפּ: אַלס אַסיסטענט פון פּראָפעסאָר, אַלס אַפּ־טײקער-געהילף, אַלס לאַקײ, אַלס בעאַמטער פון אַ קבורה-געזעל־שאַפט, אַלס בעטלער; אַם ענדע האָט ער זיך געזעהן גאָר אַלס קברן, זיצענדיג נעבען דער טוידטער, װעלכער ער טאָר נישט קענען,

זיצענדיג נעבען איהר, אײנהילענדיג איהר אין אַ װײַסער טוך און צוּרײַנלעגענדיג אין קבר...

װען ער האָט זיך אויפגעכאַפּט, האָבען זיך שוין געזעהן די ערשטע שטרײַפען פון טאָג. דאָס פענסטער איז געשטאַנען אָפען, און נישט קוקענדיג אויף דעם, װאָס ער איז געלעגען אויפ׳ן בעט אַ אָנגעטהונענער, האָט איהם געשװידערט פון קעלט, װײַל עס האָט אָנגעהויבען געהן אַ לײַכטער רעגען און דער װינט האָט עטליכע טראָפּענס אַרײַנגעיאָגט אויך אין צימער. —

אַלזאָ, דער הערבסט הויבט זיך אָן, — האָט אַלבערט געטראַכט... דערנאָך האָט ער זיך אויפגעהויבען און אַ קוק געטאָן אויפ׳ן זײַגער...

— בין איך, הײַסט עס, אָבגעשלאָפען גאַנצע פינף שעה... אין דער צײַט האָט געקענט... אַ סך געשעהען...

אַ שוידער איז איהם דורכגעלאָפען איבער׳ן לײַב.

— מאָדנע: איצט, פּלוצלונג, װײס איך קלאָר, װאָס איך האָב צו טאָן. איך װעל איצט אַהינגעהן, ביז צו דער טהיר פון זײַער װאוינונג, דעם קראַגען אויפגעשטעלט, און... אַלײן... פרעגען...

ער האָט זיך אָנגעגאָסען אַ גלאָז קאָניאַק, און האָט עס שנעל אויסגעטרונקען. דערנאָך איז ער צוגעגאַנגען צום פענסטער.

— פוי, װי די גאַסען זעהען אויס.

ס׳איז נאָך זעהר פריה געװען.

— דאָס זענען בלויז אַזעלכע מענשען, װעלכע האָבען שוין זיעבען דעם זײַגער אין דערפריה װאָס צו טאָן. — — יאָ, הײַנט בין איך אויך אַ מענש, װאָס האָט שוין זיעבען דעם זײַגער אין דערפריה. װאָס צו טאָן ... — „ס׳איז זעהר שלעכט“, האָט דער דאָקטאָר נעכטין געזאָגט... פון דעם אָבער איז נאָך דערװײַל קײנער נישט געשטאָרבען... און איך האָב מיך דאָך נעכטען כסדר געפיהלט אַזוי, װי װען זי װאָלט שוין... מ׳דאַרף געהן... מ׳דאַרף געהן...

ער האָט אָנגעטאָן דעם אויבערציהער, גענומען אַ רעגען־שירם און איז אַרײַן אין פּאָדער־צימער. זײַן דינער האָט אויפגעשטעלט אויף איהם אַ ערשטוינטען בליק.

— איך קום באַלד צוריק, — האָט ער געזאָגט און איז אַרויס־געגאַנגען. —

ער איז געגאַנגען, מאַכענדיג קליינע טריט; איהם איז איי־גענטליך זעהר שווער געווען אַליין דאָרט צו־פֿגעהן. וואָס וועט ער זאָגען?

ער איז צוגעקומען אַליין נעהנטער; אָט איז די גאַס... אָט זעהט ער פֿון ווייטען דאָס הויז... עס האָט איהם אויסגעזעהן אַזוי פֿרעמד... אין אַזאַ צייט האָט ער עס בעשטימט נאָך קיינמאָל נישט געזעהען.

— ווי מאָדנע עס זעהט אויס די בלאַסע ליכטיגקייט, וואָס דער רעגענדיגער פֿריה־מאָרגען האָט פֿערשפּרייט איבער'ן שטאָדט. יאָ, אין אַזעלכע טעג שטאַרבט מען. —

ווען אננאַ וואָלט אין יענעם טאָג, וואָס זי איז געווען ביי איהם דאָס לעצטע מאָל, זיך איינפֿאַך געזעגנט מיט איהם אויף שטענדיג, — ער וואָלט זי שוין היינט אפשר געהאַט פֿערגעסען. יאָ, גאַנץ בעשטימט — וואָרום עס איז געווען אַ שרעק, ווי לאַנג עס האָט איהם אויסגעזעהן די צייט פֿון דאַן אָן, פֿון ווען ער האָט איהר געזעהן דאָס לעצטע מאָל.

וואָס'רע פֿאַלשע בעגריפֿען פֿון צייט עס רופֿט אַרויס אַזאַ מין רעגענדיגער פֿריה־מאָרגען... אָה, גאָט...

אַלבערט איז געווען זעהר מיעד, זעהר צושטריט.... ער איז כמעט אַריבערגעגאַנגען אינגאַנצען דעם הויז...

דאָס טויער איז געווען אָפֿען; גראָד איז איהם אַרויסגעגאַנגען פֿון דאָרטען אַנטקעגען אַ יונג מיט מילכ־קאַנען אין די הענד. אַל־בערט איז זעהר רוהיג דורכגעגאַנגען דעם טויער — פּלוצלונג, ווי ער האָט געוואָלט אַרויפֿגעהן אויף די ערשטע טרעפּ, האָט איהם דורכ־געשווידערט דאָס פֿולע בעוואוסטזיין פֿון אַלץ, וואָס איז געשעהען, וואָס געשעהט איצט, וואָס ער וויל זיך דערוויסען. איהם איז גע־ווען ריכטיג, חי ווען ער וואָלט דעם וועג ביז אַהער דורכגעמאַכט נאָך האַלב־שלאָפֿענדיג און איצט האָט ער זיך פּלוצלונג אויפֿגע־האַפּט. ער האָט צוגעלעגט ביידע הענד צום האַרצען, איידער ער איז ווייטער געגאַנגען. דאָס אַלזאָ זענען געווען די טרעפּ... ער האָט זיי דאָך פֿריהער נאָך קיינמאָל נישט געזעהען... ס'איז נאָך אויף זיי האַלב־פֿינסטער געווען; קיין גאַז־פֿלאַמע, האָבען ביים וואַנד נישט געברענט... דאָ אויפֿ'ן ערשטען שטאָק איז געווען איהר וואָהנונג.

וואָס איז דאָס?.. בּיידע טהירען זענען געשטאַנען אָפען... ער האָט געקענט זעהן דעם פּאָדער־צימער — ס'איז אָבער אין איהם קיין לעבּעדיגער נפש נישט געווען. ער האָט אויפגעמאַכט אַ קליינע טהיר, וואָס האָט געפיהרט אין קיך. דאָ איז אויך קיינער נישט געווען. ער איז געבּליבּען אַ ווײַלע שטעהן אונבּעשלאָסען. איצט האָט זיך געעפענט די טהיר, וואָס האָט געפיהרט אין די וואוין־צימערן און אַ דיענסט־מיידעל איז שטיל אַרויסגעגאַנגען, גאָרנישט בּעמערקענדיג איהם.

אַלבּערט איז צוגעגאַנגען צו איהר.

— וואָס מאַכט די גנעדיגע מאַדאַם? — האָט ער געפרעגט.

דאָס מעדעל האָט איהם געדאַנקענלאָז אָנגעקוקט.

— מיט אַ האַלבּע שעה צוריק איז זי געשטאָרבּען, — האָט זי געזאָגט. דערנאָך האָט זי זיך אומגעווענדעט און איז אַרויס אין קיך.

אַלבּערט האָט זיך געשפּירט ריכטיג, ווי ווען די וועלט אַרום איהם וואָלט פּלוצלונג ווערן טוידט־שטיל; ער האָט געוואוסט גאַנץ בּעשטימט, אַז אין דעם מאָמענט האָבּען אַלע הערצער אויפגעהערט צו קלאַפּען, אַלע מענשען צו געהן, אַלע דראָשקעס צו פאָהרען, אַלע זייגערס צו טיקען. ער האָט געשפּירט, ווי די גאַנצע לעבּעדיגע, זיך בּעוועגענדע וועלט, האָט מיט אַמאָל אויפגעהערט צו לעבּען און זיך צו בּעוועגען.

— אַלזאָ, דאָס איז דער טוידט, — האָט ער געטראַכט, — נעכטען, אַלזאָ, האָבּ איך עס נישט פערשטאַנען...

— ענטשולדיגט, — האָט אַ שטימע זיך אָבּגערופען נעבּען איהם.

דאָס איז געווען אַ שוואַרץ־געקליידעטער הערר, וועלכער האָט געוואָלט פון די טרעפּ אַרײַנגעהן אים פּאָדער־צימער, און וועלכען אַלבּערט, וועלכער איז גראָד געשטאַנען ריכטיג אין טהיר, האָט פערשטעלט דעם וועג.

אַלבּערט איז אָבּגעגאַנגען איין טריט ווײַטער אינוועניג און האָט געלאָזען דעם הערר פערבּײַגעהן. דער האָט זיך גאָרנישט אומגעקוקט אויף איהם, נאָר איז געשווינד אַרײַן אין וואוינונג און האָט געלאָזען די טהיר האַלבּ־אָפען. אַלבּערט האָט איצט געקענט זעהן, וואָס עס טוט זיך אינים דערבּײַאיגען צימער. ס'איז דאָרטען געווען כמעט פינסטער, ווײַל די פאָרהאַנגען זענען געווען אַראָבּגעלאָזען; ער האָט געזעהען אַ פּאָר געשטאַלטען, וועלכע זענען געזעסען אַרום

אַ טיש, זיך אויפהויבענדיג און בעגריסענדיג דעם העררן, וואָס איז אַריינגעקומען. ער האָט געהערט, ווי זיי האָבען געפליסטערט... דער־נאָך זענען זיי פערשוואונדען געוואָרען אין אַ נעבען־צימער.

אַלבערט איז געבליבען שטעהן ביים טהיר און האָט געטראַכט: דאָרט אין יענעם צימער ליעגט זי... ס'איז נאָך קיין וואָך נישטאָ פון דער צייט, וואָס איך האָב איהר אין מיינע אָרעמס געהאַלטען... און איך טאָר נישט אַריינגעהן.—

ער האָט געהערט שטימען אויף די טרעפּ. צוויי פרויען זענען אַרויפגעקומען און איהם פערביי־געגאַנגען. איינע, די יונגערע, האָט געהאַט פערוויינטע אויגען. זי האָט אויסגעזעהען עהנליך צו דער געליעבטער. געוויס איז דאָס געווען איהר שוועסטער, פון וועלכער זי האָט איהם עטליכע מאָל דערצעהלט. אַ עלטערע דאַמע איז אַנט־קעגען געגאַנגען די צוויי פרויען, האָט זיי אַרומגעאַרמט און אין דער שטיל געוויינט.

— מיט אַ האַלבע שעה צוריק, — האָט געזאָגט די אַלטע דאַמע, — גאַנץ פּלוצלונג...

די טרערען האָבען איהר נישט געלאָזען וויטער רעדען; אַלע דריי זענען פערשוואונדען געוואָרען דורך דאָס האַלב־פינסטערע צי־מער אינ'ם נעבען־רוים.

קיינער האָט זיך אויף איהם נישט אומגעקוקט.

— איך קאָן דאָך דאָ אַזוי נישט בלייבען שטעהן, — האָט ער געטראַכט. — איך וועל בעסער איצט אַראָפּגעהן און אין אַ שעה אַרום ווידער קומען.

ער איז אַראָפּ און געבליבען שטעהן עטליכע סעקונדען אויפ'ן גאַס. דער פריה־מאָרגענדיגער טומעל פון גאַס האָט זיך אָנגעהויבען,— פערביי איהם זענען האַסטיג דורכגעלאָפען פערשידענע מענשען, און די דראָשקעס האָבען געקלאַפּט.

אין אַ שעה אַרום וועלען אויבען דאָרט שוין געוויס זיין אַ סך מענשען און איך וועל מיך גאַנץ לייכט אַריינשטופּען צווישען זיי... מאָרגן: ווי די בעשטימטקייט בערוהיגט... איצט איז מיר אַ סך בעסער, ווי נעכטען... היינט זי איז געשטאָרבען... מיט אַ האַלבע שעה צוריק... אין טויזענד יאָהר אַרום וועט זי נישט וויטער זיין פון לעבען, ווי איצט... און דאָך: דאָס בעוואוסטזיין דערפון, אַז מיט אַ שעה פריהער האָט זי נאָך געאָטעמט, מאַכט אויף מיר דעם איינדרוק

דיכטיג, ווי ווען זי וואלט נאך איצט אויך עפּעס וויסען פון לעבען; עפּעס אַזוינס, וואָס מ'קאָן דערפון קיין אַהנונג נישט האָבען אַזוי לאַנג, ווי מ. אָטעמט נאָך... אפשר איז גאָר אָט דער אונבעגרייפבאַרער מאָמענט, אין וועלכען מיר געהען איבער פון לעבען צו'ם טוידט, אונזער אָרעמע אייביגקייט...

יאָ, איצט וועל איך שוין נישט דאַרפען מעהר וואַרטען נאָכמיטאָג... איך וועל שוין מעהר ביי'ם קליינעם טהיר-פענסטעריל נישט שטעהן... שוין קיינמאָל, קיינמאָל נישט מעהר... — די דאָזיגע שעה'ען האָבען זיך איהם איצט פאָרגעשטעלט פאַר די אויגען בעגאָסען מיט אַ אונגלויבליכער שענקייט. מיט עטליכע טעג צוריק איננאַצען איז ער אַזוי, גליקליך געווען, — יאָ.... גליקליך.. דאָס איז געווען אַ היימע, טיעפע גליקזעליגקייט... אַח... ווען איהרע טריט האָבען זיך געהערט לויפענדיג אויף די לעצטע טרעפּ... ווען זי האָט זיך איהם אין די אָרעמס אַריינגעוואָרפען... און ווען זיי זענען אָהן ווערטער און זיך נישט ריהרענדיג געלעגען אין דעם דונקעלען צימער, וואָס איז פול געווען מיט די ריחות פון בלומען און ציגאַרען, אויף די ווייסע קישענס... אויס... אַלין האָט זיך געענדיגט...

איך וועל אַוועקפאָהרען — דאָס איז דאָס איינציגע, וואָס איך קאָן טהון. וועל איך נאָך איבערהויפּט קאָנען איבערטרעטען דעם שוועל פון מיין צימער; די טרערען וועלען זיך נישט ווילענדיג גיעסען פון מיינע אויגען... גאַנצע טעג, אייביג, אייביג וועל איך וויינען...

ער איז דורכגעגאַנגען פערביי אַ קאַפע-הויז.

איהם איז איינגעפאַלען, אַז פון נעכטען נאָכמיטאָג אָן האָט ער נאָך קיין ביסען אין מויל נישט געטמען; ער איז אַריינגעגאַנגען, פריהשטיקען.

ווען ער איז אַרויס פון קאַפע-הויז, איז שוין דער זייגער געווען נאָך ניין.

— נו, איצט קאָן איך ווידער דאָרט אַרויפגעהן... איך מוז זי דאָך נאָך איינמאָל זעהן... וואָס וועל איך אָבער טהון?... וועל איך זי קאָנען זעהן?... איך מוז זי זעהן... יאָ, איך מוז מיין, מיין,

מיין „עליעבטער טוידטער אנגאַ'ן דאָס לעצטע מאָל זעהן... וועט מען מיך אָבער אַריינלאָזען אין דעם צימער, וואו זי ליעגט?... געוויס; דאָרט וועלען מסתמא זיין אַ סך מענשען, און אַלע טהירען וועלען שטעהן אָפען...

— ער איז געלאָפען אַהין.

ביים טהויער איז געשטאַנען די הויז־וועכטערין און האָט איהם געגריסט, ווען ער איז פערביינעגאַנגען; אויף די טרעפ איז ער אַריבערגעלאָפען צוויי הערען, וועלכע זענען אויך אַרויפגעגאַנגען. אים פאָדערצימער זענען געשטאַנען עטליכע מענשען, און די טהיר איז געשטאַנען אינגאַנצען אָפען.

אַלבערט איז אַריינגעגאַנגען.

דער פאָרהאַנג פון איין פענסטער איז געווען אַביסעל אַרויפגעצויגען און אין צימער האָבען זיך אַריינגעריסען עטליכע ליכט־שטראַהלען. דאָ האָבען זיך געפונען צוועלף מענשען, וועלכע זענען געשטאַנען אָדער געזעסען און זעהר שטיל גערעדט. די אַלטע דאַמע, וועלכער ער האָט שוין פריהער געזעהן, איז געזעסען, אינגאַנצען אַ צוזאַמענגעבראָכענע, אין ווינקעל פון אַ טונקעל־רויטען סאָפע.

ווען אַלבערט איז אַריבערגעגאַנגען פערביי איהר, האָט זי איהם אָנגעקוקט; דאַן איז ער געבליעבען שטעהן נעבען איהר און האָט איהר דערלאַנגט די האַנד. — זי האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ און ווידער אָנגעהויבען צו וויינען.

אַלבערט האָט זיך אַרומגעקוקט.

די צווייטע טהיר, וואָס האָט געפיהרט צו'ם נעבענצימער, איז געווען פערמאַכט. ער האָט זיך געווענדעט צו אַ הערר, וועלכער איז געשטאַנען ביים פענסטער און האָט, אינגאַנצען נישט טראַכטענדיג, אַרויסגעקוקט דורך די שפּאַלטען פון פאָרהאַנג...

— וואו ליעגט זי? — האָט ער געפרעגט.

דער הערר האָט אָנגעוויעזען מיט'ן האַנד אויף דער רעכטער זייט.

אַלבערט האָט פּאַמעליך געעפענט די טהיר, און ער איז געבליבען שטעהן אַ פערבלענדעטער פון דער העלער ליכטיגקייט, וואָס האָט איהם ענטקעגען־געשט[illegible]ט.

ער האָט זיך געפונען אין אַ גאַנץ ליכטיגען, קליינעם צימער

מיט ווײַס און גאָלד געמאָלטע טאַפּעטען און האַלב-בלויע מעבעל. קײן מענש איז דאָ נישט געווען. די טיר צו דעם דערבײַאיגען צימער איז געווען נאָך פערהאַנגען. ער איז אַרײַן. עס איז געווען דאָס שלאָפצימער.

די לאָדענס פון פענסטער זענען געווען פערמאַכט; אַ נאַכט-לאָמפּ האָט געברענט... אויפ׳ן בעט איז געלעגען אויסגעצויגען די געשטאָרבענע. די דעקע איז געווען אַרויפגעצויגען ביז צו איהרע ליפּען; איהר צו-קאָפּענס אויף דעם נאַכט-טישעל, האָט געברענט אַ ליכט, און געוואָרפען אַ העלע שײַן אויף דאָס אַש-גרויע געזיכט פון דער טוידטער.

ער וואָלט זי נישט דערקענט, ווען ער וואָלט נישט וויסען, ווער דאָס איז. ערשט ביסלעכווײַז האָט ער אָנגעהויבען צו בעמערקען די עהנליכקײַט — ערשט ביסלעכווײַז איז עס געוואָרען אַננאַ, זײַן אַננאַ, וועלכע איז דאָ געלעגען, און דאָס ערשטע מאָל, זינט ס׳האָבען זיך אָנגעהויבען די דאָזיגע שרעקליכע טעג, האָט ער איצט דערשפּירט טרערען אין די אויגען.

אַ הײזער, ברענענדער וועהטאָג האָט איהם געפּרעסט דאָס האַרץ. ער וואָלט וועלען איהם אַרויסשרײַען, פאַר איהר אַניעדער-פאַלען, איהרע הענד קושען...

איצט ערשט האָט ער זיך געכאַפּט, אַז ער איז נישט אַלײן דאָ געווען מיט איהר. אימיצער איז געשטאַנען אויף די קניע נעבען בעט צופוסענס, האָט אײַנגעגראָבען דעם קאָפּ אין דעקע און פעסט געהאַלטען אײן האַנד פון דער טוידטער אין זײַנע בײדע הענד. — אין דעם מאָמענט, ווען אַלבערט האָט פּראָבירט אײן טריט נעהנטער צוגעהן, האָט יענער אויפגעהויבען דעם קאָפּ.

וואָס וועל איך איהם זאָגען? — אין דער מינוט אָבער האָט ער דערפיהלט, ווי דער מענש, וועלכער איז געשטאַנען אויף די קניע, האָט אַ האַפּ געטהון זײַן רעכטע האַנד, האָט איהר געדריקט און מיט אַ טרערען-פערשטיקטער שטימע געפליסטערט:

— איך דאַנק אײַך... איך דאַנק אײַך.

און גלײַך האָט זיך דער ווײנענדער צוריק אָבגעווענדעט, האָט געלאָזען דעם קאָפּ אַראָבפאַלען און שטיל געהליפּעט אין דער דעקע.
אַלבערט איז נאָך געבליבען אַ ווײַלע שטעהן און האָט בע-

טראַכט דאָס געזיכט פון דער טוידטער מיט אַ מין קאַלטער אויפמערק־זאַמקייט. די טרערן זענען איהם ווידער אויסגעטריקנט געוואָרען. זיין וועהטאָג איז מיט אַמאָל געוואָרען טעמפּ און קאַלט. ער האָט געוואוסט, אַז די דאָזיגע בעגעגעניש וועט איהם שפּעטער אַמאָל פאָרגעקומען אין דער זעלביגער צייט אי שרעקליך אי קאָמיש.

ער וואָלט זיך אַליין אין די אויגען אויסגעזעהן זעהר לעכערליך, ווען ער וואָלט דאָ מיט דעם צוזאַמען ליעגען און הליפּען.

ער האָט זיך אָבגעווענדעט אַרויסצוגעהן.

ביים טהיר איז ער נאָכאַמאָל געבליבען שטעהן און האָט זיך אומגעקוקט צוריק. דאָס פייער פון דער ליכט האָט זיך געוויגט, און איהם האָט זיך געדאַכט, אַז ער זעהט אַ שמייכעל אַרום אַנגאַ׳ס ליפּען. ער האָט געשאָקעלט צו איהר מיט׳ן קאָפּ, ריכטיג, ווי ווען ער וואָלט נעהמען אָבשייד פון איהר און זי וואָלט עס קאָנען זעהן.

ער האָט זיך געקליבען אַרויסצוגעהן; איצט אָבער האָט ער זיך געשפּירט אַזוי, ווי ווען זי וואָלט איהם פעסט צו־האַלטען מיט דעם דאָזיגען שמייכעל. און עס איז געוואָרען מיט איין מאָל אַ פרעמדער שמייכעל, פול מיט פעראַכטונג, וואָס האָט אויסגעזעהן צו רעדען עפּעס, און ער האָט עס געקאָנט פערשטעהן. און דאָס שמייכעל האָט געזאָגט:

— איך האָב דיך געליעבט און איצט שטעהסטו דאָ, ווי אַ פרעמדער און פערלייקענסט מיך. זאָג איהם, אַז איך בין דיינע געווען, אַז דו האָסט דאָס רעכט פאַר מיין בעט צי קניען און מיינע הענד צי קושען. — זאָג עס איהם! פאַרוואָס זאָגסטו׳ס איהם נישט?

ער אָבער האָט עס נישט געוואַגט צו טהון. ער האָט זיך מיט׳ן האַנד די אויגען פערשטעלט, אום נישט צו זעהען מעהר איהר שמייכעל...

אויף די שפּיץ פינגער האָט ער זיך אומגעדרעהט, איז אַרויס פון צימער און האָט פערמאַכט די טהיר הינטער זיך. שווידערנדיג איז ער דורכגעגאַנגען דעם ליכטיגען סאַלאָן, דערנאָך האָט ער זיך אַ דורכגעשטופּט אין דעם האַלב־דונקעלען צימער צווישען די אַלטע מענשען, וועלכע זענען געשטאַנען און געפּליסטערט צווישען זיך און צווישען וועלכע ער האָט נישט געטאָרט בלייבען; דורכלויפענדיג

דאַן דעם פּאָדערציִמער איז ער אַראָב פון די טרעפּ, און ווען ער איז אַרויסגעגאַנגען פון טהויער, האָט ער זיך שטיל אַוועקגערוקט ווייטער פון דעם הויז, און זיינע טריט זענען וואָס ווייטער געוואָרען אַלץ געשווינדער, און עס האָט איהם געטריבען פון דער געגענד, און ער איז געלאָפען, טיעף פערשעמט, דורך די גאַסען; ווארום עס האָט זיך איהם געדאַכט, אַז ער טאָר נישט טרויערען אַזוי ווי די אַנדערע, אַז זיין טוידטע געליעבטע האָט איהם אַרויסגעטריבען, ווייל ער האָט איהר פערלייקענט. —

מינוטען לעבען.

א פיעסע אין איין אקט.

פערזאנען:

הױזדאָרפער. — דימיסיאָנירטער בעאַמטער.
הײנריך.
באַראָמעאוס. — גערטנער.

די סצענע שטעלט פאָר אַ קלײנעם, גוט אױפגעהאַלטע־נעם גאָרטען אין אַ פאָרשטעדטיל אַרום װיען. טיעף אין הינטערגרונד — אַ הײזעל מיט אַ װעראַנדע, פון װעלכער דרײ טרעפּלעך פיהרען אַרײן אין גאָרטען. פאָרנט — דרײ שטוהלען און איין ברײטער, טיעפער פאָטעיל. ס'איז פריה אים הערבסט. פאַרנאַכט. אַרום הערשט אַ פאָלשטענדיגע שטילקײט.

דער גערטנער באַראָמעאוס, אַ אַלטער מאַן מיט לאַנגע גרױע האָר, גראָבט איבער די ערד. הױזדאָרפער געהט פאַמעליך אַראָב פון װעראַנדע; ער זעהט אױס, װי פון אַ יאָהר זעכציג, דאָס גע־זיכט גלאַט געראַזירט, מיט קורץ צוגעשױרענע גרױע האָר און יונגע אױגען. ער טראָגט אַ דונקעלן קאָסטיום, װאָס ליעגט אויף איהם גוט און בעקװעם, און אױפ'ן קאָפּ — אַ דונקעלן שטרױענעם הוט מיט ברײטע פליגעל.

הויזדאָרפער. גוטען אָבענד, באַראָמעאוס.

באַראָמעאוס. גוטען אָבענד, מיין הערר. איהר זעהט, מסתמא, געוועזען היינט נאָכמיטאָג אין שטאָדט? יאָ?

הויזדאָרפער. ניין, ניין.

באַראָמעאוס. איך האָב אַזוי געטראַכט דערפאַר, וואָס איהר האָט היינט ווידער נישט געטרונקען קיין קאַפע אין אַלטאַנע.

הויזדאָרפער. ניין, ניין, איך בין נישט געוועזען אין שטאָדט. איך בין געלעגען אויפ'ן דיוואַן. מיר האָט דער קאָפּ וועה געטאָן. וואָס טהוט איהר עס דאָ? מיר וועלן דאָך אַזוי ביידע שוין באַלד האָבען איבערגעגראָבען דעם גאַנצען גאָרטען?

באַראָמעאוס. נו געוויס, מיין הערר. מ'מוז דאָס. ביינאַכט קען זיך מאַכען אַ פראָסט. איצט איז שוין אָקטיאַבער, און מיך נאַרען אָט די דאָזיגע וואַרעמע טעג נישט אָב: איך האָב צו זיי קיין צוטרוי נישט. איהר געדענקט דעם הערבסט פון 93-טען יאָהר? אין אָבענד איז מען געזעסען אויפ'ן וועראַנדע... יאָ, דאָס איז געוועזען דעם 28-טען אָקטיאַבר... און דריי דעם זייגער אין דער פריה איז געוועזען אַ פראָסט! דאָס זעלבע איז געוועזען אויך אין 87-טען און אין 88-טען יאָהר. ניין, מיך וועלן די דאָזיגע וואַרעמע טעג נישט אָבנאַרען.

הויזדאָרפער. איהר זענט פאָלקאָם גערעכט, באַראָמעאוס. (קוקט זיך איין, ווי ער אַרבייט). נו, און וואָס וועלן מיר דעם יאָהר זייהען? (פערטראַכט זיך און הערט קוים אויס דעם ענטפער).

באַראָמעאוס. יאָ, אָט, איך האָב מיך טאַקע אַליין געקליבען, צו רעדען מיט אייך וועגען דעם. איך בין היינט, זעהט איהר, נאָכמיטאָג געוועזען דאָרט ביי פראַנצ'ן.

הויזדאָרפער (צושטרייט). ביי וועמען?

באַראָמעאוס (עטוואָס פערוואונדערט). בײַ דעם גערטנער פון באַראָן ווייסענעק. ער איז אַ מענש אַ בייזער, נאָר זיין זאַך קען ער. און קען, דאָס מוז איך אייך מודה זיין, בעסער פון מיר. ער האָט זיך דאָס אַליין אויסגעלערנט פון די ביכער. ביי איהם שטעהען גאַנצע צוואַנציג גראָבע ביכער אויבען, אויפ'ן שקאַף. און דעריבער שעם איך מיך נישט, זיך צו ווענדען צו איהם מכח אַני-עצה.

הויזדאָרפער (נישט הערענדיג, וואָס ער רעדט). יאָ,

יאָ, איהר דאַרפט מאַקע אַזוי טאָן.

באַראָמעאוס. וואָס, מיין הערר, וואָס טאָן?

הויזדאָרפער. דאָס, וואָס עָר האָט איך געהייסען. יאָ, איך בין פאָלקאָם איינשטימיג.

באַראָמעאוס (זיך אַליין מעהר וואונדערנדיג). מיין הערר... איך האָב דאָך... איך האָב דאָך נאָך גאָרנישט...

הויזדאָרפער. אַזוי וועט גוט זיין.

באַראָמעאוס (כמעט דערשראָקען). מיין — ?

הויזדאָרפער (ווי קומענדיג צו זיך). וויס?

באַראָמעאוס. אָ! מכתמא... ענטשולדיגט, וואָס איך ערלויב זיך, אייך צו פרעגען... דער מוטער פון דעם הערר הויזדאָרפער איז שוין מסתמא ווידער ערגער געוואָרען... (טומעלט זיך מעהר צוליעב דעם, וואָס הויזדאָרפער ענטפערט נישט). יאָ... איך גלויב אַזוי, ווייל זי איז שוין גאַנצע דריי וואָכען נישט געקומען צו פאָהרען אַהער, צו אונז.

הויזדאָרפער. ניין... זי... זי איז געשטאָרבען. אַ דאַנק אייך פאַר אייער נאָכפרעגען... זי איז געשטאָרבען... (זעצט זיך).

באַראָמעאוס (נעהמט אַראָב דעם הוט אינגאַנצען אַ דערשראָקענער). אָ, אָ! (פויזע).

הויזדאָרפער. יאָ. זי וועט שוין קיינמאָל אַהער נישט קומען צופאָהרען, שוין קיינמאָל נישט!

באַראָמעאוס. גאָט מיינער! קען דאָס זיין? גאָט מיינער! איך האָב גאָרנישט אָנגעהויבען וויסען דערפון, אַז זי איז געווען אַזוי קראַנק. (שאָקעלט מיטן קאָפ). אַ פרוי איז זי געווען, קען מען זאָגען, נאָך אַ יונגע...

הויזדאָרפער. נו, וואָס רעדסטו, אַ יונגע, טייערער באַראָמעאוס?... געוויס, זי איז געווען מיט זיבען יאָהר יונגער פון מיר; מיר אָבער ווערט שוין אויך באַלד זעכציג.

באַראָמעאוס. נו, יאָ.

הויזדאָרפער. לאָמיר אָננעהמען, אַז מיקען דערלעבען ביז לענגערע יאָהרען, ווי די, ביז וועלכע זי האָט דערלעבט... דאָס איז אמת...

באַראָמעאוס. אָבער איך, איהר ווייסט, איך האָב עס געזאָגט דערפאַר, וואָס פאַר די פופצען-צוואַנציג יאָהר האָב איך גע-

זעהען דער געשטאָרבענער כמעט יעדען טאָג, נו, און אין דער זעלביגער צייט...

הויזדאָרפער. יאָ, מיט צוואַנציג יאָהר צוריק זענען מיר אַלע געווען יונגער.

באַראָמעאוס. אָבער גאָר אין דער לעצטער צייט האָט זי אויך נישט אויסגעזעהן קיין זקנה. און אָט, גראָד היינטיגען זומער, ווען זי איז געוואָרען אַזוי בלאַס און מאָגער, האָט מען זיך נאָך גע־קענט פערליעבען אין איהר... איך גיה דאָ ווען ס'איז אַרויס אָט פון יענער אַלעע, און זי זיצט דאָ, אַזוי... איך האָב... אויף מיין עהרענוואָרט געמיינט, אַז דאָס איז איהר אינגערע שוועסטער!...

הויזדאָרפער (נאָך אַ קורצער פויזע). נו, איז וואָס אַזוינס האָט ער אייך געזאָגט... דער בייזער פראַנץ, וואָס ביים באַראָן?

באַראָמעאוס. ניין, מיין העררע, ניין... איצט וויל איך נישט רעדען וועגען אַזעלכע נאַרעשקייטען... (קושט איהם די האַנד). איך ווייס, וואָס ס'הייסט... איך האָב אויך געהאַט אַ ווייב... און איך האָב איהר אויך בעגראָבען... (דערשרעקט זיך ווידער פאַר די ווערטער, וואָס ער האָט אַרויסגערעדט). אָ! איך רעד'ס נאָר אַזוי...

הויזדאָרפער. ס'מאַכט נישט אויס... באַראָמעאוס... עס מאַכט נישט אויס...

באַראָמעאוס. נו, און וואָס איז מיט דעם יונגען העררן? איך מיין... ער... דאָס איז דאָך שרעקליך! גאָט! גאָט מיינער! די לעצטע צייט פלעגט ער שטענדיג קומען צוזאַמען מיט איהר, און אין אָבענד ווידער קומען צו פאָהרען און אָבפיהרען איהר אין שטאָדט.

הויזדאָרפער. יאָ, ס'איז אַ רחמנות אויף איהם.

באַראָמעאוס. ער האָט אַליין אויך, מסתמא, אויך געמוזט קראַנק ווערן, וואָס ער קומט נישט אַהער.

הויזדאָרפער. ניין, ניין. איך וואַרט איהם אָב יעדען טאָג. ער איז דאָך דאָ נישטאָ... ער איז אַוועקגעפאָהרען... ער דאַרף אָבער אַ ליאַרע טאָג אָנקומען. ער איז געפאָהרען זיך אַביסל אָב־רוהען... ער דאַרף, פערשטעהט איהר, ווידער אָנהויבען אַרבייטען.—

באַראָמעאוס. יאָ, געוויס... ווען אַ מענש האָט זיין בע־בעשעפטיגונג.

הויזדאָרפער. און דערצו נאָך אַזאַ בעשעפטיגונג, ווי

ווינע!... אַ שרייבער! אַ פּאָעט! (שטעלט זיך אַ פּאָעט! איהר ווייסט, וואָס דאָס איז אַזוינס?

באַראָמעאוס. וואָס רעדט איהר, מיין העלד, הי ווייסט עס נישט וויסען!

הויזדאָרפער. ניין, איהר ווייסט גאָרנישט... גאָרנישט! און מיר אַלע ווייסען דאָס נישט, מיר, געוועהנליכע מענשען, וועלכע טויגען נישט צו קיין אַנדערע זאַך, אויסער איבערצוגראָבען דעם גאָרטען, און צו זייהען...

באַראָמעאוס. נו, וואָס רעדט איהר? איהר טוט דען...

הויזדאָרפער. נו יאָ, איהר ווילט זאָגען, באַראָמעאוס, אַז איך האָב זיך פריהער בעשעפטיגט אויסער דערמיט אויך מיט אַנאַנדער אַרבייט... יאָ, יאָ. יענע מיינע בעשעפטיגונגען זיינען אָבער אויך נישט בעסער געוועזען פון די איצטיגע. איך בין געזעסען אין שטאָדט, אין ביוראָ, טעגליך פון אַכט ביז צוויי, און אַמאָל אויך ביז דריי אָדער ביז פיער.

באַראָמעאוס. איך שטעל מיך פאָר, וואָסערע פּיין דאָס איז, צו זיצען יעדען טאָג גאַנצע זעקס שעה אויף איין אָרט מיט איין אָטעם. איך האָב מיט אייך שטענדיג מיטלייד געהאַט, ווען איהר פלעגט אַזוי שפּעט ביינאַכט קומען צופאָהרען אַהער, צו אונז און ווינטער אפילו...

הויזדאָרפער. וואָס קען מען העלפען, באַראָמעאוס? איצט זיצט דאָרט אויף מיין אָרט אַנאַנדערער, און וועט ער דערלעבען, אַזוי ווי איך, ביז צו עמעריטור, וועט ער זיך אויך אָנגעבען אין דימיסיע, און אין ביוראָ אויף זיין אָרט וועט ווידער זיצען אַנאַנדערער. איז דען נישט אַלץ איינס, ווער עס וועט זיצען אויף מיין אָרט אין קאַנצעלאַריע? דאָס איז נישט שווער. אַ פּאָעט אָבער... אָ, דאָס... דאָס איז גאָר אַנאַנדער סאָרט מענש... אַנדערש, ווי אונזערע אַ ברודער, באַראָמעאוס... ווען אַ פּאָעט גיט זיך אָן אין דימיסיע, קען גאַנץ לייכט פּאַרקומען, אַז זיין פּלאַץ זאָל אַ לאַנגע צייט בלייבען ליידיג. יאָ, אַזאַ מענש דאַרף זיך היטען, איהם קען אויסקומען אָבצוגעבען אַ רעכנונג פאַר זיך, דער גאַנצער וועלט... איהר פאַרשטעהט?

באַראָמעאוס. נו, געוויס.

הויזדאָרפער. איהר הויבט נישט אָן צו פערשטעהן גאָר

נישט... איינפאַך גאָרנישט. האָט איהר דען נישט בעמערקט אין היינריכ'ן עפּעס בעזונדערעס? האָט איהר דען נישט בעמערקט קיינמאָל... די שיינונגען אַרום זיין קאָפּ? אַ? נו, אָט זעהט איהר!... (באַראָמעאוס שמייכעלט פריהער, און ווערט דערנאָך ערנסט). האָט נישט מורא, באַראָמעאוס, איך בין נישט אַראָב פון זינען. איך רעדע נישט דאָ וועגען אמת'ע שיינונגען, איך רעד וועגען שיינונגען אין דער פאָרשטעלונג. איהר קענט עס נישט זעהן... און איך אויך נישט... נאָר די געשטאָרבענע מאַמע היינריכ'ס האָט געזעהען אַזעלכע שיינונגען...

ב אַ ר אָ מ ע א ו ס. אַ! איך ווייס, וועגען וואָס איהר בעווילליגט צו רעדען. איהר ווילט זאָגען וועגען דעם, אַז, האָטש דער הערר היינריך איז נאָך אַזוי יונג, שרייבט מען שוין וועגען איהם אַ סך אין די „גאַזעטען" און אַלע רעדען דאָרט וועגען איהם אַזוי פיעל... יאָ, יאָ, דאָס הייסט... (זשעסטיקולירט מיט'ן האַנד איבער זיין קאָפּ און ווייזט אַ שיינונג. היינריך אָנגעטאָן אינגאַנצען אין שוואַרצען געהט פערביי דעם צוים פון גאָרטען. גריסט און ווערט ווידער פאַרשוואונדען. באַראָמעאוס קוקט אויף הוידאָרפער'ן און שפּירט נאָך זיין בליק).

ה ו י ד אָ ר פ ע ר. אַ! אָט איז ער! (זעצט זיך שווייגענדיג).

ב אַ ר אָ מ ע א ו ס. איהר וועט מיר ערלויבען, מיין הערר... איך האָב נאָך נישט געהאַט קיין געלעגענהייט אויסצודריקען דעם הערר היינריך מיין מיטגעפיהל... (אין דער מינוט קומט היינריך אַרויס פון שטוב אויפ'ן וועראַנדע).

ה ו י ד אָ ר פ ע ר. איז וואָס... איך בעט אייך, געהט... דריקט איהם אויס אייער מיטגעפיהל... (באַראָמעאוס געהט היינריכ'ן אַנטקעגען).

ה י י נ ר י ך (געהט אַראָב פון וועראַנדע, נעהמט באַראָמעאוס'ס האַנד). איך דאַנק אייך, טייערער באַראָמעאוס... איך ווייס דאָך... איך דאַנק אייך זעהר... (באַראָמעאוס געהט אָב; היינריך געהט פאָרווערטס).

ה ו י ד אָ ר פ ע ר (האָט זיך ערשט אויפגעשטעלט; געהט איהם אַ טריט אַנטקעגען, און ביידע דריקען זיך איינע די אַנדערע די הענד). אַ! דו ביזט שוין דאָ צוריק?

ה י י נ ר י ך. יאָ, פריהער, ווי איך האָב גערעכענט. ביי זיך

אין דערהיים איז פּאָרט בעסער.

הויזדאָרפער (שאָקעלט מיטן קאָפּ). דו ביזט, הייסט עס, אַוועקגעפאָהרען אין יענעם אָבענד טאַקע?

היינריך. יאָ. איך בין גלייך פון בית-עולם אַוועק אַהיים, האָב איינגעפּאַקט די זאַכען און בין אַוועקגעפאָהרען. איך האָב נישט געקענט מעהר אפילו איין נאַכט איבערנעכטיגען אין שטוב.

הויזדאָרפער. איך פערשטעה. וואו ביזטו אייגענטליך געוועזען?

היינריך. פריהער בין איך געפאָהרען קיין זאַלצבורג.

הויזדאָרפער. יאָ?

היינריך. אין דער שטאָדט האָב איך מיך פריהער שטענדיג געפיהלט אַזוי גוט. פאַר מיר איז עס פשוט אַ טרייסט-שטאָדט.

הויזדאָרפער. אַזוי? זענען דען פערהאַן אַזעלכע שטעדט? דאָס וואָלט דאָך זיין עטוואָס וואונדערבאַרעס.

היינריך. יאָ, ס'זענען פערהאַן אַזעלכע ערטער, ביי געוויסע לעבענס-אומשטענדען, און איך בין געפאָהרען קיין זאַלצבורג נישט סתם אַזוי אין דער וועלט אַריין... מיר איז אַמאָל אויסגעקומען איבערצולעבען אַ סך שווערע אָדער, וועניגסטענס, ביטערע מינוטען. דאָס איז געוועזען מיט זיבען אָדער אַכט יאָהר צוריק... איהר ווייסט, הערר הויזדאָרפער, ס'איז פאָרגעקומען אַזאַ מין היסטאָריע, אַז איך האָב מיר דאַמאָלס נישט געקענט פאָרשטעלען, ס'זאָלען נאָך ווען ס'איז קומען פאַר מיר גוטע טעג. יאָ, און אָט, דאַן בין איך געפאָהרען קיין זאַלצבורג. און, זעהט איהר, גלייך דעם זעלביגען טאָג, אַרום פאַרנאַכט, נאָכדעם, ווי איך האָב מיך איינער אַליין דורכגעשפּאַצירט, אין העלברונען, אין פּאַרק, — דאָרט איז פערהאַן אַ גלענצענדער פּאַרק אין ראָקאָקאָ-סטיל, — איז מיר געוואָרען לייכטער, און אויף צומאָרגענס האָב איך מיך אויפגעהאַפּט שוין אינגאַנצען געזונד און בין זאָגאַר אימשטאַנד געוועזען ווידער צו אַרבייטען.

הויזדאָרפער. וואָס רעדסטו?

היינריך. אמת, איך בין דאַמאָלס אַלט געוועזען גאַנצע צוואַנציג יאָהר... און אויסער דעם, אִיז דאָס געוועזען אים פריהלינג, און דאָס האָט אויך עפּעס צו זאָגען.

הויזדאָרפער. יאָ, אמת, דאָס האָט עפּעס צו זאָגען.

ה י י נ ר י ך. און אַט, דעם איצטיגען מאָל האָב איך נישט געפּיהלט אפילו די מינדעסטע פערלייכטערונג, פערקעהרט נאָך—

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. הייסט עס, אז עס זענען פערהאַן אַזעלכע פעלען, וועו העלברונען העלפט אויך נישט. ווי לאַנג ביזטו געווען אין זאלצבורג?

ה י י נ ר י ך. איך בין אויף צו־מאָרגענס אוועקגעפאָהרען קיין מינכען. איך האָב אויסגערעכענט, אז די בילדער פון דער אַל־טער ריכטונג וועלען מאַכען אויף מיר א בערוהיגענדען איינדרוק. איך האָב מיך אוועקגעלאָזען אין פּינאַקאָטעק*), דאָרט אין דער אַלטער, וואו ס'הענגען מיינע ליעבלינגען: דיורער און האָלביין. און ווירקליך, דאָרט האָב איך דאָס ערשטע מאָל נאָך א לאַנגער, זעהר לאַנגער צייט אַבגעזיפצט פריי. (פּויזע). איהר ערלויבט דאָך מיר, דאָס אייך איבערצוגעבען. איך פיהל איינפאַך דאָס בעדערפ־ניש, דאָס אַלץ אויסצודערצעהלען.

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. ביטע... מיט פערגניגען... (ווערט פריינדליכער און גיט איהם די האַנד).

ה י י נ ר י ך. איך דאַנק אייך. (זעצט זיך). זעהט איהר, הערר הויזדאָרפער, איך האָב אין א געוויסער מאָס געליטען דער־פון, וואָס מיר זענען אין דעם פערלויף פון די לעצטע יאָהרען גע־וואָרען... איך קען דאָס אַנדערש נישט אויסדריקען... מיר זענען געוואָרען... עטוואָס מעהר פרעמד איינער דעם אַנדערן...

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. פרעמד?... ווי אזוי?

ה י י נ ר י ך. יאָ. איך האָב גאַנץ גוט געפּיהלט, אז איהר האָט מיך שוין נישט אזוי שטאַרק ליעב, ווי פריהער, ווי אין יע־נער צייט, ווען איך בין נאָך א יונגעל געווען און האָב מיך דאָ געשפּיעלט, אויף דעם גראָז.

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. גאָט מיינער, דאָס איז דאָך שוין גע־ווען מיט א לאַנגער צייט צוריק, מיין טייערער. יאָ, און ענדליך זועסטו דאָך מודה זיין, אז דו ביסט... דאָס הייסט, איך מיין צו זאָגען... ס'איז דאָך גאַנץ נאַטירליך, וואָס מיר זענען זיך פונאַנדערגע־גאַנגען יעדערער אין זיין וועג. דו ביזט געוואָרן א יונגער מענש! דאָ, ביי מיר, איז דיר נישט איבריג פרעהליך געווען. ס'האָט זיך אויסגע־

*) בילדער זאַמלונג.

בילדעט ביי זיך א נייער קרייז פון בעקאנטע. איך האב דאך דיר אפילו איין מאל אין דעם פערלויף פון דער גאנצער צייט נישט געפרובט א בעמערקונג מאכען... נישט אמת?

היינריך. א, ניין, קיינמאל נישט!... איך האב אייך נאך דאס געוואלט זאגען, אויף ווי ווייט איך בין גראד איצט, נאך דער דאזיגער נישט איינגעגעבענער נסיעה אדער, ריכטיגער געזאגט, נאך דעם דאזיגען אנטלויפען פון דאנען, — אויף ווי ווייט איך האב איצט דערפיהלט, אז מיט קיין מענשען פערבינדען מיך נישט אזעלכע שטארקע בענדער, ווי מיט אייך. ווי האב איך אייך געדארפט דאנקבאר זיין! איך ווייס, וואס איהר זענט געוועזען פאר מיין מוטער!... ווי איהר האט איהר פערבעסערט די לעצטע יאהרען פון איהר לעבען!

הויזדארפער (וועלענדיג איבעררייסען דעם שמועס). יא... יא... דערצעהל-זשע ווייטער. ביזט, הייסט עס, געוועזען אין מינכען, אין דער בילדער-גאלעריע... און דארט האסטו געפונען א טרייסט.

היינריך. יא. אזוי לאנג, ווי איך האב מיך געפונען אין די קיהלע זאלען, וואו ס'איז אזוי שטיל... ווי נאר אבער איך בין ארויסגעגאנגען אויפ'ן גאס, האט זיך אלץ געענדיגט. ט, און דערנאך די אבענדען... די אונענדליך-לאנגע אבענדען איינער אליין... איך האב פראבירט ארבייטען, טראכטען... ס'איז אונמעגליך! ס'איז אין מיר כמעט אלץ פערלוירען געגאנגען! (פויזע. ער האט זיך אויפגעשטעלט). און ווי לאנג וועט עס נאך אזוי זיין מיט מיר!

הויזדארפער. יא, דאס מוז זיין שרעקליך, ווען מ'איז אזוי צוגעוועהנט צו א בעשטימטער בעשעפטיגונג...

היינריך. צוגעוועהנט — זאגט איהר? איך האב מיך שוין לאנג אבגעוועהנט. דאס איז דאך די גאנצע זאך; ס'איז שוין צוויי-דריי יאהר, ווי איך בין נישט אימשטאנד צו ארבייטען, עפעס צו שאפען. איהר ווייסט דאך...

הויזדארפער. א, יא, איך ווייס...

היינריך. דאס איז דאך אין דער אמת'ן אונמעגליך געוועזען. צוזעהען כסדר, ווי עס ליידט א טייערעס, ליבעס וועזען, און וויסען, אז זי איז שוין נאהנט צום טוידט און אז זי אליין פיהלט דאס... א! דאס איז געוועזען דאס שרעקליכסטע! דעם דאזי-

זיגען פאַרגעסיהל האָב איך געזעהען אין איהרע אויגען, אין איהר בליק, ווען איך פלעג ביינאַכט זיצען נעבען איהר בעט און איהר וואָס ס'איז פאַרלייגען. (אַ דויערנדע פויזע). איך בין איבערגעפּאַה־רען פון מיין וואוינונג.

הויזדאָרפער. יאָ? עס וואָלט זיין צו־גרוים אויך פאַר דיך אַליין.

היינריך. נישט נאָר דערפאַר אַליין. דאָרט, אין יענעם וואוינונג, וואָלט איך נישט געקענט אפילו איין שורה אָנשרייבען. מיר וואָלט זיך כסדר גערעכט, אַז איך הער דאָרט יעדער נאַכט פון דעם דערביי־איגען צימער יענע זיפצען, וועלכע האָבען מיר מיין האַרץ אויף שטיקער צוריסען און צוועקגענומען פון מיר יעדע פעהיגקייט, יעדע לוסט צו שאַפען, און זאָגאַר יעדע לוסט צום לעבען. אָ! גאָט מיינער! (פויזע). און איהר ווייסט, וואָס דער דאָקטאָר הייסער האָט מיר געזאָגט נאָך דעם לעצטען זונטאָג פאַר איהר טוידט?

הויזדאָרפער. וואָס?

היינריך. אַז זי האָט געקענט אין אַזאַ צושטאַנד אָפּלעבען נאָך אַ יאָהר צוויי־דריי.

הויזדאָרפער (כמעט אויפשפּרינגענדיג). נאָך צוויי־דריי יאָהר? יאָ? (מיט אַ געמאַכטער רוהיגקייט). זי האָט געקענט לעבען נאָך צוויי אָדער דריי יאָהר?

היינריך. יאָ. און די סאַמע ערגסטע צייט איז איהר נאָך פאַרגעשטאַנען פאָראויס. איהר וואָלט אויסקומען אָהן אַ שום איבער־רייס צו ליעגען אין איהר צימער, זי וואָלט נישט געקענט פערברענ־גען איין מאָל אין וואָך אפילו די עטליכע שעה דאָ אין גאָרטען, וואו זי האָט זיך שטענדיג אַזוי גוט געפיהלט. (וואַרפט אַ בליק אויף דעם פוסטען פאָטעל).

הויזדאָרפער. ס'קען זיין, אַז איך וואָלט מיך ווען ס'איז בעשלאָסען, צו פאָהרען איהר בעזוכען?... ווי מיינסטו?...

היינריך (אַזוי ווי פערשעהמט). איך רעד אַלץ וועגען זיך, מיין געעהרטער העדר הויזדאָרפער, און איך בין דאָך פון דעסט־וועגען פאָרט נאָך יונג, און מיך, ווי נישט איז, שטעהט דאָך נאָך יאָר אַ געוויסע צוקונפט פאָראויס. וויפיעל אָבער האָט איהר פע[illegible]ן! אָ!

הויזדאָרפער. אַ סך, אַ סך...

הײנריך. איך װײס, װאָס מײַן מוטער איז געװען פאַר אײך. איך האָב עס שטענדיג געװאוסט, אפילו אויך דאַן, װען...

הויזדאָרפער. װען?...

הײנריך. װען איך בין נאָך אַ קינד געװען; װען ער, יענער, װעלכער איז געװען מײַן פאָטער, האָט אונז אַװעקגעװאָרפען.

הויזדאָרפער. יאָ, יאָ.

הײנריך. איך געדענק, אַזוי װי איצט, יענעם טאָג, װען מײַן מוטער האָט מיר געזאָגט, אַז דער פּאַפּאַ איז אַװעקגעפאָהרען אין װײַטע לענדער. און ער איז נישט צוריק געקומען. דאַן האָב איך אַ געװיסע צײַט געגלויבט, אַז ער איז געשטאָרבען און בײַנאַכט פלעג איך אָפט ביטער װײנען. אין אַ קורצע צײַט אַרום אָבער נאָכדעם האָב איך אידם בעגעגענט אין גאַס... מיט יענער, מיט דער אַנדערער, צוליעב װעלכער ער האָט אַװעקגעװאָרפען דער מאַמען. איך האָב זיך בעהאַלטען אין אַ טויער, אום ער זאָל מיך נישט דערזעהען: זײַענדיג אַ קינד נאָך, האָב איך מיך געפיהלט מאָדנע געגען אידם. יאָ, איך האָב פריה פערשטאַנען, אַז מײַן מוטער איז פאָלשטענדיג פרײַ, אָט אַזוי װי ס׳איז פרײַ אַן אַלמנה, צום בײַשפּיעל.

הויזדאָרפער. הײסט עס, האָסטו אונז, װי ס׳שײַנט, מוחל געװען.

הײנריך (עטװאָס בעלײדיגט). ענטשולדיגט, כ׳בעט אײך... כ׳האָב מיך געװיס אַרויסגעהאַפּט מיט אַ װאָרט. (װידער װאַרע־מער). אָבער זאָגט מיר, צי קען מען דען נישט רעדען װעגען פּראָסטע און נאַטירליכע זאַכען מיט אַ פּראָכטער און נאַטירליכער שפּראַך, בעזונ־דערס נאָך איצט, אין אַזאַ מינוט. איך פיהל דאָס בעדערפניש, צו דריקען אײך די האַנד, װי אַ פאָטער, װײַל איך װײס, װי עס האָט אײך ליעב געהאַט מײַן מוטער. (ס׳װערט כסדר טונקעלער. אויפ׳ן גאַס פון יענער זײַט צום צינדט מען אָן די לאַנטערנעס).

הויזדאָרפער. ליעב געהאַט... נו, דאָס װאָלט שוין זײַן צופיעל... אין די יונגערע יאָהרען האָט מען אַלץ אין דער װעלט ליעב... נײן, מיר זענען גוטע פרײַנד געװען, הײנריך, מיר זענען געװען אַלטע לײַט און גוטע פרײַנד אײנער דעם אַנדערן. דו פערשטעהסט עס? אָדער אַזעלכע װערטער זענען פאַר דיר, אין דײַנע יונגע יאָהרען, נישט מעהר, װי פּוסטע קלאַנגען? איבריגענס, װי קומט אידר דאָס צו פערשטעהן, אידר, יוגענד, פאַר װעלכע ס׳ליעגט נאָך

פאראויס די גאנצע צוקונפט, איהר, פאר וועלכע ס'איז אפען די גאנצע וועלט און בעזונדער נאך אזא מענש, ווי דו, מיט אזעלכע אנשויאונגען. דאס איז קיין וואונדער נישט.

הײנריך. איהר האט א טעות, הערר הויזדארפער: איך פערשטעה עס גאנץ גוט. אָ! ווען איך וואלט נאר געקענט... אומקעהרען אייך צוריק מיין ארעמער מאמען! אָ, וויפיעל וואלט איך עס איצט געגעבען, אום איהר ווידער צו זעהען, האטש איין אבענד נאר, אט דא, אויף דעם פלאץ!

הויזדארפער. א סך? (מיט א גרויסער ביטערקייט). וואס וואלסטו געגעבען?

הײנריך (נישט בעשלאָסען). מיר דאכט זיך, אז איך וואלט אוועקגעגעבען... איך וואלט געאפפערט מיט מיין גאנצער צוקונפט, מיט אלץ, וואס איך קאן נאך ערגרייכען.

הויזדארפער. האב נישט איך מיר קיין פערא בעל, הײנריך, — דו אליין גלויבסט עס אויך נישט.

הײנריך. היינט איך וואלט זיין אימשטאנד, ווען איך וואלט בעזיצען די מאכט דערצו....

הויזדארפער. דאס איז נישט אמת, הײנריך, אפילו אויך דאן, ווען דו וואלסט בעזיצען די מאכט... אָ! איך קען דיך! איך קען אייך אלעמען... איך ווייס... וואס איהר זענט.

הײנריך. „איהר"? ווער איז דאס דער „איהר"? איך ווייס נישט פאר וועמען, אויסער פאר מיך אליין, מיר וועט אויסקומען אפצוגעבען רעכנונג.

הויזדארפער. דיך וועט פאר קיינעם נישט אויסקומען אפצוגעבען קיין רעכנונג. אויב איך זאג „איהר", ווייס איך גאנץ גוט, וואס איך פערשטעה אונטער דעם ווארט. מיט מיר צוזאמען האט אמאל געדיענט א יונגער מענש, — דאס וועט שוין זיין די מעשה, א יאהר צעהן... ער פלעגט אין דער פרייער צייט ליעב האבען צו שפיעלען... איינמאל האט די האר-געזעלשאפט אויפגעהערט זאגאר וואס ס'איז פון זיינע ווערק... דעם דאזיגען קאלעגע מיינעם האט מען גערופען פראנץ טאמאס. ביי איהם איז געשטארבען זיין איינאונצוואנציגעס קינד, א שען-ענטוויקעלטער יונג פון א יאהר זיבען. איך האב איהם געקענט. ער פלעגט אמאל קומען מיט דער מוטער אין בורא נאכן פאטער. און אט דאס דאזיגע יונגעל שטארבט אב אין

אײן נאַכט פֿון דיפֿטעריט און איך גײה אַרײַן צו איהם מנחם־אָבֿ זײַן. איך גײה אַרײַן, ערשט איך זעה... דער פֿאָטער זיצט בײַם פּיאַנאָ... און... שפּילט... יאָ, שפּילט. דערבײַ דאַרף איך נאָך דאָס בעמערקען: אין דעם זעלבּיגען צימער, אין אַ טרומנע, איז געלעגען דאָס קינד... און ער, דער פֿאָטער, שפּילט און הערט נישט אויף צו שפּילען אפילו אויך דאַן, ווען איך בין אַרײַנגעגאַנגען... ער האָט נאָר אַ שאָקעל געטאָן צו מיר מיט'ן קאָפּ. און ווען איך בין צוגעגאַנגען נעהנטער און האָב זיך אָבגעשטעלט הינטער איהם, האָט ער מיר אין דער שטיל געזאָגט: הערט, הערר הויזדאָרפֿער... איך שפּיעל פֿאַר מײַן אָרעמען יונגעל. מיר איז נאָר־וואָס אַרײַנגעפֿאַלען אין קאָפּ די דאָזיגע מעלאָדיע". און דאָס טויטע קינד ליעגט דערבײַ אין טרומנע... יאָ. מיר איז פֿראָסט אַ שוידער דורכגעלאָפֿען איבערן לײַב.

הײַנריך (הערענדיג אויפֿמערקזאַם און ענדליך מיט דעם געפֿיהל פֿון אַ געוויסער בעפֿריעדיגונג). נו, יאָ. איך פֿערשטעה גאַנץ גוט, אַז אַ סך, — און גראָד זעהר גוטע מענשען — שפּירען בײַ אַזעלכע צופֿאַלען אַ מין שרעק.

הויזדאָרפֿער. שרעק... יאָ. דאָס וואָרט איז טאַקע אַמ־מעהרסטען צוגעפּאַסט דערצו.

הײַנריך. אָבער זאָגט איהר אַלײן, הערר הויזדאָרפֿער: צי דאַרף מען דען נישט אײגענטליך מקנא זײַן אַזעלכע מענשען; צי דאַרף מען נישט קוקען מיט קנאה אויף יענע מענשען, וועלכע ס'גיט זיך אַזוי לײַכט אײן צו געפֿינען אַ טרײסט אין זײער טאַלאַנט, אין זײער קונסט; וועלכע בעזיצען, אפשר, די מערקווירדיגע פֿעהיגקײט, צו פֿערקערפּערן זײער אונגליק אין אַ בעזונדער בילד, אָנשטאָט צו דערטרינקען דעם דאָזיגען אונגליק אין אַ ים פֿון אונווצליכע טרערען?

הויזדאָרפֿער. פֿערקערפּערן? צי קענען זײ דערמיט די טויטע לעבעדיג מאַכען?

הײַנריך. און מיט זײערע טרערען מאַכען זײ דען די טויטע לעבעדיג? איך זאָג נישט, אַז די פֿרײד, וואָס מ'שפּירט אַרבּײַטענדיג, איז אימשטאַנד אונז צו דיענען אַלס בעלױהנונג פֿאַר דעם פּײַן, וואָס מיר לעבען איבער, פֿערליערענדיג אַ טײַערען וועזען. אָבער, נאָך אַלעמען, איז דען די אַרבּײַט נישט דאָס אײנציגע, וואָס אונז בלײַבט? ווײסט איהר דען נישט, אַזוי ווי פֿריהער, אַרומאַרבּײַטען אײער גאָרטען?

און איך, איך וואַרט מיט אונגעדולד אויף יענעם טאָג, ווען איך וועל ווידער, ווי אַמאָל, פעהיג זיין צו שאַפען עפּעס רעכטס. מיר דאַרפען זיך אונטערגעבען דעם אונפערמיידליכען פאַקט.

הויזדאָרפער. דעם אונפערמיידליכען פאַקט, יאָ.

היינריך. און דאָס איז געווען אונפערמיידליך.

הויזדאָרפער. ניין, ניין.

היינריך (אַביסל פערוואונדערט). געוויס. מיט וואָס'רע געדאַנקען פּיינינגט איהר זיך? האָט איהר דען אַליין מיט זעקס וואָכען צוריק נישט גערעדט מיט'ן דאָקטאָר? ער האָט דאַן נישט בעהאַלטען פון אייך דעם גאַנצען אמת. אַזוי האָט עס געמוזט זיין.

הויזדאָרפער. אָבער נישט אַזוי געשווינד! נישט איצט.

היינריך. ווי אַזוי קענט איהר עס זאָגען, הערר הויזענדאָרפער? איהר גלויבט דען, אַז אין איהר היילונג איז עפּעס דורכגעלאָזען אָדער פערזעהען געוואָרען?

הויזדאָרפער. אָ, ניין. ענטשולדיג. ס'איז קיין זאַך נישט דורכגעלאָזען געוואָרען.

היינריך. וועגען וואָס דען האַנדעלט זיך דאָ?

הויזדאָרפער. האָסטו מיר דען אַליין נישט געזאָגט, אַז זי האָט געקענט לעבען נאָך אַ יאָהר צוויי-דריי?

היינריך. יאָ... דאָס... דאָס איז אמת. דער זעלביגער דאָקטאָר אָבער האָט אָנגעוויזען, — ווי אייך איז גוט בעוואוסט— אויך אויף דער מעגליכקייט פון אַ פּלוצלונגען טוידט.

הויזדאָרפער. פון אַ פּלוצלונגען?... יאָ, דאָס איז אמת. (זיך שלאָגענדיג מיט דער דעה, דערנאָך בעשטימט). דאָס אָבער, צי דער דאָזיגער פּלוצלונגער טוידט איז געווען נאַטירליך, — בלייבט נאָך אַ פראַגע.

היינריך (ערשטוינט). וואָס?! פאַרוואָס איז ביי אייך אַזאַ... ניין. איך פערשטעה נישט, וואָס עס ברענגט אייך צו דער השערה, אויף וועלכער ס'איז נישט פאַראַן קיין... דער דאָקטאָר וואָלט דאָך עס פון דעסטוועגען בעמערקען.

הויזדאָרפער. פאַרוואָס עפּעס? ס'איז גענוג, דו זאָלסט אויסטרינקען אַ גלעזיל מאָרפיום, און אויף צו-מאָרגענס אין דער פריה ווען מען דיך געפינען אַ טוידטען. די הימישע זעגען דאָך שוין צוגעגרייט.

היינריך. איהר זאגט עס עבעס מיט אזא מאדנער זיכערקייט... האט דען מיין מוטער געזאגט עטוואס אזוינס, וואס וואלט געקענט דינען אלס?...

הויזדארפער. איך ווייס, וואס איך רעד. איך גלויב, אז דאס איז פאר דיר גענוג.

היינריך. קוים האט איהר מיר אזוי פיעל געזאגט, הערר הויזדארפער, וועט איהר זיכער געפינען, אז...

הויזדארפער. דאס אלץ ווייס איך... פרעג מיך נישט מעהר!

היינריך. אה, יא. דער בריעף אויף איהר שרייב-טיש...

הויזדארפער (שאקעלט מיט'ן קאפ). יא. (פויזע).

היינריך (א צוטומעלטער). אט וואס... יא... וואס אבער איינענטליך וואונדער איך מיך? ווי אפט האב איך אין די שרעקליכע נעכט זיך אליין געפרעגט, — יא, איך דערצעהל דאס אייך אליין, ריעזיקיערענדיג דערמיט, אייך ווידער פארצוקומען שרעקליך, — וואס צווינגט אונז, ארעמע נפשות, איבערצוטראגען אזוי פיעל ליידען, אזא פיין, ווען נאך אלעמען ליעגט דאך פארט ביי אונז אין די הענד די מעגליכקייט אין יעדער מינוט צו מאכען א ענדע דערמיט?

הויזדארפער. היינריך!

היינריך. אויב מיין מוטער האט געטאן דאס, וואס אייך איז, ווי איהר זאגט, בעוואוסט, האט זי געהאנדעלט גאנץ גוט.

הויזדארפער. היינריך!

היינריך. דאס איז מיין מיינונג, אלס עהרליכער מענש.

הויזדארפער. דו הויבסט דאך אבער נישט אן צו וויסען קיין זאך, היינריך... דו ווייסט גארנישט! זי וואלט דאך נאך ווייטער ליידען און ווייטער לעבען זי וואלט דאך נאך ווייטער ליידען און ווייטער לעבען פאר מיך און פאר זיך... לעבען אט צוליעב די עטליכע שעה דא, אין דעם גארטען, וואס איז פול מיט ערינערונגען פון אונזער יוגענד, פון אונזער גליק... נאר זי איז געשטארבען צוליעב דיר... צוליעב דיר, היינריך... דו זאלסט עס וויסען!... יא! צוליעב דיר!

היינריך (אלץ מעהר אויפגערעגט). צוליעב מיר?... צוליעב מיר? איך הויב אייך נישט אן צו פערשטעהן! צוליעב מיר!... וואס הייסט עס?

הויזדאָרפער. דו פערשטעהסט עס אין דער אמתן נישט? דו קאָנסט זיך עס נישט פאָרשטעלען?... האָסטו דען אליין נישט גערעדט וועגען דעם?

היינריך. וועגען וואָס?

הויזדאָרפער. האָסטו דען אליין מיר נישט דערצעהלט, וואָס מיט דיר איז פאָרגעקומען? און דו גלויבסט, אז דיין מאַמע האָט דאָס אלץ נישט בעמערקט?

היינריך. וואָס האָט מיין מאַמע בעמערקט?

הויזדאָרפער. אַז איהר קרענק האָט דיך געשטערט אין דיין קאַריערע, אַז דו האָסט נישט געקאָנט מעהר אַרבייטען, אַז דיך האָט צרומגענומען אַ שרעק דערפאַר, וואָס דיין טאַלאַנט געהט פערלוירען, וואָס פון דיינע פּנה גקוטען ווערט גאָרנישט אויף אייביג, וואָס דו... זי האָט געזעהן... אַז דו האָסט דיך געפּייניגט, אַז דו האָסט געליטען, אַז דו ביזט אויסגעגאַנגען פון טאָג צו טאָג... זי האָט אלץ געזעהן, און דעריבער...

היינריך. נו, דעריבער?! ניין, ניין, דאָס איז נישט מעגליך!

הויזדאָרפער. אונמעגליך? זי איז געוועזען דיין מאַמע, און דעריבער איז דאָס מעגליך געוועזען.

היינריך. ניין, הערר הויזדאָרפער, אייער פיין בריינגט אייך צו אַזעלכע השערות, וואָס לאָזען זיך מיט קיין זאַך נישט בעגרינדען. איך ווייס גאַנץ גוט, אַז פאַר מיין מוטער האָט מיין גייסטעס-צושטאַנד נישט געקאָנט בלייבען קיין סוד, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס איך האָב מיך די גאַנצע צייט געמיהט צו... נאָר דאָס זאָל זיין די סבה פון... ניין, ניין, דאָס איז...

הויזדאָרפער. (איהם שאַרף איבעררייסענדיג). פאַרוואָס גלויבסטו עס מיר נישט? דו מיינסט, אַז איך נאַר דיך אָב? צו וואָס זאָל איך דאָס טהון? אָט! (אַרויסנעהמענדיג אַ בריעף פון קעשענע). נאַ לייען! לייען! לייען! דער דאָזיגער בריעף איז אָנגעשריבען מיט אַ קלאָרען פערשטאַנד און אַ שטאַרקען זכרון... דאָס איז עס דער זעלבער בריעף, וואָס איז געלעגען אויף איהר שרייבטיש! זי האָט איהם אָנגעשריבען דעם לעצטען אָבענד, און אין אַ האַלבע שעה נאָכ'ן... נעהם, לייען... דאָ איז אלץ אָנגעשריבען... ווייל זי האָט געזעהן, ווי דו פּייניגסט זיך... ווי דו... דו... דעריבער האָט זי פערלאָזען די וועלט... פאַר דער צייט... דעריבער איז זי געשטאָרבען!

הײנריך. (דורכלויפענדיג דעם בריעף). אָרעמע! אונגליקליכע מוטער! (לאָזט זיך אַראָב אײנגאַנצען אַ דערשלאָגענער). צוליעב מיר! צוליעב מיר! אָ, גאָט מײנער! גאָט מײנער! אַזוי הײסטײַגס, איך... אָ אונגליקליכע מוטער! (בעהאַלט דעם קאָפּ אינ׳ם פאָטעיל. הויזדאָרפער קוקט איהם אָן און שאָקעלט מיט׳ן קאָפּ. אַ דויערנדע שװײַגעניש. דערנאָך שטעהט הײנריך אויף). איך געה אַװעק. איך פערשטעה, אַז אײַך איז שװער מיך אָנצוקוקען. נעהמט דעם בריעף! (האַלט איהם נאָך אין האַנד). ער איז געשריעבען געװאָרען מיט׳ן פולען בעװאוסטזײַן און האָט אין זיך אַ סך אמת. יאָ, איצט צװײפעל איך שוין מעהר. (נאָך אַ געװיסער צוריקהאַלטונג). ערלויבט מיר נאָר אײַך אָנצוװײַזען אין איהם דעם אָרט?

הויזדאָרפער. װעלכען?

הײנריך. אָט דעם, װאו מײַן מוטער בעט אײַך... אָט!... (װײַזט מיט׳ן פינגער). „איך בעט דיך״... בעט אײַך, איהר זאָלט מיר נישט איבערגעבען דעם אינהאַלט פון דעם בריעף און מיך לאָזען װײַטער אַזוי לעבען אין מײַן גלויבען, אַז זי איז געשטאָרבען מיט אַ נאַטירליכען טויד. דער בריעף... ער איז בעשטימט געװען אויסשליעסליך פאַר אײַך, און זיכער נישט פאַר מיר.

הויזדאָרפער. איך בעשטים איהם פאַר דיך! איך בעשטים איהם פאַר דיך! איך ערלויב מיך דאָס צו טהון. יאָ, איך ערלויב זיך. דו לעבסט עס איבער.

הײנריך. איהר האָט מיט אײַער האַנדלונג אינגאַנצען צװעקלאָז געמאַכט דעם דאָזיגען פרײַװיליגען טויט פון דער פרוי, װאָס האָט איהר לעבען פאַר אַ קרבן געבראַכט. זי האָט נישט געװאָלט, אַז איך זאָל מיך רעכענען פאַר איהר מערדער, אַז איך, פערשאָלטענער, זאָל זיך, װי קין, אַרומשלעפען איבער דער װעלט. און איהר, קאָן זײַן, װעט אַלײן שפּעטער פיהלען, אַז איהר האָט געהאַנדעלט נישט ריכטיג נישט נאָר אין דער בעציהונג צו מיר, נאָר אויך אין דער בעציהונג צו איהר, און האָט אָבגעטהון אַזאַ פערברעך, װאָס איז כמעט נאָך גרעסער פון דעם, װאָס איך האָב געטהון.

הויזדאָרפער. איך נעהם די פעראַנטװאָרטליכקײַט אויף זיך, הײנריך. איך האָב געקאָנט דיר דאָס זאָגען... יאָ, געקאָנט. דו װעסט נישט לאַנג פיהלען זיך שולדיג... נײן! דו װעסט דיך אויסניכטערן! װעסט דיך אַװעקשטעלען אויף די פיס! װעסט לעבען! שאַפען!

היינריך. איך האָב גערעכט אויף דעם!... און אפשר איז עס גאָר מיין פליכט. ווייל מיר בלייבט קיין אַנדערע זאַך נישט צו טהון, ווי נעהמען זיך דאָס לעבען, אָדער פּראָבירען דערוויזען, אַז מיין מוטער איז נישט אומזיסט געשטאָרבען.

הויזדאָרפער. היינריך! מיט אַ חודש צוריק האָט נאָך דיין מאַמע געלעבט, און דו קאָנסט איצט אַזוי רעדען? צוליעב דיר איז זי פון דער וועלט געגאַנגען און דו שאָקעלסט אַזוי רוהיג אָב פון זיך דאָס דאָזיגע בעוואוסטזיין און געהסט זיך אַוועק. און אין עטליכע טעג אַרום וועסטו אפשר אויסרעכנען און אויסגעפינען, אַז דאָס איז גאָר געוועזען איהר פליכט? בין איך דען נישט גערעכט? זענט איהר דען נ[illegible] אַלע, איינער ווי דער אַנדערער: איהר זענט בעלי־גאוות, יאָ, אַלע זענט איהר בעלי־גאוות, איהר זענט אי גרויסע אי קליינע. וואָס פאַר אַ צורה האָט דיין גאַנצע שרייבעריי, און אויב אפילו דו ביזט אַ געניע, דער גרעסטער געניע, וואָס פאַר אַ ווערט האָט עס אים פערגלייך מיט יענע מינוטען, מיט יענע לעבעדיגע מינוטען, ווען דיין מוטער איז געזעסען דאָ, אין דעם פאָטעיל, און האָט גערעדט מיט אונז, אָדער האָט געשוויגען... נאָר איז געוועזען דאָ, אָט דאָ און האָט געלעבט... געלעבט!

היינריך. לעבעדיגע מינוטען? די דאָזיגע מינוטען, די דאָזיגע שעה'ען, ציהען זיך נישט לענגער פון יענעם לעצטען, וועלכער געדענקט זיי. מיטהעלפען דערצו, אַז אַזעלכע מינוטען, אָדער אַזעלכע שעה'ען, זאָלען זיך ציהען אונענדליך, פעראייביגען זיי, — איז דאָס דען נישט גוט? איהר פערשטעהט מיך היינט פאַלש... אייערע ליידען גיעבען אייך דאָס רעכט אויף דעם. עס וועט אָבער קומען דער פריהלינג, אייער גאָרטען וועט זיך ווידער פונאַנדערבליהען, און אָט, דאַמאָלס וועלען מיר ווידער רעדען... איהר וועט דאָך נאָך לעבען.

ער געהט אַוועק דורכ'ן ווערענדע, פון וואַנען עס ציהט זיך אין גאָרטען אַ ברייטע ליכט־פאַס פון לאָמפּ.

פאָרהאַנג.

אינהאלט פון 1טען באנד.

	זייט
שטארבען נאָוועלע — — — — — —	3
דאָס לעצטע מאָל ערצעהלונג — — — — — —	125
מינוטען לעבען פיעסע אין איין אַקט — — — —	150